

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ DE LA LLENGUA CATALANA (2005-2007)

Coordinadors :

Eva Pons Parera

Departament de Dret Constitucional i Ciència Política – UB / CUSC-UB

Natxo Sorolla Vidal

Xarxa CRUSCAT-IEC/ CUSC-UB

Autors:

Joan Melià, per a les Illes Balears

Jeroni Pérez, per a la Catalunya del Nord

Eva Pons, per a Catalunya i l'Estat espanyol, Andorra, l'Alguer i actualització de l'any 2007

Natxo Sorolla, per a la Franja i per a les dades sociolingüístiques generals i sectorials

Mercè Teodoro, per al País Valencià

Drets d'aquesta edició:

Observatori de la llengua catalana

C. de Rocafort, 242, bis 3r

08029 Barcelona. Països Catalans

E-mail: observatori@observatoridelallengua.cat

Web: <http://www.observatoridelallengua.cat>

Amb la col.laboració de:

Xarxa de Coneixements, Representacions i Usos del Català (CRUSCAT) de l'Institut d'Estudis Catalans. <http://www.demolinguistica.cat>

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya.

INFORME DE LA LLENGUA CATALANA (2005-2007)¹

INFORME DE LA LLENGUA CATALANA (2005-2007)	1
0. Introducció	5
0.1. Origen i abast de l'informe	5
0.2. Procediment d'elaboració de l'informe	6
0.3. Estructura de l'informe	7
0.4. Línies d'anàlisi del trienni 2005-2007	7
0.4.1. La millora substancial dels instruments d'anàlisi sociolingüística	7
0.4.2. Una situació política ambivalent pel que fa a la llengua	8
0.4.3. Reformes estatutàries amb objectius no coincidents	9
0.4.4. Inici de la represa de la col·laboració entre territoris i entrebancs a la política secessionista del País Valencià	10
0.4.5. Iniciatives de l'Estat espanyol respecte de la llengua catalana amb resultat incert	11
0.4.6. Velles i noves amenaces sobre la posició del català a l'ensenyament	12
0.4.7. L'augment de la competència en un mercat comunicatiu no autònom	13
0.4.8. El manteniment d'obstacles a la presència de la llengua en l'àmbit socioeconòmic	14
0.5. El repte lingüístic de la immigració i la necessitat d'una estratègia global	14
0.6. Agraïments	15
1. Context sociopolític, econòmic i demogràfic	16
1.1. Un marc econòmic pròsper a les portes de la recessió	16
1.2. Un creixement demogràfic que toca sostre?	17
1.2.1. Dades generals	17
1.2.2. La qüestió migratòria	20
1.3. El context polític	23
1.3.1. Continuitat i canvis en les majories governamentals	23
1.3.2. Etapa de reformes estatutàries	26
1.3.3. El debat europeu	28
2. L'evolució de la comunitat lingüística: coneixement, llengua familiar i usos interpersonals	29
2.1. Les dades absolutes de catalanoparlants	29
2.2. El coneixement del català	30
2.2.1. La situació del coneixement del català	30
2.2.2. L'evolució del coneixement del català per edats	31
2.3. El marc demolingüístic general: la llengua a la llar i la transmissió lingüística intergeneracional	32
2.3.1. La situació: la llengua a la llar	32
2.3.2. Les tendències evolutives: entre la substitució i l'adopció del català	33
2.3.3. L'evolució de les parelles lingüísticament homogènies	35
2.3.4. Marc demolingüístic i transmissió del català: síntesi	37
3. Estatus jurídic de la llengua catalana	39
3.1. La diversitat d'estatus de la llengua catalana en els diferents territoris	39
3.2. La reforma de l'Estatut valencià	39
3.3. La reforma de l'Estatut català	41
3.4. La reforma de l'Estatut balear	45
3.5. La reforma de l'Estatut aragonès i la paralització de la llei de llengües	47

¹ Aquesta obra ha estat publicada sota llicència Creative Commons. Podeu copiar o distribuir-ne el contingut lliurement, i fer-ne obra derivada, sempre que reconegueu els autors d'aquesta obra i no ho feu amb motius comercials. Compartiu l'obra derivada amb els mateixos termes de la llicència. Per a més informació, visiteu <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/deed.ca>>.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

3.6. El reconeixement del català a la Catalunya del Nord	50
3.7. Propostes de canvi normatiu a Itàlia i a l'Alguer	51
4. Unitat de la llengua, organismes responsables i relacions entre territoris	52
4.1. Unitat de la llengua	52
4.1.1. Entrebancs a la política secessionista del govern valencià	52
4.1.2. La situació a Aragó: el cas del benasquès	55
4.2. Canvis en els organismes responsables de la llengua	56
4.2.1. Catalunya	56
4.2.2. Illes Balears	57
4.2.3. País Valencià	58
4.2.4. Altres territoris	59
4.3. Les relacions de col·laboració entre les institucions dels territoris de parla catalana	60
4.3.1. El marc de la col·laboració en matèria cultural i lingüística	60
4.3.2. Evolució general i principals accions de col·laboració	62
5. Projectió exterior de la llengua i la seva presència en els organismes internacionals	66
5.1. El reconeixement d'uns usos oficials limitats del català a la Unió Europea	66
5.2. L'aplicació a l'Estat espanyol de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries	70
5.3. Les actuacions en el marc de l'ONU i la UNESCO	73
5.4. Altres actuacions de projecció exterior	74
6. Institucions públiques	79
6.1. Institucions estatals	79
6.1.1. Andorra	79
6.1.2. Estat espanyol	80
6.1.2.1. Institucions centrals	79
6.1.2.2. Administració perifèrica de l'Estat	82
6.1.2.3. Administració de justícia i món del dret	85
6.2. Institucions autonòmiques	90
6.2.1. Catalunya	90
6.2.2. País Valencià	92
6.2.3. Illes Balears	93
6.3. Institucions locals	95
6.3.1. Catalunya	95
6.3.2. País Valencià	96
6.3.3. Illes Balears	97
6.3.4. Catalunya del Nord	97
6.3.5. Franja	98
6.3.6. L'alguer	99
7. Ensenyament	101
7.1. Ensenyament primari i secundari	101
7.1.1. Andorra	101
7.1.2. Estat espanyol	102
7.1.3. Catalunya	103
7.1.4. País Valencià	106
7.1.5. Illes Balears	107
7.1.6. Catalunya del Nord	110
7.1.7. Franja	114
7.1.8. L'Alguer	115
7.2. Ensenyament universitari	116
7.2.1. Andorra	116
7.2.2. Catalunya	116

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

7.2.3. País Valencià.....	119
7.2.4. Illes Balears.....	119
7.2.5. L'Alguer	119
7.2.6. Institut Joan Lluís Vives	120
7.3. Altres tipus d'ensenyament.....	121
7.3.1. L'homologació dels nivells de català a les Illes Balears i al País Valencià	121
7.3.2. L'ensenyament no universitari de català a adults.....	121
8. Mitjans de comunicació i indústries culturals.....	124
8.1. Televisió i ràdio	124
8.1.1. Andorra	124
8.1.2. Estat espanyol	124
8.1.3. Catalunya.....	127
8.1.4. País Valencià.....	131
8.1.5. Illes Balears.....	133
8.1.6. Catalunya del Nord.....	136
8.1.7. Audiències.....	137
8.2. Premsa i revistes	143
8.2.1. Catalunya.....	143
8.2.2. País Valencià.....	144
8.2.3. Illes Balears.....	144
8.2.4. Catalunya del Nord.....	144
8.2.5. Franja.....	145
8.2.6. Alguer	145
8.2.7. Audiències	146
8.3. Llibres.....	148
8.3.1. Consum de llibres.....	149
8.4. Internet	150
8.4.1. Presència del català a Internet.....	150
8.4.2. El cas paradigmàtic de la Wikipedia.....	151
8.4.3. Alguns avenços.....	151
8.5. Música.....	152
8.5.1. Consum musical	155
8.6. Teatre.....	155
8.7. Cinema	157
8.7.1. Presència del català en l'oferta.....	159
8.7.2. Audiències.....	160
8.7.3. Projectió internacional.....	160
8.8. Exposicions.....	161
9. Àmbit social i econòmic	162
9.1. Àmbit empresarial i dels serveis	162
9.1.1. Andorra	162
9.1.2. Catalunya.....	163
9.1.3. Illes Balears.....	167
9.1.4. País Valencià.....	168
9.1.5. Catalunya del Nord.....	169
9.2. Altres àmbits socials	170
9.2.1. Sanitat	170
9.2.2. Esport	172
9.2.3. Religió.....	174
9.3. Activitats de l'associacionisme lingüístic	175

0. Introducció

0.1. Origen i abast de l'informe

Aquest informe té el seu origen en un encàrrec de l'Observatori de la Llengua Catalana (en endavant l'Observatori), organisme independent creat per iniciativa de tot un seguit d'entitats cíviques i culturals, per tal de fer un seguiment i una avaluació de la llengua catalana amb la major solvència i rigor acadèmic possibles, tant pel que fa al seu ús social com pel que fa al marc legal en què es desenvolupa. En el marc de l'Observatori s'havia publicat anteriorment *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*², del qual l'actual Informe es pot considerar hereu i continuador. L'elaboració del treball en la seva darrera etapa s'han fet amb la col·laboració de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans.

Actualment, l'interès i la preocupació que susciten l'estat del català i la seva vitalitat en els diversos àmbits de la realitat són, sortosament, transversals. La situació de la llengua catalana, de difícil parangó amb altres realitats lingüístiques del nostre entorn, és objecte d'anàlisi i de reflexions des de diversos nivells i disciplines. Les institucions públiques i també organismes socials de base sectorial han anat creant els darrers anys eines i instruments a través dels quals es difonen i s'avaluen informacions i dades sobre l'estat del català. En aquest context, el present *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005-2007)* té un abast i respon a uns objectius que contribueixen a dotar-lo d'un perfil i una justificació propis i específics.

En efecte, en aquest estudi es recullen les dimensions demogràfiques, polítiques, jurídiques, econòmiques i socials de l'idioma. És a dir, s'hi poden trobar diverses perspectives que incideixen en les representacions, els usos i el coneixement de l'idioma per part de les persones i els col·lectius. La combinació d'aquests diferents vessants permet oferir al lector unes claus interpretatives bastant àmplies sobre la situació actual de la llengua. Cal advertir, però, que no s'hi inclouen altres aspectes, com són els relatius a la variació social o sociolingüística de la llengua, a l'evolució terminològica, a les interferències lingüístiques, o a altres aspectes filològics o gramaticals en el seu sentit més ampli.

A més, i com a segona característica rellevant, l'estudi inclou la totalitat de l'àrea lingüística de parla catalana. Aquest abast territorial general, ja present en *l'Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*, és un tret encara poc freqüent en les anàlisis d'aquest tipus. Un dels objectius de l'Observatori ha estat, precisament, el de contribuir a fer visible i consolidar l'àrea lingüística, caracteritzada per una notable fragmentació política, jurídica i comunicativa. L'evolució del procés de mundialització i els efectes lingüístics que se'n desprenen contribueixen a destacar la importància de les influències recíproques entre els diferents territoris de parla catalana a l'hora d'avaluar la situació i identificar els reptes del català.

En canvi, quant als objectius de l'estudi, cal assenyalar certes diferències respecte de l'anterior informe de l'Observatori de la Llengua Catalana. En efecte, la voluntat principal és ara la de parar atenció als esdeveniments recents que han afectat la situació de la llengua catalana en la totalitat de la seva àrea lingüística. De fet, es recupera amb això la intenció inicial de l'informe precedent, que va ser finalment superada per la necessitat de construcció prèvia del marc

² Pons, Eva; Vila, Xavier (2005). *Informe General sobre la situació de la llengua catalana 2003-2004*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. [Informe accessible en línia](#).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

teòric i històric d'anàlisi. En el treball actual la voluntat teòrica és molt menor ja que, partint del marc teòric preestablert en l'Informe precedent, es pretén bàsicament deixar constància, estudiar i, si cal, fer un comentari crític dels fets més significatius que han afectat la llengua durant el període analitzat.

Quant a l'abast temporal de l'estudi, el resultat final no respon tant a una idea prèvia, sinó que ha vingut determinat per la prolongació del període d'elaboració del treball. Així, les successives pròrrogues abans del tancament definitiu de l'estudi han dificultat l'establiment d'un tall temporal; i finalment es va cobrir el període del 2005 al 2007. Malgrat això, el trienni analitzat presenta una unitat notable quant als temes que han afectat la llengua. D'aquesta manera, l'ampliació del període analitzat ha redundat en benefici de la capacitat explicativa de l'informe. Una reflexió distinta seria considerar que la continuïtat dels temes pot resultar també indicativa del manteniment dels problemes pendents que té plantejats la llengua catalana a l'inici del segle XXI. En aquest sentit, l'informe no pretén donar respostes, però sí presentar alguns elements claus en els quals caldria incidir per impulsar una evolució positiva de la llengua.

0.2. Procediment d'elaboració de l'informe

El present Informe recull les dades sociolingüístiques, els fets polítics i socials, les normatives i sentències, i altres fets noticiables que han afectat la llengua catalana durant el període 2005-2007.

L'experiència de la realització de dos informes generals ha permès constatar les dificultats metodològiques que presenta la realització d'un treball d'aquestes característiques, degudes a l'amplitud del camp d'estudi, els diversos tipus de dades tractades i l'heterogeneïtat de les fonts utilitzades. En l'Informe actual, el procediment d'elaboració venia guiat per la intenció més descriptiva que no pas teoritzadora. Però no per això han estat menors les dificultats i els entrebancs que ha calgut anar salvant durant el procés d'elaboració, amb més o menys encert en cada cas.

La recerca va partir d'un buidat de bases de dades de premsa per sectors, si bé aquest material inicial es va completar mitjançant el recurs a moltes altres fonts d'informació per a la redacció dels apartats corresponents. En alguns casos s'ha pogut comptar amb l'existència de treballs de resum previs, que contenen anàlisis sectorials especialitzades pel que fa a dades sociolingüístiques, mitjans de comunicació, àmbit socioeconòmic o ensenyament. En els darrers temps, cal dir que ha millorat sensiblement la disponibilitat d'aquest tipus d'estudis, tot i que les mancances són encara importants si el marc de referència coincideix amb el conjunt de l'àrea lingüística.

També s'ha corregit, almenys parcialment, un problema bàsic de l'informe anterior, que venia motivat per la profunda dissimetria quant al volum d'informació disponible en relació amb cada territori. En el marc de l'Observatori de la Llengua es van nomenar corresponsals per a les distintes àrees de la comunitat lingüística: Joan Melià, per a les Illes Balears; Mercè Teodoro, per al País Valencià; Jeroni Pérez, per a la Catalunya del Nord; Natxo Sorolla, per a la Franja i per a les dades sociolingüístiques generals i sectorials; i Eva Pons, per a Catalunya i l'Estat espanyol, encàrrec que s'ha estès a Andorra i a l'Alguer i a l'actualització de l'any 2007.

La realització del treball de recerca i redacció ha estat subjecta a diverses vicissituds personals i institucionals, que expliquen el retard de l'aparició del treball i algunes limitacions que de ben segur el lector hi pugui trobar. La fase final de redacció, que ha coincidit amb una etapa incerta

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

de l'Observatori de la Llengua Catalana, s'ha fet amb la col·laboració de la Xarxa Coneixements, representacions i usos del català (CRUSCAT) de l'Institut d'Estudis Catalans.

Finalment, però, l'informe veu la llum i cal esperar que ompli el buit existent entre l'informe anterior i les iniciatives futures en aquest camp; i, sobretot, que sigui útil per al major nombre de persones que, des d'interessos i perspectives diverses, vulguin conèixer els fets més significatius relatius a la llengua catalana.

0.3. Estructura de l'informe

L'organització interna de l'informe segueix bastant de prop l'adoptada en l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*. Tanmateix, s'han subdividit i reordenat una part dels capítols i s'ha tendit a simplificar alguns apartats respecte del treball precedent, en funció dels objectius del present informe.

Com es pot observar en l'índex, en el primer capítol es descriu breument el context sociopolític, econòmic i demogràfic del període 2005-2007. En el capítol 2 s'analitza l'evolució de la comunitat lingüística a partir de tres elements cabdals: el coneixement, la llengua a la llar i la transmissió intergeneracional. En el capítol 3 s'exposen els canvis que han afectat l'estatus jurídic de la llengua catalana en els diferents territoris durant aquest trienni. El capítol 4 es dedica a la qüestió de la unitat de la llengua catalana i a les relacions entre els diferents territoris catalanoparlants, i s'hi recullen també els canvis relatius als organismes responsables de la llengua. En el capítol 5 es fa un tractament individualitzat de la presència del català a la Unió Europea i als organismes internacionals, i del seguiment de l'aplicació dels instruments elaborats en el marc del Consell d'Europa. A partir del capítol 6 s'examina la situació de la llengua en diferents àmbits sectorials, començant per les institucions estatals, autonòmiques i locals. A continuació, el capítol 7 és dedicat a la presència i ús del català en els diferents tipus d'ensenyament. En el capítol 8 s'examina la situació de la llengua als mitjans de comunicació i a les indústries culturals. I, finalment, el capítol 9 es refereix als àmbits socioeconòmic i associatiu.

0.4. Línies d'anàlisi del trienni 2005-2007

0.4.1. La millora substancial dels instruments d'anàlisi sociolingüística

Durant els anys 2005 i 2006 s'han fet públics els resultats de les enquestes sobre usos lingüístics realitzades per diferents administracions dels territoris de parla catalana durant el bienni anterior. Això determina que actualment es disposi de dades comparables per a la major part de l'àrea lingüística catalana (només el País Valencià se'n distancia quant a la metodologia utilitzada, si bé es reprenen també els estudis sociolingüístics oficials). Es tracta, sens dubte, d'un avenç molt important en el camp dels instruments d'anàlisi macroscòpics que permet, per primer cop a la història, dibuixar una descripció real de la situació del català en tots els seus territoris.

Les dades absolutes indiquen un nombre total de 11.011.168 persones als territoris de llengua catalana que declaren que entenen el català; i una població de 9.118.882 habitants que declaren que saben parlar-lo. Consegüentment, es confirma ara amb xifres concretes la posició del català entre les llengües mitjanes europees, la qual cosa no s'hauria d'oblidar en formular

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

reivindicacions i propostes de reconeixement davant les instàncies estatals i internacionals, i tampoc a l'hora de planificar mesures de suport i promoció de la llengua.

La possibilitat d'un estudi comparatiu entre els distints territoris catalanoparlants, tant pel que fa al coneixement com pel que fa a la llengua emprada a la llar i a la transmissió intergeneracional, permet també fer paleses unes diferències molt marcades en la situació de la llengua. Aquesta diversitat de situacions pot tendir a accentuar-se en un marc de poca cohesió política, cultural i comunicativa entre els diferents territoris. Es tracta d'un element desfavorable per al manteniment de la llengua i el seu desenvolupament ple en un món globalitzat i les dades actuals alerten d'un risc no llunyà de desvinculació definitiva de certes zones respecte de l'àrea lingüística catalanoparlant.

0.4.2. Una situació política ambivalent pel que fa a la llengua

En el marc descrit de fragmentació política i administrativa, les polítiques lingüístiques del català s'atribueixen a distintes autoritats, independents o amb certs vincles entre si, al llarg de l'àrea lingüística. Durant el trienni analitzat, tot i haver-se produït pocs canvis en les majories de govern institucionals, el context polític general ha condicionat les polítiques lingüístiques en diferents sentits.

Dins l'Estat espanyol —a les institucions a les quals ens referim més endavant— i pel que fa a les institucions polítiques pròpies dels territoris majors, el canvi més significatiu té lloc al final del període a les Illes Balears, en produir-se l'accés al Govern autonòmic i als consells insulars dels partits integrats en el Pacte de Progrés. Aquest canvi comporta el bandejament del discurs bilingüista i particularista de l'anterior govern del Partit Popular i el fre d'algunes iniciatives adreçades a afeblir la llengua a l'ensenyament obligatori, a debilitar l'exigència lingüística als funcionaris o a reduir la catalanització de la televisió autonòmica IB3. En només mig any de vida del nou Govern, s'apunta ja el canvi d'orientació de la política lingüística illenca, immersa en una situació sociolingüística complicada per la gran afluència d'al·loglots que se situen en alguns espais que fins al moment compten amb una presència important del català.

A Catalunya, el trienni analitzat abasta el final del primer govern tripartit progressista, força traumàtic, així com la seva reedició després de les eleccions del mes de novembre del 2006. Les convulsions polítiques lligades al procés estatutari marquen tot el període. Al final d'aquesta etapa es continuava a l'espera del pronunciament del Tribunal Constitucional sobre els recursos d'inconstitucionalitat interposats pel Partit Popular i el Defensor del Poble contra les previsions lingüístiques de l'Estatut. Pel que fa a l'organisme encarregat de la política lingüística, els canvis successius en la persona titular poden haver contribuït a un cert desdibuixament de l'acció del govern, que s'ha abocat a la promoció dels usos interpersonals del català i a l'extensió del coneixement del català entre els nous immigrants, en el marc d'una actualització del discurs polític sobre el caràcter integrador de la llengua.

Al País Valencià, el Partit Popular continua dominant les institucions i manté la mateixa orientació que en el període precedent. És a dir, la pràctica absència d'accions efectives de promoció de la llengua contrasten amb les iniciatives constants per reivindicar la individualitat del valencià respecte del català. Com a conseqüència, les accions per promoure l'ús de la llengua continua recaient en alguns ajuntaments, entitats associatives, centres d'ensenyament i professionals d'àmbits diversos, que s'ocupen de mantenir uns usos lingüístics conformes amb l'oficialitat de la llengua. Cap al final del període, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua reclamava expressament una major implicació institucional en la protecció de la llengua.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

A l'Aragó, el desenvolupament del procés estatuari propi —i àdhuc la voluntat de no interferir en el procés de reforma català— s'han adduït com a arguments dilatoris per a no posar en marxa l'elaboració de la reclamada llei de llengües. Alhora, els socialistes, en coalició de govern amb els regionalistes, tant abans com després de les eleccions de l'any 2007 han seguit fent promeses en aquesta direcció que no han tingut cap concreció. La major part dels altres partits tampoc no s'ha mostrat coherent al voltant de l'atorgament d'un estatus jurídic a la llengua catalana en el territori de la Franja, malgrat l'existència d'un mandat clar del Consell d'Europa de l'any 2005, en el qual s'assenyala l'incompliment en aquest punt de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

A Andorra, al principi del trienni es produeix l'accés a l'executiu del Partit Liberal, que governa en minoria al llarg del període. La fita més important en matèria de política lingüística andorrana és l'aprovació i posada en marxa del Pla Nacional Lingüístic 2006-2009, que suposa un impuls planificador destacat, després de molt de temps sense l'adopció de mesures amb un abast general. Les autoritats andorranes intenten així fer front a la situació de recessió de l'ús social de la llengua en alguns àmbits, propiciada per l'heterogeneïtat de la població que resideix a l'Estat pirinenc.

A la Catalunya del Nord, la llengua catalana continua mancada d'un reconeixement jurídic de mínims. Pel que fa a les institucions del territori, el Consell General dels Pirineus Orientals és presidit pel Partit Socialista Francès i l'Ajuntament de Perpinyà continua dirigit per Joan Pau Alduy, del grup radical UMP. Georges Frêche, president de la regió Llenguadoc-Rosselló, encadena conflictes durant el seu mandat, entre altres per l'intent de fer desaparèixer els pocs rastres d'identitat catalana i occitana de la regió. Tot i que la majoria de les iniciatives de promoció de la llengua continuen centrades en el pla local, una novetat important del període és la formalització de la implicació del Consell General en les accions per introduir l'ús del català en diversos àmbits institucionals i socials.

A l'Alguer, la situació política lingüística roman estancada al llarg de tot el període i, a banda de certes accions "catalanitzadores" adreçades als visitants procedents dels territoris catalanoparlants, des de les institucions politicoadministratives del municipi i de la regió sarda no s'impulsen mesures normatives ni planificadores per tal de revitalitzar la llengua catalana.

0.4.3. Reformes estatutàries amb objectius no coincidents

El fet polític i jurídic més important del trienni ha estat l'aprovació i entrada en vigor de les reformes dels estatuts d'autonomia de Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià i l'Aragó. Aquesta etapa de reformes estatutàries s'ha viscut de manera diferent a cadascun dels territoris, on els punts de partida, les ambicions i la dinàmica política pròpia han estat diversos.

Al País Valencià, la reforma estatutària de l'any 2006, avalada pel pacte previ entre socialistes i populars, no comporta avenços significatius quant a la protecció de la llengua. En realitat, a banda d'incorporar-se alguns drets lingüístics ja preexistents en la legislació, la novetat més significativa rau en fer èmfasi en la condició del valencià com a "llengua pròpia", però no per lligar-hi un règim específic de protecció, sinó bàsicament per tractar de diferenciar-lo del català. Com s'exposa més endavant, la transcendència de l'opció estatutària no s'ha confirmat, atesa la contestació que ha rebut de des diversos fronts la política secessionista impulsada pel Govern valencià.

A Catalunya, la tramitació de la reforma provoca tensions internes i avança envoltada pel ressorgiment de brots de catalanofòbia en altres territoris de l'Estat. Al Parlament de

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Catalunya s'assolia un amplíssim consens entorn del contingut lingüístic de la reforma, orientada a reforçar el caràcter del català com a llengua pròpia i a equiparar el contingut de la seva oficialitat amb la del castellà, amb la inclusió del deure de coneixement. Posteriorment, durant la negociació que s'inicia a finals del 2005, els representants del PSOE tracten de minimitzar els avenços respecte del règim juridicolingüístic vigent, mentre que l'estratègia opositora del PP se centra principalment a convertir la qüestió lingüística en un conflicte. L'endarreriment de la sentència del Tribunal Constitucional —òrgan que travessa diverses crisis institucionals al llarg del període— provoca que les previsions lingüístiques estatutàries restin bàsicament inaplicades a la fi del 2007, tant en el pla estatal com en l'autonòmic.

En el cas de les Illes Balears, la reforma estatutària és tramitada sota la majoria del Partit Popular, i no s'hi incorporen novetats rellevants pel que fa a l'estatus de la llengua. En desestimar-se una regulació més ambiciosa de la llengua pròpia i dels drets i deures lingüístics, finalment l'aspecte que més destaca és la consignació de les varietats dialectals del català com a referents a les Illes Balears, d'acord amb un criteri de dubtosa base filològica i d'efectes juridicopolítics inconcrets.

Finalment, l'oportunitat d'una nova reforma de l'Estatut aragonès —que ja va ser modificat en matèria de lingüística l'any 1996— no comporta l'oficialització de la llengua catalana. Malgrat les expectatives generades per la reforma, la major part dels partits tornen a bloquejar l'oficialitat estatutària del català i de l'aragonès, tot i que el nou precepte lingüístic aprovat l'any 2007 millora la base jurídica de la protecció d'aquestes llengües i estableix un manament inequívoc de desenvolupament per la via legal del seu estatus, encara avui incomplet.

0.4.4. Inici de la represa de la col·laboració entre territoris i entrebancs a la política secessionista del País Valencià

Entre els esdeveniments més assenyalats del trienni cal esmentar l'impuls renovat de les relacions de col·laboració entre diversos territoris de l'àmbit lingüístic. Aquesta disposició a col·laborar per a la promoció i la difusió de la llengua ja es reflectia en les reformes estatutàries de Catalunya i les Illes Balears, i en accions puntuals al llarg de tot el període, tot i que la seva institucionalització té lloc amb el canvi de Govern a les Illes Balears. També Andorra s'ha sumat a les principals iniciatives de cooperació en matèria lingüística, com la refundació de l'Institut Ramon Llull, però continua sense assumir la posició de lideratge en la projecció exterior que la condició d'Estat li permetria desenvolupar.

A banda de les accions positives en aquest àmbit, cal referir-se als entrebancs amb què ha topat la política secessionista de les institucions polítiques del País Valencià. En efecte, especialment durant els anys 2005 i 2006 la unitat de la llengua és refermada des diversos àmbits: dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua que reconeix la unitat de la llengua catalana; anul·lació per part del Tribunal Suprem de l'ordre que impedia homologar els títols de català per a l'accés a la funció pública; desestimació per part del mateix òrgan dels recursos contra el Memoràndum de sol·licitud de reconeixement de les llengües oficials a la Unió Europea —que la Generalitat Valenciana havia impugnat per no separar de forma prou inequívoca el català del valencià—, etcètera. Tanmateix, l'allau d'arguments favorables a la unitat i de resolucions judicials contràries no determina un canvi de rumb de la política del Partit Popular, que continua utilitzant la llengua com a arma política i electoral.

Pel que fa a l'Aragó, tot i algun acord escadusser de col·laboració amb Catalunya sobre l'ensenyament del català a la Franja, les relacions institucionals del període han vingut marcades per una banda pels recels i enfrontaments amb les institucions catalanes per la

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

qüestió de la titularitat dels béns religiosos i l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i per l'altra pel conflicte hidrològic amb el País Valencià sobre l'aprofitament de l'Ebre, que s'han traduït en sengles impugnacions davant el Tribunal Constitucional de les reformes dels estatuts català i valencià.

A la Catalunya del Nord també s'han produït moviments favorables a estrènyer els lligams de col·laboració amb Catalunya, a través de la signatura d'un acord marc entre la Generalitat i el Consell General dels Pirineus Orientals i l'aprovació per part del darrer de la *Charte en faveur du catalan*, que pretén afavorir la connexió lingüística i cultural entre ambdós territoris. En canvi, a l'Alguer les accions en aquest àmbit evidencien una dependència de les iniciatives exteriors, atesa la desarticulació política i social de la defensa i la promoció de la llengua catalana.

0.4.5. Iniciatives de l'Estat espanyol respecte de la llengua catalana amb resultat incert

Des de l'any 2005 s'han registrat diverses iniciatives en l'àmbit lingüístic per part del Govern socialista espanyol, amb uns resultats difusos. Es pot afirmar, si més no, que la qüestió lingüística ha entrat a l'agenda política estatal, com es desprèn de les declaracions d'alguns dels seus més alts responsables polítics, sobre el valor del pluralisme lingüístic i de certs gestos i accions cap a un grau major d'obertura. Però durant el mateix període no s'ha vist la concreció pràctica de bona part d'aquestes iniciatives, d'altra part tardanes.

Una acció que arrenca en el bienni anterior és el suport del Govern espanyol a la demanda de reconeixement d'uns usos oficials del català a la Unió Europea. Després que la Unió Europea rebutgés el Memoràndum espanyol l'any 2005, s'opta per subscriure acords administratius entre l'Estat i cadascun dels òrgans i institucions de la Unió, en els quals es reconeixen una sèrie de prerrogatives d'ús limitades i condicionades per múltiples entrebancs (necessitat de traducció al castellà de les comunicacions escrites, d'avisar amb setmanes d'antelació per a l'ús oral en les reunions, etc.). A més, l'Estat s'ha desentès posteriorment de l'aplicació dels acords, fent assolir els costos econòmics i la traducció a les institucions autonòmiques, de manera que el resultat final del procés es pot qualificar de decebedor.

La creació del *Consejo de Lenguas en la Administración General del Estado i de l'Oficina para las Lenguas Oficiales* és una altra iniciativa que es dona a conèixer com una mostra del compromís estatal amb la llengua catalana. Tanmateix, des del decret de creació, amb data del mes de juliol del 2007, a finals del mateix any, ambdós organismes ni tan sols s'havien constituït. El control exercit pel Consell d'Europa sobre l'aplicació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries per part de l'Estat ha impulsat altres mesures de traducció dels webs dels organismes estatals i de formació lingüística del personal, tot i que en l'informe presentat l'any 2006 l'Estat espanyol continua traslladant a les comunitats autònomes la responsabilitat d'aplicar la Carta.

Quant a la introducció del plurilingüisme en les institucions centrals, l'únic fet significatiu ha estat la reforma del Reglament del Senat de l'any 2005, que amplia les possibilitats d'utilitzar les altres llengües oficials, sense permetre-ho encara en els plens de la Cambra. El desacord sobre la qüestió lingüística impossibilita la reforma del Reglament del Congrés dels Diputats, i aquesta cambra desestima a principis de l'any 2006 la tramitació d'una llei de llengües proposada per ERC. També roman sense desenvolupar la previsió de l'Estatut català sobre el dret dels ciutadans de relacionar-se per escrit en català amb els òrgans constitucionals i els tribunals amb jurisdicció sobre tot l'Estat.

0.4.6. Velles i noves amenaces sobre la posició del català a l'ensenyament

Atesa la situació sociolingüística del català, la seva presència i ús en l'ensenyament constitueixen un dels pilars bàsics per a l'extensió del coneixement i la incorporació de nous parlants. De la diversitat dels models lingüístics arreu del territori, són pocs els que permeten garantir aquests objectius i, aquells que ho fan, es troben subjectes a fortes pressions polítiques, demogràfiques i dels mitjans de comunicació.

Així, la consignació dels principis bàsics del model de conjunció lingüística en l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006 suscita una nova ofensiva en contra de la centralitat reconeguda al català: un reial decret obligava a introduir una tercera hora de castellà en el currículum de primària; apareixien impugnacions judicials en relació amb l'oferta del primer ensenyament en castellà; el PP proposava limitar el model lingüístic per llei estatal, etcètera. Tot això contrasta amb la valoració positiva del Consell d'Europa sobre el model lingüístic escolar català, que considera ajustat a les previsions de la Carta. Mentrestant, la integració de l'alumnat nouvingut i l'intent de reforma del sistema educatiu reclamen l'atenció i els esforços de l'administració educativa catalana.

A les Illes Balears, els intents de soscavament del model de conjunció lingüística continuen durant la primera part del trienni, mitjançant l'aplicació del reglament de l'any 2004 que regula el dret dels pares d'elegir la llengua del primer ensenyament, al qual s'acullen molts pocs centres. Ja a principis del 2006 s'aprova el decret de trilingüisme, amb l'oposició i les reserves del Consell Escolar de les Illes Balears, del Consell Consultiu i de la major part del sector educatiu. Amb l'accés del nou govern del Pacte de Progrés a les institucions polítiques illenques es desinfla la majoria d'aquestes iniciatives i es ratifica el respecte de l'anomenat decret de mínims, que estableix la impartició en català de com a mínim la meitat de les assignatures.

La situació de l'ensenyament del català al País Valencià continua en una situació de precarietat: manca de professorat qualificat lingüísticament, oferta insuficient de línies en valencià, desconexió de la resta de l'àrea lingüística, etcètera. La contestació dels sectors relacionats amb l'ensenyament s'intensifica durant aquest període, en el qual la iniciativa lingüística més vistosa de la Generalitat Valenciana consisteix en la decisió d'obligar els centres a impartir en anglès la nova assignatura d'"Educació per a la Ciutadania". D'aquesta manera, la Generalitat Valenciana expressa el seu desacord davant la introducció per part del Govern estatal d'aquesta matèria obligatòria en el currículum de primària.

A la resta de territoris (Aragó, Catalunya del Nord i l'Alguer), durant el trienni analitzat es constaten certs progressos, encara que siguin molt petits: ofereixen l'accés al coneixement de la llengua catalana de manera precària.

L'ensenyament universitari en els tres territoris majors viu un període d'incertesa, donat pels efectes que l'adaptació a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior pot tenir sobre la posició del català a les universitats. Les perspectives d'increment de la mobilitat i d'introducció de criteris de multilingüisme en els centres universitaris —seguint unes directrius europees dotades, tot i la seva ambigüitat, d'una enorme eficàcia persuasiva— poden conduir a un escenari d'arraconament progressiu de la llengua en determinats espais universitaris i científics, sobretot si manca una planificació global i coordinada que tingui en compte l'impacte lingüístic de les decisions adoptades.

0.4.7. L'augment de la competència en un mercat comunicatiu no autònom

La situació dels mitjans de comunicació en llengua catalana continua definida per la seva subordinació a uns mercats comunicatius estatals, que privilegien estructuralment les llengües estatals i posen traves directes o indirectes a la creació d'un mercat comunicatiu en català.

En l'àmbit televisiu, aquest panorama es fa més complex amb l'arribada de la Televisió Digital Terrestre (TDT), que produeix un increment substancial de l'oferta televisiva i, conseqüentment, de la competència en el sector. Aquest fet fa minvar encara més els productes televisius en català. L'assignació de les llicències de TDT local respon a dinàmiques diferents en els territoris majors, i si a Catalunya pot servir per incrementar l'oferta en català, sempre depenent de l'èxit i la viabilitat dels operadors beneficiats, al País Valencià s'ha tendit a marginar aquelles ofertes que garantien un major ús del valencià.

Durant el període analitzat s'actualitza el marc normatiu que regeix els mitjans audiovisuals, amb la introducció d'algunes clàusules garantistes per al català, tot i que d'abast limitat. Així, la Llei 17/2006 de 5 de juny de la ràdio i la televisió de titularitat estatal, a banda d'incloure compromisos genèrics de foment i difusió de les llengües espanyoles, salva la continuïtat de les desconexions territorials en català que fa TVE. Pel que fa a la Llei estatal 55/2007 del cine, la consagració d'àmplies capacitats d'intervenció de l'Estat central en el sector troba una dèbil contrapartida en la dotació de fons d'ajut a la cinematografia en les llengües pròpies dels diferents territoris.

Al Principat, el sector dels mitjans de comunicació es reordena a través de l'aprovació de la Llei 22/2005 de la comunicació audiovisual de Catalunya, les previsions lingüístiques de la qual — en bona mesura una sistematització de les obligacions preexistents dels operadors de ràdio i televisió públics i privats de competència de la Generalitat— han estat impugnades pel Govern estatal. Amb l'aprovació de la Llei 11/2007, la Corporació Catalana de Mitjans de Audiovisuals es presenta com un instrument que ha de permetre donar un nou impuls a TV3, en un context de davallada de les audiències i de minsa penetració de la televisió en català en certs sectors de la societat, per bé que els seus efectes s'hauran d'avaluar després d'un marge temps més ampli.

A les Illes Balears cal destacar l'evolució d'IB3, televisió pública balear, que després d'uns inicis vacil·lants en el terreny lingüístic, tendeix a consolidar-se durant la segona meitat del 2007 com a oferta de televisió generalista en català per al territori illenc, gràcies, en part, a la col·laboració amb la televisió catalana.

Per últim, cal fer referència al greu problema que afecta la recepció al País Valencià de les emissions de Televisió de Catalunya des que es va digitalitzar. Si bé el canvi tecnològic afavoria, en un primer moment, l'arribada dels diferents canals amb una qualitat millorada i un increment substancial de l'oferta en català per als ciutadans valencians, el Govern autonòmic pretén paralitzar les emissions digitals per la via judicial, adduint la manca de cobertura legal. El Ministeri estatal corresponent, que havia facilitat els mitjans tècnics per a la recepció, no s'implica en la solució del conflicte, que afecta directament Acció Cultural del País Valencià, titular dels repetidors. El cas és paradigmàtic de com els obstacles polítics poden frenar la comunicació normal i fluïda que, segons la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, cal afavorir entre els parlants d'una mateixa llengua situats en territoris diferents.

0.4.8. El manteniment d'obstacles a la presència de la llengua en l'àmbit socioeconòmic

L'ús normal del català en els àmbits social i econòmic continua trobant nombrosos obstacles en els diversos territoris, inclosos aquells on la llengua gaudeix de l'estatus de llengua oficial. Malgrat que en un camp tan heterogeni com aquest les generalitzacions són encara més perilloses que en altres camps, la necessitat d'intervenir en els usos lingüístics en l'àmbit privat, ja sigui aplicant els mecanismes legalment previstos o cercant noves fórmules, té una importància cabdal per evitar que el català resti arraconat de funcions vitals per al manteniment i el desenvolupament de la llengua.

A Catalunya, on les accions en aquest camp tenen un major gruix, s'activa per part del Govern el seguiment de l'aplicació de les previsions relatives a les empreses de la Llei de política lingüística de l'any 1998, tant per detectar quins són els sectors més necessitats de mesures de foment de l'ús, com també per exigir-ne el compliment un cop finalitzada la moratòria prevista per la mateixa llei. Si bé aquestes accions cerquen la concertació amb els sectors econòmics implicats, continuen trobant la resistència d'alguns sectors empresarials i l'oposició política del Partit Popular. Una situació similar, si bé agreujada, es viu a Illes Balears, on la normativa referent als drets lingüístics de consumidors i usuaris roman al calaix durant el Govern popular, i on l'intent de reactivar-ne l'aplicació per part del nou Govern topa també amb dificultats.

Un terreny on la situació de la llengua darrerament també sembla delicada és el de la sanitat, degut a l'impacte del canvi poblacional i a la necessitat creixent de contractar professionals estrangers que desconeixen la llengua catalana. Tot i que a Catalunya i a les Illes Balears s'han dut a terme algunes accions per preservar els usos lingüístics en aquest camp, en força casos els usuaris de la sanitat hi perceben els impediments per expressar-se normalment en llengua catalana. Aquesta situació general contrasta amb el cas que té lloc el 2006, any en què va ser acomiadada una metgessa de Sant Boi de Llobregat que treballava per a una empresa concessionària de l'Ajuntament pel fet de fer ús del català.

Les accions en favor de l'ús i la difusió del català per part de la societat organitzada, ja sigui al voltant de l'associacionisme juvenil, l'esport, l'escola o la cultura en general, han mantingut una continuïtat i una vitalitat destacables durant tot el període. Es continua comprovant, en múltiples supòsits, el paper fonamental que aconsegueixen les entitats socials de tipus divers per tal de garantir i fomentar l'ús de la llengua tot desenvolupant tasques substitutives davant les mancances de les administracions. Igualment, convé subratllar la importància de les iniciatives socials conjuntes dels diferents territoris de parla catalana que, any rere any, contribueixen a la visibilitat i a la interrelació de l'espai lingüístic català.

0.5. El repte lingüístic de la immigració i la necessitat d'una estratègia global

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Durant el període analitzat, la realitat sociolingüística dels territoris majors ha estat marcada pels fluxos migratoris que comporten l'arribada i l'establiment de nombroses persones que desconeixen la llengua catalana i que, en un percentatge significatiu, tenen el castellà com a primera llengua. Facilitar i assegurar l'accés d'aquests nous ciutadans al català ha esdevingut, doncs, un dels principals reptes en el terreny lingüístic.

Nogensmenys, cal notar que les administracions dels territoris no han previst mesures específiques orientades a l'acollida lingüística de les persones immigrades, al marge de la funció que desenvolupa l'escola en la integració dels infants nouvinguts. A Catalunya s'ha reforçat durant el trienni l'oferta de cursos de català i s'han fet passos per integrar la dimensió lingüística en el marc de plans generals i territorials d'acollida d'un abast més general. En canvi, les iniciatives són encara escadusseres a les Illes Balears, mentre que al País Valencià l'absència de polítiques en aquest àmbit és un factor desequilibrador que agreuja la situació ja delicada de la llengua pròpia. A Andorra, com a primera concreció del *Pla Nacional Lingüístic 2006-2009*, s'aprova la Llei 27/2007, que inclou la previsió de facilitar la renovació del permís de treball i sojorn mitjançant l'acreditació del coneixement del català.

En termes generals, l'efectivitat de les accions en el pla lingüístic requeriria emmarcar-se en una política més global d'atenció a les persones immigrades, que contemplés des de perspectives diverses la integració a la societat d'acollida. La manca de competències i de mitjans suficients per fer-hi front és avui un problema greu, que s'evidencia amb la comparació amb altres realitats subestatals, amb realitats lingüístiques diferenciades de l'estatal. No es pot oblidar, tampoc, que l'Estat espanyol té aquí una política lingüística definida que, a banda de servir-se de ressorts polítics i econòmics sota el seu control, es tradueix en l'exigència per via administrativa i judicial del coneixement del castellà com a requisit ineludible per a l'obtenció de la nacionalitat espanyola per residència. Per tant, l'objectiu d'aconseguir competències i recursos per fer una política intercultural pròpia, que faciliti i permeti integrar lingüísticament els nous fluxos migratoris, s'hauria de configurar com un objectiu prioritari de les polítiques de protecció i promoció del català.

0.6. Agraïments

Com en tota obra col·lectiva, en l'elaboració d'aquest informe hi han intervingut més persones de les que s'han citat més amunt com a coautores. En acabar cal, doncs, reconèixer explícitament i agrair sincerament les aportacions fetes en les diferents fases de la recollida de dades, el tractament de la informació i l'edició de l'informe per part de: Josep Romeu, Marta Urpí, Bet Ferreri, Marta Canales, Carles Barrull, Ramon Sistac, José Vilalta i Chorche Romance, a més de la contribució final, per fer-lo possible, de F. Xavier Vila, director de la Xarxa CRUSCAT. La responsabilitat d'aquest volum i dels seus possibles errors és, en tot cas, nostra.

Eva Pons

Natxo Sorolla

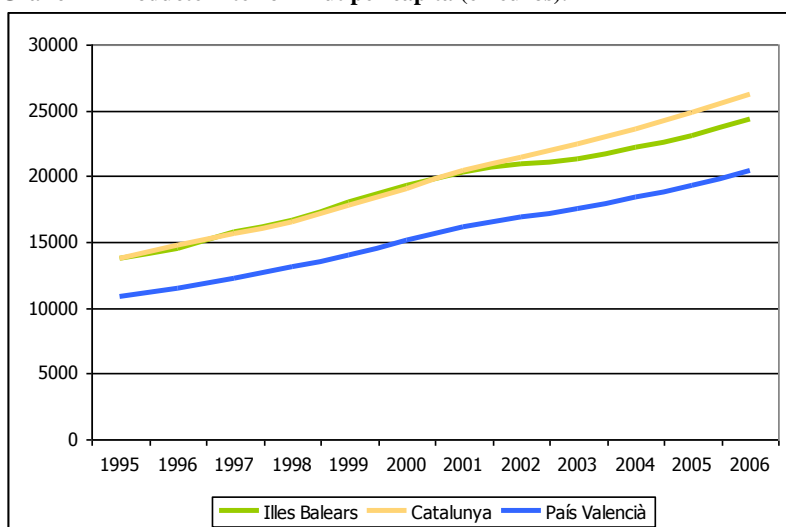
Coordinadors

1. Context sociopolític, econòmic i demogràfic

1.1. Un marc econòmic pròsper a les portes de la recessió

L'economia dels territoris de llengua catalana ha mantingut, fins l'any 2006, un creixement constant. Si bé a principis de dècada es va patir una desacceleració del creixement, més notable a les Balears, les dades dels darrers anys indiquen una represa del creixement.

Gràfic 1 – Producte Interior Brut per càpita (en euros).

Font: Instituto Nacional de Estadística

Segons s'apunta³, el creixement econòmic s'ha reprès els primers anys del trienni després de la desacceleració patida a principis de dècada, observant-se els majors creixements des de l'any 2000. Els principals pilars del creixement han estat la construcció i els serveis (inclòs el turisme), a més de la recuperació del sector industrial. Les exportacions també s'han beneficiat de la bona situació en el marc europeu, i Barcelona s'inclou entre els principals nuclis d'atracció de negoci a la Unió Europea. L'economia creixent ha forçat l'augment dels llocs de treball i la reducció de les taxes d'atur. La nova immigració laboral s'ha posicionat en aquests sectors econòmics i s'ha convertit en el principal nucli d'abastiment de mà d'obra dels sectors de la construcció i dels serveis. A més, el seu arrelament al territori ha fet créixer la demanda de vivenda que ja es veia reforçada per les segones residències. Tot i això, al final del trienni s'han encès les principals alarmes que anuncien el final de l'etapa expansionista. S'apunten com a principals factors: per una banda la construcció massiva d'habitatge, molt per damunt de la demanda, que, a més, ha convertit el sector en el generador de gran part dels salaris i ha fet que esdevingui una peça bàsica de l'estructura econòmica; i per l'altra, l'aparició dels primers problemes financers de les empreses immobiliàries i el pagament d'hipoteques, que han vist créixer any rere any l'endeutament dels consumidors. Diversos analistes internacionals han indicat que l'economia ha desenvolupat una forta dependència en el sector de la construcció, molt per damunt de la mitjana a la zona euro. I la fragilitat de la resta de sectors no garanteix la possibilitat de poder omplir el buit d'una possible recessió en aquest sector. També durant el trienni s'han vist afectats altres sectors com el de l'automoció, el tèxtil, el del moble o el del calçat, tots ells de vital importància en algunes àrees territorials.

³ Anuaris.cat <<http://www.anuaris.cat/>>

1.2. Un creixement demogràfic que toca sostre?

1.2.1. Dades generals

Durant els darrers anys de la dècada de 1990, el creixement de la població era molt baix i només a les Balears va superar el 3%. Aquest creixement es va estendre a Catalunya i al País Valencià a principis d'aquesta dècada i fins l'any 2003. Va ser en aquesta data que els territoris de llengua catalana van superar la xifra dels 12 milions d'habitants.⁴ En els darrers anys, malgrat que el creixement segueix en cotes importants i que el 2005 les taxes de creixement es van aproximar als tres punts percentuals, sembla que el creixement s'ha refredat. Fins i tot Andorra, que durant el bienni 2003–2004 havia remuntat els nivells de creixement dels anys 90 (al voltant del 7% d'ascens), ha vist recular aquesta taxa durant el bienni 2005–2006. En els territoris menors (Franja, l'Alguer i el Carxe) no es perd població i es manté un creixement sensiblement positiu. Amb l'actual creixement es preveu superar els 13 milions d'habitants durant l'any 2007.

Taula 1 – Població dels territoris de llengua catalana

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Catalunya ⁵	6.090.040	---	6.140.185	6.199.914	6.254.220	6.353.427
País Valencià ⁶	3.465.268	---	3.475.351	3.510.346	3.549.455	3.612.106
Illes Balears	760.379	---	796.483	821.820	845.630	878.627
Catalunya del Nord ⁷	381.189	---	---	393.000	---	402.990
Andorra	64.479	---	65.877	65.971	65.844	66.334
Franja ⁸	---	---	46.687	46.490	46.075	46.250
Alguer	---	---	---	---	---	38.404
El Carxe	---	---	---	---	---	---
TOTAL	---	---	---	---	---	11.398.138

	2002	2003	2004	2005	2006
Catalunya	6.498.353	6.695.773	6.804.487	6.985.987	7.125.143
País Valencià	3.706.816	3.822.234	3.881.973	3.998.289	4.086.938
Illes Balears	916.968	947.361	955.045	983.131	1.001.062
Catalunya del Nord	---	411.447	421.182	422.000	425.500
Andorra	67.159	72.320	76.875	78.549	81.222
Franja	46.674	46.836	46.694	47.148	47.771
Alguer	---	39.504	39.985	40.257	40.391
El Carxe	---	---	656	675	670
TOTAL	---	12.035.475	12.226.897	12.556.036	12.808.697

No es disposa de les dades de les caselles marcades amb guions.

Dades elaborades per la Xarxa CRUSCAT – IEC

Fonts: Institut d'Estadística de Catalunya, Institut Valencià d'Estadística, Institut Balear d'Estadística, Institut

⁴ Les dades que presentem al text no comptabilitzen les comarques castellanoparlants del País Valencià ni la Vall d'Aran. Aquests territoris, tot i que pertanyen a les unitats administratives de Catalunya i el País Valencià, no són de parla catalana. Tal com es preveia a Vila; Pons (2005) —vegeu la nota 2—, durant l'any 2005 es va superar la xifra de 13 milions d'habitants dins dels límits administratius dels territoris de parla catalana, és a dir, a tots els territoris presos com a referència aquí, a més de les comarques castellanoparlants del País Valencià i la Vall d'Aran. Aquests dos territoris l'any 2006 sumaven 719.970 i 9.554 habitants respectivament. Així, sumats als 12.805.197 d'habitants dels territoris de parla catalana que apareixen a la Taula 1 feien un total de 13.534.721 d'habitants dins dels límits administratius.

⁵ Dades de població sense comptar la Vall d'Aran, de parla occitana.

⁶ Dades de població sense comptar les comarques castellanoparlants del País Valencià.

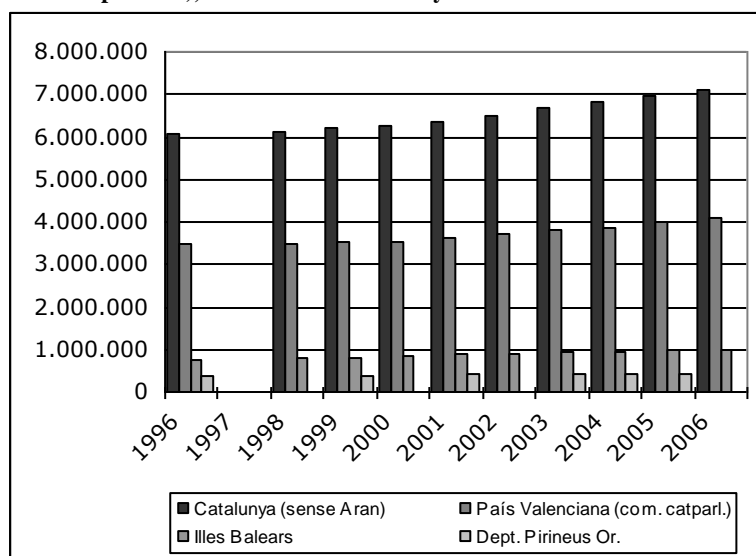
⁷ Dades del Departament dels Pirineus Orientals.

⁸ Delimitació territorial a partir de l'avantprojecte de la Llei de Llengües de 2001.

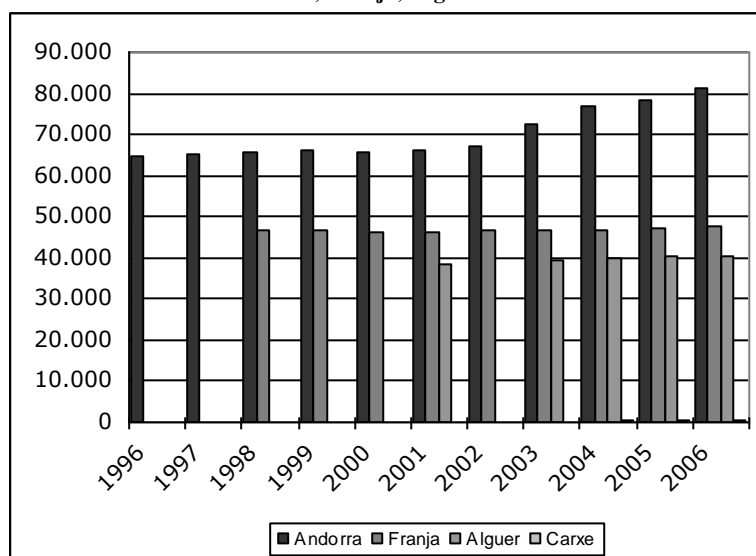
Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

National de la Statistique et des Études Économiques, Servei d'Estudis del Govern d'Andorra, Istituto Nazionale di Statistica, Instituto Aragonés de Estadística, Centro Regional de Estudios de Murcia.

Gràfic 2 – Població de Catalunya (sense comptar la Vall d’Aran), País Valencià (sense comptar les comarques castellanoparlants), Illes Balears i Catalunya del Nord.

Gràfic 3 – Població d’Andorra, Franja, Alguer i el Carxe.

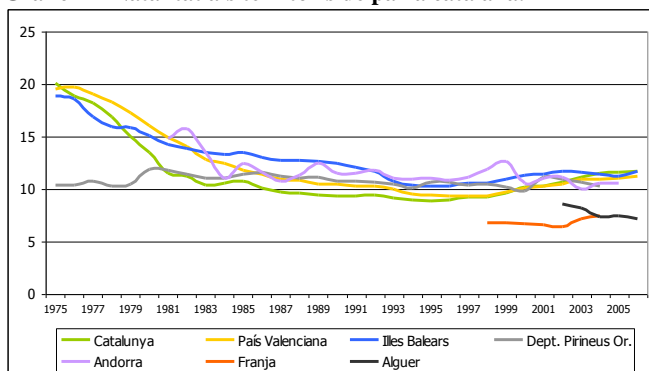
En bona mesura, el creixement dels territoris de parla catalana no es deu al creixement natural de la població. L'any 1975 les taxes de natalitat dels territoris majors (Catalunya, País Valencià i Illes Balears) eren properes als 20 naixements anuals per cada 1000 habitants (vegeu el Gràfic 4). Aquesta taxa situava els territoris de parla catalana en un estadi de natalitat mitjana, molt per davall dels països que lideren les taxes amb valors d'un 50 ‰, habitualment els països preindustrialitzats⁹. Però en entrar a la dècada de 1980, la taxa dels territoris de parla catalana ja se situava en el 15‰. I deu anys més tard, durant la dècada de 1990, la taxa s'estabilitzava entre els 9 i els 10 naixements per 1000 habitants i assolía els mínims històrics a mitjans de la dècada: 8,9‰ l'any 1995 a Catalunya, 9,3‰ el 1996 al País Valencià i 10,5‰ el 1994 a les Illes

⁹ Actualment Níger té una taxa del 48,3‰, Uganda del 47,4‰ i Afganistan del 47‰. Els països que actualment es troben amb taxes del 20‰ són la major part dels països d'Amèrica del Sud, Algèria i l'Índia.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

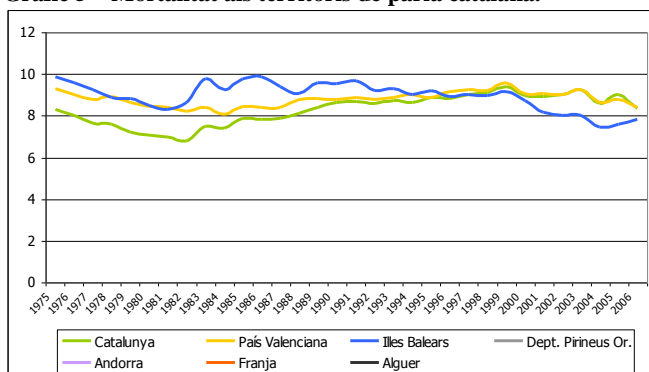
Balears.¹⁰ En aquest context, els territoris de parla catalana es posicionaven entre els països amb menor natalitat del món. Però aquest nivell de natalitat va reprendre el vol lleugerament i poc a poc van començar a estabilitzar-se dades sensiblement més altes, de l'ordre de l'11‰. En entrar l'any 2003 la natalitat dels territoris majors havia crescut any rere any i se situava ja entre el 10,9 i l'11,9 ‰. Però en finalitzar el bienni 2005-2006 constatem que la natalitat ha fluctuat més aviat poc durant aquests anys. No continua la represa de la natalitat. Dels tres territoris majors, la natalitat només ha crescut any rere any (i lleugerament) a Catalunya. Les Illes Balears i el País Valencià a partir de 2003 obren una nova etapa de fluctuació en els resultats, mostrant un estancament en la xifra de natalitat.

Gràfic 4 – Natalitat als territoris de parla catalana.

A més d'aquesta reducció de la natalitat, la taxa de mortalitat dels tres territoris s'ha mantingut baixa des de 1975 (vegeu el Gràfic 5). El mínim ha estat en el 6,8‰ durant l'any 1982 a Catalunya i el màxim en el 9,9‰ del 1975 i el 1986 a les Balears. Els mínims de mortalitat es registren a principis dels anys 80, i a partir d'aquesta data les taxes de mortalitat creixen fins al segle XXI. En canvi, des de principis de mil·lenni sembla que estes pujades s'estabilitzen al voltant del 9‰ i en els dos darrers biennis (2003 – 2006) sembla que torna a consolidar-se una tendència a la baixa.

Gràfic 5 – Mortalitat als territoris de parla catalana.

En definitiva, les taxes de creixement vegetatiu als territoris de parla catalana durant els darrers 30 anys s'han anat reduint constantment. L'any 1975, el creixement vegetatiu se situava al voltant del 10‰¹¹, però 20 anys més tard es van assolir els mínims, sense creixement a Catalunya l'any 1995 (creixement vegetatiu del 0‰) i un creixement del 0,1‰ al País

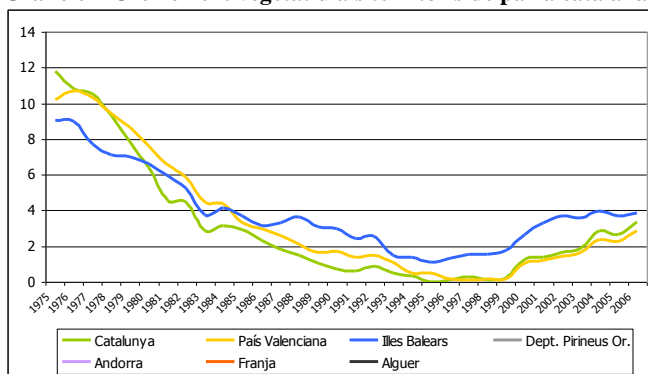
¹⁰ A Andorra s'assolia la taxa mínima de natalitat (d'un 10,9‰) durant el 1994; a la Catalunya del Nord (Dpt. dels Pirineus Orientals) d'un 9,8‰ durant l'any 2000; i la Franja d'un 6,7‰ també durant l'any 2000. Per les sèries disponibles a l'Alguer, que només fan possible la lectura des de 2002, sembla que l'any 2006 es va assolir el mínim, situant la taxa en el 7,1‰.

¹¹ L'any 1975 Catalunya registrava un creixement vegetatiu d'un 11,8‰, el País Valencià d'un 10,2‰ i les Illes Balears d'un 9‰.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Valencià entre 1997 i 1999 (vegeu-ho al Gràfic 6). A les Illes Balears el creixement mai deixa de ser positiu, tot i que és reduït, gràcies al manteniment d'unes taxes de natalitat superiors a les valencianes i les catalanes. Així, la seva taxa mínima se situa en l'1,1 ‰. Assolits els mínims a mitjans dels anys 90 arreu dels territoris, les taxes comencen a experimentar un creixement moderat, i durant el bienni 2003-2004 se supera el 2‰ a Catalunya i al País Valencià. Les Illes Balears es mantenen per sobre d'aquesta xifra gràcies a la natalitat, que s'havia mantingut notablement superior als índexs catalans i valencians des dels anys 80 fins a l'any 2004. I si bé durant els dos darrers biennis la natalitat balear s'estabilitza, amb índexs similars als dels altres dos territoris, és la mortalitat que comença a experimentar una tendència a la baixa i segueix mantenint el creixement vegetatiu insular fins a arribar a prop del 4‰. Amb aquest nivell establitzat a les Balears, són Catalunya i el País Valencià que durant el darrer bienni (2005-2006) mantenen la natalitat, o fins i tot la fan pujar, i redueixen la mortalitat, produint en definitiva un ascens del creixement natural de la població fins a nivells més propers als balears.

Gràfic 6 – Creixement vegetatiu als territoris de parla catalana.

1.2.2. La qüestió migratòria

Com dèiem, el creixement natural de la població de tots els territoris només aporta d'un 0,3% a un 0,4% del creixement poblacional. I segons constatem a la Taula 1, el creixement anual se situa al voltant del 2%, 5 vegades superior al creixement natural. La diferència es deu als alts fluxos migratoris, que van començar a augmentar de manera clara amb el canvi de mil·lenni.

L'any 1991 els fluxos migratoris eren molt reduïts en la major part del territori, comparats amb els residents nascuts a l'estranger que es registren actualment, 15 anys després. Catalunya registrava un 2,2% de població nascuda a l'estranger i el País Valencià el 2,9%. A les Illes Balears el fenomen ja estava més implantat i la xifra era del 4,4%. Però 15 anys més tard (2006), el fenomen és clarament superior. Catalunya registra un 14% de població nascuda fora de l'Estat, el País Valencià un 15,4% i les Illes Balears arriben al 18,8%. La distribució territorial de les migracions no es deu a factors aleatoris. Els processos migratoris, les xarxes de suport entre població immigrant establerta i els nous fluxos migratoris, així com les polítiques immigratòries de les administracions i el sector econòmic predominant dels diferents territoris, configuren un teixit migratori particular a cada àrea. Per exemple: les comarques de la província de València són l'àrea amb menys població no nacionalitzada. I en el pol oposat trobem les Illes Balears i les comarques de Girona, totes dues amb prop del 17% de població no nacionalitzada, o Alacant, que supera la xifra arribant al 20%.

A més, algunes àrees destaquen per l'especial assentament de població de determinades nacionalitats (vegeu la Taula 2), com ara els romanesos, ciutadans de la UE des de 2007, a les

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

comarques de Castelló, població que representa el 45% de la població estrangera; l'any 2006 sumaven 35.000 ciutadans, prop del 7% de la població de la província. Per contra, Alacant i les Illes Balears mantenen altes concentracions d'estrangers provinents dels països de la Unió Europea dels 25¹², que habitualment no han migrat per qüestions laborals sinó residencials. Representen el 51,8% dels estrangers d'Alacant i el 43,4% dels de les Balears. Entre ells, destaquen els del Regne Unit, un 25% a les comarques d'Alacant i un 10,5% a les Balears, i els alemanys, un 15,7% a les Balears i un 8,8% a Alacant. Però també apareixen notables comunitats d'italians, importants a les comarques de Girona i menys destacables a les de Barcelona i València, i comunitats de francesos, sobretot a Girona i a les Balears. I ja amb una presència menor, la comunitat d'holandesos a Alacant. Els africans constitueixen el percentatge de població immigrada més important a les comarques de Lleida, Girona i Tarragona. Són, sobretot, de nacionalitat marroquina, però també destaquen els senegalesos i els gambians. Els sud-americans representen la comunitat estrangera més important a les comarques de València i Barcelona i constitueixen més de la tercera part dels seus estrangers. Per nacionalitats, destaquen els equatorians, que representen el 12% dels estrangers d'ambdues províncies. També destaca, tot i ser menys nombrosa, la població provinent de Bolívia, Argentina i Colòmbia, resident principalment a les comarques valencianes, i la provinent del Perú, residents majoritàriament a Barcelona. Tot i això, la població sud-americana està escampada arreu del territori i supera el 14% de la població estrangera. Finalment, les comunitats asiàtiques es concentren principalment a Barcelona: representen l'11,8% dels seus estrangers. Tot i la seva visibilitat en l'imaginari social, no són gaire nombroses: només destaquen la comunitat xinesa (3,8%) i la comunitat pakistanesa (2,8%).

Des del bienni de 2003-04, les províncies que més han crescut en termes de població immigrada, amb un augment superior al 5%, són les que mantenen menors densitats de població: Lleida, Tarragona, Girona, Castelló i Alacant. I aquests canvis tenen a veure sobretot amb l'origen de la immigració a les comarques de Lleida. Aquí ha crescut el nombre d'immigrants romanesos, que han passat de representar el 8,7% dels estrangers el 2003 al 18,9% l'any 2006, per damunt del nombre d'africans i sud-americans, sobretot de nacionalitat marroquina i colombiana. També a Castelló ha crescut, encara més, la població de romanesos. En fluxos més tímids, habitualment per sota dels 10 punts percentuals de canvi relatiu, les dinàmiques generals que es detecten són: l'ampliació relativa del nombre de romanesos, sobretot a les comarques de Lleida, Castelló, Tarragona, València i Girona; la reducció del nombre de marroquins a Catalunya i de sud-americans a Castelló i València (principalment colombians i equatorians); i l'augment del nombre de portuguesos a Alacant en detriment del nombre d'alemanys. El territori que sembla més estable en la composició dels seus fluxos són les Illes Balears, que no arriben a detectar cap canvi d'importància.

A les xifres de població no nacionalitzada cal sumar-hi la població que ha aconseguit la nacionalitat espanyola, més fàcil per a algunes nacionalitats que per a altres, i els immigrants no registrats ni empadronats.

Taula 2 – Nacionalitat de la població de Balears, Catalunya i País Valencià sense comptar la de nacionalitat espanyola.

	I. BALEARS	CATALUNYA	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	P. VALENCIÀ	Alacant	Castelló	València
Europa	51,3	25,7	21,3	33,7	35,9	39,5	56,9	67,0	61,3	39,7
Unió Europea	43,3	14,5	13,5	20,4	7,4	17,9	35,0	51,8	11,9	16,7
Alemanya	15,7	2,1	1,8	3,5	0,4	2,8	5,5	8,8	2,0	1,5
França	3,8	2,8	2,6	5,0	1,0	2,5	2,5	2,5	2,1	2,7

¹² Fins el 2006, la Unió Europea compta amb 25 estats membres. A partir de 2007 s'hi incorporen Romania i Bulgària.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Itàlia	6,0	3,5	4,0	2,7	0,9	2,8	2,4	2,1	1,8	3,1
Països Baixos	1,4	0,9	0,7	1,8	0,2	1,1	2,1	3,6	0,4	0,4
Regne Unit	10,5	1,8	1,5	2,9	0,4	3,5	15,9	26,6	1,8	4,0
Altres Europa (No UE)	8,0	11,1	7,7	13,3	28,5	21,6	21,9	15,2	49,5	23,0
Bulgària	2,6	1,0	0,7	1,1	2,7	1,6	3,4	2,1	1,0	6,3
Romania	2,9	5,6	3,2	5,9	18,9	14,3	11,4	4,4	45,1	11,0
Rússia	0,5	1,3	1,1	2,5	1,2	1,4	1,4	1,9	0,5	0,8
Ucraïna	0,6	1,4	1,0	1,9	4,2	1,8	2,1	2,0	1,3	2,6
Àfrica	14,1	27,2	23,4	38,2	41,7	31,5	12,8	9,9	20,5	14,7
Gàmbia	0,1	1,6	0,9	6,4	2,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Marroc	10,1	20,6	18,4	26,8	22,5	27,1	7,9	6,8	16,1	7,0
Senegal	1,1	1,4	1,0	1,8	3,8	1,8	0,5	0,3	0,1	0,9
Amèrica	31,4	37,3	43,4	23,1	19,6	24,0	26,6	20,8	16,2	39,1
Amèrica Central	2,0	3,6	3,9	4,0	2,2	2,3	1,2	0,9	1,1	1,8
Amèrica del Nord	0,7	1,7	2,1	0,6	0,4	0,6	0,6	0,5	0,4	0,9
Amèrica del Sud	28,7	32,0	37,4	18,5	17,0	21,1	24,8	19,5	14,7	36,4
Argentina	6,4	4,2	4,4	3,9	1,9	4,1	3,2	3,1	1,8	3,8
Bolívia	2,2	3,9	4,6	2,5	2,1	1,6	2,6	1,0	0,1	5,8
Brasil	1,3	1,8	1,8	1,5	2,5	1,7	1,1	0,7	1,9	1,3
Colòmbia	5,1	4,7	4,8	3,3	5,1	5,6	6,2	5,4	5,2	7,8
Equador	8,2	9,5	12,0	2,8	3,0	4,1	8,4	6,8	2,9	12,8
Perú	0,9	3,2	4,3	0,7	1,1	0,8	0,6	0,3	0,9	0,8
Àsia	3,0	9,7	11,8	5,0	2,8	5,0	3,6	2,3	1,9	6,4
Xina	1,6	3,8	4,6	1,8	2,0	2,3	1,9	1,5	1,3	2,8
Pakistan	0,1	2,8	3,6	0,3	0,3	1,8	0,9	0,3	0,1	2,2
Oceania	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
TOTAL estrangers	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Percent. pobl. estr. del total d'empadr.	16,8	12,8	12,2	16,9	12,9	13,6	13,9	20,1	13,9	9,4

En el cas d'Andorra, la situació era particular i es mantenia l'Estat amb més del 70% de la població nascuda fora del domini estatal.

La Catalunya del Nord experimenta un creixement demogràfic d'un 0,9% l'any (uns 4.000 habitants suplementaris l'any). D'una banda, el territori és atractiu a causa de la seva posició geogràfica (fenomen d'heliotropicalització); d'altra banda, les projeccions actuals preveuen una evolució de la població a l'entorn dels 512.000 habitants l'any 2030 (dades de desembre de 2004). L'àrea metropolitana de Perpinyà i el litoral augmenten la població de manera molt important des dels anys 90. A les comarques interiors (Vallespir, Conflent, Alta Cerdanya, Capcir), la població creix de forma més equilibrada. L'Alta Cerdanya i el Capcir tenen un creixement de població degut a les qualitats de l'espai natural i la diversitat de les activitats. La nova població prové de la resta de l'estat francès i una part de la Europa del Nord.

També a la Catalunya del Nord, la qüestió immigratòria provoca tensions a Perpinyà, on el barri de Sant Jaume va ser l'escenari, el mes de maig del 2005, de greus aldarulls entre les comunitats gitanes (uns 8.000 habitants) i magribines (uns 12.000). La mort d'un jove magribí a mans d'un grup de gitanos i un nou homicidi l'endemà mateix va encendre el foc. Més de 5.000 persones es van manifestar a Perpinyà, alhora que la tensió entre ambdues comunitats provocava diversos incidents que van acabar amb 8 ferits, més de 30 detinguts i una cinquantena de cotxes cremats. L'escalada de violència va situar la capital rossellonesa en el focus d'atenció, les autoritats van reforçar la seguretat i s'hi va desplaçar el ministre de l'Interior francès, Nicolas Sarkozy. També es va posar en evidència la fragilitat del sistema francès i de la seva política d'integració.

Les concentracions de ciutadans romanesos en algunes àrees com Castelló i la incorporació del seu país a la Unió Europea l'any 2007 van donar a aquests nous ciutadans europeus la capacitat de votar en les eleccions municipals. Així, apareixia un gruix molt important de nous votants, que es convertien en noves altes al cens de les eleccions municipals de maig de 2007. Sembla que el 2006 aquesta consolidació de les migracions s'intenta vehicular en candidatures

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

electorals de font romanesa i a la premsa d'arreu hi apareix una proposta de formació del Partit Independent Romanès, liderat per un constructor resident a les comarques de Castelló i amb el suport del president del partit romanès Nova Generació i també president de l'equip de futbol Steaua de Bucarest, que entre altres coses proposa la creació d'escoles bilingües castellà-romanès i augmentar el nombre d'esglésies ortodoxes¹³. El nou partit no es registra al Ministeri d'Interior espanyol i tampoc obté resultats en cap de les poblacions en què la premsa havia anunciat les candidatures.

On sí que obtenen resultats els partits formats per residents europeus és a algunes poblacions alacantines, com Els Poblets (segona força, amb el 28% dels vots) o l'Alfàs del Pi (com a tercera força, amb el 10% dels vots).

1.3. El context polític

1.3.1. Continuïtat i canvis en les majories governamentals

Pel que fa a la situació política general als territoris de parla catalana, durant el trienni 2005-2007 s'han produït diversos canvis en les majories governamentals, tant estatals com subestatals. Entre aquests canvis, el que té lloc cap al final del període a les Illes Balears comporta una incidència remarcable en l'orientació de les polítiques lingüístiques.

A Andorra, el Partit Liberal (PLA) guanya les eleccions del 24 d'abril de 2005, si bé en minoria. El candidat Albert Pintat és nomenat cap de l'executiu, amb el suport del Centre Demòcrata Andorrà. En accedir al càrrec, Pintat va declarar que la intenció del Partit Liberal era conferir a Andorra els mitjans perquè continués sent "un país pròsper, un país lliure i un país independent, amo i senyor del seu destí". Dins de la política andorrana destaquen certes accions en el terreny econòmic: canvis en la fiscalitat per adequar-se a les directrius europees, mesures de reactivació del sector turístic i sortida a l'exterior de les empreses, així com l'establiment de contactes amb Midi Pyrénées per tractar del desenvolupament econòmic comú i les iniciatives contra el blanqueig de diners. El període 2005-2007 es caracteritza també per l'enfortiment de la projecció exterior i de l'acció internacional del país: primera participació en una Cimera Iberoamericana, admissió com a membre de la FAO i establiment de relacions diplomàtiques amb nombrosos països dels diferents continents.

A l'Estat espanyol continua des del 2004 el Govern en minoria parlamentària del PSOE, presidit per José Luís Rodríguez Zapatero, qui alterna en la política de pactes i aliances amb la resta de partits de l'arc parlamentari. El principal partit de l'oposició, el PP, liderat per Mariano Rajoy, continua amb una dura estratègia opositora, centrada en la negociació mantinguda entre el Govern i ETA (que declara una treva durant l'any 2006 a la qual es posa fi amb l'atemptat de l'aeroport de Barajas el 2 de gener del 2007) i en la qüestió territorial. L'enfrontament entre els dos grans partits estatals es tradueix en crisis que afecten les més altes institucions: la recusació del magistrat Pérez Trepms en el recurs d'inconstitucionalitat contra l'Estatut català, la renovació bloquejada del Consell General del Poder Judicial o la impugnació de la reforma de la Llei orgànica del Tribunal Constitucional. El conflicte bipartidista es torna a manifestar arran de l'aprovació de la Llei que permet el matrimoni homosexual i la reforma educativa (2005).

Pel que fa a la qüestió territorial, la vida política espanyola ve marcada per iniciatives provinents d'Euskadi i Catalunya. El Pla Ibarretxe, plantejat com un estatut polític de sobirania

¹³ *El Mundo*, 22/10/2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

compartida, és rebutjat el febrer de 2005 per les Corts Generals, sense que ni tan sols comenci la seva tramitació. El novembre del mateix any, les Corts Generals admeten a tràmit la proposta de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, que suscita nombroses reaccions contràries en sectors i estaments diversos de la societat espanyola (església, patronal, exèrcit i tribunals, a més dels partits), sense que, a banda d'Izquierda Unida, ningú, inclosos els anomenats cercles intel·lectuals i artístics progressistes, es manifesti mitjanament a favor. La tramitació de la reforma dels estatuts valencià (2006) i balear (2006-2007) no generarà cap polèmica similar en l'àmbit estatal. L'any 2007, el desplegament estatal dels estatuts comença a marxar lenta, i pràcticament es paralitza a partir del segon semestre degut a l'acostament del nou cicle electoral: les enquestes assenyalen una curta distància entre el PSOE i el PP (eleccions del 9 març de 2008).

A Catalunya, el bienni 2005-2006 ve marcat pel procés estatutari, que s'inicia l'any 2004 i que finalitza amb el referèndum de 18 de juny de 2006. El llarg procés origina nombroses tensions en el tripartit d'esquerres (PSC-CpC, ERC i ICV), presidit per Pasqual Maragall. L'oposició d'ERC al text de la reforma estatutària finalment aprovat per les Corts Generals provoca l'expulsió del conseller d'aquest partit del Govern de la Generalitat, poc temps abans del referèndum estatutari del 18 de juny de 2006. Els resultats de les eleccions de l'1 de novembre de 2006 situen CiU com la primera coalició en vots i escons, però permeten la reedició del Govern tripartit (PSC, ERC i ICV), presidit ara per José Montilla. Una novetat en l'escenari parlamentari és l'aparició del nou partit polític Ciutadans – Partit de la Ciutadania, oposat a les reivindicacions nacionals i a la política lingüística aplicada a Catalunya.

A partir del darrer terç de l'any 2006, la política catalana gira al voltant de l'aplicació i el desplegament de les previsions estatutàries, que topa amb nombrosos esculls. D'una banda, l'actuació legislativa de l'Estat central no s'adapta als nous criteris competencials estatutaris. Un exemple, entre altres, és la Llei estatal del 39/2006 d'atenció a la dependència, que segons el dictamen del Consell Consultiu de la Generalitat de 29/01/2007 vulnera diverses competències autonòmiques. El desplegament estatutari per part de les institucions de Catalunya és lent, i a finals del 2007 els textos legals més destacats són la Llei de l'Agència Tributària Catalana i la Llei del Memorial Democràtic.

El darrer any s'encavalquen diversos episodis de l'anomenada crisi de les infraestructures: les greus mancances de l'aeroport del Prat des de la perspectiva de la internacionalització de l'economia catalana i de la massificació turística provocada per les companyies aèries de baix cost; les avaries i fallades reiterades del servei de rodalies de RENFE, sense informació ni assistència als usuaris; els retards i les polèmiques sobre el traçat de la via del tren d'alta velocitat (AVE); i l'apagada elèctrica de part de la ciutat de Barcelona durant una setmana del mes de juliol de 2007. El descontentament social provocat per la situació es fa palès en la manifestació massiva convocada per la Plataforma pel Dret de Decidir, que té lloc a Barcelona l'1 de desembre de 2007.

Al País Valencià, la majoria governamental del Partit Popular, encapçalada per Francisco Camps, continua dominant les institucions abans i després de les eleccions autonòmiques i locals de l'11 de maig de 2007. El PSPV surt debilitat d'aquestes eleccions, sense cap possibilitat de sumar majoria a les Corts amb la coalició EU-BLOC-VERDS-IR. El setembre de 2005 comença la tramitació per part de les Corts Generals de la reforma de l'Estatut valencià, consensuat entre el PSOE i el PP, que el presenten com a referent i límit d'ulteriors reformes. La ciutat de València es promociona arran de la visita del Papa el juliol del 2006. En aquesta ciutat té lloc un accident de metro el mateix juliol de 2006 que costa la vida a 43 persones, sense que se'n derivin conseqüències polítiques ni judicials. L'any 2007, la ciutat celebra dos nous esdeveniments: la Copa Amèrica de Vela i la construcció d'un circuit urbà de Fórmula 1. Durant aquest període, la Unió Europea investiga la Comunitat Valenciana per la

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

sobreexplotació urbanística del territori costaner i l'especulació immobiliària de què és objecte.

A les Illes Balears, la situació política roman sense canvis fins a la primera meitat del 2007. El Govern del PP, liderat per Jaume Matas, gestiona les institucions de la comunitat autònoma. Als consells insulars, a Menorca governen els partits del Pacte de Progrés; a Mallorca governa en solitari UM amb el suport del PP; i al Consell d'Eivissa i Formentera governa el PP en majoria. L'any 2005 s'inicia també la reforma estatutària, avalada per l'acord entre el PP i PSM-EN, després de superar diferències importants entre ambdós partits. Els conflictes polítics més significatius durant el trienni es vinculen amb la protecció del territori (mobilització ciutadana del 17 de març del 2006 a Palma contra les polítiques ambientals del govern del PP), la política social (educació) i la defensa de la identitat de les Illes Balears, en una realitat demogràfica i econòmica fortament marcada per l'impacte de la immigració i el turisme.

El dia 11 de maig de 2007 se celebren les eleccions locals i autonòmiques, que introdueixen canvis importants en el panorama polític illenc: les forces polítiques d'esquerra i/o nacionalistes (PSIB-PSOE, Bloc per Mallorca, PSM de Menorca, COP i PSOE-Eivissa pel Canvi) aconseguixen reeditar la majoria governamental que havien tingut en la legislatura 1999-2003, en obtenir el suport d'UM, i sota la presidència de Francesc Antich. Durant la segona meitat del 2007 ja s'apunten els canvis de direcció política respecte de moltes de les qüestions polèmiques apuntades, com també la voluntat d'enfortir la col·laboració amb les institucions d'altres territoris de parla catalana. El pacte s'estén a la conformació del consells de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, aquest darrer de nova creació, i l'Ajuntament de Palma.

Pel que fa a l'Aragó, durant el període 2005-2007 no hi ha canvis significatius en la composició política de les institucions. El socialista Marcel·lí Iglesias continua encapçalant el govern autonòmic després de les eleccions de maig del 2007, amb el suport dels regionalistes de centredreta del PAR. L'obtenció de l'Exposició Internacional 2008 a Saragossa obre expectatives de projecció de la ciutat com a centre d'una àrea territorial important. Els enfrontaments amb el País Valencià i Múrcia per les polítiques de transvasament del PP deixen de ser actualitat amb l'entrada al Govern de Zapatero. En canvi, continuen els episodis de l'enfrontament amb Catalunya per l'Arxiu de la Corona d'Aragó i, sobretot, pels béns religiosos de la Franja. N'és màxim exponent la interposició d'un recurs d'inconstitucionalitat contra la reforma de l'Estatut català. I a finals del període, *Gran Scala*, un macroprojecte d'oci i jocs d'atzar que es dissenya a prop de la part central de la Franja, desperta controvèrsia dins del territori.

A la Catalunya del Nord, la Regió Llenguadoc-Rosselló queda en mans dels socialistes amb el suport dels comunistes i els verds. El Consell General dels Pirineus Orientals està presidit per Christian Bourquin (Partit Socialista Francès) i l'Ajuntament de Perpinyà continua dirigit per Joan Pau Alduy (grup conservador UMP). Georges Frêche, president de la Regió Llenguadoc-Rosselló, del grup dels socialistes francesos, encadena conflictes durant el seu mandat: intent de desbatejar el nom de la regió administrativa per anomenar-la Septimània —fent desaparèixer els pocs rastres d'identitat catalana i occitana— i qualificació de les llengües catalanes i occitanes de *patois*. El 8 d'octubre del 2005, unes 8.000 persones protesten a Perpinyà contra l'intent d'imposar el nom *Septimanie*, que finalment es manté com a label de promoció comercial de la regió Llenguadoc-Rosselló. L'aglomeració Perpinyà-Mediterrani i el Consell General estan marcant el panorama dels propers anys de confrontació de les diverses concepcions polítiques de reordenació del territori. Entre les qüestions clau en les estratègies de la Catalunya del Nord hi ha l'arribada del TGV (sense data fixada) i les expectatives pels nous programes *Interreg*. Una qüestió molt polèmica socialment i políticament és el projecte d'una línia elèctrica d'alta tensió de 400.000 volts (MAT-THT), que passarà per la Catalunya del Nord a fi de connectar-se a Besanó (Gironès). Les mobilitzacions anti-MAT dels sectors socials

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

i dels municipis a d'ambdues bandes de l'Albera posen de relleu la sensibilització de la població envers el territori i fa palesa la falta de decisió i de poder, tant a les comarques gironines com a la Catalunya del Nord. Les eleccions presidencials del 2007 condueixen el líder de l'UPM, Nicolas Sarkozy, a l'Elisi, sense que al final d'aquest any s'hagi arribat a un acord sobre el traçat de la línia elèctrica.

Pel que fa al context polític de l'Alguer, la sempre agitada política italiana fa un tomb l'any 2006, amb la pèrdua de la majoria per part del partit liderat per Silvio Berlusconi, que condueix a la formació d'un govern de centreesquerra liderat per Romano Prodi. A nivell estatal, fracassa el referèndum de reforma constitucional relatiu a la reforma del sistema regional i el Senat. La Regió de Sardenya des de l'any 2004 és governada per una coalició de partits de centreesquerra liderats per Renato Soru, fundador de la multinacional proveïdora d'Internet i telèfon Tiscali. I l'Alguer, per la seva part, continua encapçalat des del 2002 per la coalició de centredreta, amb Marco Tedde al capdavant.

1.3.2. Etapa de reformes estatutàries

El període 2005-2007 pot ser recordat com el trienni dels estatuts. Les reformes dels estatuts català, valencià i balear van marcar en gran mesura l'agenda política, no només dels territoris als quals, lògicament, afectava directament el canvi de marc legal, sinó que va arribar ràpidament als més alts estrats polítics i judicials estatals, on continuarà instal·lada com a mínim fins que no es resolguin els recursos d'inconstitucionalitat contra l'Estatut català.

Les reformes es van iniciar a Catalunya amb una voluntat de consens de bona part de les forces polítiques per aconseguir el màxim reconeixement legal possible de sobirania dins del marc constitucional. La Generalitat havia obert un procés participatiu que va generar força expectatives fins que es va arribar a l'acord del Parlament de Catalunya del 30 de setembre de 2005. Només el Partit Popular, amb una representació parlamentària de l'11%, va quedar al marge del consens aconseguit al voltant de la proposta de reforma estatutària. El dia 2 de novembre la proposta del nou Estatut català va ser admesa a tràmit a les Corts espanyoles, amb l'acord de tots els grups polítics tret del partit Popular que, a partir d'aquí, va iniciar una intensa campanya en contra, comptant amb el suport dels sectors mediàtics més conservadors de Madrid.

La reforma del nou Estatut català va provocar, doncs, una enorme crispació política a tot l'Estat, però també, fins i tot abans que s'aprovés el text definitiu, va generar una reacció a altres comunitats autònomes que es van afanyar a elaborar els respectius projectes de reforma, procurant aconseguir el consens de les dues grans forces polítiques espanyoles, el PSOE i el PP. En bona mesura es tractava d'anticipar-se a qualsevol altre intent de presentar projectes més ambiciosos d'autogovern, tot indicant el model de consens i de text estatutari que convenia a Espanya. Aquest va ser el cas del País Valencià, on el PP i el PSOE van pactar ràpidament un nou text estatutari que les Corts valencianes van aprovar l'1 de juliol del 2005 i que va ser admès a tràmit al Congrés dels Diputats el dia 20 de setembre. El mateix van intentar fer a les Illes Balears, on el consens ha estat molt més costós, i a Aragó.

De seguida es va veure que el consens aconseguit al Parlament de Catalunya seria molt difícil de mantenir, ja que cada partit tenia la seva particular estratègia de negociació amb el Govern central. Així, el 21 de gener del 2006, el President del Govern espanyol José Luís Rodríguez Zapatero i el líder convergent, Artur Mas, van anunciar per sorpresa un acord sobre el nou estatut català, que tot seguit va ser ratificat tant pel PSC com per ICV; Esquerra Republicana, en canvi, se'n va desmarcar. El resultat de les votacions va ser el següent: al Congrés, 189 vots

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

a favor (PSOE, CiU, IU-ICV, PNB, CC-NC i BNG), 154 en contra (PP, ERC i EA) i dues abstencions (Chunta Aragonesista i Nafarroa Bai); i al Senat, 128 vots a favor (PSOE-PSC, CiU, ICV-EUiA), 125 en contra (PP) i 6 abstencions (ERC, EA i PAR). Després d'un període de vacil·lacions sobre la posició que mantindria de cara al referèndum, ERC va optar per l'oposició frontal, demanant al seu electorat el vot en contra (cosa que va comportar la destitució dels seus consellers al Govern), com també va fer el PP, encara que per motius radicalment oposats. CiU, PSC i ICV, per la seva banda, demanaven el vot a favor. La consulta popular es va realitzar el dia 18 de juny amb el següent resultat: un 73'24% dels vots a favor i un 20'57% en contra, amb una participació del 48'8%.

L'eufòria amb què s'havia iniciat el procés de reforma estatutària a Catalunya, que va culminar amb l'acord del 30 de setembre de 2005, va donar pas a una nova situació de conflicte i desencís, tant per les desavinences internes del catalanisme com pels atacs que es prodigaven arreu de l'Estat, que arribaven a involucrar el nou Estatut amb el no menys difícil procés de pau a Euskadi. L'admissió a tràmit per part del Tribunal Constitucional dels recursos d'inconstitucionalitat presentats pel Partit Popular el 31 de juliol, el 19 de setembre de 2006 el Defensor del Pueblo i diverses comunitats autònomes (entre altres, la Comunitat Valenciana, Aragó i les Illes Balears recorren l'Estatut català per la regulació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó) obrien noves incerteses sobre el futur del nou text estatutari aprovat per les Corts espanyoles i referendat a Catalunya, que ja distava molt del text que per amplíssima majoria havia aprovat el Parlament de Catalunya.

Mentrestant, la reforma de l'Estatut del País Valencià va seguir el seu curs fins que va ser aprovat pel Congrés dels Diputats el 9 de febrer de 2006 i pel Senat el 8 de març. Finalment, el nou text va ser aprovat de forma definitiva en el ple de les Corts Valencianes del 27 de març de 2006 amb els vots a favor del PP i el PSOE-PSPV i els vots en contra de la coalició EU-Elts Verds-Esquerres Valenciana i un diputat del grup mixt. El conjunt del procés és plantejat com a contramodel en relació al procés menat a Catalunya. No obstant això, inclou l'anomenada "clàusula Camps", que fa explícita la no-renúncia de les institucions valencianes a tenir en el futur allò que obtinguin de l'Estat altres comunitats autònomes.

Per la seva banda, el nou Estatut balear va necessitar més temps de negociacions entre els dos partits majoritaris espanyols fins arribar al consens. El Parlament Balear l'aprovà el 13 de juny de 2006, amb els vots a favor del PP, el PSIB-PSOE i UM, i el vot en contra del PSM i EU-EV. El Congrés dels Diputats el va aprovar el 21 de desembre del 2006 i el Senat el 22 de febrer del 2007. Es tracta de la tercera reforma de l'Estatut balear (les dues anteriors, de caràcter parcial) que té un abast general, atès que afecta tots els títols del text.

També Aragó havia encetat el procés de reforma del seu Estatut, que va ser aprovat per les Corts aragoneses el 21 de juny del 2006, amb el consens de tots els grups parlamentaris: PP, PSOE, PAR i IU, a excepció, però, del de Chunta Aragonesista (CHA). L'aprovació definitiva de la reforma aragonesa per part de les Corts Generals es produïa l'abril del 2007. En aquest cas, es tracta també de la tercera reforma estatutària, que a diferència de les dues anteriors adopta un caràcter general.

L'any 2007, especialment la seva segona meitat, ve marcat pel final del cicle electoral estatal, amb les eleccions generals convocades per al 9 de març de 2008. Un cop aprovades les assenyalades reformes estatutàries, el Govern estatal centra la seva acció política en l'agenda econòmica i social, sense que la majoria d'aspectes nous introduïts pels Estatuts que afecten el model territorial estatal —especialment en el cas de Catalunya— trobin una concreció política i normativa abans de les eleccions.

1.3.3. El debat europeu

L'any 2005 s'encalla el procés tendent a l'aprovació d'una "Constitució Europea". El fracàs de l'intent més important de "constitucionalitzar" la unificació política i econòmica d'Europa obeeix a factors diversos, tant estrictament europeus com interns dels estats, però posa de manifest dos fets: l'allunyament de molts ciutadans respecte de les institucions europees i la persistència de concepcions molt diverses entre els socis europeus sobre el sentit i l'abast desitjable de la Unió Europea.

L'Estat espanyol és el primer a convocar el referèndum sobre el "Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa", que compta amb el suport explícit del PSOE i del PP, els quals eviten que esdevingui una qüestió de política interna. Convé recordar que en el marc de l'ordenament espanyol, el referèndum no era ni preceptiu ni els seus resultats eren vinculants per al Govern. El resultat de la consulta celebrada del 20 de febrer de 2005 són clarament favorables (76,73% a favor, 17,24% en contra i 6,03% en blanc), per bé que el suport al Tractat és més baix a Catalunya (64,64% a favor, 28,07% en contra i 7,29% en blanc). Al Principat té lloc un intens debat en el qual els que han votat en contra (ERC, ICV i una part important de la societat civil organitzada) destaquen entre les seves crítiques l'absència en el text d'un reconeixement directe de la llengua catalana i de les regions i pobles europeus.

Després del resultat negatiu del referèndum holandès, el 29 de maig del 2005 la Catalunya del Nord va seguir la tendència del conjunt de l'Estat francès a votar en contra al constitucional (un 35,47% va votar a favor i un 64,53% va votar en contra, mentre que el 28,77% es va abstenir; la participació total va ser del 71,23%). La victòria del No a la Catalunya del Nord va ser molt superior a la de l'Estat francès en general (Sí: 55,68%; No: 45,32%). Aquest rebuig a la Constitució Europea es podia analitzar com un toc d'atenció a la política de Jacques Chirac, o sigui, d'àmbit franco-francès. Les posicions liberals del tractat constitucional i les qüestions de la política interna francesa van influir en el vot de les societats francesa i nord-catalana. El fet que UMP, el PSF, els Verds i el Bloc Català a la Catalunya del Nord es decantin a favor del "sí" s'oposa a la campanya pel "no" del PCF, ERC Catalunya del Nord, FN i una part dels socialistes nord-catalans.

Els resultats francesos provoquen la paralització definitiva del procés de ratificació, i confirmen la inviabilitat del text aprovat pels caps d'Estat i de govern europeus l'any 2004. La paràlisi s'agreuja amb la impossibilitat d'aprovar els pressupostos europeus. L'1 de gener del 2007 es fa efectiva l'ampliació de la Unió amb l'adhesió de Romania i Bulgària, mentre que continua la indefinició pel que fa a la candidatura turca. Els canvis polítics interns a Alemanya, amb l'elecció d'Angela Merkel com a cancellera, i a França, amb el nou president Nicolas Sarkozy, permeten donar un impuls nou al procés europeu i reactivar el paper de la UE al món. Al Consell Europeu del 21 i 22 de juny de 2007 s'obté un mandat clar sobre les línies del Tractat de Reforma, del qual s'eliminen els elements simbòlics i de significat més inequívocament constitucional. A la Conferència Intergovernamental reunida a Lisboa el 13 de desembre de 2007, els representants dels 27 estats membres signen el Tractat de Reforma (Tractat de Lisboa, amb el qual es modifiquen, bàsicament, el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea), sense que es facin visibles desacords importants entre els socis europeus. A partir d'aquest moment, i per a l'entrada en vigor de les reformes, cal obtenir la ratificació unànime dels estats.

2. L'evolució de la comunitat lingüística: coneixement, llengua familiar i usos interpersonals

Entre el 2003 i el 2004 diferents administracions realitzen enquestes en tots els territoris de parla catalana¹⁴. La matriu d'aquests estudis és la mateixa, la qual cosa les fa totalment comparables. Aquest fet marca un punt d'inflexió en la recerca demolingüística del català. Els estudis anteriors habitualment eren aïllats i no comparables¹⁵, mentre que les Enquestes d'Usos Lingüístics constitueixen treballs macroscòpics que dibuixen per primer cop una descripció real de la situació del català en tots els seus territoris. Si bé a l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*¹⁶ ja es destacaven els resultats d'alguns d'aquests estudis, en el moment de redacció del present informe es disposa del gruix de dades per fer la lectura comparada entre la major part dels territoris. Ens centrarem en la multitud de dades publicades i en les explotacions realitzades a cadascun dels territoris, o en el seu conjunt. I les intentarem compilar en un breu resum de les novetats que ha aportat la recerca quant a la situació sociolingüística del català per regions en la transmissió intergeneracional de la llengua. Aquest punt es tracta a l'informe del bienni 2003-04. També analitzarem quines han estat les millores en l'estudi de la columna central sobre el futur de la llengua.

Només el País Valencià es distancia d'aquesta dinàmica, donat que cap de les enquestes que s'hi realitzen parteix de la matriu general dels estudis. Però en oposició, aquest territori recupera la sèrie d'estudis realitzats pel Servei d'Estudi i Investigacions Sociolingüístiques des de l'any 1985. La sèrie s'havia aturat amb la sortida del PSOE de les institucions autonòmiques l'any 1995, però l'any 2004 s'actualitza la sèrie amb l'estudi de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que es realitza amb el protocol històric del SIES; l'any 2005 és la mateixa Generalitat Valenciana que novament renova l'estudi amb noves dades mitjançant el SIES.

2.1. Les dades absolutes de parlants de català

Per primer cop a la història es compta amb dades comparables per a tot el territori de parla catalana¹⁷. Tal i com veurem en els punts següents, ha permès engegar estudis força profunds. A banda, per primera vegada s'ha pogut fer una aproximació molt fidedigna del nombre de parlants de català que resideixen en els territoris de parla catalana. Els valors calculats són els següents:

- La població que declara que entén el català als territoris de parla catalana és d'11.011.168 habitants.
- La població que declara que sap parlar el català als territoris de parla catalana és de 9.118.882 habitants.
- A la seva llar actual, parlen prioritàriament català, o català i l'altra llengua principal del territori indistintament, un total de 5.788.935 persones, el 46,9% de la població.

¹⁴ Querol; Chessa; Sorolla; Torres; Villaverde (2007) *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI. L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, Comunitat Valenciana, la Franja i les Illes Balears*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

¹⁵ S'han d'esmentar tres estudis previs que aconsegueixen agrupar els tres territoris principals:

¹⁶ Pons; Vila (2005). Vegeu la nota 2.

¹⁷ Vegeu la nota 14.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

- Parlen prioritàriament català a la llar actual un total de 4.837.670 persones, el 39,2% de la població.
- Parlen català o l'altra llengua principal del territori indistintament a la llar actual un total de 951.265 persones, el 7,7% de la població total.

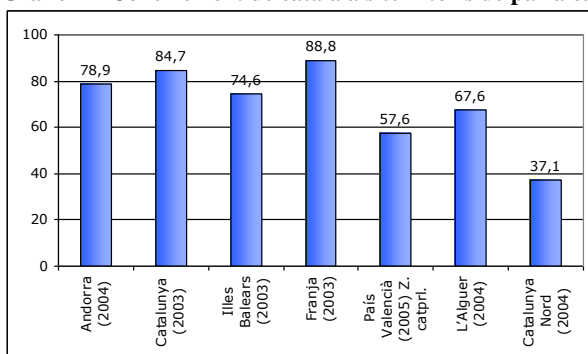
2.2. El coneixement del català

2.2.1. La situació del coneixement del català

En l'anterior Informe¹⁸ comptàvem amb dades sociolingüístiques actualitzades entre el 2003 i el 2004 per l'AVL al País Valencià i per la sèrie de l'EUL a Catalunya i a la Catalunya del Nord. També les Illes Balears comptaven amb dades del 2002 d'altres estudis. Paral·lelament, també disposàvem de resultats d'altres estudis de 1999 a Andorra i de 1994 a França. Ara ja es disposa de les dades actualitzades de l'EUL de les Balears, Andorra i la França, d'una nova enquesta al País Valencià feta per la Generalitat Valenciana amb la mateixa tipologia de qüestionari l'any 2005, i per primer cop, de dades representatives de l'Alguer. Els canvis no han estat substancials en cap cas, excepte en aquest últim, que han permès confirmar les intuïcions que teníem.

Per territoris, la Franja segueix liderant la capacitat d'entendre i parlar el català, però amb una baixa substancial de 10 punts percentuals de parlants respecte de les dades de 1994. I continua, també, sent el territori on menor és la proporció de parlants que declaren que saben escriure. Als de territoris on l'extensió de la capacitat és força reduïda, com ara el País Valencià, els percentatges són molt similars. La posició de les Illes Balears es manté invariable, en tercera posició per darrere d'Andorra i Catalunya pel que fa a la capacitat d'escriure i en quarta posició pel que fa a la capacitat oral, darrere també de la Franja, però sempre una posició per davant de l'àrea catalanoparlant del País Valencià. Andorra, novament, amb l'enquesta actualitzada i comparable, continua ocupant una posició molt similar a la de Catalunya, amb alguns punts percentuals per sota. En el cas del País Valencià, els canvis són molt minsos, de només alguns punts. Només és en les dades de competències de l'Alguer que es desperten seriosos dubtes sobre la seva veracitat. El coneixement oral de català, segons les enquestes, se situa en nivells superiors als de les comarques catalanoparlants del País Valencià, amb un 67,6% de la població; una dada que, a totes llums, no és real. I tampoc en el cas del coneixement del català escrit, en el qual un 32,5% dels enquestats afirmen que el saben escriure.

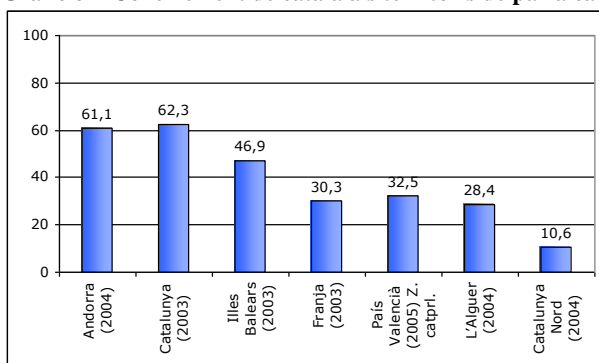
Gràfic 7 – Coneixement de català als territoris de parla catalana. Parlat.

¹⁸ Pons; Vila (2005). Vegeu la nota 2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Gràfic 8 – Coneixement de català als territoris de parla catalana. Escrit.

Taula 3 – Capacitat d'entendre, parlar, llegir i escriure català. 2003-2005. Percentatges.

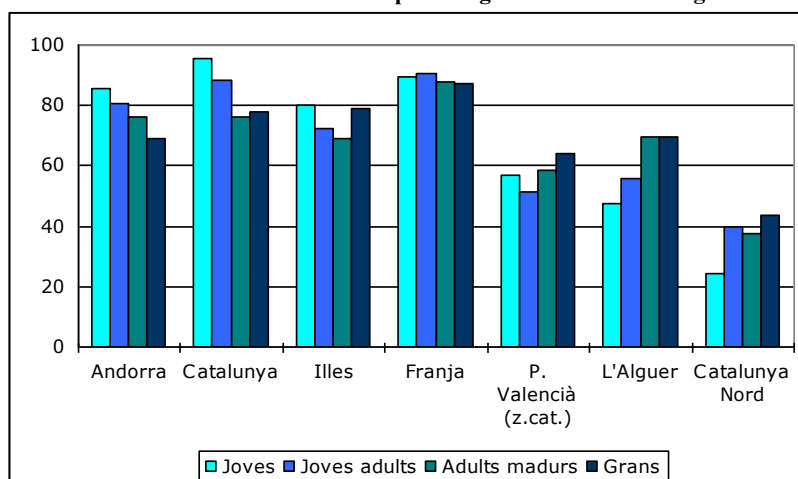
	Entendre	Parlar	Llegir	Escriure
Andorra (2004)	96,0	78,9	89,7	61,1
Catalunya (2003)	97,4	84,7	90,5	62,3
Illes Balears (2003)	93,1	74,6	79,6	46,9
Franja (2003)	98,5	88,8	72,9	30,3
País Valencià (2005) Z. catprl.	78,2	57,6	54,9	32,5
L'Alguer (2004)	89,9	67,6	50,9	28,4
Catalunya del Nord (2004)	65,3	37,1	31,4	10,6

Font: elaboració pròpia a partir de SIES (2005) per al País Valencià i les Enquestes d'Usos Lingüístics per a la resta.

2.2.2. L'evolució del coneixement de català per edats

Només dos territoris veuen créixer el coneixement de català generació rere generació: Andorra i Catalunya. En els dos territoris, la diferència entre el grup més jove i el grup de gent gran se situa aproximadament en els 17 punts percentuals. A Catalunya, la xifra de joves que saben parlar català se situa en una posició molt alta, però no universal, en un 95,4%. D'altra banda, a la Franja s'intueix un estancament en la proporció de població que sap parlar català en les diferents generacions, sense diferències importants. Al País Valencià i a les Illes Balears, contràriament, tot i que no s'observen diferències importants entre el grup més jove i el grup de gent gran, sí que s'han detectat recessos importants en les generacions intermèdies, però que han estat repuntats en els grups més joves. Finalment, a l'Alguer i a la Catalunya del Nord s'observen recessos molts importants en el coneixement oral del català, de l'ordre dels 20 punts negatius.

Gràfic 9 – Coneixement oral de català per franges d'edat. Percentatges.

2.3. El marc demolingüístic general: llengua a la llar i la transmissió lingüística intergeneracional

2.3.1. La situació: la llengua a la llar

La presència del català a la llar és força dispar al llarg del territori. D'una banda, només a la Franja se supera el 60% de població que utilitza únicament o de manera predominant el català a la seva llar. A continuació es troben Catalunya i les Illes Balears, on al voltant de la meitat de població parla català a la llar. I per sota, però encara amb percentatges importants, Andorra i el País Valencià. Finalment, la Catalunya del Nord i l'Alguer, amb percentatges realment baixos. Tot i aquest panorama, la segmentació de la realitat per regions menors als territoris històrics dibuixa més clarament les distàncies entre els territoris:

El nucli que presenta un major ús del català a la llar es troba a les comarques centrals, conformades per les Terres de l'Ebre i el Matarranya, on se supera el 80%. Si el dibuix inclou totes les regions que superen el 60%, obtenim un triangle conformat per la resta de comarques centrals i septentrionals de Catalunya, en l'eix que uneix Girona, Lleida i Tortosa, quedant-hi també incloses totes les comarques de la Franja. També part dels territoris insulars (concretament Menorca) s'inclourien en aquest eix.

La major part de capitalitats, fora dels tres grans dominis metropolitans de Barcelona, València i la Badia de Palma, s'enquadren dins del conjunt de territoris on el percentatge d'ús del català a la llar se situa entre el 40 i el 60%. És a dir, el Camp de Tarragona, la regió de València, la de Castelló (amb una gran diversitat interna) i la d'Alcoi-Gandia.

Els principals nuclis de densitat poblacional se situen molt per sota, amb un ús del català a la llar d'entre el 20 i el 40%: les àrees metropolitanes de Barcelona, València i Palma i la seva Badia. Amb Andorra, la regió d'Alacant i Eivissa i Formentera es completa aquest segment de menor ús.

Als dos territoris que durant el segle xx han sofert el trencament de la transmissió intergeneracional de la llengua, la Catalunya del Nord i l'Alguer, és on s'observa una menor presència del català.

Taula 4 – Ús del català a la llar als territoris de parla catalana i a les regions menors.

Ús del català a la llar	Territoris	Regions dels territoris
Més del 80%		Terres de l'Ebre, Matarranya
Entre el 60 i el 80%	Franja de Ponent	Menorca, comarques Gironines, Alt Pirineu i Aran, comarques centrals de Catalunya, àmbit de Ponent de Catalunya, Ribagorça i Llitera, Baix Cinca
Entre el 40 i el 60%	Catalunya, Illes Balears	Mallorca (excepte Palma i Badia), Camp de Tarragona, regió d'Alcoi-Gandia, regió de València (excepte àrea metropolitana) i regió de Castelló
Entre el 20 i el 40%	Andorra, País Valencià	Andorra, Palma i resta de la Badia de Palma, Eivissa i Formentera, àrea metropolitana de Barcelona, regió d'Alacant, àrea metropolitana de València
Menys del 20%	Catalunya del Nord i l'Alguer	Catalunya del Nord i l'Alguer

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

La distribució de la població que parla català a la llar mostra la situació sociolingüística en aquest àmbit clau per a l'estudi del manteniment de la llengua des d'una perspectiva sincrònica. És el reflex de l'herència que manté el català, amb la intersecció de diferents estatus d'oficialitat lingüística i a causa del context sociopolític i econòmic i de l'impacte de les onades migratòries, entre molts altres factors que hi poden influir. Aquesta fotografia constitueix una bona radiografia de la situació sociolingüística actual a les diferents regions.

En el proper punt es tracta la transmissió lingüística intergeneracional de la llengua, que és el factor d'anàlisi dinàmica per excel·lència. Es mesura la vitalitat de la llengua a partir dels índexs de transmissió del català per part dels pares catalanoparlants i de la resta de la població per mesurar si el nombre de catalanoparlants es manté, creix o es redueix.

2.3.2. Les tendències evolutives: entre la substitució i l'adopció del català

L'estat en què es troben actualment la recerca i la disponibilitat de dades primàries per a la major part de territoris, amb una quantitat i una profunditat més riques que mai, fa possible ajustar els primers esbossos que vàrem fer durant el bienni 2003-04¹⁹. Les tendències evolutives del català que s'observen en les diferents regions poden enquadrar-se, com ja s'havia fet anteriorment de forma implícita, en quatre grups:

- Regions amb transmissió regular i atracció d'al·loglots
- Regions amb transmissió regular de pares a fills
- Regions amb trencament històric
- Regions on el trencament podria haver-se aturat

Regions amb transmissió regular i atracció d'al·loglots

Les parelles formades per dos catalanoparlants d'aquestes regions transmeten el català als seus fills, la qual cosa assegura el manteniment de la llengua. A més, s'obtenen unes importants taxes de transmissió del català entre les parelles lingüísticament mixtes i els castellanoparlants, fet que provoca el creixement del nombre de catalanoparlants. Com veurem més avall, existeixen dos tipus de regions que s'enquadren dins d'aquest grup.

En primer lloc, apareixen un seguit d'àrees que històricament han rebut poca immigració o bé l'han integrat ben ràpidament. Per tant, la presència del català en la comunicació familiar és molt elevada. Paral·lelament, l'ús del català amb els fills continua en augment, el que fa que creixi la seva presència en el petit interval que falta per a la completa catalanització lingüística. Entre aquests primers territoris se situen dues regions amb capitalitat provincial: les comarques gironines i l'àmbit de ponent, totes dues a Catalunya. I a més, les comarques centrals (Bages, Osona, Anoia, etc.), les Terres de l'Ebre i l'Alt Pirineu (inclosa la Vall d'Aran). També es tenen en compte Menorca i Mallorca (sense comptar la Badia de Palma) a les Balears i les regions de València (excepte l'àrea metropolitana) i Alcoi-Gandia al País Valencià.

I en segon lloc, trobem un seguit de regions on l'ús del català com a llengua familiar ha retrocedit de manera clara a causa dels fluxos migratoris. Malgrat això, a les famílies formades per catalanoparlants, la llengua es transmet amb regularitat. A més, el català compta amb un fort impuls d'atracció entre les parelles lingüísticament mixtes, formades per només un

¹⁹ Vegeu la nota 14.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

catalanoparlant, i fins i tot entre les parelles formades per parlants d'altres llengües. Així doncs, no obstant el baix percentatge de població que parla català amb els seus pares, el nombre dels que el parlen amb els fills és molt superior. Només tres territoris se situen en aquest sector, però tots tres amb una altíssima densitat demogràfica. Els dos primers són clars: Andorra i l'àrea metropolitana de Barcelona, on el creixement de la presència del català a la llar es produeix des de nivells baixos. Els usos del català de fills a pares i de pares a fills ha crescut un 17,2 i un 10,6% respectivament. Una altra àrea fortament poblada on s'observa un augment de la transmissió del català són les comarques tarragonines, tot i que amb una proporció visiblement inferior a la de l'àmbit de Barcelona. La major part dels que parlen català amb els seus pares transmeten el català als seus fills, però la proporció de fills de parelles mixtes i parelles d'al·loglots que el transmeten és una mica menor que a l'àrea barcelonina, fet que fa que el creixement no superi els 6 punts.

Regions amb transmissió regular de pares a fills

Igual que les regions del punt anterior, aquestes conserven també la capacitat de transmissió del català entre pares i fills. En alguns casos s'observen petites erosions del grup catalanoparlant, però s'anivellen amb les erosions que sofreixen la resta de grups en els quals una part dels seus membres transmet el català. En aquestes regions, doncs, el percentatge de població que parla català amb els seus pares habitualment és similar al de la població que transmet el català als seus fills.

Com en l'anterior punt, d'una banda es troben els territoris que històricament han rebut poca immigració, com per exemple la Franja (en totes les seves comarques); i de l'altra, els territoris que mantenen proporcions molt inferiors de població que parla català amb els seus pares, inferiors al 50%, però que, tot i això, en termes generals mantenen la transmissió del català. Entre els territoris principals hi trobem l'àrea metropolitana de València i la ciutat de Palma, que tot i mantenir la transmissió (amb una tendència a l'alça), l'augment de les proporcions pel que fa a l'ús del català amb als fills no superen els 4 punts i mig respecte de l'ús de la llengua catalana amb els pares. A més, en el cas de Palma s'hi sumen dos processos importants i contraposats: un flux que agrupa al voltant del 15% dels catalanoparlants amb progenitors que transmeten únicament el castellà o que transmeten de manera conjunta el castellà i el català; i un flux d'un 12% de la població que parla castellà amb els pares que els han transmès el català, exclusivament o bé conjuntament amb el castellà. Aquests dos processos contraposats possiblement marquen dinàmiques diferenciades territorialment i socialment a la mateixa ciutat de Palma, però s'estenen també a tota la Badia de Palma²⁰. La transmissió regular del català també es produeix en altres territoris com Eivissa i Formentera o la regió de Castelló (ciutat i província). A Castelló s'observa un retrocés molt reduït de la transmissió, tot i que no és significatiu estadísticament. Malgrat tot, és una àrea altament complexa pel que fa a les condicions sociolingüístiques, que abasta des de la ciutat de Castelló, on molt probablement la transmissió del català es troba en una situació fràgil, fins el Maestrat i els Ports, que enllacen al nord amb àrees d'alta presència del català a la llar.

²⁰ Les dades de l'AVL no disposen del creuament de la llengua parlada amb els pares i la llengua parlada amb els fills. És per això que no estem en condicions de confirmar els nivells d'erosió del grup catalanoparlant i del castellanoparlants.

Regions amb trencament històric

Tal com indicàvem en l'anterior informe²¹, la transmissió intergeneracional de la llengua es va trencar de manera massiva dècades enrere a la Catalunya del Nord i a l'Alguer. En aquestes regions continua el procés, i se segueixen experimentant descensos pronunciats que confirmen l'avenç cap a les etapes finals del trencament de la transmissió intergeneracional. El percentatge dels enquestats que afirmen que utilitzen el català amb els pares passa d'un 7% a un 1,1%; i el dels que afirmen que ho fan amb els fills, d'un 20,1% a un 3,8%.

Regions on el trencament podria haver-se aturat

Finalment, diferents estudis²² han mostrat el procés de trencament de la transmissió a la regió d'Alacant (l'Alacantí, el Baix Vinalopó i la Marina Baixa) al llarg del segle xx. Tant és així que l'ús del català amb els pares a Alacant és similar al de l'Alguer. Però aquesta regió sembla que hauria estabilitzat el saldo negatiu entre l'ús del català amb els pares i l'ús del català amb els fills. Els descensos són propers als 2 punts, entre el 24,4% que parla català amb els pares i el 22,2% que el parla amb els fills, i l'amplia mostra de l'enquesta de l'AVL (1127 enquestats en aquesta regió) no indica que aquest descens sigui significatiu estadísticament. És probable que el trencament de la transmissió hagi cessat a la ciutat d'Alacant. I a les poblacions mitjanes, on el trencament va ser més tardà, pot haver-hi casos oposats, de parelles que no han rebut el català dels seus pares, però que l'han après com a segona llengua i l'han transmès als seus fills.

2.3.3. L'evolució de les parelles lingüísticament homogènies

Les parelles lingüísticament homogènies (en endavant PLH) catalanoparlants presenten un índex de transmissió del català molt alt a Andorra i a Catalunya. A Andorra i a la major part de les regions de Catalunya, el percentatge de transmissió de la llengua catalana als fills és superior al 97% en el cas dels enquestats que parlen català amb els seus pares. Només a l'àrea metropolitana de Barcelona i a la regió de Tarragona s'observen valors més moderats, però igualment alts. Se situen en intervals similars als de Menorca i Mallorca, sense comptar la Badia de Palma, i, fins a cert punt, la Franja. Sempre en percentatges de transmissió superiors al 90%.

On es detecten erosions en les parelles lingüísticament homogènies és a Palma, a la Badia, a Eivissa i a Formentera. Es troben enclavaments amb una major debilitat pel que fa a la transmissió del català als fills, amb percentatges situats entre el 80 i el 90%.

Finalment, com és lògic, a l'Alguer i la Catalunya del Nord els nivells situen en percentatges al voltant del 10%, indicant la total erosió de la transmissió en les parelles catalanoparlants.

Entre les parelles sense cap membre catalanoparlant, la major part de les quals són parelles castellanoparlants, la tendència evoluciona en la mateixa direcció. Als territoris on millor mantenen el català les parelles catalanoparlants, existeix una major proporció de parelles castellanoparlants que únicament transmeten el català o ho fan conjuntament amb el castellà. El segment d'aquestes parelles no és gens negligible, donat que se situa per sobre del 20% a

²¹ Pons;Vila (2005). Vegeu la nota 2.

²² (REF)

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

totes les regions catalanes i a Andorra. I fins i tot se situa per sobre del 40% en algunes regions, com les comarques centrals i les de ponent. Menorca també arriba a nivells propers al 20%. Altres territoris se situen al voltant del 15%, com Mallorca (sense comptar Palma ni la Badia) o el sud de la Franja. Mentrestant, el nord de la Franja, per damunt de Fraga, no supera el 5%, com tampoc el depassen ni la Badia de Palma (encara que la ciutat el supera lleument) ni Eivissa i Formentera.

Parelles lingüísticament mixtes

A més de l'evolució de les parelles lingüísticament homogènies, compostes o bé per dos catalanoparlants o bé per dos castellanoparlants, té un interès especial l'evolució de les parelles lingüísticament mixtes (en endavant PLM), formades habitualment per un progenitor catalanoparlant i un altre progenitor castellanoparlant. Aquestes parelles mantenen el contacte social de llengües en el propi nucli familiar, i habitualment es converteixen en els millors indicadors del pols social de les llengües.

La població que parla català amb només un dels seus progenitors (els fills de les parelles lingüísticament mixtes) no és gens nombrosa i mai no supera el 5% de la població. Aquest fet fa que sigui un grup molt reduït que, tot i que és de vital importància, és difícil d'analitzar i quantificar en els estudis macrosocials. Es compta amb mostres molt minses a la major part de les regions; tant minsa que la major part de les vegades és complicat dibuixar la seva evolució amb claredat.

Tot i això, semblen indicar que a Catalunya, a Andorra i a la Franja els fills de les PLM enquestats transmeten el català en tres quartes parts de les ocasions. Les Balears apunten percentatges sensiblement favorables a la transmissió del català, però hi ha diferències clares entre Menorca i gran part de Mallorca, que obtenen índexs alts d'atracció de la llengua del progenitor catalanoparlant, en contraposició a Palma i la seva Badia i Eivissa i Formentera, que reparteixen la transmissió en parts iguals entre català i castellà, o fins i tot apareixen basculant cap al castellà. Finalment, i com era d'esperar, cap fill de PLM de l'Alguer o de la Catalunya del Nord transmet el català.

Castellanoparlants inicials que s'identifiquen amb el català

A part dels usos lingüístics, en el pla ideològic, habitualment es detecten canvis molt sensibles entre la llengua inicial i la llengua d'identificació, de manera que es marquen de forma molt sensible les tendències en les tries lingüístiques de les parelles lingüísticament mixtes. Així, es poden indicar tendències de futur sociolingüístic. Per exemple, s'apunten clarament grups importants de castellanoparlants inicials que tenen el català com a llengua d'identificació. Al capdavant d'aquests territoris hi ha Catalunya i Andorra, amb avenços especialment notables a les Terres de l'Ebre, amb relació al seu ja alt percentatge de parlants inicials. Novament, les àrees de Tarragona i Barcelona són les que mostren uns índexs menys importants de canvi, a les quals s'hi sumen en aquesta ocasió, amb valors sensiblement més alts, les comarques gironines. En general, les Illes Balears mostren un augment molt reduït, que sembla que oposa el creixement de Menorca amb l'estancament de la resta; fins i tot podria haver-hi algun tipus de retrocés a Eivissa i Formentera. També les dades de la Franja fan pensar que l'estancament podria fins i tot tractar-se d'un suau retrocés. Lògicament, l'Alguer i la Catalunya del Nord mostren retrocessos molt importants.

2.3.4. Marc demolingüístic i transmissió del català: síntesi

Com comprovàvem en l'informe de 2003 i 2004²³, el català partia d'una situació de debilitat arreu del seu territori, però en alguna de les regions ho feia amb una especial feblesa. Les dades disponibles des de la darrera onada d'Enquestes d'Usos Lingüístics confirmen aquesta regionalització. D'una banda, es confirma la desaparició del català en les dades macroscòpiques de la Catalunya del Nord, on ja és ben difícil trobar població que mantingui el català a la llar. És possible que en els propers anys la transmissió del català es comenci a situar per sota de la transmissió de les llengües diferents del català i el francès (de les quals en sobresurt el castellà), donat que actualment la transmissió del català i d'altres llengües es troba en nivells similars. I també es confirma que a l'Alguer, tot i que encara compta amb un gruix sensiblement més ampli de població que va rebre el català com a llengua inicial, la transmissió intergeneracional indica que aquest flux no tindrà reemplaçament generacional. Per tant, en ambdós territoris el procés de trencament intergeneracional es preveu que es mantingui actiu, fins que s'extingeixi la llengua.

Tant la Catalunya del Nord com l'Alguer van començar a sofrir el tall de la transmissió intergeneracional dècades enrere. Però actualment l'alerta és màxima a l'àrea metropolitana de València, donat que, tot i el percentatge elevat de població que parla català amb els seus pares, els que el parlen amb els fills no arriben a sumar-ne la meitat. Aquesta davallada és la més important de tot el territori i no té comparació amb cap altra regió. També és possible que hi hagi trencament a les regions de Castelló i Alacant, encara que més modest. Possiblement en aquestes dues regions hi ha processos que funcionen en la direcció oposada. Mentre que algunes ciutats mitjanes i grans viuen un procés de substitució més o menys intens, o en el cas d'Alacant, l'estan cloent, altres ciutats mitjanes i àrees rurals podrien estar estabilitzant i/o augmentant l'atracció del català entre parelles lingüísticament mixtes o al·loglotes.

A l'altre extrem se situa Andorra, que és l'únic estat on el català és l'única llengua oficial. Tot i que està immersa en un procés immigratori molt intens, accentuat per un alt índex de mobilitat poblacional, els índexs de vitalitat del català són dels més alts de tot el territori, comparables a les regions on la transmissió es manté amb una major solidesa, és a dir, les Terres de l'Ebre, les comarques Gironines, les Centrals i les de Ponent de Catalunya i l'Alt Pirineu – Aran.

A la resta del territori les dinàmiques no són tant clares i la situació de la llengua en l'àmbit familiar ronda l'estabilitat, amb pinzellades positives en algunes regions i negatives en algunes altres. Però amb moderació.

Totes les regions catalanes registren saldos positius a favor del català, però les dues regions catalanes amb un menor nivell d'atracció són les que es constitueixen al voltant de Barcelona i Tarragona, les ciutats més poblades de Catalunya. I en aquest pla s'hi troben també Menorca, la part rural de Mallorca, i possiblement també la regió d'Alcoi–Gandia i la de València (sense comptar l'àrea metropolitana).

I finalment, la Franja, Palma i la seva Badia, en general mostren un estancament en la transmissió com a resultat de processos contraposats. En alguns casos, els índexs de transmissió dels catalanoparlants són fluixos en contraposició als dels al·loglots, que són més robustos; en altres, el saldo entre la llengua inicial i la llengua d'identificació és sensiblement negatiu.

²³ Pons; Vila (2005). Vegeu la nota 2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Taula 5 – Taula resum (per regions) de l'ús del català a les llars, la transmissió del català de les parelles lingüísticament homogènies i les lingüísticament mixtes, el creixement de l'ús del català amb els fills respecte de l'ús amb els pares, i el creixement del català com a llengua d'identificació respecte de la llengua inicial.

Regions	Llar	PLH Català	PLH Castellà	PLM (1 català)	L. Pares i L. amb fills	L. Inicial i L. Identif.
Andorra	-	+	+	+	+	+
Catalunya						
Comarques gironines	+	+	+	+	+	+
Comarques centrals de Catalunya	+	+	+	+	+	+
Ponent de Catalunya	+	+	+	+	+	+
Terres de l'Ebre	+	+	+	+	+	+
Alt Pirineu i Aran	+	+	+	+	+	+
Camp de Tarragona		+	+	+	+	+
Àrea metropolitana de Barcelona	-	+	+	+	+	+
Franja						
Matarranya	+	+	+	+		o -
Ribagorça i Llitera	+	+		+		o -
Baix Cinca	+	+	+	+		o -
Illes Balears						
Menorca	+	+	+	+	+	o +
Part rural de Mallorca		+	+	+	+	
Palma	-	-	+	-		
Resta de la Badia de Palma	-	-		-		
Eivissa i Formentera	-	-		-		o -
País Valencià						
Regió d'Alcoi-Gandia		n. d.	n. d.	n. d.	+	n. d.
Regió de Castelló		n. d.	n. d.	n. d.	o -	n. d.
Regió de València (excepte àrea metropolitana)		n. d.	n. d.	n. d.	+	n. d.
Àrea metropolitana de València	-	n. d.	n. d.	n. d.	-	n. d.
Regió d'Alacant	-	n. d.	n. d.	n. d.	o -	n. d.
L'Alguer	-	-	-	-	-	-
Catalunya del Nord	-	-	-	-	-	-

PLH: parelles lingüísticament homogènies

PLM: parelles lingüísticament mixtes

+: molt important

+: important

| : estable

- : Invers

- : molt negatiu

n. d.: dades no disponibles

3. Estatus jurídic de la llengua catalana

3.1. La diversitat d'estatus de la llengua catalana en els diferents territoris

Com ja s'ha esmentat, el període 2005-2007 ha estat marcat per les reformes estatutàries en els territoris de parla catalana dins de l'Estat espanyol. La incidència d'aquestes reformes en l'estatus del català varia considerablement, d'acord amb els objectius i fins perseguits pels partits polítics que les han impulsat o avalat en cada cas. El sentit de les reformes no ha tendit cap a una major confluència del règim jurídic de la llengua, sinó que s'ha mantingut, i fins i tot s'ha incrementat, la diversitat preexistent d'estatus jurídics del català en els diferents territoris que conformen el seu àmbit lingüístic²⁴.

A Catalunya, el nou marc estatutari pretén reforçar l'estatus d'oficialitat del català i la seva protecció com a llengua pròpia. A les Illes Balears no s'avança, pel que fa al seu Estatut, en una direcció similar, i s'incorpora només la previsió de l'ensenyament de les modalitats insulars de la llengua. A més, el procés estatutari s'encavalca amb certs retrocessos en l'estatus legal de la llengua introduïts per la via reglamentària. Al País Valencià, la nova regulació de la doble oficialitat implica bàsicament canvis cosmètics, excepte pel que fa al reforçament en clau secessionista de la regulació estatutària, que literalment declara ara que la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià. A Aragó, tot i que l'acord assolit pels partits majoritaris es va fonamentar en uns continguts de mínims, el nou text aporta unes bases més sòlides per a l'aprovació de l'esperada llei de llengües, que hauria d'oficialitzar el català i l'aragonès en les zones corresponents.

Com s'ha dit, la conjunció temporal dels quatre processos estatutaris anteriors no ha servit per atenuar la diversitat d'estatus jurídics de la llengua catalana dins de l'Estat espanyol. A més, la reforma més ambiciosa duta a terme des de Catalunya està pendent d'un pronunciament de constitucionalitat per part del Tribunal Constitucional. En efecte, els recursos d'inconstitucionalitat interposats pel Partit Popular i el Defensor del Poble contra el text estatutari català qüestionen bona part dels preceptes lingüístics mitjançant els quals el legislador estatutari ha pretès reforçar l'estatus de la llengua pròpia. En conseqüència, una sentència contrària a l'Estatut podria frenar qualsevol avenç significatiu en la protecció jurídica del català. Mentrestant, a finals de l'any 2007 el desplegament legislatiu de les noves prescripcions lingüístiques estatutàries, que correspon tant a la Generalitat com a l'Estat, pràcticament no havia començat. Només cal consignar, en aquest sentit, l'aprovació a finals del 2007 per part de les Corts Generals de la llei reguladora de les llengües de signes espanyoles, que abasta la castellana i la catalana²⁵.

Pel que fa a la resta de territoris, a Itàlia no s'han confirmat les diverses propostes de canvi normatiu existents en el pla estatal, regional (a Sardenya) i local (a l'Alguer). En el context andorrà, els canvis normatius a destacar són més aviat reglamentaris: l'aprovació del "Reglament de l'ús de la llengua oficial en organismes públics" (2005), que desplega la llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial de 1999 pel que fa a les institucions públiques i les empreses vinculades (vegeu *infra* capítol 6). A França no es produeixen, durant la major part

²⁴ Sobre aquesta diversitat, vegeu Pons; Vila (2005: 31), citat a nota 2.

²⁵ Vegeu *infra* 3.2. També vegeu *infra*, en els capítols corresponents en funció de la matèria, la cita de normes dictades per l'Estat durant aquest període que incideixen en la llengua, per bé que en molts casos no es puguin considerar estrictament un desenvolupament del text estatutari.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

del trienni, novetats que afectin l'estatus jurídic de la llengua catalana. Això suposa bàsicament, que l'Estat francès no ha fet cap pas per signar la Carta europea ni per a reconèixer en el pla constitucional o legal les llengües distintes del francès. No obstant això, i com a fet insòlit dins de la trajectòria de les institucions del país gal, a finals del 2007 el Consell General dels Pirineus Orientals es pronunciava a favor de l'oficialitat del català a la Catalunya del Nord mitjançant el dictat de la "*Charte en faveur du Catalan*", de dubtosa consideració normativa.

3.2. La reforma de l'Estatut valencià

La reforma de l'Estatut d'autonomia del País Valencià ha estat un gran acord estratègic entre els dos principals partits valencians, el Partit Popular i el Partit Socialista. Tots dos hi tenen coincidències bàsiques pel que fa al model d'Estat, i aquest pacte n'és la prova: la reforma valenciana es presenta com a mostra de "lleialtat constitucional", i fonamentalment, com a oposició i fre a les reformes basca i catalana, molt més ambicioses pel fet de qüestionar, de manera diferent però amb una intensitat semblant, l'actual disseny autonòmic.

D'acord amb aquests objectius, hi ha un gran interès perquè el procés de reforma sigui ràpid i transcorri en un context absent d'enfrontaments. Així, la comissió per a la reforma emet el seu informe el 06/04/2005 i el text s'aprova a les Corts Valencianes l'01/07/2005 següent, al Congrés de Diputats el 20/09/2005 i al Senat el 08/02/2006.

L'acord estatutari deixa fora la resta de partits (Esquerra Unida, únic partit amb representació parlamentària a més del PP i el PSOE, va presentar una esmena a la totalitat que va ser rebutjada) i a amplis sectors socials que s'hi han manifestat en contra (Compromís pel Valencià).

L'Estatut aprovat²⁶ és un text extremadament deficient pel que fa a la forma. Fruit de la precipitació, està farcit d'incongruències, d'errades terminològiques, d'ambigüitats etc., que fan que esdevingui un pèssim exemple de tècnica jurídica. El més greu però, és el seu contingut. Regressiu pel que fa a les qüestions d'identitat i de llengua, al model de desenvolupament econòmic i territorial i a les qüestions socials, és principalment un text subordinat al disseny territorial central.

El seu tret més destacable, per comparació als projectes basc i català, és l'absència d'ambició i el continuisme respecte de les relacions amb l'Estat, la sobirania i el finançament, qüestions totes aquestes objecte de profunda revisió en les reformes estatutàries d'altres territoris.

Pel que fa a la llengua pròpia, el text es caracteritza per una intencionalitat clara de fer palès que la llengua dels valencians no és el català, amb la voluntat d'utilitzar el text estatutari per justificar la secessió lingüística. Així, si l'Estatut anterior era ambigu en parlar exclusivament de valencià i no aclarir la seua condició de varietat de la llengua catalana, aquest s'entesta a diferenciar-lo, parlant d'*idioma valencià* i *llengua valenciana*:

Article 6

1. La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià.
2. L'idioma valencià és l'oficial a la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià.
[...]

²⁶ Ley Orgánica 1/2006, de 10 de abril, de Reforma de la Ley Orgánica 5/1982, de 1 de julio, de Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

En matèria de drets lingüístics, l'Estatut ha desaprofitat l'oportunitat d'avançar, limitant-se a reproduir el contingut de l'antic Estatut i alguns aspectes de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià: afirma que el valencià és llengua pròpia però no en desenvolupa el concepte; parla del dret a conèixer-lo i usar-lo, juntament amb el castellà, però no estableix el deure de coneixement; afirma que la Generalitat garantirà l'ús normal i oficial (d'ambdues llengües) però no es preveu cap mesura; recorda, una vegada més, la prohibició de fer discriminacions per raons de llengua i manté la divisió del territori en funció del predomini lingüístic i la possibilitat d'excloure l'ensenyament i l'ús en determinats territoris.

Article 6

[...]

3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mesures necessàries per tal d'assegurar-ne el seu coneixement.

4. Ningú no podrà ser discriminat per raó de la seua llengua.

5. S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.

6. La Llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyament.

7. Es delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra, així com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.

[...]

Article 9

2. [...] Així mateix, els ciutadans valencians tindran dret a dirigir-se a l'Administració de la Comunitat Valenciana en qualsevol de les seues dues llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada.

A més, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua apareix com a nova institució de la Generalitat Valenciana amb la competència normativa sobre la llengua.

Article 6

[...]

8. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució normativa de l'idioma valencià.

En definitiva, es proclamen com a novetat drets lingüístics que fa més de vint anys que estan reconeguts, com el de relacionar-se en valencià amb l'administració autonòmica i la publicació bilingüe de les lleis al Diari Oficial de la Generalitat. Està prevista també la publicació de les lleis valencianes al Butlletí Oficial de l'Estat però ja no queda clar si serà o no en valencià.

Finalment, l'Estatut preveu que en els concursos i oposicions per cobrir les places vacants de magistrats, jutges, secretaris i la resta de personal al servei de l'Administració de justícia es tindrà en compte el coneixement de l'*idioma valencià* (art. 35.1) i que els notaris hauran de garantir l'ús del valencià en l'exercici de la seua funció en l'àmbit de la comunitat autònoma (art. 58.2).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

En resum, es tracta d'un Estatut que col·loca els valencians a molta distància dels drets lingüístics establerts al recentment modificat estatut català i que voluntàriament no ha volgut aprofundir en el seu desenvolupament.

3.3. La reforma de l'Estatut català

La reforma de l'Estatut català en la matèria lingüística parteix de l'acord d'una àmplia majoria dels partits polítics catalans sobre els eixos de la futura regulació estatutària. Per mitjà d'aquesta regulació es pretén, d'una banda, garantir estatutàriament el model de doble oficialitat asimètrica a favor del català, com a llengua pròpia del país; i, d'altra banda, introduir certes millores en l'estatus jurídic de la llengua catalana, tot aprofitant la remissió que l'article 3.2 de la Constitució espanyola fa als estatuts per definir el model lingüístic de la respectiva comunitat autònoma i, en part, del mateix Estat.

El consens bàsic dels grups parlamentaris impulsors de la reforma —tots excepte el PPC— ja es deduïa dels documents previs presentats pels partits abans de les eleccions de 2004. Durant l'elaboració del text a Catalunya, si bé la regulació de la llengua es veu afectada indirectament per algunes polèmiques juridicopolítiques (com les relatives als drets històrics o a la relació de l'Estatut amb la resta de lleis orgàniques estatals), només alguns aspectes puntuals, com l'etiquetatge o l'ensenyament universitari, susciten certa controvèrsia.

Durant la tardor de l'any 2005, l'estratègia negociadora imposada des del Govern estatal va fer palès l'afebliment de la unitat dels partits catalans. Posteriorment, en la fase de tramitació del text per part del Congrés dels Diputats s'acceptava íntegrament l'esmena presentada pel Grup Socialista sobre el règim lingüístic (esmena núm. 7), que afectava dues terceres parts dels preceptes relatius a aquesta matèria. Així, malgrat que l'estructura i els continguts bàsics de la regulació lingüística es mantenien, els canvis introduïts en el Congrés dels Diputats rebaixaven la intensitat dels compromisos de l'Estat respecte del català i preservaven les seves competències sobre el castellà. El PP va escollir la qüestió lingüística com un dels arguments centrals en la seva oposició frontal a la reforma estatutària catalana. Per la seva banda, ERC va fonamentar en les rebaixes en matèria de llengua, al costat d'altres qüestions, el seu vot contrari a la reforma.

Es poden destacar diversos aspectes principals del nou règim lingüístic plasmat en el nou Estatut d'autonomia de Catalunya²⁷. En primer lloc, un reconeixement explícit del contingut jurídic i identitari del concepte de *llengua pròpia*, vinculat a la referència als drets històrics de Catalunya (article 5), i objecte d'un mandat general de protecció en el qual s'implica també l'Estat:

Article 6

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament.

Article 50

1. Els poders públics han de protegir el català en tots els àmbits i sectors, i n'han de fomentar l'ús, la difusió i el coneixement.

²⁷ Ley Orgánica 6/2006, de 19 de julio, de Reforma de la Ley Orgánica 4/1979, de 1 de julio, de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña. (BOE núm. 172, de 20/07/2006).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

7. L'Estat, d'acord amb el que disposa la Constitució, ha de donar suport a l'aplicació dels principis que estableix aquest article. S'han d'establir els instruments de coordinació i, si escau, d'actuació conjunta perquè siguin més efectius.

Segonament, es reforça el règim de doble oficialitat lingüística a Catalunya mitjançant la igualació dels drets i els deures jurídics que se'n deriven, amb l'objectiu bàsic de garantir una equiparació jurídica del català i el castellà a Catalunya. La introducció del deure de coneixement del català pretén oposar-se a les formulacions (d'origen polític, legal o jurisprudencial) que devaluen l'oficialitat de la llengua catalana, i contribueix a reforçar l'eficàcia dels drets lingüístics i a legitimar les mesures normalitzadores:

Article 6

2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. Els poders públics de Catalunya han d'establir les mesures necessàries per a facilitar l'exercici d'aquests drets i el compliment d'aquest deure. D'acord amb el que disposa l'article 32, no hi pot haver discriminació per l'ús de qualsevol de les dues llengües.

En tercer lloc, es regula un catàleg de drets i deures lingüístics projectats en els diferents àmbits: la no-discriminació (article 32); el dret d'opció lingüística davant les administracions públiques i entitats vinculades, amb l'establiment de les correlatives obligacions d'aquestes Administracions i entitats i del seu personal (article 33); els drets dels consumidors i usuaris, amb l'acolliment del deure de disponibilitat lingüística de les empreses i establiments (article 34); el dret a rebre l'ensenyament en català i els elements bàsics del model de conjunció lingüística i del model lingüístic universitari (article 35). Per fer efectius aquests drets s'estableix que l'Administració de l'Estat a Catalunya ha de garantir la capacitació lingüística del seu personal (article 33.4) i que el personal judicial, el fiscals i el personal al servei de l'Administració de justícia ha d'acreditar un coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, tot vinculant-ho a les competències de la Generalitat en relació amb el poder judicial (article 102).

En quart lloc, es reconeix i es possibilita mitjançant la previsió dels mecanismes pertinents la comunicació i la cooperació amb les altres comunitats i els altres territoris que comparteixen patrimoni lingüístic amb Catalunya (article 6.4). Al mateix fi s'adreça la previsió expressa de crear organismes comuns amb altres territoris amb vincles històrics, culturals o lingüístics amb Catalunya (article 12). I, pel que fa a la projecció exterior, al costat del manament específic a la Generalitat i a l'Estat per tal de dur a terme les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió Europea, s'inclou el de vetllar per la presència i la utilització del català en els organismes internacionals i en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic (article 6.3).

En cinquè lloc, s'atribueix de manera explícita a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de llengua pròpia (anteriorment implícita en l'article 3.3 de l'EAC de 1979), tot especificant que "inclou la determinació de l'abast, els usos i els efectes jurídics de la seva oficialitat, i també la normalització lingüística del català" (article 143). Aquesta previsió competencial pretén contrarestar certes interpretacions restrictives del Tribunal Constitucional que fan prevaldre les competències sectorials de l'Estat per tal que aquest últim reguli autònomament els usos lingüístics en les matèries subjectes a la seva competència, amb la qual cosa es limita el caràcter territorial del règim lingüístic.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Un sisè aspecte nou és el reconeixement de certs efectes extraterritorials a l'oficialitat de la llengua catalana, a través del reconeixement del dret dels ciutadans de relacionar-se en català i per escrit amb els òrgans constitucionals i amb els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal (article 33.5). L'exercici del dret es fa dependre del que estableixin les normes reguladores dels esmentats òrgans (actualment només ho recull el Reglament del Senat), si bé s'especifica que aquestes institucions "han d'atendre i han de tramitar els escrits presentats en català, que tenen, en tot cas, plena eficàcia jurídica".

En últim terme, la norma estatutària confereix una protecció específica a la llengua de signes catalana, tot encomanant als poders públics que garanteixin l'ús de la llengua de signes catalana i les condicions que permetin assolir la igualtat de les persones amb sordesa que optin per aquesta llengua, que ha de ser objecte d'ensenyament, protecció i respecte (article 50.6 de l'EAC). Abans que s'hagi pogut desplegar aquest apartat per part del legislador català, les Corts Generals han aprovat la *Ley 27/2007, de 23 de octubre, por la que se reconocen las lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas*. En el preàmbul del text legal hi trobem diverses referències a la llengua de signes catalana com a "llengua pròpia de les persones sordes de Catalunya que han optat per aquesta modalitat de comunicació". Emparant-se en la competència que li atorga la Constitució per regular les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat dels espanyols en l'exercici dels drets i el compliment dels deures (article 149.1.1 de la CE), l'objecte de la Llei no es limita a la "llengua de signes espanyola", sinó que abasta també la "llengua de signes catalana"²⁸. Per tant, aquesta intervenció legislativa de les Corts Generals —emparada en un títol competencial tan genèric com és l'article 149.1.1 de la CE— limita notablement la capacitat de la Generalitat per desplegar les prescripcions estatutàries, ja que la darrera es trobarà limitada per les disposicions estatals que abasten l'aprenentatge²⁹, el coneixement i l'ús de les llengües de signes, així com els mitjans de suport a la comunicació oral.

En definitiva, la major exhaustivitat de la regulació lingüística estatutària, inserida en un text que respon a una concepció més àmplia de la "norma institucional bàsica de Catalunya", creava unes expectatives de canvi normatiu interessants. Amb tot, la pressió contrària sostinguda des de certs sectors polítics —i que s'ha traduït en la impugnació de les previsions lingüístiques davant del Tribunal Constitucional— ha contribuït a frenar fins a finals del 2007 el desplegament del text estatutari en la matèria lingüística.

Finalment, cal fer un apunt sobre el canvi que es perfila en el model lingüístic general a Catalunya a partir de la declaració estatutària d'oficialitat de la llengua occitana a Catalunya (article 6.5³⁰). Tot i que anteriorment l'aranès o occità gaudia d'un Estatut oficial limitat regulat per la Llei 16/1990, de règim jurídic especial de la Vall d'Aran, ara aquest règim obté rang estatutari i es projecta sobre el conjunt del territori català, alhora que es declara "llengua pròpia" de l'Aran. Per consegüent, el Principat ha esdevingut l'única comunitat dins de l'Estat

²⁸ Article 1 de la Llei 27/2007: "La presente Ley tiene por objeto reconocer y regular la lengua de signos española como lengua de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas en España que libremente decidan utilizarla, sin perjuicio del reconocimiento de la lengua de signos catalana en su ámbito de uso lingüístico, así como la regulación de los medios de apoyo a la comunicación oral. / Asimismo la presente Ley tiene por objeto reconocer la lengua de signos catalana, como lengua de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas en Cataluña, que libremente decidan utilizarla, sin perjuicio de la ulterior regulación legislativa y reglamentaria que pueda corresponder a la Generalitat de Cataluña, en desarrollo de sus competencias. / Todas las alusiones que esta Ley hace a la lengua de signos española se entenderán hechas a las demás lenguas de signos españolas, para su ámbito territorial propio, sin perjuicio de lo que establezca la normativa propia de las respectivas comunidades autónomas en el ejercicio de sus competencias."

²⁹ Vegeu *infra* 7.1.2.

³⁰ Article 6.5 de l'EAC: "La llengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i és oficial a Catalunya, d'acord amb el que estableixen aquest Estatut i les lleis de normalització lingüística". Vegeu també l'article 36 pel que fa als drets que es deriven de l'oficialitat de l'aranès; l'article 50.1 sobre el foment i difusió d'aquesta llengua; i l'article 143.2 sobre la competència compartida de la Generalitat i el Conselh Generau d'Aran.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

espanyol que compta amb tres llengües oficials, si bé l'abast concret de l'oficialitat de l'occità es remet al que disposi el legislador.

3.4. La reforma de l'Estatut balear

El procés de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears ha estat el motiu que ha posat en primera línia del debat un tema lingüístic fonamental en el procés de normalització lingüística: la conveniència de l'equiparació del català al castellà quant al dret i el deure de conèixer-lo.

Els primers debats es van dur a terme en la Comissió Assessora per a la Reforma de l'Estatut d'Autonomia, creada a finals del 2004, que s'havia d'encarregar de preparar una proposta de reforma que seria, posteriorment, objecte de debat a la ponència parlamentària. La Comissió ha estat formada per deu "professionals de reconegut prestigi", nomenats pel Govern, i és presidida per la vicepresidenta del Govern³¹.

A principis del 2005, la Comissió va rebutjar la proposta defensada per Bartomeu Colom i Ignasi Ribas (ponents a proposta del PSM i EU-Els Verds) de modificar l'article 3 amb la finalitat d'equiparar drets i deures pel que fa al coneixement del català i del castellà. Paral·lelament, altres membres de la Comissió, propers al PP, van proposar introduir en el redactat del nou Estatut els noms de les modalitats insulars, a què, segons ells, fa referència l'Estatut vigent. Inicialment, aquesta proposta no va ser acceptada, però sí que ho va ser amb posterioritat.

Malgrat que des dels sectors més vinculats a la defensa de la llengua es va argumentar extensament sobre la necessitat d'incorporar el deure del coneixement del català i evitar l'enumeració innecessària, inexacta i confusionària de les modalitats, i malgrat que en el tràmit parlamentari el PSM —amb el suport d'EU-Els Verds— va proposar aquestes modificacions, no es va introduir cap rectificació en aquest sentit a la proposta de la Comissió.

El Ple del Parlament del 15/06/2006 va aprovar la proposta del nou Estatut, que no equipara el català amb el castellà, amb 48 vots a favor (PP, UM i PSOE) i 7 vots en contra (PSM-Entesa i EU-Els Verds).

D'aquesta manera, l'article 3 (en el nou text és el 4) no es va modificar:

Article 4. La llengua pròpia

1. La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, tindrà, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial.
2. Tots tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la, i ningú no podrà ser discriminat per causa de l'idioma.
3. Les institucions de les Illes Balears garantirán l'ús normal i oficial dels dos idiomes, prendran les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement i crearan les condicions que permetin arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears.

³¹ Els membres són: el rector de la UIB, Avel·lí Blasco; Romà Piña Homs, catedràtic d'Història del Dret; el degà del Col·legi d'Advocats, Joan Font Cervera; el representant del Col·legi de Notaris, Rafel Gil Mendoza; l'expresident del Consell General Interinsular Francesc Tutzó; Alfons Ripoll, d'Eivissa; la catedràtica de Dret Civil Pilar Ferrer; l'expresident del Congrés dels Diputats Fèlix Pons; el professor de Dret Administratiu Bartomeu Colom; l'expresident de l'OCB Ignasi Ribas; i el polític Maximilià Morales. A més de la vicepresidenta del Govern de les Illes Balears M. Rosa Estaràs, les reunions estan coordinades per la directora general de l'Advocacia, Felisa Vidal.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

En canvi, a l'article 14 (ara 35), s'hi afegeix un incís amb l'enumeració de les "modalitats", limitada a les varietats geogràfiques, i un paràgraf, que abans formava part de la Disposició Addicional 2, en què es reconeix la UIB com a institució consultiva i la possibilitat de participar en una institució comuna de tots els territoris de parla catalana:

Article 35. Ensenyament de la llengua pròpia

La comunitat autònoma té competència exclusiva per a l'ensenyament de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, d'acord amb la tradició literària autòctona. Normalitzar-la serà un objectiu dels poders públics de la comunitat autònoma. Les modalitats insulars del català —mallorquí, menorquí, eivissenc i formenterenc— seran objecte d'estudi i protecció, sense perjudici de la unitat de la llengua.

La institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La comunitat autònoma de les Illes Balears podrà participar a una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, institució que serà formada per totes les comunitats que reconeixin la cooficialitat de la llengua catalana."

En la tramitació d'aprovació per part del Congrés de Diputats, en aquest article la referència a les modalitats va ser lleugerament modificada: en lloc de donar nom a les modalitats, s'indica que les "modalitats insulars del català, de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera seran objecte d'estudi i protecció, sense perjudici de la unitat de la llengua.

En relació amb la previsió de la participació en una institució comuna amb altres comunitats de parla catalana, altres referències idiomàtiques al·ludeixen a la promoció de la comunicació, l'intercanvi cultural i la cooperació amb territoris que tenen vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears (article 5); i, més concretament, a les relacions amb altres comunitats autònomes que "comparteixen la mateixa llengua i cultura", per mitjà de la subscripció de protocols per a la celebració d'actes de caràcter cultural (article 119). Per últim, la disposició addicional segona, "Patrimoni lingüístic", preveu la intervenció dels òrgans estatals en la celebració de convenis de col·laboració i l'exercici de l'esmentada comunicació cultural entre comunitats, amb una fórmula aparentment extensiva de les competències estatals.

D'altra banda, en el títol relatiu als drets i deures dels ciutadans, es reconeix el dret d'opció lingüística davant l'Administració autonòmica (article 14), ja previst anteriorment per les lleis; i, com en altres estatuts, es garanteix el dret a l'ús davant les administracions públiques illenques de la llengua de signes pròpia de les persones sordes (article 19).

I, pel que fa al poder judicial a les Illes Balears, es recull la consideració com a mèrit preferent del coneixement del català en la resolució dels concursos i les oposicions per proveir llocs de treball de jutges i magistrats, sense fer referència als fiscals (article 97.2). La mateixa previsió, que tampoc innova l'ordenament jurídic preexistent, s'estableix per a la provisió de places de notaris i registradors (article 98.2).

El dia 21/12/2006, l'Estatut va ser aprovat pel Congrés amb 295 vots a favor (PSOE, PP, CiU, PNB i CC) i 13 abstencions (ERC i IU-ICV). Entre les raons per a l'abstenció, ambdós partits van esmentar el tractament discriminatori del català. Posteriorment es van iniciar els tràmits de debat al Senat, que va aprovar la reforma sense introduir-hi cap modificació.

3.5. La reforma de l'Estatut aragonès i la paralització de la llei de llengües

Aragó se suma a l'activitat estatutària empresa a l'Estat espanyol amb una proposta d'Estatut ratificada per les Corts d'Aragó el 21/06/2006. En un primer moment, el procés obre alguna esperança pel reconeixement del català i l'aragonès, fins el punt que el vicepresident del Govern aragonès, J. A. Biel (PAR), fa referència als drets històrics i a les llengües com a qüestions clau que ha de resoldre el nou Estatut. Les declaracions prenen cos pel fet que la direcció del PAR mai s'ha mostrat propensa a la protecció de les llengües pròpies d'Aragó, i fins i tot ha posat en dubte la pròpia identitat del català i de l'aragonès³².

L'esborrany del text estatutari és consensuat pels partits de la coalició de govern, PSOE i PAR, i pel principal partit de l'oposició, el PP, i també amb el vot del diputat d'IU. Chunta Aragonesista es desmarca de les negociacions dos mesos abans de l'acord de la resta de partits. Destaca quatre punts que la distancien del text: finançament, identitat, política hidràulica i llengües. En aquest darrer punt, proposa el reconeixement de les denominacions *català* i *aragonès*, l'oficialització, l'ensenyament en la llengua pròpia i la normalització. I remarca la necessitat d'arribar a un acord amb la resta de partits per incorporar les denominacions acadèmiques i circumscriure les anomenades *modalitats lingüístiques* als sistemes d'aquestes dues llengües. Les entitats d'activisme, per la seva part, també proposen una esmena del precepte relatiu a les llengües, que preveia, en una disposició addicional, l'aplicació supletòria —mentre no s'aprovés la llei de llengües— de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries³³.

La proposta de les Corts Aragoneses va ser aprovada a Madrid pel Congrés dels Diputats el 15/03/ 2007, dos mesos abans de les eleccions autonòmiques. Malgrat les crítiques vessades per diferents partits catalans (CiU, ERC i ICV) pel no-reconeixement de la diversitat lingüística a Aragó, només Chunta Aragonesista hi va votar en contra. Finalment van votar a favor PSOE, PP, IU, CiU, PNB i CC; hi va votar en contra Chunta Aragonesista; i es van abstenir Esquerra Republicana, Iniciativa per Catalunya, Nafarroa Bai i Eusko Alkartasuna.

L'article definitiu de l'Estatut reformat que fa referència a les llengües d'Aragó és:

Article 7. Lenguas y modalidades lingüísticas

1. Las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón constituyen una de las manifestaciones más destacadas del patrimonio histórico y

³² Heraldo de Aragón, 22/09/2007.

³³ Aquesta esmena va ser presentada posteriorment per l'Entesa Catalana de Progrés, sense la disposició addicional: Boletín Oficial de las Cortes Generales (2007), Senado, VIII Legislatura, Serie III B: Proposiciones de Ley del Congreso de los Diputados. Núm. 253 (04/04/2007). Concretament, el text que es va proposar era: "1. El castellano es lengua oficial en Aragón, así como en sus respectivos territorios lo son el aragonés y el catalán. 2. El aragonés y el catalán son lenguas propias de Aragón. Estas lenguas son elementos identificadores e integradores de Aragón, y han de ser utilizadas con carácter general y preeminente por la Administración en todos sus actos en los respectivos territorios. 3. Todos tienen el derecho a dirigirse y a relacionarse con los poderes públicos radicados en Aragón en dichas lenguas de acuerdo con lo previsto en la ley. 4. Las modalidades dialectales de las lenguas de Aragón han de ser objeto de especial respeto y protección, sin perjuicio de la unidad de las lenguas. 5. En una ley de las Cortes de Aragón se ha de regular el régimen jurídico de las lenguas, su uso en las instituciones de la Comunidad Autónoma, su enseñanza y la delimitación de las respectivas zonas territoriales."

Per la seva banda, CiU va presentar una proposta de disposició addicional que deia: "La ley de lenguas de Aragón a la cual hace referencia el artículo 7 del presente Estatuto proporcionará el marco jurídico específico para regular la cooficialidad del aragonés y del catalán, lenguas minoritarias de Aragón, así como la efectividad de los derechos de las respectivas comunidades lingüísticas tanto en lo referente a la enseñanza de y en la lengua propia, como a la plena normalización del uso de estas lenguas en sus respectivos territorios."

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

cultural aragonés y un valor social de respeto, convivencia y entendimiento.

2. Una ley de las Cortes de Aragón establecerá las zonas de uso predominante de las lenguas y modalidades propias de Aragón, regulará el régimen jurídico, los derechos de utilización de los hablantes de esos territorios, promoverá la protección, recuperación, enseñanza, promoción y difusión del patrimonio lingüístico de Aragón, y favorecerá en las zonas de utilización predominante el uso de las lenguas propias en las relaciones de los ciudadanos con las Administraciones públicas aragonesas.

3. Nadie podrá ser discriminado por razón de lengua.

L'actual precepte manté, doncs, la diferenciació entre "llengua" i "modalitat lingüística", sense arribar a esmentar ni el català ni l'aragonès. Així, segons el primer paràgraf de l'article 7, no se sap si el català i l'aragonès són llengües o modalitats lingüístiques; però el segon paràgraf, quan parla de "les llengües pròpies", pot ser entès com un reconeixement del català i/o de l'aragonès com a llengües (i no pas com a modalitats) o bé com la restricció només a les parles que es consideren llengües per als usos administratius, i mai les parles que es consideren modalitats lingüístiques. En qualsevol cas, tampoc es concreta la figura jurídica de la "modalitat lingüística", donat que no acaba per determinar si es refereix a les llengües minoritzades o als dialectes del castellà, del català i/o de l'aragonès.

Quant als drets, ja l'anterior reforma de l'Estatut, la de 1996, es remetia, pel que fa a l'ensenyament i als drets lingüístics, a una futura llei llengües de les Corts d'Aragó. Tot i que deu anys més tard encara no han aprovat aquesta llei de llengües, el nou Estatut manté aquest mandat i l'amplia a la protecció, la recuperació, la promoció i la difusió, a més de l'afavoriment de l'ús de les llengües pròpies en les relacions dels ciutadans amb l'administració.

Al mateix temps, la llei de llengües segueix sent un debat recurrent en la vida política de la Franja i d'Aragó. El tema ha estat recuperat algunes vegades a requeriment de Chunta Aragonesa, l'aragonesisme progressista a l'oposició, i altres per voluntat del mateix Govern socialista, que anuncia que es presentarà aquesta llei.

La primera aportació al debat entre 2005 i 2007 es produeix de la mà del mateix president Marcelino Iglesias el mes d'abril de 2005. En una entrevista a Catalunya Ràdio³⁴ declarava que la llei de llengües seria aprovada abans de la primavera de 2007 i que aquesta llei permetria que els alumnes poguessin «estudiar íntegrament en català», sempre sota el principi de voluntarietat. Posteriorment es reitera la intenció de l'executiu de tirar endavant la llei. Tot i això, Iniciativa Cultural de la Franja, que agrupa les associacions històriques d'activisme lingüístic, mostra les seves cauteles.

Chunta Aragonesista s'incorpora el 2005 al debat sobre l'estat de la comunitat autònoma d'Aragó, que té lloc el mes de setembre, i recorda a l'executiu aragonès l'oficialitat de les llengües a l'Estatut que es debatrà aviat i el retard en l'elaboració de la llei de llengües, que compta amb un mandat parlamentari de finals de la dècada de 1990 i que havia encapçalat, entre altres, el propi president, en aquell moment a l'oposició. El president socialista no respon a les insistents preguntes dels aragonesistes i només el soci de Govern (PAR) s'hi posiciona d'una manera ambigua. Els conservadors, de la mà de José Ángel Biel, demanen que no es polititzi el debat sobre les llengües pròpies, però sense mostrar de forma clara la seva posició.

³⁴ *El Punt*, 02/04/2005.

El 24/09/2005 es filtra el text de l'enèsima proposta d'avantprojecte de la llei de llengües elaborada pel govern. Dos dies després, Chesús Bernal (CHA) formula una pregunta parlamentària en aragonès i, per desig del president de les Corts, Bernal la formula en castellà, i també en català.

El mes d'octubre de 2005 es fa públic el contingut de l'avantprojecte. Es remarca que la proposta mantindrà el castellà com a única llengua oficial i les altres dues com a llengües pròpies. Però totes les escoles de la Franja estaran obligades a oferir classes en català per tal de garantir l'opcionalitat d'aquesta llengua, de la mateixa manera que es garanteix l'assignatura de religió. Per tant, no només es garantiria l'ensenyament de la llengua, sinó que a més s'inclouria com a llengua de les assignatures. Un altre dels punts claus de l'avantprojecte és el del reconeixement del català i l'aragonès com a llengües de relació amb l'administració autonòmica i local a les àrees de les llengües minoritzades, sense declarar-ne la cooficialitat. Aquestes mesures anirien precedides, es declara, per l'aprovació per part del Consell de Govern i de les Corts d'Aragó de la seva tramitació com a projecte de llei, amb l'informe preceptiu dels Serveis Jurídics de la DGA. El 25/10/2005, *Heraldo de Aragón* publica que 14 militants del PAR han subscrit un manifest en contra de la llei de llengües, tots ells membres de l'entitat secessionista FCAO, que en anteriors ocasions ha estat denunciada per promoure la violència. En realitat el manifest fa referència a la denúncia d'Esquerra Republicana de Catalunya a Estrasburg, que tractarem més endavant.

Però, tot i l'espera de més de 24 anys, a mitjans de desembre de 2005 el president aragonès anuncia que s'atura el debat sobre la llei de llengües per "no fer-lo coincidir amb l'apassionat debat que existeix ara sobre la reforma de l'Estatut de Catalunya" i afegeix que "tot el món ha d'entendre que seria molt roí contaminar el debat de les llengües"³⁵. I a principis de 2006, durant els treballs per a l'elaboració de la proposta d'Estatut, J. Allué, representant del PAR, soci del Govern aragonès, insisteix que la conjuntura del moment impedeix aprovar l'endarrerida llei de llengües. Durant l'estiu, el PSOE manifesta que l'Estatut ha fet un pas endavant en matèria de llengües i posa de manifest l'aturada de la llei de llengües. Després que des de diverses bandes es retregui a Marcelino Iglesias el fet de tancar la legislatura sense haver aprovat la llei de llengües, el PSOE diu que després de les eleccions autonòmiques de maig de 2007 pactarà o no en funció de l'aprovació de la llei de llengües, sense trobar oposició en el seu soci de Govern, J. A. Biel. IU, que va votar a favor de l'Estatut, durant la campanya electoral desplega també els discursos a favor del reconeixement de la llengua.

Amb el PSOE com a partit més votat a les eleccions de maig, Marcelino Iglesias renova el seu càrrec per tercera legislatura consecutiva, novament amb el suport del PAR, i s'erigeix en l'únic president aragonès que ha revalidat el seu càrrec més de dues legislatures. Les primeres declaracions després de la renovació rebaixen les expectatives que s'havien creat abans, i confirmen que "serà una llei de drets, no d'obligacions" i que "no generarà cap obligació, però sí que reconeixerà drets"³⁶. El president socialista promet la llei en el debat d'investidura, i confirma així que serà una de les primeres lleis que s'aprovaran. El mes d'octubre la premsa anuncia que s'està treballant en un nou esborrany de llei i se succeeixen diferents notícies que confirmen novament el compromís. Però les posteriors notícies retarden novament la data, situant-la en l'estiu del 2008.

³⁵ *El Periódico de Aragón*, 13/12/05

³⁶ *El Periódico de Aragón*, 24/06/07. "Un pacto supersónico".

3.6. El reconeixement del català a la Catalunya del Nord

El Consell General dels Pirineus Orientals va aprovar el 10/12/2007 la *Charte en faveur du Catalan*³⁷. Tot i que les competències del Consell General se centren bàsicament en les carreteres, l'assistència social i les escoles, l'aprovació de la Carta es justifica, segons el vicepresident de l'ens, Marcel Mateu, perquè "moltes relacions econòmiques van lligades a la llengua, i promoure-la és important per desenvolupar el país. No fer-ho seria una bestiesa"³⁸.

La Carta va ser aprovada pel Consell General per 20 vots a favor, cap vot en contra i sis abstencions. La forma adoptada, un acord del plenari d'un òrgan que no té competències específiques en matèria lingüística, permet posar en qüestió l'abast de la seva eficàcia normativa. Malgrat això, és una iniciativa notable en el marc de l'Estat francès, ja que implica un primer reconeixement per part d'una instància oficial de la llengua catalana, que parteix d'una situació de desprotecció jurídica absoluta a la Catalunya del Nord. Alhora, el pronunciament d'aquest organisme francès contribueix a fer visible i a consolidar l'àrea lingüística catalana.

Al preàmbul de la Carta s'explica que la promoció del català no va en detriment del francès ni de la unitat estatal —a la qual es vincula la declaració del francès com a idioma oficial de la República—, sinó que el seu fonament és la Declaració Universal dels Drets Humans i també la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Després d'una lleu crítica a l'Estat per no protegir el català, el Consell defensa que les col·lectivitats territorials han de protegir aquesta llengua, bo i afavorint-ne l'estudi i l'ús com el patrimoni cultural que és.

La Carta és extensa i aborda "els fonaments d'una política lingüística i de reconeixement de la llengua catalana". L'article primer reconeix oficialment aquest idioma com a llengua del Departament —al costat del francès—, el qual es compromet a ser un transmissor actiu de la llengua i la cultura catalanes, a garantir-ne la supervivència i a fer-les presents en tots els àmbits de la vida pública. Tot seguit s'esmenten els compromisos en diversos sectors: l'educació, els usos administratius, la senyalètica, la presència als mitjans de comunicació, la transmissió intergeneracional, etc.

No sembla fàcil augurar els canvis que pot comportar la Carta respecte de la posició, certament complicada, en què es troba actualment la llengua catalana a la Catalunya del Nord. Sembla que, en bona mesura, els seus promotors entenen la Carta com una cobertura formal d'iniciatives ja existents: a tall d'exemple, la possibilitat d'adreçar-se en català a alguns funcionaris del Consell General, la retolació en català de les carreteres departamentals i la dotació d'un fons en català a la biblioteca del Consell que abasteix les dels ens locals, etc.³⁹ Però seria també un contrasentit que el Consell General, després d'aprovar-la, no la desenvolupés en els seus propis termes, per la qual cosa caldrà estar amatent envers amb quines polítiques i dotacions pressupostàries es promourà. D'altra banda, la Carta pot contribuir a evidenciar el buit normatiu existent a l'Estat francès pel que fa al català (i, en general, a les anomenades llengües regionals o minoritàries), tot indicant certs principis mínims de protecció que l'Estat francès hauria d'acollir en el seu ordenament jurídic.

³⁷ La Carta apareix publicada en el butlletí del Consell General dels Pirineus Orientals: *L'accent Catalan*. (http://www.cg66.fr/culture/patrimoine_catalanite/catalanite/charte_catalan.pdf)

³⁸ *Vilaweb*, 04/02/2008.

³⁹ Vegeu, més àmpliament, *infra* 6.

3.7. Propostes de canvi normatiu a Itàlia i a l'Alguer

A Itàlia, cal esmentar la proposta de reforma constitucional, presentada l'octubre de l'any 2006, que pretenia introduir en l'article 12, que regula la bandera estatal, la declaració de l'italià com a llengua oficial de la República. La redacció prevista era: *"L'italiano è la lingua ufficiale della Repubblica nel rispetto delle garanzie previste dalla Costituzione e dalla legge costituzionale"*. Convé recordar que l'oficialitat de l'italià no es va proclamar formalment fins a l'aprovació de la Llei núm. 482 de 1999 per la qual s'estableixen normes de tutela de les minories lingüístiques, dictada en desenvolupament de l'article 6 de la Constitució (article primer). Entre les raons adduïdes pels partits polítics italians per elevar a la norma constitucional l'estatus oficial de la llengua italiana destacava la necessitat de reforçar-la en el context d'una Unió Europea caracteritzada pel multilingüisme. La proposta salvava expressament el respecte de l'autonomia constitucional de les minories lingüístiques. Amb tot, en cas que s'aprovés la reforma plantejada, es reforçaria l'estatus jurídic de l'italià, reconegut dins d'un precepte distint del text constitucional, respecte del reconegut a la resta de llengües històriques en l'actual article 6. A finals del 2007 la reforma constitucional no havia estat aprovada. Itàlia tampoc no ha ratificat, a finals del 2007 i malgrat haver-la signat, la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

Pel que fa l'Alguer, la citada Llei núm. 482 de 1999 i la Llei regional núm. 26, de 15 d'octubre de 1997, de promoció i valorització de la cultura i la llengua de Sardenya, inclouen diverses declaracions de principis que, correctament traduïts, podrien fonamentar les condicions normatives i financeres per impulsar la normalització del català. Tanmateix, la filosofia subjacent a la legislació estatal i regional consisteix a reduir el mínim els drets i els ajuts financers, descarregant en altres ens públics i privats els costos de la planificació lingüística. A finals de l'any 2007 semblava que hi havia possibilitats que el nou Estatut de Sardenya reconegués la catalanitat de l'indret, després que amplis sectors de la societat algueresa havien fet la demanda, perquè hi havia un fort convenciment que afavoria l'economia, si més no pels milers de turistes catalans que cada any es desplacen a l'enclavament catalanoparlant de Sardenya. Tanmateix, la reforma estatutària finalment tampoc no va endavant.

En l'àmbit municipal també s'han formulat propostes normatives per impulsar el català, mitjançant la reformulació de l'article 9, "Tutela de la llengua i de la cultura de l'Alguer", de l'Estatut municipal, com a precepte neuràlgic en la protecció del català. En el moment que es va aprovar, l'any 1991, l'Estatut municipal no va poder tenir la referència de les lleis generals vigents, i actualment se'n critica l'ambigüitat: d'una banda, perquè no s'esmenta la llengua estàndard de referència de la varietat algueresa tutelada i, d'una altra, perquè desdibuixa la responsabilitat de l'administració municipal en la tasca de tutela d'aquesta llengua⁴⁰. També s'han fet propostes, no concretades, d'elaboració d'un Reglament per a l'ús de l'alguerès.

⁴⁰ En l'apartat segon de l'article 9: "En particular, se propon de donar suport a totes les iniciatives dirigides a la coneixença i a l'ús de la llengua catalana, en la variant algueresa", que no deixa clar el paper de l'Ajuntament com a garant, promotor i coordinador institucional de les iniciatives relatives a la llengua catalana, sinó que es limitaria a donar suport a les entitats que obren en favor del català com a qualsevol associació de voluntariat. Amb tot, posteriorment, l'apartat 4 diu que: "Lo Municipi és l'organisme institucional referent per la política lingüística i sostén, en los límits de les possibilitats de balanç, amb ajuts financers, les associacions que obren a favor de l'alguerès o d'altres expressions lingüístiques i culturals segons regulament".

4. Unitat de la llengua, organismes responsables i relacions entre territoris

4.1. Unitat de la llengua

La qüestió de la unitat lingüística, que abasta la denominació i la identitat de la llengua en els diferents territoris, ha continuat generant polèmiques durant el trienni 2005-2007. No es poden desconèixer les àmplies ramificacions d'aquest debat pel que fa a l'enfortiment de la llengua o, per contra, al seu debilitament mitjançant la introducció de divisions a l'interior de la comunitat de parla catalana. Atès el caràcter transversal de la qüestió de la unitat, les seves implicacions s'observen també en analitzar altres qüestions de caràcter sectorial d'aquest informe. En el present capítol es tracten monogràficament dos aspectes d'aquesta polèmica dotats d'una significació i una entitat pròpies: en primer lloc, la continuïtat de la política secessionista impulsada des de les institucions polítiques autonòmiques valencianes, que ha rebut una contestació destacada des d'instàncies diverses durant el trienni analitzat; i, segonament, el cas particular del benasquès a Aragó, que planteja el dubte de la seva adscripció com a parla de transició al català o a l'aragonès, en un context condicionat per l'absència d'un reconeixement oficial.

4.1.1. Entrebancs a la política secessionista del Govern valencià

L'ofensiva secessionista llançada per les institucions autonòmiques i estatals durant els anys 2005-2007 no ha tingut, per sort, l'efecte pretès. Ben al contrari, les accions dirigides a imposar el terme "valencià" en detriment del terme "català" amb la voluntat de segregar-lo, han estat contrarestades amb els pronunciaments de dues institucions difícilment contestables per part dels governants valencians: d'una banda, el *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*, emès per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) el mes de febrer de 2005, i de l'altra, la Sentència del Tribunal Suprem, de 15 de març de 2006.

El *Dictamen* de l'AVL reconeix d'una forma explícita que el valencià forma part de la llengua catalana i deixa constància de la vigència històrica de la doble denominació de la llengua al País Valencià. Afegeix, a més, que el nom de català per referir-se a la llengua pròpia dels valencians té un reconeixement jurídic i jurisprudencial a l'Estat espanyol, en clara al·lusió a les sentències del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (TSJCV) que, aplicant la sentència del Tribunal Constitucional 75/1997, s'han dictat els darrers anys.

Aquesta declaració, però, quedava diluïda al *Dictamen* per l'opció concreta d'ús exclusiu del terme "valencià" i el reforçament de les "genuïtats" valencianes per les quals es decanta l'Acadèmia. Finalment, però, s'ha vist reforçada i amplificada en conèixer-se la sentència del Tribunal Suprem, de 15 de març de 2006, per la qual es resolia un antic contenciós instat per Acció Cultural del País Valencià i el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament contra l'ordre de privar d'homologació amb els certificats valencians els certificats administratius de coneixement de català emesos per les autonomies catalana i balear i el títol de llicenciat en Filologia Catalana⁴¹.

⁴¹ Ordre de 22 de desembre de 1995 de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana.

En efecte, aquesta sentència sostreu de l'àmbit polític i normatiu la qüestió de si el valencià i el català són la mateixa llengua i remet a la doctrina científica la solució del conflicte⁴², amb la qual cosa neutralitza l'esforç secessionista de la nova redacció estatutària, perquè, amb independència del nom oficial de la llengua, hem d'entendre que tota referència que se'n faci es fa a la llengua catalana.

La sentència es basa, doncs, en el consens científic, en la definició dels diccionaris, les universitats, la normativa sobre la llicenciatura en Filologia Catalana i l'opinió de les Acadèmies lingüístiques (amb especial referència a l'AVL i el Dictamen abans comentat) i estableix que la llengua catalana té dues denominacions, que totes dues són legals i que hi ha diversos territoris que comparteixen llengua (comunitats valenciana, catalana i balear i Principat d'Andorra)⁴³. Declara, a més, que en cap cas les varietats dialectals d'una llengua afecten a la seua unitat ni poden justificar discriminació entre els seus parlants a l'hora d'accedir a la funció pública.

Ara bé, contràriament al que es podria pensar, la contundència d'aquestes resolucions no suposa, en absolut, la fi del conflicte terminològic al País Valencià ni farà desaparèixer les actituds secessionistes.

Són imprevisibles encara les conseqüències que en aquest sentit poden desprendre's de la tasca "normativitzadora" de l'AVL, la qual, com veurem, consolida la seva tendència a aprofundir en les diferències o peculiaritats del "valencià" mitjançant la publicació de diversos textos normatius: el *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià* i de la *Gramàtica normativa*⁴⁴ així com de diversos vocabularis específics (futbol, vela, fruites i hortalisses, animals, vocabulari jurídic, de noms de persona, etc.).

D'altra banda, l'actitud del Govern valencià no ha canviat i continua la seva política secessionista agressiva. Un exemple clar és el cas de l'oficialitat del català a Europa. La Generalitat Valenciana, sense haver demanat mai el reconeixement del "valencià" a la Unió Europea, i precisament amb l'excusa de "defensar els símbols d'identitat valencians", va impugnar davant dels tribunals el Memoràndum mitjançant el qual el Govern espanyol sol·licitava certes possibilitats d'ús oficial de les llengües catalana, basca i gallega a l'àmbit de la Unió Europea. El Consell valencià sosté en el seu recurs que el document vulnera l'autonomia valenciana en no reconèixer l'idioma valencià com a diferent del català, atès el fet que encara que es recullen les dues denominacions estatutàries de la llengua, es reconeix la

⁴² A la sentència s'afirma: "Ese problema de si son o no lenguas diferentes el valenciano y el catalán ya ha de aceptarse que no está resuelto en el Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, según ha declarado la STC 75/1997.

Por tanto, al no tener una solución normativa, ha de ser considerado como un problema ajeno al Derecho que tiene su sede natural en el ámbito científico o académico, y esto hace que para su decisión hayan de seguirse en buena medida los patrones que encarnan la llamada doctrina de la discrecionalidad técnica; es decir, ha de estarse a lo que sobre dicho problema haya prevalecido en la doctrina científica."

⁴³ La sentència continua: "Es especialmente significativo el acuerdo de la Academia Valenciana de la Lengua de 9 de febrero de 2005, por el que se aprueba el dictamen sobre los principios y criterios para la defensa de la denominación y la entidad del valenciano. En este dictamen se afirma que la lengua propia e histórica de los valencianos, desde el punto de vista de la filología, es también la que comparten las Comunidades Autónomas de Cataluña y de las Islas Baleares y el Principado de Andorra, y que las diferentes hablas de todos estos territorios constituyen una lengua, un mismo sistema lingüístico; se dice también que compartir una lengua no implica que los valencianos no tengan unas señas de identidad y unas características propias, y que las perciban como claramente diferenciadas de las de otros pueblos que usan esa misma lengua; y que es un hecho que en España hay dos denominaciones igualmente legales para designar esta lengua: la de valenciano y la de catalán."

⁴⁴ Acadèmia Valenciana de la Llengua. *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià* [Monografia]. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2006. (Col·lecció Textos Normatius 1)

Acadèmia Valenciana de la Llengua. *Gramàtica normativa valenciana* [Monografia]. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2006. (Textos Normatius 2)

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

unitat lingüística del català⁴⁵. El procés judicial ha finalitzat amb la sentència del Tribunal Suprem, de 19 d'abril del 2007, que declara sense objecte el recurs, atesa la desestimació del Memoràndum per part del Consell Europeu de Luxemburg de 13 de juny de 2005⁴⁶. Una sentència de contingut similar, dictada el 25 d'abril de 2007, posa fi a un altre procés en el qual un partit d'ultra dreta, Coalició Valenciana, impugna també el Memoràndum i la traducció al català del Tractat pel qual s'aprova una nova Constitució per a Europa per raons semblants.

Una altra ocasió per a la polèmica ha estat l'aprovació, per part del Govern espanyol, del Reial Decret sobre les escoles oficials d'idiomes (EOI). Finalment, després d'una dura contestació dels estudiants i dels sectors afectats a un inicial projecte secessionista, el Govern ha fixat la denominació valencià/català sota un sol títol i un sol currículum⁴⁷. El conseller d'Educació de la Generalitat Valenciana, Alejandro Font de Mora, va anunciar immediatament que el Consell recorreria "a les més altes instàncies": "Des del Consell rebutgem aquesta denominació de la nostra llengua perquè és contrària a la legalitat vigent i no s'ajusta al que diu el nostre Estatut d'autonomia, que assenyalava clarament que la denominació de la nostra llengua és el valencià: tot el que no sigui això, ho recorrerem". De moment, però, no s'ha interposat cap recurs.

En el mateix sentit destaquem el rebuig institucional aprovat per les Corts Valencianes contra la decisió de la Biblioteca Nacional de suprimir la catalogació VAL (valencià) dels seus llibres en favor de la unificada CAT (català), decisió presa per la directora d'aquesta institució, Rosa Regàs, després de consultar l'AVL i que l'Institut Joan Lluís Vives emetés un informe en el qual se li aconsellava per raons lingüístiques, històriques, legals i constitucionals⁴⁸. Malgrat ser una decisió de maig de 2005, les Corts Valencianes van aprovar el dia 30/11/2006, amb els únics vots a favor del grup popular, la defensa "ante quien proceda del derecho constitucional de igualdad de trato de nuestra lengua autóctona, y del idioma valenciano, con el resto de lenguas españolas". Les Corts traslladaran la resolució al president del Govern, al president del Congrés de Diputats, al president del Senat, al Defensor del Poble i al president de la Generalitat, sense que de moment n'hagin alterat la seva aplicació. Posteriorment, responsables de la Biblioteca Nacional han explicat que el codi CAT designarà la llengua que rep les denominacions de *català* i *valencià* (igual que un mateix codi designa *castellà* i *espanyol*).

Afortunadament, continuen les sentències del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana a favor de la unitat de la llengua que contraresten les accions del Govern i la majoria parlamentària del Partit Popular⁴⁹.

⁴⁵ La redacció proposada de l'article 1 del primer Annex es deia: "[...] Serán también lenguas oficiales y de trabajo de las instituciones de la Unión, en las condiciones y a los solos efectos establecidos en el Anexo de este Reglamento, en tanto que lenguas que de conformidad con el ordenamiento constitucional de un Estado miembro tienen el carácter de lenguas oficiales en su territorio, el euskera, el gallego y la lengua que se denomina catalán en la Comunidad Autónoma de Catalunya y en la de las Islas Baleares y que se denomina valenciano en la Comunidad Valenciana". En l'Annex II, es parla de *tres* llengües.

⁴⁶ Vegeu *infra* 5.1.

⁴⁷ "Real Decreto 423/2005, de 18 de abril, por el que se fijan las enseñanzas comunes del nivel básico de las enseñanzas de idiomas de régimen especial, reguladas por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación".

⁴⁸ Informe sobre la pertinència catalogràfica i lingüística i sobre la possibilitat legal d'anomenar català la llengua pròpia del poble valencià en els registres catalogràfics de la Biblioteca Nacional d'Espanya. Institut Joan Lluís Vives, 2005.

⁴⁹ Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Segona, núm. 158/05 d'11 de febrer de 2005. Dictada a instància d'una opositora contra una convocatòria de places docents de la Generalitat Valenciana en la qual no es reconeixia capacitat en valencià als llicenciats en Filologia Catalana.

Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Primera, núm. 250/05, de 7 d'abril de 2005. Relativa als Estatuts de la Universitat Jaume I de Castelló. Dictada a instància de la Universitat Jaume I contra el Decret 252/2003 del Consell de la Generalitat pel qual s'aproven els Estatuts de la Universitat Jaume I.

Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Segona, núm. 539/05, de 12 de maig de 2005. Dictada a instància del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament (STPV-Intersindical Valenciana) contra una convocatòria de places docents de la Generalitat Valenciana en la qual no es reconeixia capacitat en valencià als llicenciats en Filologia Catalana.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

D'altra banda, i contrarestant aquesta tensió, destaquem l'obertura, a novembre de 2006, d'una delegació a Alacant de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), la qual, juntament amb l'actual de Castelló i la que pròximament s'obrirà a València completa el mapa provincial del País Valencià. L'01/03/2006 l'IEC va aprovar en el seu ple una "Declaració sobre la denominació de la llengua catalana" en què afirma que "llengua catalana o català és el nom amb què es coneix l'idioma" propi. Els acadèmics reconeixen també l'ús de valencià com a sinònim al País Valencià, el qual "en cap cas [és] exclouent amb el nom genèric *llengua catalana*" o *català*". L'IEC refusa qualsevol altra solució a l'estil de *català-valencià*.

4.1.2. La situació a Aragó: el cas del benasquès

La varietat lingüística de la Vall de l'Ésera, a la Ribagorça, ha estat discutida llargament per la filologia. L'adscripció d'aquestes varietats de transició a les varietats de l'aragonès o del català o com a varietat equidistant no han afluixat el seu ritme durant els darrers anys.

Requereixen especial menció els equilibris entre els especialistes i l'activisme, que s'han vist reordenats durant aquesta època: a principis de l'any 2006 les principals associacions en defensa de l'aragonès presenten un manifest en defensa de l'aragonès i treballen coordinadament amb la plataforma Chuntos por l'Aragonés⁵⁰ en el que serà el germen de la futura Acadèmia de l'Aragonés. Mentrestant, la Societat de Lingüística Aragonesa, fundada l'any 2004 i presidida per José Antonio Saura, un dels més importants estudiosos del benasquès, visualitza una divisió entre els promotors de l'aragonès, sobretot en la varietat de Benasc. D'una banda, el moviment Chuntos por l'Aragonés ha treballat fins a la consecució d'una Acadèmia de l'Aragonés, amb un ampli suport de diferents sectors d'estudiosos i entitats de defensa de la llengua i amb l'objectiu d'assentar un estàndard comú entre els parlants de l'aragonès. D'altra banda, la Societat de Lingüística Aragonesa s'ha distanciat d'aquest model únic i aposta per la conservació dels diferents dialectes de l'aragonès. En aquest punt, percep la varietat benasquesa com una realitat de transició difícil d'adscriure a l'aragonès, on la major part dels estudiosos coincideixen a decantar-la, i també difícil d'adscriure al català. Proposen, per tant, un model propi per a la varietat, equidistant entre els dos grans sistemes i més pròxim a la varietat oral de la vall.

També en el pla d'ordenació dels recursos naturals del Parc Natural Posets-Maladeta del Govern aragonès, que abraça l'àrea de transició lingüística entre el català i l'aragonès⁵¹, es fa referència a la qüestió lingüística. S'agrupen els parlars de la vall de Barrabés amb les variants de la llengua catalana, i les variants xistavina i benasquesa a la banda de llengua aragonesa⁵².

Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Primera, núm. 494/2005, de 20 de juny de 2005. Dictada a instància de la Universitat d'Alacant contra el Decret 73/2004 del Consell de la Generalitat pel qual s'aproven els Estatuts de la Universitat d'Alacant.

Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Segona, núm. 1079/2006, d'11 de maig de 2006 dictada a instància de l'STPV-Intersindical Valenciana contra una convocatòria d'accés a la funció pública docent en la que no es reconeixia el títol de Llicenciat en Filologia Catalana.

Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Segona, de 18 de novembre de 2006. Dictada a instància del *Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament (STPV-Intersindical Valenciana)* contra una convocatòria de places docents de la Generalitat Valenciana en la que no es reconeixia capacitat en valencià als llicenciats en Filologia Catalana.

⁵⁰ <http://www.laragones.com>

⁵¹ Termes de Benasc, Montanui, Chistén, San Chuan de Plan i Saunc

⁵² "Es de destacar el patrimonio lingüístico del área, en la zona de transición de la lengua aragonesa al catalán, con las modalidades chistabina y benasquesa (el llamado coloquialmente «patués») para el caso del aragonés. El valle de Barrabés es ya dominio de la lengua catalana, con bastantes influencias del aragonés." Decret 148/2005, de 26 de juliol de 2005.

Contràriament, la denominació local de la llengua com a *patuès*⁵³ es consolida en els concurs literari local de Benasc. La Casa de la Bila de Benasc convoca el seu Concurso Lliterario de Patués, que en la convocatòria infantil es troba ja a la novena edició.

També els anys 2005, 2006 i 2007 van tenir lloc consecutivament a Fonz i a Estadilla les Jornadas de Lenguas de Ribagorza, lligades amb el Concurso de relatos y poemas en bajoarribagorzano "Condado de Ribagorza".⁵⁴ La convocatòria va a càrrec dels ajuntaments d'Estadilla, Fonz i Graus i les condicions per participar-hi estipulen que els originals "estaran escritos en cualquiera de las modalidades dialectales del bajoarribagorzano, en sus variantes de Graus, Fonz, Estadilla, Juseu, Torres del Obispo, Panillo, Capella, La Puebla de Castro, Secastilla, Perarrúa, Santaliestra, Campo, etcétera". A més, en la darrera convocatòria s'informa que des de les tres localitats "se muestran partidarios de introducir este dialecto en los centros escolares, como garantía".

També el Centre d'Estudis Ribagorçana (CERib) —entitat que agrupa personalitats i socis de la Ribagorça catalanoparlant, tant d'Aragó com de Catalunya, i de la Ribagorça aragonesoparlant, i també de les àrees dels parlars de transició—, va fer una crida a la societat benasquesa de la mà de dos dels especialistes en aquests parlars: José Antonio Saura i Ramon Sistac⁵⁵. La crida, tot i mencionar que el parlar està inscrit dins d'una àrea de transició pràcticament equidistant del català i de l'aragonès, indica que la major part dels autors destaquen que la seva part aragonesa és major que no pas la catalana. Finalment, pel que fa a la seva codificació, es fa una crida per arribar a un consens entre tres possibilitats reals: el sistema de l'aragonès comú, el de l'ortografia catalana o un sistema de compromís fonètic i etimològic representat per J. A. Saura. Benasc acull el mes de setembre de 2005 les Jornades Lliteraries a Benás: Aragón y les suyes tres Llengües⁵⁶ per iniciativa de la DGA i l'Ajuntament de Benasc.

L'escassa sensibilitat del Govern aragonès davant la qüestió de la unitat de la llengua s'ha fet palesa en el web de l'Expo Zaragoza 2008, en la qual el català i el valencià apareixen com a dues opcions diferents per a l'usuari que hi vol accedir.

4.2. Canvis en els organismes responsables de la llengua

En aquest apartat es recullen els canvis més significatius que s'han produït durant el període 2005-2007 en relació amb els principals organismes responsables de la política lingüística i la normalització de la llengua en els diferents territoris de parla catalana⁵⁷.

4.2.1. Catalunya

A Catalunya, durant aquest període la Secretaria de Política Lingüística resta adscrita al Departament de Vicepresidència, si bé l'any 2005 s'aprovava el Decret 216/12005, d'11 d'octubre, d'estructura orgànica de la Secretaria de Política Lingüística amb l'objectiu de reforçar i potenciar algunes de les seves tasques i simplificar-ne l'estructura. Pel que fa a la

⁵³ Originada a partir de l'adjectiu pejoratiu francès *patois*.

⁵⁴ *Pirineo Digital*, 31/01/06. "Estadilla, Fonz y Graus impulsan el bajoarribagorzano". (<http://www.pirineodigital.com/noticias/2006/01/31/concurso-bajo-ribagorzano.htm>)

⁵⁵ http://www.cerib.org/benasq_Saura_Sistac.pdf

⁵⁶ <http://zierzo.spaces.live.com/Blog/cns!FCBF72AA8A9899C6!315.entry> i <http://franja.baleareweb.net/post/144/5890>

⁵⁷ Sobre la configuració prèvia d'aquests organismes, vegeu Pons; Vila (2005:55)

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Conselleria de Cultura, que també assumeix tasques de promoció del català, cal destacar el pas des del PSC, amb la consellera Caterina Mieras, a ERC després de les eleccions de l'01/11/2006, amb Joan Manuel Tresserras com a titular. Els canvis de titular se succeeixen dins de la Secretaria de Política Lingüística: el maig del 2006 —coincidint amb la sortida d'ERC del Govern de la Generalitat—, Miquel Pueyo és substituït per Sixte Moral, exalcalde de Vilanova i la Geltrú, del PSC; el desembre de 2006, després de les eleccions autonòmiques, Miquel Pueyo torna a ocupar el càrrec; i el setembre de 2007, Pueyo és substituït per Bernat Joan, qui cessaria llavors com a diputat del Parlament Europeu per ERC.

El Consell Social de la Llengua, organisme de participació social en matèria lingüística, s'ha reformat pel Decret 116/2005, de 14 de juny, per tal de fer més àgil el seu funcionament i ampliar-ne la composició amb nous representats de les organitzacions defensores de les persones consumidores i usuàries, les entitats que treballen en l'àmbit de l'acolliment i la integració dels immigrants, la Mesa de les televisions locals, l'Institut Català d'Indústries Culturals (ICIC), el Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions (CIEMEN) i l'Institut Joan Lluís Vives, entre altres.

L'Institut Ramon Llull (IRL), després de la sortida l'any 2004 del Govern balear, continua la seva tasca de projecció exterior de la llengua i la cultura catalanes, com a consorci integrat per la Generalitat i l'Institut d'Estudis Catalans. La direcció de l'IRL, després de la dimissió de Xavier Folch el febrer del 2006, és ocupada per un període molt breu per l'escriptor Emili Manzano, i des de finals del 2006 per Josep Bargalló (ERC), exconseller en cap de l'anterior govern presidit per Pasqual Maragall. A finals del 2007, el canvi de majoria política a les Illes Balears i els contactes amb el Govern d'Andorra enllestien la reconstitució d'aquest organisme internacional per a promoure conjuntament la cultura catalana a l'exterior⁵⁸.

Per la seva banda, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) és presidit des del maig del 2005 pel sociòleg Salvador Giner, qui assenyala els objectius de reforçar-ne la condició d'Acadèmia catalana i augmentar-ne la visibilitat en els àmbits de la societat i la ciència. El 2006 s'incorporen vuit nous membres a la Secció Filològica, presidida per Joan Martí: Rafael Caria, Michel Contini, Jordi J. Costa, Joan F. López, Josep Quer, Artur Quintana, Lídia Rabassa i Alan Yates, tots com a corresponents. L'any 2007 se celebren els 100 anys de la creació de l'IEC amb la celebració de diversos actes i la presentació d'un segell commemoratiu.

Finalment, cal fer referència a la constitució el març de 2005 de la Casa de Llengües, de la qual formen part el govern de la Generalitat de Catalunya, el centre UNESCO de Catalunya i la Fundació Fòrum Universal de les Cultures. La direcció del nou organisme correspon a Antoni Mir, anteriorment secretari de Política Lingüística i president de l'Obra Cultural Balear. L'objectiu del consorci és promoure la preservació, l'ús i el desenvolupament de les llengües com a vehicle de comunicació, patrimoni cultural de la humanitat i dret de persones i comunitats. Aquesta iniciativa té com a objectiu donar a conèixer el model català de gestió cultural de la diversitat lingüística i projectar internacionalment models d'èxit que facilitin la convivència entre llengües, a la vegada que pretén convertir-se en la seu internacional de les llengües d'arreu del món on es realitzarà l'arxiu i l'estudi d'aquestes llengües.

4.2.2. Illes Balears

A les Illes Balears es manté una continuïtat bàsica en la configuració dels organismes responsables de la llengua. La Direcció General de Política lingüística, inscrita en la Conselleria

⁵⁸ Vegeu *infra* 4.3 i 5.4.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

d'Educació i Cultura, assumeix la responsabilitat principal en matèria de normalització lingüística i promoció i defensa dels drets lingüístics. El Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projecció Exterior de la Cultura de les Illes Balears (COFUC), creat l'any 1998 i modificat l'any 2000 pel primer govern del Pacte de Progrés, realitza tasques d'ensenyament del català, dinamització lingüística i assessorament. Per la seva banda, la Universitat de les Illes Balears (UIB) té, segons confirma el nou Estatut d'autonomia del 2007 (article 35), la funció assessora per a tot el que faci referència a la llengua catalana.

A partir de l'any 2005, l'Institut d'Estudis Baleàrics, creat durant el franquisme, va ser revitalitzat com a organisme de promoció cultural a l'interior de les Illes Balears i a l'exterior per part del Govern de Jaume Matas, després de la ruptura amb l'Institut Ramon Llull (juny de 2005). El càrrec de comissionat director de l'Institut d'Estudis Baleàrics l'ocupa inicialment l'escriptor Gabriel Janer i Manila.

També a finals de l'any 2005, el Govern balear va crear de la Conselleria d'Immigració i Cooperació (Decret 14/2005, de 18 d'octubre). La persona escollida per fer-se'n càrrec va ser Encarnación Pastor, que aleshores era presidenta de la Federació de Cases Regionals de Balears i de la Casa d'Extremadura. Les competències de la nova conselleria són l'atenció de la població immigrada, la coordinació de les cases balears a l'exterior, la interlocució amb les comunitats estrangeres associades i amb les cases regionals, i també la gestió dels ajuts al desenvolupament en països empobrits. La percepció del Govern sobre les qüestions de la immigració i la llengua es posa de manifest en l'elecció de la titular, persona que fins poc abans d'ocupar el càrrec demanava que li parlessin en castellà, i el funcionament global de la Conselleria mostra el tracte secundari que rep la llengua catalana, si bé participa en el patrocini d'alguns cursos de català per a immigrants.

El nou Govern illenc, sorgit de les eleccions de l'11/05/2007, acorda en el seu pacte fundacional donar un nou impuls a les polítiques de foment del català. Al capdavant de la Direcció General de Política Lingüística es nomena Margalida Tous Ferrer (PSM). La gerència del COFUC, com a càrrec executiu de màxima responsabilitat, s'encomana després del canvi de Govern a Cathy Sweeney (ERC). Una de les tasques assignades al COFUC en el Govern anterior era el control de la correcció de la llengua a IB3, feina que ara sembla que passarà a la Universitat. El càrrec de president de l'Institut d'Estudis Baleàrics l'assumeix durant aquest període Sebastià Serra Busquets, professor d'Història Contemporània de la UIB.

El Consell de Mallorca ha incorporat una Direcció Insular de Política Lingüística, mentre que en els consells de Menorca, Eivissa i Formentera (creats el 2007), les qüestions de política lingüística es tracten des d'àrees relacionades amb la de cultura.

4.2.3. País Valencià

Al País Valencià ha canviat l'organisme responsable de la política lingüística i, si abans hi havia una Direcció General de Política Lingüística, ara existeix només una Àrea de Política Lingüística dins de la Secretaria Autònoma de Cultura i Política Lingüística de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport⁵⁹. La rebaixa de rang politicoadministratiu mostra la poca rellevància que el Govern autonòmic concedeix a aquesta matèria. A la nova àrea li corresponen les funcions no normatives (les normatives corresponen a l'AVL) de la política lingüística i està formada pel Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció, el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics,

⁵⁹ [Decret 94/2006, de 30 de juny](#), del Consell de la Generalitat, pel qual es modifica el Reglament Orgànic i Funcional de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports (DOGV 5294 - 04/07/2006)

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

el Servei de Promoció Social del Valencià i el Servei d'Ús Oficial i d'Acreditació de Coneixements de Valencià.

D'altra banda, a l'AVL s'ha procedit a la renovació de càrrecs i ja no hi ha, com era de suposar, dos sectors ideològics clarament diferenciats: el dels acadèmics nomenats pel PSPV-PSOE (10), que defensen la unitat de la llengua; i els nomenats pel PP (11), entre els quals hi ha defensors del secessionisme lingüístic. L'antiga presidenta, Ascensió Figueres, exdiputada del PP, i el vicepresident Josep Palomero, militant del PSPV, es van disputar la presidència amb acadèmics procedents de tots dos corrents a cadascuna de les llistes. Va guanyar la votació la llista d'Ascensió Figueres, que es va tornar a proclamar presidenta el novembre de 2006 i la qual compta amb el professor Manuel Pérez Saldanya (membre de l'IEC) com a vicepresident de l'entitat.

4.2.4. Altres territoris

A Andorra la situació dels organismes responsables de la llengua no registra canvis des del 2005. L'únic organisme responsable de la llengua a Andorra és el Servei de Política Lingüística, el qual depèn de la Secretaria d'Estat de Política Cultural, i aquesta del Ministeri del Portaveu del Govern, de Desenvolupament Econòmic, Turisme, Cultura i Universitats.

La poca implicació del Govern d'Aragó en matèria lingüística es tradueix en l'absència d'organismes governamentals que tinguin una atribució específica en aquest terreny. Així, el Decret 29/2004, de 10 de febrer, pel qual s'aprova l'estructura orgànica del Departament d'Educació, Cultura i Esports, no inclou cap referència específica a les llengües d'Aragó i es limita a incloure entre les seves competències generals el patrimoni immaterial i l'aprenentatge de llengües⁶⁰. Durant els anys 2006 i 2007 el debat estatutari s'ha utilitzat com a pretext per aturar els treballs de la Comissió encarregada d'estudiar el projecte de Llei de llengües. A finals del 2007 no se sap quin serà el futur d'aquesta Comissió, atesos els avatars que han afectat l'esperada Llei lingüística⁶¹.

A la Catalunya del Nord, l'obertura dins la Casa de la Generalitat a Perpinyà del Servei de Difusió de la Llengua Catalana, dirigit per l'escriptor Joan Lluís Lluís, el febrer 2005 ha permès posar en pràctica iniciatives conjuntes amb els actors nord-catalans. La missió principal d'aquest Servei és assessorar i ajudar les institucions, associacions i empreses que vulguin i necessitin treballar amb la llengua catalana. La Casa de la Generalitat esdevé el principal actor i col·laborador per a la promoció del català a la Catalunya del Nord. Les institucions i els diferents actors socials i econòmics l'han identificada com el principal ens d'articulació de la llengua.

Finalment, pel que fa a l'Alguer, la concreció pràctica i organitzativa de les previsions lingüístiques de l'Estatut municipal de 1991 es pot resumir amb les paraules d'un observador proper de la realitat algueresa, segons el qual es troba "limitat a la realització d'un despatx a l'Ajuntament (encara per inaugurar), amb dues empleades *protempore*, el compromís laboral actual de les quals és el de posar al dia el web (avui bilingüe) de l'Ajuntament (que també està bé), tenir cura les futures relacions amb el públic catalanoparlant com si fos una 'oficina

⁶⁰ Les úniques referències indirectes en el Decret 29/2004 són les competències generals de "promoció, foment i difusió de les arts i la cultura aragoneses en totes i cadascuna de les seves manifestacions" (art. 1.2.p); i "La protecció, conservació, acreixement, investigació, difusió, promoció, foment i formació del Patrimoni Cultural Aragonès, inclòs (...) el Patrimoni Immaterial". I pel que fa a la Direcció General de Política Educativa: "El desenvolupament de programes i projectes que fomentin la lectura i l'aprenentatge de llengües entre els alumnes" (art. 20.1.j); i "La definició de plans, programes i projectes per atendre les necessitats educatives derivades de les desigualtats personals, socials, culturals o territorials (...)" (art. 20.1.l).

⁶¹ Vegeu *supra* 3.5.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

turística' (que també està bé) i finalment escriure discursos 'transliterats' en grafia italiana, expressió d'un improbable alguerès formal, car cap funcionari, conseller, regidor (a exclusió d'alguns) ni síndic no parlen ni escriuen l'alguerès: en la millor de les hipòtesis són bilingües passius (cosa que no està gens bé)⁶². En el nivell regional tampoc no existeixen institucions o organismes dedicats a la promoció del català. L'Osservatorio sulla lingua e cultura della Sardegna (organisme creat per la Llei sarda núm. 26, de 15 d'octubre de 1997, sobre "*Promozione e valorizzazione della cultura e della lingua della Sardegna*") ha treballat, des de la seva constitució, només per la llengua sarda i no ha tingut mai un membre alguerès que representés els interessos de la comunitat de parla catalana. Aquest fet va motivar recentment una queixa per part diputat regional Josep Giorico en el Ple de l'Assemblea regional de Sardenya⁶³.

4.3. Les relacions de col·laboració entre les institucions dels territoris de parla catalana

4.3.1. El marc de la col·laboració en matèria cultural i lingüística

La situació de la llengua catalana es caracteritza per l'absència d'un marc estable de relació entre les institucions dels diferents territoris catalanoparlants. La fragmentació política i administrativa de l'àmbit lingüístic (en quatre estats i quatre comunitats autònomes) esdevé, així, un dels obstacles potencialment més negatius per a l'èxit de les polítiques de promoció del català⁶⁴. Els avenços relatius a l'articulació dels territoris de parla catalana durant el període 2005-2007 no són espectaculars, tot i que s'han fet alguns passos significatius en aquesta direcció, que cal esperar que es consolidin en anys subsegüents.

Els principals entrebancs jurídics i polítics que troba la recerca de fórmules de relació i col·laboració entre les institucions dels diferents territoris no s'han eliminat: d'una banda, els condicionants imposats pel marc constitucional espanyol a les relacions interautonòmiques i a l'acció exterior de les comunitats autònomes i l'absència d'un reconeixement de la llengua catalana per part de l'Estat francès; i, d'altra banda, la continuïtat d'una posició política contrària al reconeixement de la unitat de la llengua del partit polític que governa les institucions valencianes, cosa que impedeix unes relacions normalitzades i fluides amb la resta de territoris.

Tot i la continuïtat del panorama descrit, durant el període 2005-2007 s'han produït algunes novetats normatives que permeten albirar certes perspectives de futur positives. Així, les reformes dels nous Estatuts d'autonomia de Catalunya i de les Illes Balears han recollit en diversos preceptes la importància de la comunicació i la col·laboració institucional en la matèria cultural i lingüística.

Concretament, l'article 6.4 del text estatutari català del 2006 inclou el següent manament de col·laboració:

La Generalitat ha de promoure la comunicació i la cooperació amb les altres comunitats i els altres territoris que comparteixen patrimoni lingüístic amb Catalunya. A aquests efectes, la Generalitat i l'Estat,

⁶² Rafael Caria, "El català a l'Alguer: apunts per a un llibre blanc", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 46, 2006, p. 63.

⁶³ <http://www.politicaonline.net/forum/showthread.php?t=256902>

⁶⁴ Vegeu les consideracions a Pons; Vila (2005: 59). Vegeu la nota 2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

segons que correspongui, poden subscriure convenis, tractats i altres mecanismes de col·laboració per a la promoció i la difusió exterior del català.

A més, s'estableix la possibilitat de crear organismes comuns amb els territoris que tenen vincles lingüístics o culturals amb Catalunya (article 12 de l'EAC)⁶⁵. Amb un caràcter més general, la regulació de les relacions institucionals en el Títol V de l'EAC facilita, en el marc de l'exercici de l'autogovern, l'establiment de convenis i acords amb altres comunitats autònomes (article 178 de l'EAC).

Per la seva banda, l'Estatut balear fa referència, a l'article 5, a la cooperació amb els territoris amb vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears:

El Govern ha de promoure la comunicació, l'intercanvi cultural i la cooperació amb les comunitats i els territoris, pertanyents o no a l'Estat espanyol, que tenen vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears. A aquests efectes, el Govern de les Illes Balears i l'Estat, d'acord amb les seves respectives competències, podran subscriure convenis, tractats i altres instruments de col·laboració.

I, a més, es preveu la participació de les Illes Balears en una institució "adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, institució que serà formada per totes les comunitats que reconeguin la cooficialitat de la llengua catalana" (article 35). Així mateix, el Títol VIII del text estatutari regula els convenis amb altres comunitats autònomes (article 118) i els protocols de caràcter cultural, previstos com a mecanisme especialment idoni per articular les relacions culturals de les Balears amb les comunitats amb les quals comparteix la mateixa llengua i la mateixa cultura (article 119⁶⁶). Finalment, la disposició addicional 2^a de l'EAIB, intitulada "Patrimoni lingüístic comú", preveu expressament la sol·licitud a l'Estat de convenis de cooperació i de col·laboració per salvaguardar el patrimoni lingüístic comú.

En canvi, com a mancança destacable, els nous Estatuts aragonès i valencià no mencionen, i en el darrer cas fins i tot es dissimulen sota una fórmula prou original, els referents culturals i lingüístics compartits amb els territoris de parla catalana.

Així, l'Estatut aragonès, en regular les relacions amb altres comunitats autònomes per fixar polítiques o tractar assumptes d'interès comú, no esmenta el component idiomàtic, sinó que al·ludeix "especialment les que tenen vincles històrics i geogràfics" (article 91).

L'omissió dels vincles lingüístics amb altres comunitats és més vistent en l'Estatut valencià reformat, que vehicula les relacions amb "les comunitats autònomes veïnes" a través de la seva inclusió en l'"Arc Mediterrani de la Unió Europea" (article 59.4).

En qualsevol cas, l'omissió estatutària no seria, però, cap impediment jurídic si els governs d'aquestes comunitats decidissin participar en iniciatives de col·laboració i coordinació institucional dins de l'àmbit lingüístic. En aquest sentit, cal recordar la cobertura que ofereix a l'impuls decidit de les relacions de col·laboració la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (articles 7 i 14), que ho recull com un element crucial per a la salvaguarda i el foment de les llengües parlades en diferents estats o circumscripcions politicoadministratives.

⁶⁵ L'article 12 (Els territoris amb vincles històrics, lingüístics i culturals amb Catalunya) estableix literalment: "La Generalitat ha de promoure la comunicació, l'intercanvi cultural i la cooperació amb les comunitats i els territoris, pertanyents o no a l'Estat espanyol, que tenen vincles històrics, lingüístics i culturals amb Catalunya. A aquests efectes, la Generalitat i l'Estat, segons que correspongui, poden subscriure convenis, tractats i altres instruments de col·laboració en tots els àmbits, que poden incloure la creació d'organismes comuns".

⁶⁶ L'article 119 determina: "La comunitat autònoma de les Illes Balears podrà subscriure protocols per a la celebració d'actes de caràcter cultural amb altres comunitats autònomes, especialment amb les que comparteixen la mateixa llengua i la mateixa cultura."

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Pel que fa a la Catalunya del Nord, cap al final del període analitzat, el Consell General dels Pirineus Orientals aprovava la *Charte en faveur du catalan*, que expressa una voluntat clara de promoure la comunicació amb el Principat i els altres territoris catalanoparlants. La previsió explícita de col·laboració amb la Generalitat de Catalunya s'estableix en relació amb la senyalètica (article 6⁶⁷), però és extensible a altres matèries, en virtut de l'habilitació general d'actuació de l'article 9. Les relacions entre el Consell General i la Generalitat s'havien reforçat prèviament mitjançant la signatura, el 29/06/2006, d'un acord marc de cooperació transfronterera, que abasta expressament la matèria lingüística⁶⁸.

4.3.2. Evolució general i principals accions de col·laboració

Durant el trienni 2005-2007, les accions que impliquen una cooperació institucional per al foment o la difusió de la llengua catalana han estat de caràcter essencialment bilateral, i orientades a partir d'impulsos polítics més o menys conjunturals. En aquest sentit, es pot considerar que la tònica general no varia substancialment respecte dels anys precedents⁶⁹. Es continua trobant a faltar una política clara i ambiciosa de cooperació institucional, oberta a la incorporació dels governs respectius, però també capaç de relligar i consolidar les relacions existents entre entitats acadèmiques, professionals, culturals, associatives i de lleure. Diversament, la visió que predomina és la d'un conjunt d'activitats poc relacionades institucionalment i que molt sovint depenen de les iniciatives i el suport econòmic del Govern català.

Així, Catalunya continua essent el territori més actiu a l'hora de teixir una xarxa de relacions bilaterals de col·laboració amb d'altres territoris. En canvi, tot i l'avantatge que es derivaria de la seva condició estatal, Andorra no ha assumit una posició de lideratge, sens perjudici de l'obertura creixent de les autoritats andorranes envers la col·laboració lingüística amb altres territoris. El canvi de majoria política a les Illes Balears, que té lloc a mitjans del 2007, permet donar un impuls renovat a les relacions en matèria lingüística amb Catalunya, d'on és previsible que sorgeixin els assoliments més destacats. Per la seva banda, les institucions del País Valencià han mantingut l'actitud tradicional d'autoexclusió dels mecanismes de relació establerts dins de l'àmbit lingüístic. En el cas d'Aragó, la falta de desenvolupament d'aquest tipus de relacions s'ha de veure com el resultat lògic de la manca més general d'implicació institucional respecte del català, només matisada pels convenis amb Catalunya en l'àmbit de l'ensenyament⁷⁰.

En aquest context, marcat per l'absència de coordinació institucional i per una dèbil o inexistent articulació orgànica entre els territoris de parla catalana, la novetat més important es produïa el desembre de 2007, amb l'anunci de la refundació de l'Institut Ramon Llull. Aquest organisme, que naixia amb la intenció de coordinar les polítiques de projecció exterior de la cultura dels territoris de parla catalana, va perdre aquest caràcter amb la sortida del Govern balear, aleshores presidit pel PP, el juny de l'any 2004. A través d'una declaració d'intencions signada el 17/12/2007 en el Santuari de Cura (Mallorca), es formalitzava un acord que preveu la reincorporació del Govern de les Illes Balears als òrgans de direcció de l'IRL i la creació d'una fundació entre el Govern d'Andorra i el Consorci de l'Institut Ramon Llull, amb seu institucional a Andorra, d'acord amb els respectius marcs legals i amb la finalitat d'assolir la màxima representativitat internacional de projecció de la llengua catalana. Es tracta d'un

⁶⁷ El segon incís de l'article 6 disposa: "Le Conseil Général établit des conventions avec d'autres institutions: Etat, Generalitat (Gouvernement Autonome de Catalogne), afin d'appliquer ces principes à la signalétique non départementale présente sur le territoire." <http://www.cg66.fr/culture/patrimoine_catalanite/catalanite/charte_catalan.pdf>

⁶⁸ Vegeu *infra* 4.3.2.

⁶⁹ Pons; Vila (2005:59). Vegeu la nota 2.

⁷⁰ Vegeu *infra* capítol 7.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

primer pas que pot significar una cooperació més estable, de caràcter trilateral, i contribuir així a normalitzar l'actuació conjunta en assumptes lingüístics d'interès comú. Ara per ara, cal esperar a conèixer quines seran les seves realitzacions, que durant el breu període de funcionament anterior de l'IRL —com a òrgan bilateral— van ser modestes.

Finalment, l'escassa i tardana cooperació institucional contribueix a remarcar la importància de les iniciatives socials per consolidar espais de relació i cooperació entre els diferents territoris de parla catalana. Són nombrosos els exemples que es poden citar d'accions de la societat civil durant el període examinat, entre altres les protagonitzades per la Federació Lull —que agrupa ja fa temps Acció Cultural del País Valencià, l'Obra Cultural Balear i l'Òmnium Cultural—, per l'Institut Joan Lluís Vives —on s'apleguen gairebé totes les universitats del nostre àmbit lingüístic— i per altres associacions de professionals, escriptors, editors, etcètera (vegeu *infra* capítols 7 i 9).

Tot seguit es recullen els principals fluxos de col·laboració en la matèria lingüística i algunes de les accions més significatives en aquest terreny durant el trienni 2005-2007⁷¹:

- **Illes Balears – Catalunya:** a les Illes Balears, durant la primera part del període analitzat (fins a les eleccions de maig del 2007) té lloc un replegament de les relacions de col·laboració amb Catalunya, que s'escenifica amb el trencament de l'Institut Ramon Lull el juny de 2004. El Govern balear presidit per Jaume Matas, que introdueix modificacions regressives en l'estatus jurídic de la llengua, no tanca però completament la comunicació amb la Generalitat, la qual cosa permet, per exemple, la participació conjunta en determinats esdeveniments culturals, com la Fira de Frankfurt⁷².

A partir de la segona meitat del 2007, la nova composició de l'executiu balear (format per PSIB-PSOE, Bloc per Mallorca i Unió Mallorquina), juntament amb els Consells insulars de les quatre illes (governats pel PSIB i formacions nacionalistes a la majoria d'elles), comporta un canvi en les polítiques lingüístiques i culturals que obre noves esperances en matèria de col·laboració. Destaca, d'una banda, la reincorporació del Govern balear a l'IRL, amb l'acord de refundar-lo signat pel vicepresident de la Generalitat, el president del Govern balear, i el ministre de Cultura del Govern d'Andorra, amb l'objectiu de fomentar la llengua i la cultura catalanes a l'exterior⁷³. D'altra banda, també a finals del 2007, els governs balear i català estableixen un acord marc per dibuixar un mapa de col·laboració en matèria de política lingüística, que s'ha de materialitzar l'any 2008 amb diverses iniciatives. En concret, ja s'han fet els primers passos per impulsar el programa "Voluntariat per la llengua" a les Illes i s'ha decidit col·laborar en l'organització conjunta d'actes a Palma i a Barcelona per commemorar l'Any Internacional de les Llengües el 2008. També es preveuen accions conjuntes per al foment de la lectura, per facilitar l'accés als fons bibliotecaris, per a la difusió cultural per Internet i per al foment de la mobilitat d'artistes dels camps audiovisual o musical dels dos territoris. L'acord s'anirà concretant mitjançant convenis que desenvoluparan cada una de les qüestions.

- **Andorra – Catalunya:** en l'àmbit tradicional de cooperació en matèria lingüística i cultural existent entre el Principal d'Andorra i Catalunya, des del 2005 s'han dut a terme nombroses accions. Els terrenys principals d'aquesta col·laboració han estat: el teatral, al qual la Generalitat ha aportat l'experiència catalana per incrementar l'oferta cultural en català; les publicacions, mitjançant l'intercanvi de llibres editats per les administracions respectives; el literari, amb les edicions del Premi Carlemany de Novel·la en llengua catalana, convocat pel Govern d'Andorra i les editorials Fundació Enciclopèdia Catalana, Columna Edicions i Edicions Proa; el dels audiovisuals, on destaca l'acord de col·laboració entre la Secretaria de Política

⁷¹ Altres molts exemples de col·laboració es troben en el tractament sectorial, especialment en els capítols 8 i 9.

⁷² Vegeu *infra* 5.4.

⁷³ Vegeu *infra* 5.4.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Lingüística de la Generalitat i el Govern andorrà per promoure l'oferta comercial de productes audiovisuals (DVD, vídeos i videojocs) i augmentar les projeccions cinematogràfiques en llengua catalana a Andorra, així com la previsió d'unir esforços per a la creació de continguts per a la televisió digital terrestre i en concret per al canal de serveis interactius que ha posat en marxa el Principat. També l'any 2006 se signava un conveni de col·laboració que permetia la participació d'escriptors andorrans a la Fira de Frankfurt.

• **Catalunya del Nord – Catalunya:** la Casa de la Generalitat esdevé el principal actor i col·laborador per la promoció del català a la Catalunya del Nord. Les institucions i els diferents actors socials i econòmics l'han identificada com el principal ens d'articulació de la llengua. El mes de febrer del 2005 s'obria el Servei de Difusió de la Llengua Catalana dirigit per l'escriptor Joan Lluís Lluís, que ha permès posar en pràctica iniciatives conjuntes amb els actors nord-catalans. La missió principal d'aquest Servei és assessorar i ajudar les institucions, associacions i empreses que vulguin i necessitin treballar amb la llengua catalana.

Pel que fa a les accions emmarcades en la col·laboració de la Generalitat amb els municipis, la Generalitat i l'Ajuntament de Perpinyà han signat acords (14/09/2005) pels quals la vila rep una aportació de 80.000 euros que serveix per promocionar la llengua dins les diverses estructures municipals i reforçar el paper de l'Institut Font Nova, l'eina reguladora de la cultura i de la llengua catalanes del consistori. Aquests acords es veuen complementats amb reunions bimestrals amb l'Institut Font Nova en les quals es treballa sobre les accions concretes que relacionades amb el català que cal portar des de l'Ajuntament. Així, l'Ajuntament de Perpinyà i la Casa de la Generalitat van participar en el finançament del llibret bilingüe "Promoure l'ús del català al ajuntaments", realitzat per Enric Vilanova (advocat de Perpinyà) i Yolanda Molina (advocada basca). Es tracta d'un estudi jurídic de la situació actual de la llengua catalana i de les possibilitats d'utilització del català en el marc municipal, en el respecte de la Constitució. Les col·laboracions parlen també sobre l'organització dels dictats en català (amb una presència mitjana de 600 persones) i sobre l'elaboració i la difusió d'uns 5.000 lèxics de català bàsic, "l'indispensable a Catalunya del Nord". D'entre els projectes impulsats destaquen la realització d'un mapa de la ciutat, la realització de material de sensibilització sobre la llengua catalana per a les maternitats i la redacció de vocabularis bàsics especialitzats (rugby, pesca, cafès).

Pel que fa a la col·laboració departamental, el 29/06/2006 es firmava un acord marc de cooperació transfronterera entre el Consell General dels Pirineus Orientals i la Generalitat de Catalunya, en el qual s'estipula l'objectiu "de posar en marxa una estreta cooperació transfronterera" entre ambdues institucions per facilitar els intercanvis transfronterers entre les comarques gironines i la Catalunya del Nord. Es tracta de millorar la vida quotidiana dels habitants i de construir un veritable espai transfronterer de vida comuna i una comunitat cultural i lingüística reals. La firma de l'acord marc té també per objectiu avançar conjuntament en la preparació de la nova programació europea 2007-2013. El mateix concepte d'eurodistricte europeu en l'espai transfronterer català obre la finestra a la vertebració territorial entre la Catalunya del Nord i les comarques gironines; esdevé un repte en el qual el marc jurídic transforma l'organització territorial francesa i permet que la llengua catalana aparegui sota una altra forma oficial.

El fet que l'acord marc tingui vigència és el primer pas que les institucions s'obliguen a complir. En els anys 2006 i 2007 les accions més concretes comencen a veure la llum i haurien d'evolucionar durant els propers anys. Els tres punts del conveni que fan esment de la llengua catalana i que haurien d'ajudar a possibilitar la seva introducció a la Catalunya del Nord són els següents: un primer punt tractarà la realització d'un fulletó bilingüe que compararà les estructures administratives catalanes, franceses i espanyoles; el segon pretén reforçar la cooperació institucional en matèria d'ensenyament del català a les escoles nord-catalanes; i el tercer té la intenció de desenvolupar un estudi-acció destinat a la formalització de la retolació

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

bilingüe francès-català a les carreteres, als monuments, als llocs d'interès turístic i als paratges naturals gestionats pel Consell General. Una altra col·laboració puntual entre la Generalitat i el Consell General va ser la realització d'un llibret divulgatiu sobre la llengua catalana.

Un altre espai de cooperació és el format pels col·legis d'advocats de la Catalunya del Nord i els 14 col·legis de la Catalunya del Sud, que van firmar un conveni l'octubre de 2006. L'objectiu d'aquesta iniciativa és facilitar els tràmits legals entre nord i sud. La convenció, redactada en francès i en català, preveu diferents cooperacions transfrontereres sobre dossiers relatius a qüestions fiscals, de dret de família, etc. Els advocats de la Catalunya del Nord tindran una veu consultiva, es formaran en català i, més específicament, en català jurídic. També rebran formació sobre dret català i dret espanyol; els advocats de Catalunya, per la seva banda, rebran un ensenyament en francès.

• **L'Alguer – Catalunya – Illes Balears:** pel que fa a la situació geopolítica de l'Alguer, destaca la importància de les relacions culturals i socials que es mantenen amb els altres territoris de parla catalana per impulsar la presència de la llengua en diferents àmbits. Un aspecte destacat és la promoció de l'ensenyament del català, en virtut de la col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i l'Administració municipal⁷⁴. D'altra banda, les institucions culturals de l'Alguer (Òmnium Cultural i Obra Cultural) participen en la reunió de les institucions culturals de llengua catalana (17/06/2005) i reben les delegacions d'institucions acadèmiques i culturals del Principat, les Illes Balears i el País Valencià que al llarg del període visiten el municipi. El premi Canigó, concedit per la Universitat Catalana d'Estiu, és assignat a l'Obra Cultural de l'Alguer (07/10/2005). Músics de l'Alguer participen en la nova Orquestra Juvenil dels Països de Llengua Catalana, que agrupa joves de 18 a 26 anys dels diferents territoris (01/03/2006).

⁷⁴ <<http://www.alguer.it/notozie/alghero/435>>

5. Projecció exterior de la llengua i presència en els organismes internacionals

5.1. El reconeixement d'uns usos oficials limitats del català a la Unió Europea

El darrer intent d'assolir l'oficialitat del català a la Unió Europea (UE) neix el 2004, any en què els partits catalans arrenquen, en el debat d'investidura del nou president del Govern espanyol, José Luís Rodríguez Zapatero, el compromís de treballar pel reconeixement europeu de la llengua catalana⁷⁵. Havia costat divuit anys —els que havien transcorregut des de l'entrada a la Comunitat Europea— convèncer un Govern espanyol perquè defensés la presència del català a la UE, i no centrés la seva acció lingüística europea exclusivament en la defensa en el castellà⁷⁶.

La situació de la qual es parteix es veu condicionada pel text del *Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa*, signat pels representants dels estats membres el 29/10/2004. En el text es bandejaven les principals aspiracions dels territoris catalanoparlants: bàsicament, el reconeixement del català com a “llengua del Tractat” i el dret dels ciutadans a relacionar-se amb la UE en aquesta llengua. Com a resposta, el 13/12/2004 el Govern espanyol feia públic el *Memoràndum* que contenia la “sol·licitud de reconeixement per part de la Unió Europea de totes les llengües oficials a Espanya”. La proposta del *Memoràndum* implicava la reforma del Reglament 1/1958, que estableix el règim lingüístic de les institucions, per tal d'inscriure-hi un segon nivell d'oficialitat per a les dites llengües.

L'any 2005 començava, doncs, amb tot un seguit de promeses i compromisos per part dels actors polítics interns més diversos, que finalment tindrien una repercussió en les institucions europees. El mes de gener, la Comissió Europea era la primera institució a reconèixer que incorporar el català a la Unió Europea “seria factible”, ja que no existia cap limitació expressa a la inclusió de llengües europees dins de l'entramat institucional. Tot i que l'avalava com una petició legítima, la Comissió assenyalava, però, que corresponia al Govern espanyol convèncer la resta del governs dels estats membres perquè es canviés el règim lingüístic de la UE. Durant el primer semestre de l'any es van alçar tota mena de veus que reclamaven l'oficialitat del català i que demanaven a aquells que tinguessin la possibilitat de pressionar que, efectivament, ho fessin: el ministre d'Afers Exteriors de Luxemburg, país titular de la presidència europea rotatòria, es va comprometre a donar suport al reconeixement del català per part de les institucions europees; el president de la Generalitat, Pasqual Maragall, va assegurar que també es rebria el suport de França; l'Alguer va alçar la demanda fins al president Silvio Berlusconi perquè exercís la pressió necessària; el Govern de Finlàndia va donar suport explícit a la demanda; Zapatero va reivindicar davant l'Assemblea Nacional francesa que “l'Espanya del castellà és més gran unida a la del català, el gallec i el basc”; fins i tot l'exfutbolista Johan Cruyff va fer gestions davant les autoritats holandeses, que havien mostrat recels envers el reconeixement de nous idiomes.

⁷⁵ Vegeu l'informe publicat per l'Observatori de la Llengua: Pons, E., *El català a Europa* (2007), p. 100 i següents. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/el_catala_a_europa_proposta2.pdf>

⁷⁶ El febrer del 2005 Carlos Bastareche, ambaixador espanyol a la UE, es queixava de les traves a l'ús del castellà en determinats procediments interns de la Comissió Europea, com els comunicats o rodes de premsa —en els quals s'imposa el trilingüisme anglès-francès-alemany—, i assenyalava que la defensa de l'espanyol és una de les prioritats del Govern espanyol. El 15/03/2005 el Tribunal de Justícia dictava la sentència sobre el cas Espanya c. Eurojust (sense pronunciament sobre el fons, per manca de competència jurisdiccional), en la qual el Govern espanyol impugnava unes convocatòries de places de funcionaris de l'esmentat organisme de cooperació en matèria judicial i policial per la valoració superior atribuïda al coneixement de l'anglès i el francès i perquè els candidats havien de presentar en anglès determinada documentació.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

La qüestió lingüística va tenir també un clar protagonisme, especialment a Catalunya, en el marc del debat polític previ al referèndum de ratificació del Tractat Constitucional, celebrat el 20/02/2005. CIU demana el vot favorable al Tractat adduint que el problema català és Espanya i no Europa, i Xavier Trias diu que si Catalunya no està reconeguda a la Constitució Europea és responsabilitat de l'Estat espanyol. En nom d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira argumenta que el partit ha rebutjat el Tractat perquè no respecta ni Catalunya ni el català, i destaca que ningú no s'imagina un sol espanyol o un sol italià que voti a favor d'una Constitució en què surt el nom de vint llengües i la seva no. En el rebuig del Tractat per part d'ICV, la qüestió lingüística no té un pes comparable al que li dóna ERC. Des del Parlament Europeu, el diputat Gutiérrez Díaz defensa la previsió del Tractat Constitucional de fer una traducció oficiosa a altres llengües reconegudes pels estats (article IV-448.2 del Tractat Constitucional⁷⁷) com a primer pas positiu en aquest terreny.

Durant els mesos següents de l'any 2005 es mantenia la confiança en l'aprovació del Memoràndum pel qual es reclamava la inclusió del català, el galleg i el basc en el règim lingüístic de la UE, en el marc d'un segon nivell d'oficialitat, tot i l'oposició existent. En aquest sentit es pronunciava la secretària general del Patronat Català Pro Europa i titular de la Delegació del Govern a Brussel·les, Anna Terron, qui assenyalava entre els països més reticents Letònia i Àustria, per un problema amb les seves comunitats lingüístiques minoritàries.

Però el juny de 2005, el Consell de Ministres d'Afers Generals i Relacions Exteriors, reunit a Luxemburg, va rebutjar la possibilitat de modificació del règim lingüístic en el marc dels tractats en vigor. Per tal de donar una sortida a les demandes espanyoles, en el mateix Consell es van aprovar unes *Conclusions* que possibilitaven la utilització del català davant les institucions i organismes de la Unió Europea, però restringint-la a determinats àmbits d'ús sense valor jurídic i amb la condició que les despeses anessin a càrrec de l'Estat espanyol. De fet, la llengua catalana no apareix expressament esmentada en les *Conclusions* sinó que, d'acord amb la formulació anticipada per l'article IV-448.2 del Tractat Constitucional, s'hi perfila una nova categoria lingüística que estaria integrada per "les llengües diferents de les llengües referides en el Reglament núm. 1/1958 del Consell, que gaudeixen d'un estatus reconegut per la Constitució d'un estat membre sobre la totalitat o part d'aquest o l'ús de les quals com a llengua nacional és autoritzat per llei".

D'aquesta manera, la UE admetia certs "usos oficials" a les institucions europees de les altres llengües oficials de l'Estat espanyol, però tancava la porta a la possibilitat que poguessin ser considerades llengües oficials. L'argument jurídic esgrimit va ser que la no-menció d'aquestes llengües en el Tractat impedia dictar un acte jurídic fonamentat en l'article 290 del TCE (precepte que atribueix la competència sobre la matèria lingüística al Consell) de modificació del règim lingüístic. Cal notar el caràcter inèdit de l'argument juridicopolític utilitzat per rebutjar l'oficialitat del català, el qual, a més, no troba cap mena de suport explícit en l'ordenament europeu. De fet, sembla que es tracta d'un argument a mida del cas de l'irlandès, llengua del Tractat que en el citat Consell de Luxemburg obtenia, a sol·licitud d'Irlanda, la condició plena de llengua oficial.

En les *Conclusions* s'expliciten tres possibles àmbits d'ús oficial del català. En primer lloc, els ciutadans podran dirigir-se a la UE en aquesta llengua i rebre-hi una resposta, si bé amb la previsió que les comunicacions seran traduïdes al castellà per un òrgan designat pel Govern espanyol abans d'enviar-les, i el mateix procediment se seguirà amb la resposta de les institucions i organismes europeus. Segonament, els representants de l'Estat espanyol també

⁷⁷ El text del precepte era: "El present Tractat podrà així mateix traduir-se a qualsevol altra llengua que determinin els estats membres entre aquelles que, de conformitat amb els seus ordenaments constitucionals, tinguin estatus de llengua oficial en la totalitat o part del seu territori. L'Estat membre de què es tracti facilitarà una còpia certificada d'estes traduccions, que es dipositarà als arxius del Consell."

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

podran utilitzar aquestes llengües en les seves intervencions com a membres de les institucions o organismes europeus, condicionant-ho a un avís previ i al permís estatal. I, en tercer lloc, es podran traduir els actes adoptats pel procediment de codecisió entre el Parlament i la Comissió Europea, si bé aquestes traduccions estaran mancades de valor jurídic. En qualsevol cas, l'aplicació de les esmentades prerrogatives d'ús es condicionava a la signatura d'uns acords administratius, on es concretarien els compromisos respectius del Govern espanyol —que n'assumiria, en tot cas, el cost econòmic— i de la institució o organisme concernit.

Durant la segona part de l'any 2005 i el 2006 l'Estat espanyol va signar els acords administratius previstos amb el Consell, la Comissió Europea, el Comitè de les Regions, el Comitè Econòmic i Social i el Defensor del Poble⁷⁸. El contingut d'aquests convenis no afegeix gaire cosa a allò ja previst per les *Conclusions* (a les quals s'havien de cenyir, per mandat del Consell). Potser la novetat més significativa, contemplada únicament per la Comissió i el Comitè Econòmic i Social, és la possibilitat que, tot i que de forma excepcional i voluntària, els funcionaris d'aquests organismes puguin tramitar directament escrits presentats en català. Els acords es declaren revisables periòdicament i denunciabls per qualsevol de les dues parts. Un aspecte important que resta al marge dels acords és tot allò relatiu a la política de comunicació externa de les institucions europees (web, formularis, publicacions, etc.), la qual cosa ja feia preveure un impacte real limitat dels mateixos acords sobre la presència del català en el context europeu.

En el cas del Parlament Europeu, l'admissió d'uns usos del català més limitats que en la resta d'institucions va haver de superar nombrosos obstacles. Inicialment, l'estudi de la qüestió es va posposar fins ben entrat el 2006, a causa dels entrebancs que hi va posar el president de la Cambra, Josep Borrell. El 26/04/2006 la Mesa parlamentària, integrada per Borrell i catorze vicepresidents (entre els quals hi havia Aleix Vidal-Quadras), juntament amb responsables de qüestions administratives i organitzatives de la cambra europea, van decidir rebutjar en el seu conjunt la petició espanyola. La negativa va provocar la reacció de la Generalitat i el Govern central, que anunciaven que esgotarien totes les vies per obtenir un pronunciament favorable, inclosa la impugnació davant del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, la màxima instància jurisdiccional europea. Posteriorment, el dia 18/05/2006 la Conferència de presidents de grups, l'òrgan de direcció política de la cambra, va instar la Mesa a reconsiderar el seu veto i a "prendre una decisió que faciliti la comunicació dels ciutadans amb el Parlament". El dia 03/07/2006 la Mesa va adoptar finalment un acord (que seria traslladat al secretari d'Estat per a la Unió Europea del Govern espanyol) pel qual s'admetien unes possibilitats d'ús circumscrites a les comunicacions escrites dels ciutadans al Parlament Europeu. El vot de qualitat del president del Parlament va ser de nou determinant per trencar l'empat a set dels membres de la Mesa, tot i que ara es decantava la balança cap a l'altre cantó.

Durant l'última part de 2006 i el 2007 s'havien de posar en marxa els mecanismes de posada en pràctica dels acords administratius esmentats. L'aspecte que ha demostrat ser més operatiu és la utilització del català per part dels polítics en les seves intervencions davant les institucions europees. Al final del període analitzat, aquesta possibilitat s'havia materialitzat en diverses ocasions: la consellera de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, Anna Simó,

⁷⁸ Acord administratiu entre el Regne d'Espanya i el Consell de la Unió Europea, de 7 de novembre de 2005; acord administratiu amb el Comitè de les Regions, de 16 de novembre de 2005; acord administratiu amb la Comissió, de 21 de desembre de 2005; acord administratiu amb el Consell Econòmic i Social, de 7 de juny de 2006; acord administratiu amb el Defensor del Poble Europeu, de 30 de novembre de 2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

va protagonitzar la primera intervenció en català al Consell de Ministres de la UE (23/02/2006). Posteriorment, el ministre d'Indústria i Energia del Govern espanyol, José Montilla, i els consellers Benestar i Família, de Treball i de Cultura de la Generalitat també van poder expressar-se en català en diverses reunions formals del Consell de Ministres. Per altra banda, el presidents de la Generalitat Maragall (16/11/2005) i Montilla (10/10/2007) van poder emprar el català en el ple del Comitè de les Regions.

En canvi, la possibilitat dels ciutadans d'adreçar-se en català a les institucions i òrgans europeus s'ha reconduït cap a un circuit complex, que no sembla precisament el més adequat per incentivar l'aproximació i la identificació dels ciutadans amb la UE —com afirmen pretendre les *Conclusions* de Luxemburg—: així, la institució o organisme europeu que rep la comunicació en català l'envia a la Representació Permanent d'Espanya davant la Unió Europea, aquesta al Ministeri d'Administracions Públiques, i el darrer a l'administració autonòmica corresponent, que fa la traducció al català; i tot seguit la traducció torna a passar pel mateix circuit per retornar a la institució o organisme europeu en qüestió⁷⁹. En tots els casos, qui paga les traduccions és la comunitat autònoma.

Així mateix, el Govern central s'ha desentès de l'aplicació de la previsió referent a la traducció dels actes adoptats pel procediment de codecisió. Sobre aquest punt, l'acord subscrit pel Regne d'Espanya amb el Consell ja va restringir les condicions previstes en les *Conclusions* (on el Consell es comprometia literalment a publicar les traduccions en el seu lloc d'Internet), en preveure únicament l'establiment d'un enllaç amb el lloc Internet de l'Estat espanyol on constin les traduccions. El resultat final és que, en el seu cas, hauran de ser els organismes corresponents de les comunitats autònomes els que estableixin els criteris per determinar quins actes jurídics han de ser traduïts, els que en paguin la traducció i els que disposin el lloc web de publicació. Al final del 2007 no consta que s'hagi posat en pràctica aquesta previsió. A Catalunya existeix el projecte de vehicular-ho a través de l'Entitat Autònoma del Diari Oficial de la Generalitat, dins d'un nou portal del DOGC que inclogui legislació consolidada i altra normativa, com l'europea.

Altres iniciatives puntuals de la UE durant el període analitzat han permès una certa presència del català en l'àmbit europeu. El Fòrum de Debat Europeu, que depèn de la Comissaria de Relacions Institucionals de la Comissió Europea, és un instrument oficial que ha de servir perquè els ciutadans puguin expressar la seva opinió sobre el futur i el present de la Unió. Des del 2006, i per primera vegada, aquest procés de diàleg entre ciutadania i institucions europees es pot realitzar en català, a banda de la vintena de llengües oficials a Europa. Per una resolució de 12/05/2005 l'Eurocambra es va pronunciar a favor d'afegir el català als webs de la UE, sempre que els estats ho decideixin i assumeixin el cost pressupostari que això implica⁸⁰. La representació de la Comissió Europea a Barcelona presenta l'octubre del 2007 el primer portal informatiu de la UE en català. Al final del 2007 hi havia disponible una traducció no oficial del lloc web del Parlament Europeu, feta per l'enginyer informàtic Miquel Català⁸¹.

Al llarg de l'any 2007 es constata una certa dosi de cansament i decepció entre els actors polítics i socials que s'havien implicat en el llarg procés adreçat a obtenir un reconeixement del català per part de la Unió Europea. D'una banda, no es poden menystenir la rellevància política i simbòlica del pronunciament del Consell i la posterior articulació jurídicament vinculant (encara que sigui a través de simples acords administratius) d'uns usos del català davant les institucions europees. Però, d'altra banda, és evident que el reconeixement obtingut no es

⁷⁹ Només en el cas del Defensor del Poble Europeu, i a partir d'una petició del mateix òrgan, s'obvia aquest procediment i les administracions autonòmiques actuen com a interlocutor directe de l'organisme.

⁸⁰ *Avui*, 12/05/2005.

⁸¹ <http://www.europarl.cat/>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

correspon amb l'oficialitat reclamada i que l'Estatut català vigent de 2006 reitera com a objectiu a assolir, en dir:

“L'Estat i la Generalitat han de dur a terme les mesures necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió Europea”.

Leonard Orban, comissari europeu pel Multilingüisme (càrrec creat en el si de la Comissió Europea l'01/01/2007), en una visita a Barcelona, evitava donar un suport explícit a l'oficialització del català i responia que la decisió l'han de prendre per unanimitat els socis (estats) europeus (12/03/2007). Els mateixos dies, els parlamentaris catalans al Parlament Europeu⁸² presentaven, en català, al Parlament, a la Comissió i al Consell una petició per conèixer els mecanismes previstos perquè els eurodiputats “puguin exercir el dret legítim” de fer preguntes en català (14/03/2007), que rebia una resposta negativa —també en català— del president de la cambra parlamentària, Hans-Gert Pöttering (05/06/2007).

Després de la paralització del procés de ratificació per part dels estats del Tractat Constitucional, representants d'ERC i CiU van demanar al president espanyol Rodríguez Zapatero que lluités per incloure el català, l'euskera i el gallec com a llengües oficials dins dels tractats europeus si posteriorment es modificaven. Tanmateix, durant el procés recent que ha menat a la signatura del Tractat de Lisboa, de 13 de desembre de 2007, no s'ha dut a terme cap acció significativa en aquest sentit. Les previsions que s'inclouen a través del nou Tractat en el Tractat de la Unió Europea i en el Tractat de Funcionament de la Unió Europea (que substituirà l'actual TCE) reproduïxen les determinacions lingüístiques que ja incloïa el frustrat Tractat Constitucional⁸³. Per tant, no és d'esperar que la reforma dels tractats signada pels caps d'Estat europeus, la vigència de la qual depèn d'un complicat procés de ratificació dels estats respectius, comporti cap pas significatiu pel que fa a la qüestió lingüística.

5.2. L'aplicació a l'Estat espanyol de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries

La Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, tractat internacional elaborat en el si del Consell d'Europa, va entrar en vigor a l'Estat espanyol l'1 d'agost de 2001⁸⁴. El mecanisme, previst per la Carta, de supervisió del seu compliment per part dels estats, a través d'un sistema d'informes periòdics, confereix a aquest instrument un interès constant, ja que obliga els poders públics a proporcionar informació actualitzada sobre les mesures adoptades en relació amb les llengües regionals o minoritàries. A més, es dóna també veu en el mateix procés a organismes no governamentals, que poden fer arribar al Consell d'Europa queixes i suggeriments sobre el tractament que reben les llengües regionals o minoritàries en el context d'un Estat.

Durant el trienni examinat s'han produït dos esdeveniments rellevants en relació amb el control del compliment dels compromisos assumits per l'Estat espanyol en el marc d'aquest instrument. El 21/09/2005 es publicava el *Primer Informe del Comitè d'Experts del Consell*

⁸² Van firmar la petició: l'ecosocialista Raül Romeva, el convergent Ignasi Guardans, el republicà Bernat Joan, l'ecologista Gérard Onesta i els socialistes Maria Badia, Teresa Riera, Josep Borrell, Raimon Obiols i Inés Ayala.

⁸³ Concretament: l'establiment del respecte de la diversitat lingüística com un objectiu general de la Unió; la inclusió de la Carta de Drets Fonamentals —ara per remissió, però atorgant-li el mateix valor normatiu de tractat—, en la qual també es recull el principi de respecte de la diversitat lingüística; i la previsió d'una traducció no oficial dels tractats a altres llengües reconegudes pels ordenaments jurídics interns dels estats, a petició dels darrers; i l'omissió del català en el precepte que recull els drets lingüístics vinculats amb la ciutadania europea. Vegeu *El català a Europa* (Pons:2007), p. 100 i següents.
<http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/el_catala_a_europa_proposta2.pdf

⁸⁴ Cal recordar que la Carta no ha estat ratificada pels estats francès i italià, tot i que la llengua catalana respon també dins dels seus territoris a la definició establerta de *llengua regional o minoritària*.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

d'Europa sobre l'aplicació a Espanya de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, que es basava en el primer informe presentat per l'Estat espanyol l'any 2002. Immediatament després, es posava en funcionament el segon cicle de control en el marc del qual el mes de desembre de 2006 el Govern estatal presentava el *Segon Informe Periòdic sobre l'aplicació a Espanya de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries*. En aquest segon informe calia exposar les accions dutes a terme per l'Estat per aplicar les recomanacions que li havia formulat el Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

En la valoració de la situació del català feta pel Comitè d'Experts del Consell d'Europa en l'informe del 2005 es distingeixen una sèrie de problemes generals que afecten totes les comunitats autònomes de l'Estat espanyol on aquesta llengua té un estatus oficial, i altres d'específics d'alguns territoris⁸⁵. Pel que fa als primers, el Consell destaca els incompliments en el sector de la justícia i de l'Administració perifèrica de l'Estat. En ambdós casos, s'afirma que el compliment de la Carta es veu afectat negativament per una sèrie de deficiències legals, organitzatives i pràctiques que comporten l'incompliment d'alguns dels compromisos internacionals assumits per l'Estat espanyol (articles 9 i 10 de la Carta). Concretament, pel que fa a la justícia, s'incompleix clarament la previsió de la Carta que obliga a desenvolupar els procediments en una llengua regional o minoritària si una part ho sol·licita (article 9). En les recomanacions del Comitè de Ministres, òrgan polític del Consell d'Europa, s'estableix la necessitat que l'Estat espanyol garanteixi que un nombre adequat de jutges i funcionaris estatals tinguin un coneixement pràctic del català, i que per aconseguir-ho es revisi l'estructura de carrera i de formació d'aquest personal.

Pel que fa a la situació legal i pràctica del català en les diferents comunitats autònomes, l'informe del 2005 valora positivament els progressos en l'ús del català a Catalunya en diversos àmbits, vinculant-ho expressament amb la generalització del seu coneixement gràcies al model educatiu de conjunció lingüística. En canvi, l'ensenyament del català a les Illes Balears i al País Valencià, segons el Comitè d'Experts, queda per sota dels compromisos adquirits en el marc de la Carta, especialment en el cas de València, atès que no s'ofereix de forma sistemàtica un model d'"immersió lingüística". D'altra banda, el Consell d'Europa destaca la situació "crítica" del català a l'Aragó, on no observa cap mesura de foment concreta i que hi manca l'adopció d'una legislació lingüística que protegeixi aquesta llengua. En aquest sentit, el Comitè de Ministres formula una recomanació específica per tal que les autoritats "reforcin la protecció [...] del català a Aragó, inclòs l'establiment d'un marc jurídic adequat".

Una qüestió que va suscitar perplexitat, en fer-se públic el Primer Informe del Comitè d'Experts, fou el tractament donat a la unitat de la llengua catalana. Efectivament, l'entusiasme i les expectatives generades pel procés, especialment entre els cercles d'experts i organitzacions dedicades a promoure la llengua, eren en part enterbolides per la presentació separada del "català" i el "valencià" en l'informe i per les afirmacions que s'hi incloïen sobre un pretès origen distint d'ambdues "llengües". Aquest aspecte va motivar una resposta contundent de l'Observatori de la Llengua Catalana, mitjançant la qual es recordava al Consell d'Europa que acadèmicament es reconeix que el valencià forma part de la llengua catalana, sens perjudici de la denominació dual admesa per l'ordenament jurídic espanyol⁸⁶.

El desembre de l'any 2006 l'Estat espanyol va presentar el *Segon Informe sobre l'aplicació a Espanya de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries*, que corresponia al segon cicle de control. En l'elaboració d'aquest segon informe hi van poder participar les comunitats autònomes, mitjançant la redacció d'uns informes previs a partir dels quals el Govern estatal

⁸⁵ Per fer una valoració general de l'informe del Comitè d'Experts, vegeu "Cap a un estat plurilingüe", una lectura en positiu per part del Comitè d'Experts de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, sobre el compliment per part de l'Estat espanyol amb relació a la llengua catalana. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe111.pdf>

⁸⁶ Vegeu <http://www.observatoridelallengua.org/arxius_documents/remarques_informe_consell_d_europa-def.doc>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

va confeccionar la redacció final de l'informe general. Aquest procediment millora el que es va fer servir per a la redacció de l'informe de l'any 2002, que fou elaborat unilateralment pel Govern estatal del PP i que consistia bàsicament en un recull de la normativa lingüística existent. Malgrat això, l'informe del 2006 acaba resultant un document heterogeni, que aplega dades i informacions difícilment comparables, amb un grau d'elaboració i de detall molt variable, i que condueix finalment a una visió bastant distorsionada de la realitat lingüística de l'Estat espanyol.

Pel que fa a la posició de fons sostinguda pel Govern espanyol, és notable la coincidència dels informes del 2002 i del 2006, sens perjudici del canvi de majoria governamental en les institucions estatals. En efecte, la premissa bàsica de la qual es parteix és la mateixa: la renúncia expressa de l'Estat a la seva responsabilitat respecte de l'aplicació de la Carta, que es justifica amb l'argument jurídic que la competència de dur a terme les mesures previstes a la Carta correspon fonamentalment a les comunitats autònomes. A més, l'informe del 2006 destaca la pretensió del Govern espanyol de minimitzar la transcendència juridicopolítica dels canvis introduïts en matèria lingüística pels estatuts valencià i català del 2006, adduint que no s'ha modificat la Constitució. Aquest plantejament general, en altres parts de l'informe, és qüestionat per les comunitats autònomes, les quals consideren que, si bé els darrers anys hi ha hagut una postura més tolerant i oberta del Govern estatal en matèria lingüística, l'Estat espanyol s'hauria d'involucrar d'una manera molt més ferma i decidida en la defensa i el foment de les llengües pròpies diferents del castellà, la promoció i difusió de les quals no pot deixar-se en mans exclusivament de les comunitats autònomes.

De fet, un cop l'Estat ha autolimitat la seva actuació pel que fa a l'aplicació de la Carta a aquells àmbits en els quals li correspon la competència material, en l'informe del 2006 només consten dues iniciatives en el període examinat: l'impuls del reconeixement d'un dret d'ús d'aquestes llengües per part de les institucions europees⁸⁷ i l'ampliació de les possibilitats d'utilitzar-les al Senat⁸⁸.

D'altra banda, al llarg de l'informe del 2006 no es responen moltes de les demandes d'informació i clarificacions sol·licitades pel Comitè d'Experts en el seu primer informe. I, amb relació a les recomanacions del Comitè de Ministres, no s'addueixen mesures legals i pràctiques concretes adreçades a soltar els incompliments de la Carta detectats l'any 2005. Pel que fa a la justícia, l'Estat espanyol admet que les dificultats per a la plena normalització de les llengües oficials pròpies rauen fonamentalment en l'exigència que el personal dels òrgans jurisdiccionals conegui en grau suficient aquestes llengües. No obstant això, s'escuda en qüestions "d'índole personal" i en l'estructura en cossos funcionaris estatals per justificar la situació actual, sense atendre a la petició del Consell d'Europa de revisar els sistemes de reclutament i formació del personal judicial. I, pel que fa a les mancances detectades en l'Administració perifèrica de l'Estat, s'assenyala la constitució d'un grup de treball dedicat a aquesta qüestió en el si del Ministeri d'Administracions Públiques, tot refusant la necessitat de canvis normatius. En relació amb la manca d'una llei de llengües a Aragó, s'esmenta que el Govern d'Aragó ha decidit no impulsar-la fins que no estiguin assegurats el consens i l'aprovació per unanimitat.

En definitiva, a l'espera del segon informe del Comitè d'Experts del Consell d'Europa sobre l'aplicació a Espanya de la Carta, es pot afirmar que les qüestions principals que planteja el pluralisme lingüístic en el si de l'Estat espanyol continuen sense abordar-se. No s'ha donat tampoc una resposta adequada a la crida que feia l'any 2005 el Comitè d'Experts als poders públics i que es troba en el nucli de la Carta, en el sentit de difondre un clima de tolerància i de

⁸⁷ Vegeu *supra* 5.1.

⁸⁸ Vegeu *infra* 6.1.2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

respecte mutu entre els diferents grups lingüístics de l'Estat. Una mostra d'això és que l'Estat espanyol ha d'admetre en el seu informe del 2006 que no ha fet consultes prèvies amb associacions, senzillament perquè no existeixen en la realitat social i associativa espanyola organitzacions o institucions comunes que vetllin pel plurilingüisme.

A partir de la possibilitat prevista per la Carta que altres organitzacions no governamentals aportin informacions complementàries a les proporcionades pels estats, el 10/09/2007 una delegació de la Comissió d'Experts del Consell d'Europa es va entrevistar amb diferents entitats d'arreu de l'àmbit lingüístic català de l'Estat (Institut d'Estudis Catalans, Acadèmia Valenciana de la Llengua, Obra Cultural Balear, Òmnium Cultural, Acció Cultural del País Valencià, CIEMEN i Casal Jaume I de Fraga). L'octubre de 2007 l'Observatori de la Llengua Catalana va adreçar per escrit unes observacions al Comitè d'experts sobre el segon informe d'Espanya en el qual es recullen nombrosos punts d'incompliment de la Carta.

5.3. Les actuacions en el marc de l'ONU i la UNESCO

En el marc de la UNESCO, el fet més significatiu durant l'any 2005 va ser l'aprovació per part de la seva Conferència General, reunida a París del 3 al 21 d'octubre, de la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals⁸⁹. Aquest text és el fruit d'un llarg treball i complementa altres instruments jurídics impulsats per aquesta organització per promoure la diversitat creativa, entesa com una faceta de la diversitat cultural. Tradicionalment, en el si de la UNESCO la dimensió lingüística de la diversitat cultural ha aparegut com un aspecte latent i poc explícit. En absència de textos que abordin de forma directa i central la qüestió de la diversitat lingüística (com havien reclamat els impulsors de la Declaració Universal de Drets Lingüístics, proclamada a Barcelona l'any 1996), és significatiu notar que hagi estat inevitable la referència a la llengua en abordar la preservació i el foment de la diversitat cultural.

La Convenció del 2005 no engloba, però, tots els aspectes de la diversitat cultural tractats en la Declaració Universal de la UNESCO sobre diversitat cultural (2001), sinó que s'ocupa bàsicament de tres camps: d'una banda, la necessitat de reconèixer que els béns i els serveis culturals transmeten identitat, valors i significat i que, per tant, no es poden considerar mers productes o béns de consum com els altres; de l'altra, la necessitat que els estats adoptin totes les mesures adequades per protegir i promoure la diversitat de les expressions culturals, tot garantint la lliure circulació d'idees i obres; i, finalment, la necessitat de redefinir la cooperació internacional en aquest terreny.

En relació amb els fins citats anteriorment, l'article 6 de la Convenció individualitza, entre les mesures que poden adoptar els estats en el marc de les seves polítiques culturals, aquelles mesures o disposicions destinades a protegir la llengua emprada en les activitats, béns i serveis culturals⁹⁰. Aquest instrument permet també a les parts adoptar mesures protectores en els

⁸⁹ La Convenció va entrar en vigor el 18 de març de 2007, després de ser ratificada per un nombre suficient d'estats, entre els quals l'espanyol (instrument de ratificació publicat en el BOE de 12 de febrer de 2007), i s'hi ha adherit també la Unió Europea.

⁹⁰ Concretament, la dicció de l'article 6 de la Convenció és la següent:

"1. Dins el marc de les seves polítiques culturals, tal com les defineix l'article 4.6, i ateses les seves circumstàncies i necessitats particulars, les parts poden prendre mesures per protegir i promoure la diversitat de les expressions culturals en els seus territoris respectius.

2. Aquestes mesures poden ser:

a) mesures reglamentàries, destinades a la protecció i a la promoció de la diversitat de les expressions culturals;
b) mesures apropiades, destinades a les activitats i els béns i serveis culturals nacionals entre tots els disponibles dins del territori nacional, per tal de promoure'n la creació, la producció, la distribució, la difusió, el gaudiment, com també disposicions relatives a la llengua emprada per a aquestes activitats, béns i serveis (...)"

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

casos en què les expressions culturals estiguin en perill d'extinció o greument amenaçades, per a la qual cosa recomana la cooperació internacional per tal d'ajudar els països que es trobin en aquestes situacions.

Altres actuacions en el si de la UNESCO que poden incidir en la llengua catalana no superen el caràcter coordinatiu o organitzatiu. El director general de la UNESCO definia l'any 2005⁹¹ les actuacions intersectorials i l'estratègia general amb relació a la salvaguarda i promoció de les llengües fent referència als instruments generals⁹² i a la "visió integrada" de les llengües en el marc dels diferents programes i accions de la UNESCO (entre altres camps, en l'educació, Internet, comunicació i informació, etc.), a més de la sensibilització sobre la importància de la llengua en les diferents activitats de l'organització. Al final de l'any 2005 havia començat a funcionar un Grup Intersectorial de Llengües, al final del període analitzat, i després d'un llarg debat, es constituïa dins de la secció del Patrimoni Immaterial el "Punt focal intersectorial per a les llengües", amb funcions de coordinació de les accions de diversos sectors (educació, cultura, comunicació, etc.) que incideixen en l'àmbit lingüístic. La incidència pràctica d'aquestes accions respecte del català no sembla, però, significativa.

A Catalunya, el nou Estatut d'autonomia de 2006 dedica una atenció especial a les relacions amb la UNESCO i altres organitzacions internacionals que s'ocupen d'aspectes lingüístics i culturals. L'article 6.3 estableix que "la Generalitat i l'Estat han d'emprendre les accions necessàries per (a) la presència del català en els organismes internacionals i en els tractats internacionals de contingut cultural i lingüístic". Més endavant, en regular l'acció exterior, l'article 198 estableix que "la Generalitat ha de participar en els organismes internacionals competents en matèries d'interès rellevant per a Catalunya, especialment la UNESCO i altres organismes de caràcter cultural". Durant el període analitzat, destaca la signatura, el dia 11/10/2006, d'un acord de col·laboració entre la Generalitat i la UNESCO, que es presenta com un reforçament de l'anterior Memoràndum del 2003. Dins de les línies d'activitats s'esmenta la col·laboració amb la Casa de les Llengües pel que fa a la difusió mundial a favor del patrimoni lingüístic i l'educació multilingüe.

Per la seva banda, Unescocat (Centre UNESCO de Catalunya) renovava l'any 2007 la condició d'institució amb relacions oficials amb la UNESCO (des de 1993). En el marc de l'ONU, la mateixa entitat adquiria una categoria d'estatut especial en el Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, superior a la categoria d'estatut consultiu que gaudia des de 2002.

5.4. Altres accions de projecció exterior

La projecció exterior de la llengua assoleix una importància cabdal en un món marcat per la globalització. Durant el trienni 2005-2007, les institucions de diversos territoris de parla catalana han multiplicat les seves accions en aquest terreny. A més, s'han assajat fórmules de col·laboració institucional que poden evolucionar en el futur cap a una articulació més estable per impulsar la presència en l'àmbit internacional de la llengua i la cultura catalanes.

Pel que fa al marc de la projecció exterior, les reformes estatutàries de Catalunya (2006) i les Illes Balears (2007) han millorat la regulació dels instruments i mecanismes per a la defensa

⁹¹ Document 171/EX/20, 2005.

⁹² A banda dels dos citats, la *Convenció per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial* (que fa referència a l'article 2.2 a la salvaguarda de la llengua "com a vehicle del patrimoni cultural immaterial") i la *Recomanació sobre la promoció i l'ús del multilingüisme i l'accés al ciberespai* (ambdues del 2003).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

dels interessos culturals i lingüístics a l'exterior, entre altres: l'establiment d'oficines, d'acords de col·laboració, informació o participació en la subscripció de tractats per part de l'Estat, cooperació transfronterera i projecció internacional de les organitzacions del territori⁹³. A més, en ambdós casos es preveu la constitució d'organismes conjunts entre els territoris de parla catalana⁹⁴, que tenen un importància especial atesa la inexistència d'un Estat sobirà que assumeixi inequívocament la defensa de la llengua i la cultura catalanes en el marc internacional.

En efecte, la política real observable a l'ONU i a altres organismes internacionals mostra que, perquè un espai lingüístic i cultural sigui reconegut igualitàriament en el context internacional, la sobirania política n'és l'element crucial. Andorra, pel seu caràcter d'Estat sobirà, podria desenvolupar un paper important en relació amb la projecció exterior de la llengua catalana. Fins ara, però, l'Estat andorrà no sembla que tingui aquesta vocació de liderar el reconeixement internacional de la comunitat lingüística catalana, de la qual forma part. Així, per exemple, Andorra forma part de l'Organització Internacional de la Francofonia (des del 1994) i participa en la Conferència Iberoamericana de caps d'Estat i de Govern (des del 2004)⁹⁵, sense que, en cap dels dos àmbits, hi aportï la llengua catalana com a llengua pròpia. Durant el període analitzat, el Govern andorrà ha ratificat nombrosos instruments internacionals (convencions i tractats bilaterals, trilaterals i altres instruments emanats d'organitzacions internacionals de les quals forma part), dels quals se'n publica una versió oficial en llengua catalana⁹⁶. Però més enllà d'aquesta publicació, l'esforç polític desplegat durant els anys 2005, 2006 i 2007 per incrementar la presència i les relacions en el pla internacional no ha significat un impuls decidit del reconeixement i la difusió internacional de la llengua pròpia. En lloc d'això, l'opció més seguida per les autoritats andorranes ha estat la de sumar-se a les iniciatives provinents de Catalunya.

En aquest sentit, una notícia sens dubte important, que es feia pública al final del període analitzat —sense que hi hagi hagut temps suficient per concretar-se—, és la refundació de l'Institut Ramon Llull (IRL) per part de la Generalitat de Catalunya, el Govern balear i el Govern andorrà⁹⁷. La integració dels tres territoris en un organisme que té la finalitat de promoure conjuntament la llengua i la cultura catalanes en totes les seves modalitats i mitjans d'expressió a l'exterior, pot conferir una base més sòlida per a les realitzacions futures en aquest terreny.

Pel que fa a les iniciatives més rellevants de projecció exterior de la llengua i la cultura catalanes durant el període 2005-2007, cal fer esment de les següents⁹⁸:

- La constitució de la Casa de Llengües per part de la Generalitat de Catalunya i de la qual formen part el Govern català, el Centre Unesco de Catalunya i la Fundació Fòrum⁹⁹.

⁹³ Vegeu el capítol III del títol V de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) i el capítol I del títol VII de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears (EAIB). També en aquest àmbit, la regulació és menys ambiciosa en els estatuts reformats de la Comunitat Valenciana (article 62) i d'Aragó (articles 96 a 98), que preveuen igualment la possibilitat de signar acords i de participar en els tractats subscrits per l'Estat.

⁹⁴ Vegeu *supra* 4.3.

⁹⁵ En el seu missatge a la cimera de l'any 2005 el cap del Govern andorrà, Albert Pintat, deia: «Finalmente llegó el momento de que nuestro país se incorpore también al espacio geográfico y cultural propio. La Comunidad Iberoamericana de Naciones, cuya máxima expresión político-diplomática son las Cumbres de Jefes de Estado y de Gobierno, constituye una comunidad de afinidades a la que Andorra se integra de manera natural, por geografía y por lazos culturales [...]. Las Cumbres Iberoamericanas han consolidado un rico acervo de principios y valores que Andorra asume plenamente y para nuestro país constituye una gran satisfacción formar parte de la Comunidad Iberoamericana. Participamos también en otros espacios u organizaciones de fundamento lingüístico o cultural como son la Unión Latina y la Organización Internacional de la Francofonia». <<http://www.cumbresiberoamericanas.com/principal.php?p=10>>

⁹⁶ Butlletí Oficial del Principat d'Andorra: <www.bopa.ad>

⁹⁷ Vegeu *supra* 4.3.2.

⁹⁸ Altres iniciatives es recullen en els capítols relatius a les accions sectorials en matèria lingüística.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

- La Generalitat va establir lligams institucionals amb el Quebec per mitjà d'un conveni signat el desembre del 2005. El conveni pretén crear una via de comunicació directa pel que fa a les matèries de política lingüística, amb un èmfasi especial en l'ensenyament de la llengua pròpia del territori a la població immigrant. L'acord, que també pretén impulsar un intercanvi d'estudis en matèria lingüística, ha de durar fins al desembre del 2007.
- L'IRL va organitzar el I Simposi Internacional de Catalanística celebrat a Brussel·les del 13 al 15/06/2005. L'objectiu principal va ser el de "fomentar espais de diàleg i de col·laboració entre les associacions internacionals de catalanística i contribuir al reconeixement del català com a llengua oficial de les institucions europees". El Simposi va servir també per impulsar la Federació Internacional d'Entitats de Catalanística, plataforma que hauria de servir per posar en pràctica la coordinació de la col·laboració entre les diferents associacions de catalanística d'arreu del món.
- L'Arxiu de Tradicions de l'Alguer, amb el patrocini de la Fondazione Siotto, va organitzar l'any 2006 una trobada de professors i estudiants provinents de la Universitat de Tübingen, a Alemanya. La conferència va debatre la situació sociolingüística del català a l'Alguer, a la vegada que va comptar amb la participació d'alumnes dels cursos de català de la Universitat de Sàsser.
- L'Associació Catalanolituana va organitzar les Jornades de Cultura Catalana a la ciutat lituana de Kaunas. Els actes i les activitats tenien la finalitat de promoure tots els vessants de la cultura catalana, com la gastronomia, la literatura, l'art o el teatre. També es van realitzar conferències sobre turisme, economia i arquitectura del Principat. L'Associació Catalanolituana, que té la seu a Barcelona, va néixer l'any 2005.
- Des de finals del 2005, la cultura catalana és present a la Biblioteca d'Alexandria, a Egipte. Una delegació formada per l'alcalde d'Olot i representants del Parlament i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya van fer la donació del material bibliogràfic i audiovisual, estructurada en quatre eixos: història, art, cultura i ciència. En la donació s'hi podien trobar des d'obres generals de la llengua i clàssics de la literatura catalana de l'època feudal als nostres dies fins a obres musicals de caràcter culte, tradicional i popular.
- Una quarantena de joves catalans residents a l'estranger van participar el juny del 2006 en el primer Fòrum Jove de les Comunitats Catalanes de l'Exterior, realitzat a La Molina. El Fòrum Jove de les Comunitats Catalanes de l'Exterior es proposa millorar la projecció de la cultura catalana i la gestió de les entitats a través de la promoció de la interacció entre aquestes entitats i amb la intenció d'integrar els joves residents a l'estranger en projectes d'aquesta mena. Els participants provenien d'una dotzena de països diferents.
- La Universitat de Califòrnia va començar a oferir cursos de català d'estiu a partir del 2006. Catalans residents a Los Angeles participaran en l'ensenyament de la llengua i cultura del país. La Universitat de Califòrnia, Los Angeles, oferirà cursos intensius en set idiomes diferents, entre els quals es pot trobar el català. L'objectiu dels responsables dels cursos és traslladar la diversitat cultural i lingüística que hi ha a les aules de la ciutat californiana.
- A la Fira del Llibre Infantil de Bolonya, la fira literària més important dedicada als més petits. Si bé l'edició del 2005 va estar marcada per la forta presència d'editorials de

⁹⁹ Vegeu *supra* 4.2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

països en puixança, també cal dir que el sector català hi va ser àmpliament representat. En les diferents edicions de la Fira es van aplegar a Bolonya més d'una dotzena de les editorials catalanes més importants que editen llibres per a infants.

- El maig del 2006 es va celebrar una jornada dedicada a la poesia catalana al prestigiós Bowery Poetry Club de Nova York. De la mà de l'artista multimèdia [Joan Soler-Adillon](#) i amb la col·laboració de la traductora Hillary Gardner, els versos d'autors com Miquel Martí i Pol, Ausiàs March, Joan Salvat-Papasseit o Jacint Verdaguer van sonar a la ciutat nord-americana acompanyats per la música de Raimon i Lluís Llach.

- L'acord al qual es va arribar el maig del 2005 entre l'editorial Barcino i l'editorial anglesa Boydell & Brewer permetrà la traducció i la comercialització al mercat anglosaxó de clàssics catalans, començant per una antologia poètica d'Ausiàs March, seguida de traduccions d'obres de Ramon Llull, Ramon Muntaner o Francesc Eiximenis.

- El 07/11/2006 la Universitat d'Alcalá de Henares, la delegació de la Generalitat a Madrid i l'IRL signen un acord per incrementar l'oferta de cursos de llengua catalana a la comunitat madrilenya. Tot i que no donen dades concretes, la previsió és que els alumnes matriculats en aquest curs superin els 162. L'IRL, que té la competència sobre avaluació i certificació del català fora dels Països Catalans, organitzarà la convocatòria i l'administració de proves a Madrid i expedirà els certificats corresponents. Hi haurà dues convocatòries cada any: juny i novembre. Actualment es pot estudiar català a Madrid a l'Edificio Trinitarias, a la Universitat d'Alcalá, a la Complutense, a la UNED, al Cercle Català i a l'Escola Oficial d'Idiomes.

- L'any 2006 es produeix un increment del 60% del nombre d'estudiants de català d'arreu del món. Per satisfer aquest interès, més comunitats catalanes a l'exterior s'han animat a organitzar, de forma progressiva, més cursos de català: concretament, 39 l'any 2006 (amb 1.726 estudiants), dotze més que l'any 2005 (1.039 estudiants). Per la seva banda, aquests cursos reben el suport de la Generalitat de Catalunya i de l'IRL (que s'encarrega del suport pedagògic i de l'organització d'exàmens homologats), i el Programa de Suport de les Comunitats Catalanes de l'Exterior en fiança els costos.

- Alemanya apareixia el 2006 com el país del món que acollia i promovia més lectorats (activitats destinades a ensenyar una llengua forana en una universitat) en català de tot el món. Concretament, comptava amb 28 lectorats repartits en 24 ciutats (Berlín, Bielefeld, Bochum, Bonn, Braunschweig, Bremen, Colònia, Constança, Eichstätt, Erlangen, Frankfurt, Friburg, Göttingen, Halle, Hamburg, Heidelberg, Kiel, Mannheim, Munic, Münster, Siegen, Saarbrücken, Stuttgart, i Tübingen) per a un total de 800 alumnes. Al darrere d'Alemanya hi figuraven Gran Bretanya, amb 17 lectorats i 700 alumnes; Itàlia, amb 10 i 210 respectivament; i França, amb 9 i 700.

- El 30/05/2007 el diari britànic *The Independent* publicava un article signat des de Barcelona pel periodista Graham Keeley, que sota el títol "Catalans are 'persecuting' the language of Cervantes" recollia les declaracions fetes per Gregorio Salvador, vicedirector de la Real Academia Española, al diari argentí *Clarín*. L'acadèmic de la llengua afirmava que "*Franco's dictatorship imposed [Castilian] Spanish on the Catalans and the Catalans thought it was an abuse, which it was. But now the same thing is happening the other way round*", i focalitzava les seves crítiques en l'educació i en la subvenció de pel·lícules pornogràfiques en català. El mateix article recollia la reacció d'Artur Mas, líder de CiU, qui qualificava les declaracions com "*an insult to Catalonia*", demostratiu de "*little common sense*". Un comunicat de la Xarxa Internacional Linguapax (UnescoCat) oposava a les manifestacions recollides per

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

l'article la nova consciència mundial de respecte de la diversitat lingüística i cultural i conclouïa que "en el món global actual cal promoure el respecte, la dignitat i la igualtat de totes les llengües com a base per construir una societat més sostenible i democràtica, però alhora, és necessari remarcar que cada comunitat lingüística, en el seu àmbit local, ha de poder viure normalment en la seva llengua pròpia".

- A finals d'agost de 2007 es nomena la nova directora de la Maison de la Catalogne, que agrupa els serveis de la Generalitat a París. Es preveu que l'any 2008 s'hi crearà la primera delegació de l'IRL a l'exterior.

- L'any 2007 l'IRL arribava a un acord amb la London School of Economics per impulsar la docència i la investigació sobre història contemporània, economia, sociologia i cultura de Catalunya a Londres mitjançant la creació d'una plaça de professor d'Economia Política. Així mateix, la Universitat de Nova York crearà el Catalan Center en el marc del Centre per a Estudis Europeus i Mediterranis d'aquesta institució.

- L'esdeveniment de projecció internacional més important ha estat, sens dubte, la participació de la cultura catalana com a convidada a la Fira del Llibre de Frankfurt, que es va celebrar del 9 al 14/10/2007. Dues polèmiques s'aviven durant la programació de la presència a la Fira. D'una banda, les mesures per facilitar la participació de les institucions, els autors i les editorials de tots els territoris de llengua catalana se succeeixen. Des de bon principi, només sembla sòlida la participació andorrana. A les Balears, és a partir del canvi en el Govern balear a mitjans d'any 2007 que la participació de l'Institut d'Estudis Baleàrics i l'aposta pels autors balears pren forma. Pel que fa al País Valencià, a més dels autors i les associacions d'editors, a darrera hora s'hi suma l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, a més dels ajuntaments de Sueca, Gandia i Morella. D'altra banda, amb els plans inicials dels organitzadors per presentar els autors en llengua catalana, sorgeix la polèmica sobre la presència d'autors catalans que publiquen en llengua castellana. Finalment, només hi assisteixen, en el marc de la literatura convidada, els autors inicialment planejats. A les preguntes d'un periodista alemany, el director del certamen, Jürgen Boos, reconeixia que li hauria agradat que autors catalans que escriuen en castellà haguessin assistit a la cita, si bé afegia que polèmiques com aquestes es repeteixen cada any.

6. Institucions públiques

6.1. Institucions estatals

6.1.1. Andorra

Durant el període 2005-2007 les institucions polítiques andorranes han posat fil a l'agulla pel que fa a accions de planificació lingüística d'abast general. Si en els anys precedents les intervencions en política lingüística tenien un caràcter més aviat puntual o sectorial, el Govern andorrà sembla adoptar ara un plantejament més global per tractar de fer front al retrocés que pateix la llengua oficial en l'ús social. El discurs d'orientació política del president del nou Govern andorrà, Albert Pintat, que fou investit el juny del 2007, ratificava aquesta línia d'actuació¹⁰⁰.

La iniciativa més destacada té lloc el mes de novembre de 2006, amb la presentació del *Pla Nacional Lingüístic 2006-2009*, que respon a l'objectiu general d'augmentar l'ús social del català. Aquest pla s'ha elaborat pel Ministeri d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació, amb la col·laboració i la implicació d'altres ministeris del Govern, i preveu un seguit d'accions destinades a augmentar la presència del català a les institucions i a la societat, en sectors on, segons les darreres enquestes sociolingüístiques, el seu ús és menor o no té la vitalitat desitjable per a una llengua oficial. El contingut del pla abasta tots els àmbits de la societat andorrana: l'administratiu, el social, el cultural i l'econòmic. Quant al tipus de mesures que s'han previst dur a terme durant els quatre de anys de vigència del Pla, destaquen les propostes de reformes legislatives, l'augment de recursos per afavorir l'aprenentatge de la llengua, les campanyes de promoció i de conscienciació i un augment del control del compliment de la legislació lingüística.

Un aspecte rellevant dins del *Pla Nacional Lingüístic 2006-2009* és la previsió de canvis en la llei immigratòria per regular la immersió dels nouvinguts en la llengua oficial. Les institucions admeten que fins ara a Andorra no ha calgut aprendre la llengua oficial per treballar-hi, atès el pes del sector turístic. L'important volum de població immigrada constitueix un dels factors amb un impacte més negatiu sobre l'ús de la llengua oficial. El pla estableix que l'estudi del català sigui un requisit més per a qui vulgui obtenir un permís de treball o residència, mitjançant la introducció de canvis normatius per regular la immersió dels nouvinguts en la llengua oficial. Es preveu crear un nou Servei d'Informació i Acollida, dins del Servei d'Immigració, que oferirà informació sobre on i com estudiar el català, i es farà un test de nivell de coneixements per determinar el curs de català que cal seguir durant els set dies que es triga al Principat a enllestir els tràmits per obtenir el permís inicial de residència. També es preveu premiar amb la concessió de pròrrogues més llargues a aquells residents que, en tramitar una renovació de permís, acreditin coneixements de català. Al final del període s'aprova la Llei qualificada 27/2007, del 22 de novembre, de modificació de la Llei qualificada d'immigració, del 14 de maig del 2002, que inclou la possibilitat que, si es presenta una acreditació del nivell de català i es passa un examen, es permeti superar una etapa en la renovació del permís de treball i sojorn¹⁰¹. No obstant això, no s'havia posat en marxa la

¹⁰⁰ Les paraules del nou President van ser: "L'Europa de la cultura és plurilingüe, tolerant i diversa. A Andorra hem rebut, estudiem i ensenyem les llengües dels nostres veïns amb naturalitat, i com arreu, aquestes darreres dècades hi hem afegit l'anglès. Però no ens confonguem: ser plurilingües i multiculturals implica afermar també la pròpia llengua i identitat, per aportar el que som com a poble al conjunt d'Europa. Per això hem de renovar el compromís del Govern amb la llengua catalana, la nostra, i sobretot afavorir-ne l'ús social com a llengua vertebradora de la identitat de la nova Andorra".

¹⁰¹ En el preàmbul de la Llei s'afirma que la mesura respon a la voluntat integradora del text. El nou article 52.1 estableix: "L'estranger titular d'una autorització de residència i treball que demostrï un bon nivell de coneixement de la llengua, les institucions, la cultura, la història i el medi natural del país pot obtenir la renovació de la seva autorització de residència i treball, seguint els requisits establerts per la Llei, però la durada de la renovació de residència i treball és la immediatament següent a la que li correspondria. Els procediments de valoració del grau d'integració es determinen reglamentàriament".

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

proposta de donar classes de català a les persones que estiguessin tramitant el permís de residència a l'espera de l'aprovació del reglament que ho regulés.

D'altra banda, el mes de març del 2005 va entrar en vigor el *Reglament de l'ús de la llengua oficial en organismes públics* (Decret de 22 de març de 2005), que regula els usos lingüístics, orals i escrits, en les institucions públiques andorranes i en els actes administratius, com també en les empreses que desenvolupen la seva activitat en el marc dels serveis públics. La norma precisa les obligacions que la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial de 1999 (LOULO) estableix per al conjunt dels organismes públics andorrans, amb l'objectiu de garantir certa homogeneïtat pel que fa als usos i els perfils lingüístics dels llocs de treball (fins ara, per exemple, les parròquies aplicaven criteris no coincidents pel que fa a l'exigència de coneixements lingüístics al seu personal). Una bona part de la regulació reglamentària no innova respecte dels usos lingüístics que s'han practicat en els organismes públics andorrans, però també s'inclouen aspectes per als quals no existia reglamentació o en què hi havia indefinició legal. Entre altres àmbits, l'ús del català és prescrit en la retolació, les publicacions institucionals, la publicitat, la selecció del personal i la formació especialitzada, les pàgines web dels organismes públics i els treballs tècnics i textos legals i administratius encarregats per un organisme públic.

El Servei de Política Lingüística d'Andorra ha continuat duent a terme diverses accions de foment de l'ús i la difusió de la llengua catalana durant el període 2005-2007. El programa "Voluntaris per la llengua", que ha acomplert diverses edicions, té l'objectiu de facilitar l'aprenentatge del català i l'acolliment de les persones immigrants o residents que encara no el parlen. També s'han publicat els *Flaixos de llengua* per afavorir l'aprenentatge del català per part dels estrangers. El portal d'Internet per a joves www.jovesapiens.ad, inclou notícies d'esports, dels esdeveniments juvenils del país, de la cartellera dels cinemes, de llibres, de moda, de música, etc., a més de seccions, com el Notikat, on es publiquen notícies que tenen a veure amb la llengua oficial d'Andorra. La distribució gratuïta d'agendes amb frases i expressions catalanes pretén acostar la llengua a les persones que estan aprenent català. El maig del 2007, i en el marc del *Pla Nacional Lingüístic*, es llença la campanya amb l'eslògan "Estira'm la llengua i parlaré català", que pretén potenciar l'ús de la llengua entre els catalanoparlants i instar-los que no l'abandonin quan s'adrecen als nouvinguts (altres lemes secundaris de la campanya són "El català necessita que tots fem un esforç", "Si em parles en català m'ajudes", "No discriminis, tothom té dret a integrar-se" o "Si no ho fem nosaltres qui ho farà?").

6.1.2. Estat espanyol

6.1.2.1 Institucions centrals

Les institucions polítiques i l'Administració centrals de l'Estat espanyol continuen aplicant un règim monolingüe castellà als diferents aspectes de la seva organització i el seu funcionament. Durant el trienni analitzat, s'han formulat diverses propostes per introduir el català en les institucions centrals de l'Estat que han obtingut finalment uns resultats ben migrats. En efecte, si bé s'ha obert un cert debat sobre la qüestió i s'ha aprovat alguna norma aïllada, les iniciatives d'abast més general per introduir el plurilingüisme en les institucions generals —o que n'afectaven alguns aspectes simbòlics importants— han estat rebutjades pels partits majoritaris a nivell estatal i continuen, per tant, en el pla de les reivindicacions.

L'única realització en aquest terreny, durant l'any 2005, afecta l'ús de les anomenades "llengües cooficials" en el Senat. Anteriorment, i des de la reforma del Reglament de la cambra de l'any 1994, el president de la cambra podia fer servir el català en la sessió constitutiva; els

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

senadors, en el marc del debat anual sobre l'Estat de les autonomies que —teòricament— cada any se celebra en el si de la Comissió General de les Comunitats Autònomes; i els ciutadans, en els escrits i peticions que adrecin a la cambra. La modificació recent del Reglament del Senat estén aquesta possibilitat d'ús en dos aspectes: les sessions ordinàries de la citada Comissió, que és una de les comissions legislatives de la cambra i assumeix, a més, certes funcions consultives i de proposta relacionades amb l'Estat autòndmic; i les mocions, interpellacions i preguntes, sempre amb una traducció al castellà¹⁰². L'exclusió de l'ús del català en el ple del Senat i en les iniciatives legislatives (proposicions de llei) és prou expressiva del caràcter restringit dels usos lingüístics reconeguts. El darrer dia de la legislatura, i a proposta d'Entesa Catalana, el Senat aprovava (amb el vot en contra del PP) una moció que proposava la reforma del Reglament per estendre a les sessions del ple l'ús de les altres llengües oficials¹⁰³.

Diversament, la no-acceptació de la introducció del català per part dels dos grans partits estatals, el gallec i el basc, en el Congrés dels Diputats ha forçat l'ajornament de la reforma del reglament d'aquesta cambra, davant l'exigència dels grups minoritaris (ERC, CiU, IU-ICV i Grup Mixt) que es reconeixin els drets lingüístics per donar suport al futur text. La polèmica sobre aquesta qüestió ha travessat tota la legislatura i va tenir un moment àlgid l'estiu del 2006, moment en què la vicepresidenta de la cambra, Carme Chacón, admetia que existia consens sobre el 98% de l'articulat, excepte en la qüestió lingüística: el PP s'oposava a qualsevol utilització de les llengües "cooficials"; el PSOE proposava que els diputats fessin la "introducció" dels discursos en la seva llengua i n'oferissin la traducció al castellà; i ERC proposava com a transacció l'ús de la llengua pròpia en tots els debats del ple, tot reservant el castellà com a llengua de treball en les comissions. Simultàniament, el juliol de 2006 diversos alcaldes catalans d'ERC adrecen cartes al president del Congrés, Manuel Marín, per donar suport a aquesta demanda, cartes que el registre de la cambra els retorna a l'espera "de conèixer amb exactitud la versió en castellà de l'escrit per poder-lo tramitar". La darrera proposta del PSOE oferia una presència restringida en el Congrés de les llengües "cooficials", regulada en un apèndix fora del Reglament. Al final del 2007, tot i les noves pressions d'ERC a la recta final de la legislatura¹⁰⁴, la reforma del Reglament parlamentari, que és de l'any 1982 i necessita una posada al dia en molts aspectes, continuava en via morta.

La qüestió del plurilingüisme estatal va tornar a plantejar-se al Congrés dels Diputats arran de la proposició de llei presentada el setembre del 2005 pel grup parlamentari d'ERC, sobre "*Protección y promoción de lenguas españolas distintas del castellano*"¹⁰⁵. El text es fonamentava en l'article 3.3 de la Constitució espanyola, que obliga els poders públics a respectar i protegir les diferents llengües espanyoles, i pretenia l'elaboració d'una legislació que desenvolupés sistemàticament el mandat constitucional en els àmbits de competència estatal. El text establia que totes les persones físiques i jurídiques es podrien relacionar amb els serveis centrals de l'Estat —bàsicament, les seus ministerials a Madrid, però també amb els serveis perifèrics i amb l'Administració de justícia— i amb les institucions comunes i organismes autònoms dependents de les mateixes institucions en la llengua oficial escollida, i que tindrien dret a ser correspostos en la mateixa llengua, amb l'assumpció per part de l'Estat de les despeses de traducció. D'altra banda, també incidia en l'ús oficial d'aquestes llengües en la legislació estatal, els segells i timbres i la documentació oficial. Finalment, es preveien mesures efectives de protecció i promoció en els àmbits més diversos (des dels mitjans de comunicació a la informació als consumidors, l'educació o les cambres parlamentàries, entre altres), que pretendrien impulsar una situació d'igualtat amb la llengua castellana. La

¹⁰² Nou article 56 bis 9, nou apartat 2 de l'article 191 i disposició addicional 2a del Reglament del Senat.

¹⁰³ *El País*, 19/12/2007.

¹⁰⁴ *Avui*, 05/06/2007.

¹⁰⁵ Boletín Oficial del Congreso de los Diputados, serie B, núm. 202-1, de 23 de setembre de 2005.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

proposició va ser rebutjada pel Ple del Congrés dels Diputats (27/02/2006), on els representants del PSOE¹⁰⁶ i el PP¹⁰⁷ van adduir arguments similars de contradicció amb la Constitució per defensar un caràcter estrictament territorial de l'oficialitat de les llengües distintes del castellà, i defensar el castellà com a única llengua oficial de l'Estat. Es van pronunciar a favor de tramitar la iniciativa PNB, IU-ICV, CiU i BNG.

El rebuig de la proposta de llei de llengües per part del Congrés coincidia temporalment amb la tramitació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, que pretén introduir un cert plurilingüisme en les institucions generals de l'Estat des de la perspectiva del respecte dels drets lingüístics dels ciutadans. En concret, es reconeix el dret dels ciutadans de Catalunya de relacionar-se en català per escrit amb els òrgans constitucionals i amb els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal "d'acord amb el procediment establert per la legislació corresponent" (article 33.5). L'efectivitat del dret proclamat depèn de l'aprovació de la legislació estatal que estableixi les vies per exercir-lo davant, entre altres, del Congrés dels Diputats, el Govern, el Tribunal Constitucional, el Defensor del Poble, el Tribunal Suprem i l'Audiència Nacional. D'aquesta manera es reconeixien determinats efectes extraterritorials de l'oficialitat del català, vinculant-ho amb un aspecte —la possibilitat dels ciutadans de comunicar-se en la seva llengua amb les institucions centrals— considerat essencial en tots els estats plurilingües. Fins avui, però, només la previsió existent en el Reglament del Senat —tot i que és anterior a l'Estatut— reconeix aquest dret.

Pel que fa a l'Administració central de l'Estat, i arran de les crítiques del Consell d'Europa en el primer informe sobre l'aplicació a Espanya de la Carta¹⁰⁸, el novembre del 2005 es va constituir una comissió d'experts dins del Ministeri d'Administracions Públiques amb l'objectiu d'estudiar i fer propostes per millorar la presència i l'ús de les llengües oficials pròpies de les comunitats autònomes en l'Administració estatal. Les conclusions del grup treball, publicades l'any 2006, ja apuntaven l'abast limitat dels canvis previsibles, en no apreciar la necessitat de modificar substantivament la legislació estatal. La conseqüència més destacable és l'aprovació del *Real Decreto 905/2007, de 6 de julio, por el que se crean el Consejo de Lenguas Oficiales en la Administración General del Estado y la Oficina para las Lenguas Oficiales*. El Consejo de Lenguas Oficiales es configura com un òrgan col·legiat adscrit a la Secretaria d'Estat de Cooperació Territorial del Ministeri d'Administracions Públiques, i se li atribueixen funcions d'anàlisi, impuls i coordinació tècnica entre els diferents departaments de l'Administració estatal en relació amb l'ús de les llengües oficials de les comunitats autònomes. L'Oficina para las Lenguas Oficiales es concep com una unitat permanent d'assistència i suport al Consejo de Lenguas Oficiales.

En realitat, el Reial Decret 905/2007 no implica un canvi substantiu de la posició del català en el si dels òrgans administratius centrals: el preàmbul s'inicia amb l'afirmació del "principi de territorialitat" del caràcter oficial de les llengües distintes del castellà, i les úniques matisacions

¹⁰⁶ Pel PSOE, el diputat Jáuregui argumentava: "Quiero decir que en aquellas comunidades en las que hay una lengua propia distinta del castellano, esa es lengua oficial y corresponde a la legislación autonómica —cuidado, señorías, a la autonómica— establecer las medidas de tal declaración a efectos de derechos, deberes, protección y fomento [...]. Pero en el resto del país donde no hay más que una sola lengua, el castellano es el idioma oficial y único. Los derechos lingüísticos de los ciudadanos bilingües lo son en el ámbito de su comunidad y no fuera de ella. Esta es la posición, no solo de sentido común político, en nuestra opinión, sino la jurídica. Y lo voy a explicar. Nosotros creemos que esta proposición no encaja en la Constitución. Primero, porque los artículos 3.1 y 3.2 de nuestra Carta Magna declaran que el castellano es la lengua oficial del Estado, y en el apartado 2 se sanciona la oficialidad de las demás lenguas españolas en sus respectivas comunidades autónomas de acuerdo con sus estatutos. El artículo 3, en sus puntos 1 y 2, corresponde a la base reguladora del pluralismo lingüístico, en cuanto a su incidencia en el plano de la oficialidad en el ordenamiento constitucional español [...]. La cooficialidad de las lenguas propias de las comunidades autónomas es un derecho que tiene un contenido estrictamente territorial".

¹⁰⁷ En representació del PP, la diputada Rodríguez-Salmones Cabeza expressava: "Nosotros lo tenemos muy claro, el castellano es la lengua oficial, además es la común, tenemos esa suerte, sencillamente es la lengua oficial. En la cooficialidad en cada una de las comunidades autónomas que tienen lengua propia nos encontrarán al máximo, lo haremos mejor o peor, pero al mil por ciento en la cooficialidad. Fuera de las comunidades autónomas que tienen esa lengua no es lo que dice la Constitución, así de claro."

¹⁰⁸ Vegeu supra 5.2.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

d'aquest principi es vinculen amb les transformacions provocades per les tecnologies de la informació¹⁰⁹. A més, el fet que la seva aprovació coincidís amb la substitució del titular del Ministeri, Jordi Sevilla, per la nova ministra Elena Salgado, va retardar la creació dels organismes previstos per la disposició reglamentària, que al final del 2007 encara no havien començat a funcionar. Per tant, a hores d'ara és incerta la potencialitat transformadora que pot tenir aquesta mesura organitzativa en les pràctiques lingüístiques de l'Administració estatal. En pot fer dubtar la disposició addicional única del Reial Decret quan estableix que la seva aplicació *“se hará sin aumento del coste de funcionamiento del departamento y no supondrá incremento de gasto público”*.

Durant el període analitzat s'han suscitat altres polèmiques més puntuals sobre la llengua a les institucions centrals. La introducció del català en els nous carnets d'identitat¹¹⁰ i del permís de conduir bilingüe¹¹¹ es limita als ciutadans residents a les comunitats autònomes amb règim de doble oficialitat. La doble versió, catalana i valenciana, dels documents —que des del Govern es va atribuir a un error de coordinació entre departaments de l'Administració central— va provocar el rebuig de PSC i ERC. En acabar el 2007 no s'havia materialitzat l'acord, de 16 de maig de 2006, del Ple del Congrés de Diputats, d'introduir les altres llengües oficials en el passaport, per al qual s'establí un termini de sis mesos. Un altre punt polèmic ha estat la negativa per part del Govern espanyol d'incloure les llengües oficials distintes del castellà en la formació dels membres dels cossos de seguretat, al·legant raons de complexitat¹¹². El suplement al BOE en llengües distintes del castellà continua apareixent en “llengua catalana” i “llengua valenciana”¹¹³.

Finalment, cal fer referència aquí a les previsions que inclou la Llei 27/2007, de 23 d'octubre, sobre les llengües de signes espanyoles¹¹⁴ pel que fa a les relacions amb les administracions públiques en general. En concret, la norma estableix el mandat de promoure la prestació de serveis d'interprets en llengua de signes espanyola i/o les llengües de signes pròpies de les comunitats autònomes (singularment la catalana), en cas que així se sol·liciti, per tal de facilitar les relacions de les persones sordes, amb discapacitat auditiva i sordcegues amb les Administracions (article 12). La norma abasta també les condicions que afavoreixin la participació política d'aquestes persones (article 13).

6.1.2.2. Administració perifèrica de l'Estat

Durant el període 2005-2007 la situació de la llengua catalana a l'Administració perifèrica de l'Estat no ha experimentat canvis significatius en els diferents territoris on aquesta llengua és oficial. Nogensmenys, com s'ha esmentat en l'epígraf precedent, després de molt de temps sense actuacions globals, i en bona part motivades per les crítiques del Consell d'Europa que supervisa l'aplicació a Espanya de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRM), s'han posat en marxa algunes iniciatives tendents a millorar l'adaptació al plurilingüisme de l'Administració perifèrica estatal. Els efectes d'aquestes mesures no són

¹⁰⁹ Així, per exemple, l'any 2006 es va fer un seguiment de la disponibilitat de les llengües oficials distintes del castellà en els llocs web dels ministeris (que en el millor dels casos és parcial). Aquestes mesures s'exposen en el 2° Informe periòdic sobre la aplicació en Espanya de la Carta Europea de las Lenguas Regionales y Minoritarias, 2006, pàg. 286 i següents.

¹¹⁰ Real Decreto 1553/2005, de 23 diciembre, por el que se regula la expedición del Documento Nacional de Identidad y sus certificados en firma electrónica.

¹¹¹ Real Decreto 896/2003, de 11 de junio, por el que se regula el permiso y licencia de conducir por puntos y se modifica el Texto Articulado de la Ley sobre Tráfico, Circulación de Vehículos a Motor y Seguridad Vial.

¹¹² El mateix Estat admet en el segon informe periòdic sobre l'aplicació a Espanya de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (pàg. 293) que un àmbit on les necessitats formatives són més evidents és el dels membres dels cossos i forces de seguretat.

¹¹³ http://www.boe.es/g/ben/boe_catalan i http://www.boe.es/g/ben/boe_valenciano

¹¹⁴ Vegeu *supra* 3.3.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

immediats i dependran, fonamentalment, de la voluntat política i dels mitjans que hi destini el Govern de l'Estat.

En primer lloc, la nova *Ley 7/2007, de 12 d'abril, del Estatuto básico del Empleado público*, inclou entre els principis de conducta d'aquests empleats el de garantir l'atenció al ciutadà en la llengua que aquest últim ho sol·liciti, sempre que sigui oficial en el territori (article 54, apartat onzè)¹¹⁵. Pel que fa a la capacitació lingüística, es reproduïx l'anterior article 19 de la Llei 30/1984, de mesures de reforma de la funció pública (que és derogat), que ja establia la necessitat que les administracions públiques prevegin la selecció d'empleats públics degudament capacitats per cobrir els llocs de treball en les comunitats autònomes que comptin amb dues llengües oficials (article 56). La novetat és la configuració com a falta molt greu de la discriminació perpetrada pels empleats públics per raó de llengua (article 95.2.b).

En segon lloc, com s'ha apuntat, l'Administració perifèrica estatal és la destinatària principal de les mesures previstes pel *Real Decreto 905/2007, de 6 de julio, por el que se crean el Consejo de Lenguas Oficiales en la Administración General del Estado y la Oficina para las Lenguas Oficiales*. Així es desprèn de la justificació adduïda per dictar aquesta norma: la necessitat de soltar les deficiències detectades en l'aplicació del règim de doble oficialitat i de coordinar l'actuació dels diferents departaments ministerials en aquest àmbit, en el qual s'admet que ha faltat una actuació de caràcter sistemàtic i coherent per part de l'Administració General de l'Estat. Com s'ha dit, al final del període analitzat no s'havien creat els organismes previstos per la norma.

Pel que fa a les realitzacions pràctiques, no es constaten canvis en l'aplicació de la capacitació lingüística del personal al servei de l'Administració perifèrica estatal (que continua regulada per l'ordre ministerial de 20 de juliol de 1990): el coneixement del català continua sense ni tan sols meritarse en moltes de les places convocades en organismes de l'Administració perifèrica a Catalunya, les Illes Balears i la Comunitat Valenciana, i resta inaplicable la previsió reglamentària que els coneixements lingüístics es puguin incloure com un requisit per accedir a determinades places¹¹⁶. Aquesta situació contrasta amb el que estableix l'article 33.4 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, d'acord amb el qual l'Administració estatal a Catalunya ha d'acreditar que el personal al seu servei té un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials que el fa apte per complir les funcions pròpies del seu lloc de treball¹¹⁷.

En les relacions dels ciutadans amb l'Administració perifèrica de l'Estat continuen succeint situacions de tracte discriminatori envers els ciutadans catalanoparlants. Al País Valencià, durant aquest període, s'han conegut diverses actuacions il·legals contra ciutadans per part de la Policia Nacional o bé de la Guàrdia Civil pel fet de parlar valencià. Així, s'han fet públiques denúncies a Xàtiva (abril 2005), Gandia (abril 2005), Vila-real (maig 2005), Algemesí (gener 2006) i Alacant (març 2006) per part de ciutadans que es queixaven d'haver estat atesos a comissaries i casernes amb la vella expressió "*háblame en cristiano*" o, en els casos més greus, d'haver estat traslladats a comissaria per a la seva identificació només per no parlar en castellà. Aquestes queixes han estat aprofitades cínicament pels responsables de la Generalitat Valenciana per criticar el Delegat del Govern, responsable dels cossos de seguretat de l'Estat al País Valencià i últim responsable d'aquestes conductes, com si a les institucions de la Generalitat la situació fos molt millor. Val a dir que el Delegat del Govern s'ha compromès

¹¹⁵ Dins del Títol VII, "Régimen disciplinario", el precepte citat inclou entre les faltes molt greus "*toda actuación que suponga discriminación por razón origen racial o étnico, religión o convicciones, discapacidad, edad u orientación sexual, lengua [...]*".

¹¹⁶ La situació general pel que fa als coneixements lingüístics en les diferents comunitats autònomes i les accions de formació lingüística d'aquest personal, que en ocasions es du a terme en col·laboració amb les comunitats autònomes, es recullen en el segon informe periòdic sobre l'aplicació a Espanya de la CELRM, pàg. 292 i següents.

¹¹⁷ També el nou Estatut de les Illes Balears preveu en la disposició transitòria segona que "la Comunitat Autònoma de les Illes Balears disposarà dels mitjans necessaris perquè tots els funcionaris i el personal laboral destinats a les Illes puguin adquirir el coneixement de la llengua i de la cultura de les Illes Balears".

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

públicament a eradicar aquests comportaments i que, pel que sabem, en totes les denúncies que s'han fet públiques, la Delegació del Govern ha obert expedients disciplinaris contra els agents responsables. Una altra situació de vulneració dels drets lingüístics la va viure un ciutadà del País Valencià, de nom Josep Pasqual, a qui la comissaria del Cos Nacional de Policia de Vila-Real li va canviar el nom per José Pascual en renovar-li en DNI¹¹⁸. A Catalunya i a les Illes Balears s'han produït també casos de vulneració dels drets lingüístics davant la Policia Nacional, que només en pocs casos són denunciats. Així, el 2007, una veïna de Tortosa va denunciar que la Policia Nacional es va negar a admetre una denúncia que volia presentar en llengua catalana, i que va haver de presentar-la als Mossos d'Esquadra (sense competències en la matèria), els quals van tramitar-la després, en català, a la Policia Nacional¹¹⁹.

Com a conseqüència de les queixes expressades pels partits polítics catalans i gallecs (pregunta formulada per l'Entesa al Senat sobre el compliment de la moció de 29 de novembre de 2004, que demanava que es tingués en compte el coneixement de les llengües oficials per part dels membres de les forces i cossos de seguretat per cobrir les places en aquests territoris¹²⁰), l'octubre del 2007 el director general de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional, Joan Mesquida, ordenava a les unitats de la Guàrdia Civil promoure l'ús i el coneixement de les llengües cooficials espanyoles. Entre altres aspectes, els missatges telefònics de benvinguda i informació hauran de ser en castellà i en la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma i el mateix criteri s'aplicarà als documents expedits per aquest cos en relació amb les competències que li atribueix el Reglament d'Armes i Explosius¹²¹. L'Asociación Independiente de la Guardia Civil (ASIGC), tot i advocar pel respecte constitucional del bilingüisme, va aprofitar la polèmica per reclamar que el sou dels agents d'aquest cos fos superior al de les policies pròpies d'aquestes comunitats, atès que, en cas contrari, els membres de la Guàrdia Civil se seguirien reclutant especialment del sud i el nord-oest de l'Estat. Des del 1997, la Generalitat ha expedit un total de 735 certificats oficials dels diferents nivells de català al personal que va assistir voluntàriament als cursos que imparteix en es comandàncies de la Guàrdia Civil de la zona de Barcelona.

Per la seva banda, el Banc d'Espanya posava en funcionament el mes d'abril del 2007 el seu web en les llengües oficials distintes del castellà, si bé la millora només abastava el segon nivell de navegació (menús desplegable), mentre que els documents oficials restaven en castellà. La Comissió del Mercat de les Comunicacions, que anunciava que aplicaria la mesura, al final del període analitzat encara no ho havia fet¹²².

Finalment, han continuat les queixes pel menyspreu de la llengua catalana per part de RENFE, que en el cas de Catalunya se sumen a la llarga llista de greuges dels ciutadans davant de l'entitat pública estatal pels retards i avaries constants i per la paralització parcial del servei de rodalies durant diversos mesos de l'any 2007. Les denúncies presentades abasten diferents aspectes: el català és absent a màquines de venda automàtica de bitllets de mitjana distància; els avisos per megafonia en nombroses estacions es fan en només en castellà¹²³; una part important dels interventors que actuen a l'interior dels trens i la majoria del personal encarregat d'informar els usuaris en les estacions —contractat per pal·liar la situació de caos creada arran de les obres de l'AVE— utilitza exclusivament el castellà, per desconeixement del català o per manca d'instruccions dels responsables del servei; el nou servei d'alerta d'avaries per SMS és només en castellà. L'empresa pública afirma que en les darreres convocatòries de

¹¹⁸ *Avui*, 03/05/2007.

¹¹⁹ *L'Ebre*, 06/07/2007.

¹²⁰ *Diari de Girona*, 03/04/2007.

¹²¹ *La Vanguardia*, 20/12/2007.

¹²² *La Vanguardia*, 30/04/2007.

¹²³ *Avui*, 10/08/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

nous llocs de treballs a Catalunya el català figura com un dels requisits sol·licitats¹²⁴. En un judici per lesions contra RENFE, iniciat a Barcelona l'abril del 2005, l'empresa pública al·lega indefensió per desconeixement del català i obliga a traduir totes les actuacions¹²⁵. El febrer del 2006 es feia públic el cas d'un funcionari de RENFE de Lleida que va rebre un requeriment d'ADIF en el qual se l'instava a "*abstenerse de utilizar otro idioma que no sea el castellano en las conversaciones relativas a la circulación de los trenes*"; i el reglament de circulació de trens estipula clarament que les comunicacions verbals entre dos agents poden ser en qualsevol llengua mentre s'hi entenguin els dos interlocutors, com era el cas¹²⁶. I l'abril de 2007 es coneixia el tracte que va rebre Josep Ramon Mòdol, president del Consell Assessor de RTVE i exparlamentari socialista, per part de dos vigilants de seguretat de l'estació ferroviària Lleida-Pirineus: pretenien obligar-lo a parlar en castellà¹²⁷.

6.1.2.3. Administració de justícia i món del dret

L'Administració de justícia és potser el reducte més inexpugnable del castellà, i no podem afirmar que s'hagin produït avenços en l'ús del català en aquest àmbit durant el trienni 2005-2007. Malgrat les crítiques i les recomanacions formulades pel Consell d'Europa¹²⁸, es manté una resistència per part dels òrgans estatals i d'una part dels operadors jurídics a l'adopció de les mesures legals i organitzatives necessàries perquè l'oficialitat de la llengua catalana es pugui desplegar adequadament en l'àmbit judicial¹²⁹. Les accions impulsades des de les instàncies autonòmiques —quan aquestes accions existeixen— es demostren insuficients per capgirar una situació jurídica i pràctica clarament desfavorable per al català.

La qüestió de la llengua a la justícia ha estat present en les recents reformes estatutàries. A Catalunya, l'Estatut del 2006 inclou diverses previsions que tracten de garantir els drets lingüístics dels ciutadans en l'àmbit judicial: dret d'opció lingüística; prohibició que l'ús del català per part dels ciutadans en les actuacions judicials comporti retards, indefensió o l'exigència de traducció; i principi de capacitació lingüística dels jutges, magistrats, fiscals i de la resta del personal al servei de l'Administració de justícia, que per prestar els seus serveis a Catalunya, han d'acreditar que tenen un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials (articles 33 i 102 de l'EAC). No obstant això, durant la negociació parlamentària de l'Estatut ja es van constatar les importants diferències que hi havia entre els partits catalans i el PSOE, especialment al voltant del requisit del coneixement del català. El criteri que s'ha aplicat en la reforma del 2007 de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal ha estat el de considerar que la llengua és un "mèrit determinant"¹³⁰. Al País Valencià i a les Illes Balears no es va suscitar una polèmica similar, ja que els nous estatuts conceptuen el coneixement de la llengua pròpia únicament com un mèrit per als jutges i els magistrats¹³¹.

En qualsevol cas, la paralització definitiva de la reforma de la justícia, que el PSOE s'havia compromès a impulsar durant aquesta legislatura, ha condicionat negativament les expectatives obertes per les reformes estatutàries, que tenen ben poca efectivitat si no s'hi

¹²⁴ *Avui*, 13/06/2007.

¹²⁵ *El Punt*, 13/04/2007.

¹²⁶ e-noticies.com, 13/02/2006

¹²⁷ *Avui*, 17 i 19/04/2007.

¹²⁸ Vegeu *supra* 5.2.

¹²⁹ Vegeu les recomanacions per a la millora del servei públic de la justícia a Catalunya aprovades pel Consell de Justícia de Catalunya el 25 de gener de 2006 (epígraf 5.2 "Els drets lingüístics"), derivades de les dades que recull el *Llibre Verd de la Justícia*, 2ª ed., 2005 (http://www20.gencat.cat/docs/Adjudat/Documents/ARXIUS/doc_89437109_1.pdf).

¹³⁰ Llei 24/2007, de 9 d'octubre, per la qual es modifica la Llei 5/1981, de 30 de desembre, reguladora de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal (article 18).

¹³¹ *El País*, 27/06/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

adequa el marc legal estatal. Entre els punts bàsics per avançar hi hauria la modificació de l'article 231 de la Llei orgànica del poder judicial (LOPJ) —que avui situa en una posició jurídica d'inferioritat les llengües oficials distintes del castellà—, l'establiment dels criteris de capacitació lingüística del personal judicial i no judicial i l'assignació de noves competències normatives i de gestió a les comunitats autònomes. Segurament abans que es produeixin els esmentats canvis legals, el Tribunal Constitucional s'ha de pronunciar sobre les prescripcions relatives a la justícia de l'EAC, que han estat impugnades pel PP i el Defensor del Poble. Per tant, les perspectives immediates de canvis generals en aquest àmbit semblen minses. Mentrestant, la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats instava el Govern de l'Estat a vetllar perquè els drets que avui reconeix la legislació siguin respectats efectivament (juny del 2007)¹³².

A Catalunya, la finalització del "Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials" ha donat lloc a una reestructuració de les polítiques de promoció de l'ús per part del Departament de Justícia. De moment, els resultats no semblen avalar la nova estratègia aplicada a l'àmbit judicial: les sentències dictades en català disminuïen un 10% l'any 2006 respecte del 2005¹³³ (passant de 43.613 a 39.225, i percentualment, del 20% al 18% del total de sentències). L'any 2007 continuava la tendència a la baixa, amb un 16,77%. En general, no s'ha aconseguit incrementar el nombre global de demandes i escrits presentats en català als jutjats i tribunals, que si bé a Lleida creixien lleugerament¹³⁴, a la demarcació de Girona, tradicionalment més catalanitzada, l'any 2006 eren només un 43%, una xifra inferior a la de 2005, amb un percentatge del 47%. Pel que fa a la disponibilitat lingüística dels òrgans judicials, la Comissió Permanent de la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia admetia, en un acord del 4 de setembre de 2007, l'ampliació provocada per l'article 33.2 del nou Estatut d'autonomia, que dona dret al dret dels ciutadans a rebre en català la "documentació oficial emesa a Catalunya", mentre que anteriorment l'article 13 de la Llei de política lingüística (LPL) ho limitava a les sentències i els actes resolutoris. Aquest pronunciament no ha impedit que es reiterin situacions de vulneració dels drets lingüístics més bàsics dels ciutadans, com és el d'expressar-se en català davant dels òrgans jurisdiccionals. Així, en el judici pel crim de la Patum de Berga de 2005, la presidenta del tribunal, Ana Ingelmo, va obligar un dels testimonis a declarar en castellà perquè algun dels acusats no entenia el català. El Consell General del Poder Judicial (CGPJ) es va negar a intervenir en el cas, a proposta del vocal López Tena, escudant-se en què s'estava investigant d'ofici, sense que se'n derivés cap conseqüència negativa envers la magistrada¹³⁵. Entre les accions normalitzadores impulsades darrerament hi ha el portal *LexCat*, que ofereix la legislació estatal més rellevant en llengua catalana i permanentment actualitzada.

Quant a la capacitació del personal judicial i no judicial, d'acord amb els resultats d'una enquesta personalitzada realitzada pel Departament de Justícia el mes de maig de 2007, el 26% dels fiscals, el 55% dels jutges i el 66,61% dels secretaris tenien nivells B, C o D de català, la qual cosa indica que estan capacitats per atendre els ciutadans en català, oralment i per escrit. Pel que fa als funcionaris, el percentatge s'eleva fins al 80,64%. Aquests nivells de coneixement són possibles gràcies als cursos de català i als certificats de formació que dona el Departament de Justícia. Malauradament, el contrast entre les dades de coneixement i les estadístiques d'ús palesa que l'interès prioritari per acreditar el català és obtenir una puntuació addicional en l'accés a les places a Catalunya, però després no es reflecteix en la tasca jurisdiccional i administrativa. L'any 2007 es difonia el cas del jutge Antonio Lechón,

¹³² La Comissió va instar, a proposta de CiU, el Govern de l'Estat a "impulsar el compliment" de l'article 231 de la LOPJ, precepte que en moltes ocasions s'obvia.

¹³³ Com a referència comparativa, cal tenir en compte que entre 2001 i 2005 l'ús del català en les sentències va passar d'un insignificant 1,2% a un 20,11%.

¹³⁴ Segre, 20/04/2007.

¹³⁵ *El Punt*, 11/10/2007 i *Avui*, 11/10/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

encarregat del Registre Civil de Badalona, qui, tot i tenir reconegut el nivell de català com a mèrit, es va negar a casar en català una parella que així ho havia sol·licitat¹³⁶. El Consell General del Poder Judicial (CGPJ) va arxivar en dues ocasions les diligències obertes sobre el cas, amb un vot particular de la vocal Montserrat Comas en el qual es qualificava l'actitud de "desconsideració cap als drets dels justiciables".

El mes de juny de 2005 s'aprovava la reforma de la Llei del Registre Civil¹³⁷ per permetre la introducció de les llengües oficials pròpies en aquest àmbit, que l'any 2002 ja havia estat reclamada pel Parlament de Catalunya. La normativa determina que els fulls als llibres del Registre Civil, els impresos, els segells i els sistemes informàtics s'han de distribuir en les dues llengües oficials. Així doncs, a partir d'aquesta reforma es pot utilitzar el català en els assentaments del Registre Civil i es pot posar fi, així, a la indefinició anterior que havia creat una situació d'evident malestar en molts jutjats de pau de Catalunya. Tanmateix, el termini de tres mesos previst per la Llei per dictar el desenvolupament reglamentari i la posterior posada a disposició dels registres dels mitjans informàtics necessaris ha endarrerit l'aplicació de la reforma més de dos anys. Durant aquest període han continuat els conflictes provocats per l'ús del català en el Registre Civil: el Tribunal Suprem, en una sentència de 12 de juny de 2007, mantenia el criteri contrari a la viabilitat jurídica dels assentaments en català; i, relacionat amb això, la família de Francesc Ferrer Gironès, significat defensor del drets lingüístics, denunciava la impossibilitat d'inscriure la defunció en català, cosa que finalment van aconseguir per via de rectificació. El punt d'inflexió d'aquesta situació provenia de la Direcció General dels Registres i del Notariat, que depèn del Ministeri de Justícia, que en una resolució de 8 de juny de 2007 anul·lava la decisió prèvia d'una jutgessa de Vilafranca del Penedès per la qual s'obligava el jutge de pau de Mediona a traduir al castellà les 185 inscripcions realitzades en català des de 1999. A partir de la darrera resolució s'admetia, doncs, la validesa de les actuacions registrals —prèvies o posteriors al 2005— fetes en català. A finals del 2007, els caps de partit judicial de Catalunya disposaven ja del programari informàtic —traduït pels serveis de normalització lingüística Departament de Justícia de la Generalitat— que permet generar els diferents documents i certificats en català. La implantació d'aquests mitjans informàtics era encara incompleta en els registres dels jutjats de pau. Al País Valencià i a les Balears també s'està avançant en el procés de catalanització del Registre Civil.

En l'àmbit de les notaries i els registres públics, la previsió de l'Estatut català que els notaris i registradors "han d'acreditar el coneixement de la llengua i del dret catalans en la forma i amb l'abast que estableixen l'Estatut i les lleis" en ser nomenats (article 147.1.a) no s'ha traduït en l'exigència de la llengua com a requisit en la primera convocatòria de places de la Generalitat, on es preveu que aquest coneixement es pugui substituir pel compromís de contractar personal capacitada per atendre en català¹³⁸. Des de l'àmbit social, el 2005 la Plataforma per la Llengua va posar en marxa una campanya per facilitar l'accés als documents notariais en llengua catalana i per millorar la informació sobre les possibilitats d'ús del català en aquest àmbit, ja que actualment a Catalunya tan sols el 10,3% dels documents notariais es redacten en aquesta llengua.

Al País Valencià continuen sense existir dades sobre l'ús de la llengua a les sales de justícia i no hi ha cap programa o instrument de normalització. Sembla, això sí, que cada vegada

¹³⁶ *Avui*, 16/03/2007.

¹³⁷ Llei 12/2005, de 22 de juny, que modifica l'article 23 de la Llei de 8 de juny de 1957, del Registre Civil (BOE núm. 149, 26/06/2005).

¹³⁸ Resolució JUS/319/2008, de 7 de febrer, per la qual s'anuncia el concurs per a la provisió de notaries (DOGC 5070, de 14 de febrer), que estableix dues vies alternatives: a) Acreditació de la persona participant del nivell de llengua catalana corresponent al certificat B o C de coneixement de català de la Secretaria de Política Lingüística, o d'un dels altres títols, diplomes i certificats equivalents; i b) Declaració jurada o promesa formal que la persona participant es compromet a disposar de personal contractat amb la categoria professional d'oficial jurídic que disposi del certificat de nivell C de coneixement de català de la Secretaria de Política Lingüística, o d'un dels altres títols, diplomes i certificats equivalents.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

s'assumeix amb més normalitat l'ús de la llengua pròpia per part dels ciutadans als jutjats i tribunals. Tanmateix, continuen produint-se aïlladament pronunciaments judicials obertament irrespectuosos amb la legalitat lingüística. Així, hi ha hagut en aquest període una sentència de l'Audiència Provincial de València¹³⁹ en la qual s'afirma que parlar valencià "suposa una dificultat afegida, una pèrdua de temps i un major cost" i s'arriba a qüestionar el fons de l'afer i la veritable "intenció" del denunciador en funció de la seva opció lingüística al judici. Aquest pronunciament ha estat denunciat davant el Consell General del Poder Judicial, però la queixa no ha estat admesa. Altres casos similars es reiteraven l'any 2007: el jutjat número 1 de Dènia va qualificar de "falta de decoro" l'actitud d'un arquitecte que va exposar el seu informe pericial en valencià; quan l'arquitecte va finalitzar la seva declaració, el jutge li va ordenar: "siéntese y no mantenga una actitud rebelde frente al tribunal si no quiere que llame a la Guardia Civil"¹⁴⁰. Paral·lelament, la secció quarta de l'Audiència Provincial de València considerava una "dificultat" sospitosa que un denunciador vulgui declarar en català en el judici del seu cas, encara que la part contrària no entengui la llengua, cosa que obliga a utilitzar un intèrpret¹⁴¹.

A les Illes Balears, durant el període analitzat tampoc hi ha hagut accions sistemàtiques de normalització lingüística en l'àmbit judicial, la qual cosa es tradueix en una presència gairebé testimonial del català en les resolucions judicials i en el funcionament diari de la justícia. Tot això afavoreix la persistència d'actituds de menyspreu a la llengua catalana per part d'alguns servidors públics. És el cas del funcionari del centre penitenciari de Mallorca que, en rebre una sol·licitud d'informació del jutjat número 2 de Barcelona escrita en català, va contestar en una mena de dialecte castellà, similar al parlat en zones d'Andalusia, on deia que havia estat "*difisi enterarno de lo sucedío*"[sic], substituïa el mot "falta" per "*farta*" i s'acomiadava amb l'expressió "*Ea, zeñores, quedar con Dio*". El 13/05/2006, la Conselleria de Justícia de la Generalitat va posar el fet en coneixement de la Direcció General d'Institucions Penitenciàries, que depèn del Ministeri de Justícia, la qual va obrir un expedient al funcionari. Des de la presó de Mallorca, però, no es va fer cap consideració i es va respondre l'escrit palesant el seu malestar per haver rebut una comunicació en una llengua que no és la castellana.

Fora dels territoris on el català és oficial, els òrgans jurisdiccionals de l'Estat espanyol no reconeixen els drets lingüístics dels ciutadans catalanoparlants. Aquesta és la conclusió que es desprèn de la sentència del Jutjat Penal Central de l'Audiència Nacional, de 22 de novembre de 2007, dictada en el judici obert per la crema de fotografies del rei d'Espanya a Girona. Per televisió i Internet es va poder veure el moment en què el magistrat J. M. Vázquez Honrubia interrompia els processats, que contestaven l'interrogatori en català, per recordar-los el deure constitucional de conèixer el castellà i cominar-los a continuar en aquesta llengua. Davant la negativa dels dos processats, el magistrat es va negar a designar un intèrpret —en contra de la pràctica seguida en moltes ocasions a la mateixa Audiència Nacional amb bascoparlants— i va continuar la vista oral, tot i afirmar que la secretària judicial que havia de donar fe de l'acte no els entenia si parlaven en català. La sentència condemnatòria (a pagament de multa) dedica una llarga disquisició a la qüestió lingüística, on tracta de justificar —amb arguments més que

¹³⁹ Sentència de l'Audiència Provincial de València, de 6 de juny de 2006, dictada pels magistrats Vicente Urios Camarassa (president de la Sala), Carmen Ferrer Tàrrega i José Fandos Calvo (aquest darrer, ponent redactor del text): "*Hay otro aspecto de la testifical del querellante, en la vista oral, que hace dudar de cuál sea su verdadero interés: cuando una persona quiere defender su derecho, se esfuerza lo necesario para hacerse comprender por su interlocutor, sin embargo, el Sr. M., sabiendo que la persona a la que acusa y su letrado vienen de Madrid y desconocen la lengua valenciana, se expresa en valenciano, conociendo el castellano, como demuestra que después de cada frase traducida por la intérprete diga "correcte". Ciertamente está en su derecho de hablar en valenciano, pero no parece que sea lo más lógico ni conveniente para defender su derecho en este caso, por la innecesaria dificultad añadida, por la pérdida de tiempo y el mayor coste que ello supone*".

¹⁴⁰ Levante, 27/05/2007.

¹⁴¹ El Punt, 21/03/2007 (sentència de 7 de juny de 2007).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

qüestionables— que no hi ha hagut vulneració de les garanties processals dels acusats¹⁴². El cas va provocar una allau de reaccions contràries des de Catalunya: carta de la consellera de Justícia de la Generalitat, acord del Consell Social de la Llengua Catalana de 21 de novembre de 2007, i denúncies davant el CGPJ per part del vocal López Tena i de l'Associació de Juristes en defensa de la llengua pròpia. Com en la resta de supòsits de vulneració dels drets lingüístics que s'han suscitat durant el trienni, el CGPJ va decidir arxivar el cas per mitjà d'un acord, de 28 de novembre de 2007, amb un vot particular dels vocals M. Comas d'Argemir, F. Salinas i F. Pantoja, en el qual es nega l'existència d'un pretès deure dels ciutadans d'utilitzar el castellà i es considera que el jutge del cas havia de facilitar un intèrpret.

6.2. Institucions autonòmiques

6.2.1. Catalunya

L'estatus del català com a llengua pròpia de l'Administració de la Generalitat és ratificat per l'Estatut d'autonomia de 2006, que precisa que, com a tal, és "la llengua d'ús normal de les administracions públiques [...] de Catalunya" (article 6). El text estatutari inclou una nova formulació del dret d'opció lingüística que obliga totes les administracions del territori (article 33.1), i recull les regles d'ús lingüístic que ja establia la Llei 1/1998 de política lingüística per a les administracions catalanes (article 50.5). Tots aquests aspectes gaudeixen ara de la garantia estatutària, que els confereix un major rang normatiu i una major estabilitat. Durant el període analitzat no s'han dictat altres disposicions lingüístiques rellevants, i resten pendents de desplegament aspectes previstos en la norma estatutària com ara l'oficialitat de l'occità, els drets dels consumidors i els usuaris i la protecció de la llengua de signes catalana (l'Estat s'ha anticipat amb la regulació per llei de la darrera qüestió¹⁴³).

Les accions de política lingüística del Govern de la Generalitat durant el període analitzat s'emmarquen en tres plans generals: el Pla d'Acció de Política Lingüística 2004-2005¹⁴⁴, el Pla d'Acció de Política Lingüística 2005-2006 ("El català, llengua europea del segle XXI")¹⁴⁵ i el Pla de política lingüística per a la VIII legislatura ("El català, llengua comuna i de cohesió en una societat moderna, oberta i plural")¹⁴⁶. En els distints plans es reiteren els objectius de garantia del coneixement i el foment de l'ús social del català, amb especial atenció a dos sectors socials: l'ús de la llengua per part dels joves en les relacions interpersonals i l'augment del coneixement de la llengua per part de la població adulta de Catalunya —amb un percentatge creixent d'immigrants—, en un context de foment de l'aprenentatge de les llengües més rellevants per a la promoció social de les persones¹⁴⁷. L'01/01/2005 la Generalitat posava en marxa la companya "Dóna corda al català", amb diverses mesures per potenciar l'ús social del català, especialment en contextos informals. La campanya, amb un pressupost de 2,5 milions d'euros, es va prorrogar durant l'any 2006. També ha continuat el programa "Voluntaris per la

¹⁴² Es reproduïx un fragment del fonament segon de la sentència: "Los acusados pretenden por encima del ordenamiento vigente y, se ignora en virtud de que fundamento, utilizar el catalán, básicamente por imponer su voluntad (...) Como se ha considerado no se trata que los acusados no hablen o no entiendan el castellano, es que mantienen que gozan de un supuesto derecho a hablar en catalán hasta tal punto que pretenden imponer a este Tribunal que se valga de un intérprete. Por tanto no se trata, como se ha alegado, de la discutible opinión que al tener jurisdicción esta Audiencia Nacional en todo el territorio nacional los justiciables tienen derecho a utilizar cualquier lengua cooficial con el castellano aunque las actuaciones se sigan fuera de la Comunidad Autónoma con lengua cooficial. Es que no se puede vehicular en el derecho a la defensa, la supuesta indefensión que se alega pues se reclama un derecho lingüístico a expresarse en una lengua cooficial cuando hoy por hoy este derecho no está reconocido fuera de los respectivos territorios."

¹⁴³ Vegeu supra 3.3 i 6.1.1.

¹⁴⁴ <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/SPL/Arxius/pla_2004.pdf>

¹⁴⁵ <http://www6.gencat.net/llengcat/dgpoling/pla_2005.pdf>

¹⁴⁶ <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/SPL/Pla_VIII_legislatura.pdf>

¹⁴⁷ Vegeu infra 7.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

llengua” per fomentar l’ús del català en les relacions interpersonals, que després d’una disminució de participació l’any 2005 va tornar a créixer en nombre de parelles lingüístiques participants durant el 2006 i el 2007 (el darrer any en un 40%).

L’acollida lingüística de les persones nouvingudes ha estat un dels camps que ha rebut més accions específiques¹⁴⁸. Els anys 2004 i 2005 es van dur a terme sis “Plans pilot per a l’impuls del coneixement i l’ús de la llengua catalana” en diferents localitats catalanes. L’experiència s’ha ampliat a partir de l’any 2006 mitjançant els “Plans d’acolliment lingüístic” (al final del 2007 n’hi havia 22), que es desenvolupen a través de la xarxa de centres del Consorci per a la Normalització Lingüística i combinen l’ensenyament de la llengua catalana amb les activitats de coneixement cultural i de l’entorn. En el marc d’aquests plans les diferents administracions (Generalitat, ajuntaments, consells comarcals i diputacions) es coordinen amb les organitzacions que treballen amb la immigració. Amb un abast més general, el “Pla de ciutadania i immigració 2005-2008: una tradició d’acolliment i una societat igual en drets i deures per a tothom”, inclou també una reflexió sobre la necessitat d’assumir que “amb l’arribada d’immigrants es poden incrementar els dèficits instrumentals i socials de la pràctica de la llengua catalana, especialment perquè molts immigrants no tenen una concepció de Catalunya amb llengua pròpia, ni tampoc els incentius per part de l’Estat per reconèixer-ne la legitimitat”, i es formulen directrius generals per fer front a la nova situació¹⁴⁹. El pla incorpora el “Programa integral d’acollida”, que coordina les accions municipals de recepció amb programes de formació en llengua i coneixement de l’entorn. Tanmateix, al final del 2007 no s’havia concretat el desplegament legislatiu de les noves competències de la Generalitat en matèria d’immigració (article 138 de l’EAC), amb projecció sobre la llengua.

L’acció de promoció del català per part de la Generalitat ha posat l’accent en determinats sectors: les tecnologies de la informació i la comunicació i audiovisuals (2004-2005, 2005-2006); l’augment de la disponibilitat de productes i serveis en català en l’àmbit del comerç, especialment en l’etiquetatge i els webs (2005-2006); el treball i la justícia i el reforçament de l’espai comunicatiu català (VIII legislatura).

La Generalitat apunta com a línia estratègica del Pla per a la VIII legislatura, que s’inicia el 2007, el reforçament de la transversalitat de les polítiques lingüístiques públiques, i la millora de la planificació i de la realització, especialment en els sectors descrits com a estratègics. La Secretaria de Política Lingüística pretén aconseguir així una major implicació dels diferents departaments del Govern en l’aplicació de les mesures de política lingüística. Tanmateix, almenys durant l’any 2007, no es constaten els efectes d’aquesta nova orientació que, segons com s’entengui, sembla que limita el paper de la Secretaria a una planificació general i als plans sectorials, tenint en compte que també li correspon fomentar, supervisar i controlar el respecte de l’oficialitat del català per part de tots els departaments de l’Administració de la Generalitat.

Quant a l’avaluació de la política lingüística per part del Consell Social de la Llengua Catalana, durant el trienni analitzat s’ha aprovat el “Dictamen avaluatiu de les actuacions de política lingüística de l’any 2005”, en el qual es demana una major informació sobre l’impacte de mesures aplicades en l’àmbit socioeconòmic, es qüestiona la viabilitat del doblatge d’estrenes

¹⁴⁸ Vegeu *l’Informe de Política Lingüística 2006*.

http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Informe%20de%20politica%20linguistica/Arxius/6_immigracio.pdf

¹⁴⁹ En l’apartat 5.5 d’aquest Pla es diu: “L’ús del català ha de formar part dels deures de la societat catalana envers el nou resident, i cal aplicar-lo a tots els sectors de la societat (especialment en els àmbits de la sanitat i l’educació), les xarxes associatives ja existents i les persones individuals. Això també implica l’obligació dels poders públics de facilitar les eines econòmiques i els altres recursos que permetin que les diferents administracions puguin adequar-se a aquest marc d’actuació i que l’aprenentatge de la llengua no suposi per al nou resident un obstacle per al desenvolupament de la seva vida quotidiana [...]”.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

cinematogràfiques i es lamenten els resultats migrats pel que fa a la presència del català en la telefonia¹⁵⁰.

Les consultes i les queixes adreçades a les Oficines de Garanties Lingüístiques¹⁵¹ es triplicaven l'any 2005 (fina a un total de 2.134 peticions), però tendien a la baixa l'any 2006 (1.648 peticions)¹⁵². Pel que fa a les administracions, l'autonòmica rebia un nombre similar de consultes (94) i de queixes (104), mentre que les queixes rebudes per l'Administració estatal (99) superaven àmpliament les consultes (24). El Síndic de Greuges, en la seva funció de supervisió de les administracions, continua rebent un cert nombre de queixes per falta d'atenció en català, que en l'informe del 2006 afecten l'àmbit de l'Administració Tributària i les forces i cossos de seguretat de l'Estat. Com a dada d'interès, la llengua emprada en la presentació de queixes davant d'aquest òrgan ha estat, en un 83,28% dels casos, la catalana, i en un 16,72%, la castellana.

6.2.2. País Valencià

La Generalitat Valenciana continua sense implantar el requisit lingüístic als seus funcionaris —tret dels cas de la funció pública docent, on sí es va establir, però sense reconèixer les titulacions administratives catalanes i balears ni el títol de llicenciat en Filologia Catalana— i no exigeix el coneixement del català ni a les proves d'accés per a nous ingressos ni tampoc als funcionaris que ja formen part dels seus cossos. No és possible, doncs, garantir el respecte als drets lingüístics dels valencians i cada dia hi ha més distància entre la realitat i el mandat de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià quan preveu que el valencià serà la llengua “normal” de l'administració valenciana.

Són constants les queixes per discriminació lingüística contra l'Administració autonòmica. En aquest sentit, destaquem que el 10% de les queixes tramitades pel Síndic de Greuges en el mandat 2001-2006 són per aquest motiu¹⁵³ i que, en concret, les queixes relatives a l'ús del valencià que va tramitar aquesta institució l'any 2005¹⁵⁴ van ser principalment perquè existia només la versió en castellà dels webs de les administracions públiques autonòmiques; perquè no es posaven a disposició del ciutadà impresos, formularis i documentació oficial en català; per manca de retolacions en català i respecte de la toponímia valenciana; i per no respectar el dret dels ciutadans a comunicar-se en català amb l'Administració.

L'Administració valenciana pretén només la promoció del castellà i impulsa un projecte per a Castelló de la Plana, l'anomenada *Ciutat de les Llengües*, que es convertirà en un centre internacional per a l'ensenyament del castellà. Així, mentre que la demanda de molts pares valencians de portar els seus fills a programes d'ensenyament en català troba dificultats perquè és escassa, el Govern valencià pretén donar totes les facilitats a alumnes estrangers per

¹⁵⁰ <<http://www6.gencat.net/llengcat/informe/catala/dictamen.pdf>>

¹⁵¹ El Parlament de Catalunya rebutjava una moció de Ciutadans - Partit de la Ciutadania, només recolzada pel PP, que demanava la supressió d'aquestes oficines, a més de reclamar que la retolació i senyalització viàries i dels edificis oficials es fessin en català i castellà (ABC, 16/03/2007).

¹⁵² <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Legislacio/Altres/Arxius/ogl_2006.pdf>

¹⁵³ Balanç de gestió del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, mandat 2001-2006.

¹⁵⁴ Informe a les Corts Valencianes del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, 2005: “[...] Convé assenyalar que si bé les queixes formulades pels valencians davant el Síndic de Greuges durant l'any 2005 no diferixen substancialment de les d'exercicis anteriors, no és menys cert que, en totes, el denominador comú és l'incompliment per part de l'Administració pública valenciana de les previsions contingudes en la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià, encara que la seua disposició transitòria primera estableix que «l'Administració de la Generalitat Valenciana, l'Administració local, les entitats i institucions dependents d'estes i altres serveis públics als quals fa referència la Llei, hauran de realitzar-se en un termini de 3 anys». És cert que el nombre de queixes formulades davant del Síndic de Greuges per part de ciutadans que consideren que els seus drets lingüístics són vulnerats no és especialment significatiu, però no és menys cert que ja ha transcorregut temps a l'excés com perquè encara existisquen administracions que no hagen adaptat les seves estructures al règim de cooficialitat lingüística instaurada a la nostra Comunitat Valenciana”.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

aprendre espanyol a Castelló. Aquesta iniciativa donarà una visió distorsionada de la realitat cultural i lingüística de Castelló i del País Valencià, i convertirà Castelló en un focus d'irradiació de cultura castellana, tot i marginar la personalitat valenciana i la catalanitat pròpies de la ciutat. A més, la persona designada per dirigir aquest projecte, l'excalde del PP de Castelló, José Luis Gimeno, ha deixat constància pública del seu rebuig i menyspreu pel valencià i, a més de ser autor d'escrits on deixa molt ben parada la dictadura franquista, ha estat un detractor confés de l'ensenyament en valencià i de la llengua del país.

Pel que fa a la promoció de la llengua, en aquest període hi ha hagut una única campanya de promoció lingüística de la Generalitat Valenciana. La campanya ha consistit a l'emissió de falques publicitàries a la ràdio i la televisió autonòmiques amb l'eslògan "*En valencià, naturalment!*". D'aquesta campanya general n'han sortit dues campanyes sectorials: una dedicada a la promoció al sector de l'hostaleria ("*En valencià a l'hostaleria, naturalment!*"), desenvolupada amb la col·laboració de les comarques centrals; i una altra, també d'aquest sector però dedicada al públic ("*En valencià, de festa, naturalment!*"). Aquesta campanya es va iniciar el 2005. La segona fase va començar el mes de desembre de 2006 i consistia a l'emissió de l'espot a la TV, a la inserció de falques a la ràdio i a l'emissió de l'espot en les principals pantalles de cine durant les setmanes de Nadal. Així mateix, la campanya es complementava amb un tramvia de la ciutat de València que circularia uns 3 mesos amb el lema de la campanya i amb la distribució de marxandatge (caramels, llibretes, bolígrafs, jocs de memòria i punts de lectura) a la fira Expojove.

Les campanyes, però, no tenen gaire efecte en no anar acompanyades d'accions positives ni tampoc de contingut econòmic. Per part d'aquest servei, només s'han atorgat ajudes a la normalització destinades a les comissions organitzadores de festes: falles a València, fogueres de Sant Joan a Alacant i festes de la Magdalena a Castelló de la Plana. Es mantenen també els minsos ajuts a associacions i a la traducció i edició de llibres en valencià, això sí, sempre que en els seus estatuts o en el seu contingut no explicitin la catalanitat de la llengua.

El ple de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua va aprovar en la sessió del 29/06/2007 una declaració institucional que, sota el títol "*Cal un nou impuls per fomentar l'ús del valencià*", demana a la Generalitat que propiciï un pacte cívic amb organitzacions polítiques, sindicals i ciutadanes per fomentar la llengua en tots els àmbits, a fi de garantir-ne l'oficialitat efectiva. L'AVL ho fonamenta en les disposicions del nou Estatut d'autonomia valencià, que "*exigixen ineludiblement que les Corts o el Consell aproven i apliquen noves iniciatives legislatives que reforcen una política lingüística que garantisca l'ús normal del valencià*". En la mateixa declaració es palesa la inaplicació de les previsions de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) de 1983, que l'any 2008 complirà 25 anys, i del Pacte pel Valencià signat pels grups majoritaris a les Corts l'any 2001.

6.2.3. Illes Balears

Durant la legislatura dominada pel Partit Popular, el Govern autonòmic ha estat acusat, per l'oposició parlamentària i pels sectors de la societat civil partidaris d'avançar en el procés de normalització lingüística, de provocar crispació social a partir del tema de la llengua, tant per les normatives regressives que ha anat aprovant com per les declaracions i comportaments dels responsables polítics. Així mateix, amb freqüència, els consellers i el president del Govern balear utilitzen el castellà en les seves intervencions fetes a les Illes Balears en ocasions en què no caldria.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

El Govern popular no reuneix el Consell Social de la Llengua Catalana ni un sol cop en tota la legislatura malgrat que, segons els estatuts, s'ha de reunir el ple com a mínim dos cops l'any, i malgrat la gran quantitat de normativa que afecta la llengua catalana (creació d'IB3, homologació de títols de català, ordre d'elecció de llengua, decret de trilingüisme...). Així mateix, alguns partits de l'oposició i diversos vocals del Consell Social de la Llengua Catalana (CSLC) han sol·licitat en repetides ocasions que es convoqui una reunió i han denunciat davant la Justícia aquest incompliment. El conseller Fiol declara que el CSLC no té caràcter prioritari per a ells. El Consell de Menorca també ha instat el Govern balear, per via administrativa i parlamentària, a convocar el Consell Social de la Llengua Catalana, encara que no hi ha hagut resposta.

En aquest mateix sentit, el president del Govern balear ha donat de diverses maneres protagonisme a organitzacions contràries a la normalització, com per exemple quan s'hi ha reunit, com és el cas de la Iniciativa Cívica Mahonesa, creada per oposar-se a la normalització del topònim Maó, o amb importants ajuts econòmics a una associació molt minoritària (Asociación Familiar de Baleares), que fa costat al Govern en totes les decisions contràries a la llengua catalana.

El pressupost dedicat a política lingüística, després de la reducció que va patir en entrar al govern el PP, encara es manté per davall del que estava durant els darrers anys del Pacte de Progrés: l'any 2006 el pressupost ha estat de 4,1 milions i, tot i ser superior al del 2005 en un 11'7%, encara ha estat 12,3% inferior al del 2003¹⁵⁵. És prou evident que la situació sociolingüística balear exigeix una major inversió en política lingüística i, per això, diverses institucions vinculades a la reivindicació reclamen que el Govern hi destini un pressupost més elevat; els Joves de Mallorca per la Llengua reclamaven que el pressupost per al 2006 fos de 6 milions d'euros¹⁵⁶, com havia fet abans l'OCB durant la diada reivindicativa¹⁵⁷.

El Sindicat de Treballadores i Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI-i) va denunciar que els cursos en línia que ofereix l'Escola Balear d'Administració Pública, dependent de la Conselleria d'Interior, són exclusivament en castellà i que, a més, la pàgina web recomana als alumnes que s'expressin en castellà. D'altra banda, també constata el 2005 que hi havia hagut un relaxament en l'ús del català per part de l'Administració; el mateix sindicat manifestava haver rebut exclusivament en castellà comunicacions de les conselleries de Presidència i d'Economia. Per la seva banda, l'IB-Salut va ser obligat pel Tribunal Superior de Justícia de Balears (TSJB) a tenir en compte els coneixements de català a les convocatòries de selecció de personal, després que el STEI-i denunciés al Jutjat Contenciós-Administratiu que no ho feia, a partir d'un cas del mes d'agost de 2003.

A les empreses dependents del Govern, de manera directa o indirecta, la utilització del català presenta moltes contradiccions; mentre que en alguns àmbits l'ús és acceptable (per exemple als serveis ferroviaris), en altres és absent o hi té una presència molt reduïda (per exemple a Autobusos de Palma —encara que depèn de l'Ajuntament— o al Banc de Sang). Els agents de la Policia Turística han de tenir un nivell més elevat d'anglès (3r de l'Escola Oficial d'Idiomes) que de català (només comprensió). Des de l'Administració autonòmica no es fa respectar la legislació relativa a les relacions comercials: tant pel que fa a la retolació com a l'atenció dels clients. Hi ha sovint casos de desatenció i, fins i tot, de maltractament de persones que s'expressen en català.

Per compensar la rebaixa dels nivells de coneixement de català exigits per treballar en l'Administració autonòmica, que el Govern del PP va aplicar en aquesta legislatura, va establir,

¹⁵⁵ *Diari de Balears*, 02/11/2005

¹⁵⁶ *Tribuna Mallorca*, 02/11/2005

¹⁵⁷ *Vilaweb*, 14/05/2005

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

en un decret publicat el dia 3 de febrer de 2006, que els funcionaris que obtinguessin nivells superiors dels exigits serien compensats amb cinc dies lliures per nivell. Els sindicats s'hi manifestaren en contra perquè discriminava els funcionaris que haguessin obtingut aquests nivells amb anterioritat.

El BOIB núm. 139, de dia 5 d'octubre de 2006, publicava una resolució del conseller d'Interior del Govern balear per la qual sotmetia a audiència i a informació pública un projecte de decret per a la creació d'un Registre d'Opció Lingüística dels ciutadans. La finalitat d'aquest registre ha de ser que els ciutadans puguin escollir la llengua en què volen ser atesos en les seves relacions amb l'Administració autonòmica. La iniciativa es fonamenta en el dret que tenen els ciutadans de ser atesos per l'Administració en la llengua oficial de la seva elecció.

Poc després de conèixer-se aquest projecte, es van fer públiques opinions contràries al decret procedents dels diversos sectors favorables a la normalització de la llengua catalana, entre les quals les de l'Obra Cultural Balear, el Consell de Mallorca i diversos partits de l'oposició, que en van demanar la retirada. Les raons exposades anaven, des del perill que suposava per a la confidencialitat de les dades dels ciutadans l'existència del registre en qüestió o la contradicció amb el caràcter de llengua pròpia que té el català, fins al fre que suposaria en el procés d'integració lingüística de la població immigrada o la divisió i segregació dels ciutadans a partir de factors lingüístics. Alhora, també suposa la renúncia de l'Administració a assumir l'obligació, marcada per l'Estatut d'autonomia i per la Llei de Normalització Lingüística (LNL), d'avançar progressivament cap a la normalització del català com a llengua pròpia de les Balears i dona un missatge que pretén remarcar el caràcter secundari del català.

El pacte de govern signat el mes de juny de 2007 per les forces polítiques d'esquerra inclou els compromisos de revisar la normativa lingüística que no s'ajusti a la Llei de Normalització Lingüística, el decret de mínims aplicable a l'ensenyament i "l'establiment d'un Pacte per la Llengua entre totes les forces parlamentàries que impedeixi futures actuacions sense consens". Durant el segon semestre d'aquest any, diverses iniciatives apunten ja un canvi substantiu respecte de la política lingüística de l'anterior Administració autonòmica, caracteritzada per la descurança del procés de normalització: rebuig del projecte de decret d'opcionalitat lingüística, convocatòria del Consell Social de la Llengua, catalanització d'IB3, impuls de l'aplicació de les determinacions lingüístiques de la Llei de Comerç de 2001, entre altres.

6.3. Institucions locals

6.3.1. Catalunya

La situació de la llengua catalana en l'àmbit municipal no experimenta canvis significatius. L'Estatut del 2006 confirma el marc lingüístic fixat per la LPL de 1998, norma que disposa el caràcter propi del català i preveu l'aprovació dels corresponents reglaments d'usos lingüístics per part dels ens locals. Malgrat això, l'any 2006 hi havia 462 municipis catalans, 4 comarques i 2 diputacions que encara no havien aprovat aquesta normativa. Entre els nous reglaments aprovats durant el període analitzat destaca el Reglament d'ús de la llengua catalana de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat (de 22 de desembre de 2006), la segona població de Catalunya per nombre d'habitants. El 10/07/2007, la Comissió de Presidència de l'Ajuntament de Barcelona va rebutjar la proposta del grup municipal d'ERC d'iniciar l'elaboració del reglament d'usos lingüístics, amb l'objectiu d'aprovar-lo abans que acabés el 2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Pel que fa a la capacitació lingüística del personal, la Generalitat ha continuat oferint suport als ens locals per garantir el compliment de la normativa en les convocatòries de places. Un informe realitzat l'any 2005 per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, a partir de l'estudi d'una mostra dels processos selectius, mostra que s'aplica correctament l'acreditació del nivell de coneixement lingüístic pràcticament en totes les convocatòries¹⁵⁸.

L'atenció a la qüestió immigratòria ha motivat bona part de les iniciatives en matèria lingüística en el terreny municipal. Un nombre significatiu de municipis catalans elaboren els seus plans d'acollida de la immigració, que inclouen el reforçament de l'oferta de cursos de llengua catalana a través de la xarxa del Consorci per a la Normalització Lingüística. L'Ajuntament de Lleida inicia el setembre del 2007 l'elaboració d'una Carta de drets i deures ciutadans que inclou entre els deures a complir el coneixement de la llengua catalana, si bé amb excepcions per a les persones que acaben d'arribar a Catalunya¹⁵⁹.

6.3.2. País Valencià

No hi ha hagut grans canvis en la situació de l'Administració local durant el període estudiat. De la mateixa manera que succeeix a l'Administració autonòmica, no s'ha implantat encara el requisit lingüístic per als funcionaris de forma generalitzada. Només algunes poblacions han pres els acords corresponents en aquest sentit i han modificat els catàlegs de llocs de treball municipals i han establert un determinat nivell de llengua en funció de les tasques que havien de desenvolupar els treballadors municipals. La implantació és difícil, les corporacions en són molt reticents i a més, en tots els casos ha estat recorreguda, bé per funcionaris afectats (sobretot els que tenen l'habilitació estatal, secretaris i interventors municipals), bé per la pròpia Generalitat Valenciana, que interpreta que jurídicament és inacceptable. Tanmateix, les darreres resolucions judicials¹⁶⁰ sobre aquesta qüestió són més progressistes i ja admeten de forma generalitzada a tots els llocs de treball de les corporacions locals el requisit de coneixement de català.

D'altra banda, el 2005 es va fer públic un primer estudi de la Universitat d'Alacant¹⁶¹ que recull dades completes sobre l'ús del català a les webs municipals dels 542 municipis valencians, gairebé la meitat dels quals disposa d'una pàgina web oficial. D'aquests ajuntaments, el 20,6% la tenen en català, el 35,4% en espanyol i el 43,9% en versió plurilingüe. Entre les conclusions de l'estudi destaca que els municipis del domini lingüístic català amb més població del País Valencià (el 90% dels ajuntaments amb més de 50.000 habitants), tenen web en català, com per exemple les ciutats de [València](#), [Alacant](#), [Elx](#) o [Castelló de la Plana](#). Aquests municipis representen la meitat de la població del país. Tot amb tot, l'únic ajuntament d'aquest gènere que no té web en català és el de Benidorm.

L'any 2007, a partir d'una nova revisió dels portals dels ajuntaments, es constata un lleuger increment de les webs que poden llegir-se en valencià (47,1%), tot i que la majoria estan redactades en castellà (87,4%). Amb tot, si es limita l'anàlisi als ajuntaments de domini lingüístic valencià, el català està present en prop de dues terceres parts dels webs (65,4%), i la distribució lingüística ofereix els resultats següents: el 48% dels ajuntaments tenen web bilingüe, el 35% unilingüe castellà i el 18% unilingüe valencià. Per demarcacions, tot i que a València dominen els webs bilingües, els unilingües en valencià i en català presenten un

¹⁵⁸ <<http://www6.gencat.net/llengcat/certific/docs/acredit.pdf>>

¹⁵⁹ Segre 21/08/2007

¹⁶⁰ Sentència 465/2006, de 3 de juliol del 2006, de la Secció Segona de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià relativa a l'Ajuntament de Carcaixent.

¹⁶¹ Estudi realitzat pel professor Sociologia de la [Universitat d'Alacant](#) (UA) Lluís Català, amb la col·laboració de Ferran Isabel, membre i tècnic lingüístic de [WICCAC](#). El podeu trobar a: <http://wiccac.org/informe-UA/PaisVal_Ajuweb.pdf>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

percentatge semblant; a Castelló també predominen els webs bilingües, però els unilingües castellans són molts més que els valencians; i a Alacant dominen els webs unilingües en castellà per damunt dels bilingües, i els unilingües en valencià són testimonials. L'estudi de la Universitat d'Alacant també recull el major o menor ús del català segons el partit que ostenta l'alcaldia en els darrers ajuntaments: de menys a més, Entesa (50%), PP (51%), UV (66,7%), PSPV (79,8%), Bloc (80%) i partits independents (87,5%).

6.3.3. Illes Balears

En el context de les Illes Balears, l'absència d'impuls en la promoció del català a les administracions per part del Govern del Partit Popular cedeix cert protagonisme a la tasca dels consells insulars. Arran de la paràlisi de proves de català que hi haver amb la dissolució de la Junta Avaladora de Català el setembre del 2004, el Consell Insular de Mallorca, que té els requisits de nivells de coneixements de català molt baixos, va decidir compensar amb un plus els funcionaris que acreditessin nivells superiors dels que se'ls exigia; actualment, un poc més de la meitat dels 2.000 funcionaris cobren aquest complement.

Per la seva banda, el Ple del Consell Insular de Menorca va aprovar un nou Reglament d'ús de la llengua catalana¹⁶² que substitueix l'anterior (de 1987) i modifica alguns aspectes relatius a la formació lingüística del personal, l'abast d'aplicació del Reglament (que ara també inclou els organismes que depenen del Consell), les tecnologies de la informació i la comunicació i l'atenció dels ciutadans. El Consell manté, durant el 2005, una línia d'ajuts per al foment del català en establiments (comercials, esportius...), que va afectar 68 establiments. Des del 2003, any en què es va iniciar aquesta línia, s'hi han acollit més de 400 empreses¹⁶³.

Des de la segona meitat de l'any 2007 el Pacte de Progrés governa l'Ajuntament de Palma, i per primer cop es crea un organisme encarregat de vetllar per la política lingüística.

6.3.4. Catalunya del Nord

A la Catalunya del Nord, les iniciatives en favor del català i de l'apropament cap al sud vénen marcades per les col·laboracions dins el projecte d'Eurodistricte per part del Consell General dels Pirineus Orientals i pel projecte "Archipel" de la Vila de Perpinyà, que introdueix el concepte de bilingüisme català-francès en tots els àmbits.

La Vila de Perpinyà aposta pel bilingüisme i els nous reptes passen per retolar en francès i en català els edificis municipals i formar els administratius en llengua catalana. L'Institut Font Nova és l'encarregat de gestionar els àmbits lingüístic i cultural catalans de la vila. L'aposta en aquest terreny s'emmarca dins el projecte "Archipel", lligat a la construcció d'un nou teatre en el qual s'oferirà un 30% de les obres en català, segons Maria Costa, responsable de Cultura de l'Ajuntament. El projecte de la vila es concreta també en l'obertura del Centre d'Autoaprenentatge de Català l'any 2005, que dispensa formació professional especialitzada i de base de 5 nivells. Es duen a terme accions de sensibilització envers la llengua per a nous aprenents o de nivell, de dues hores setmanals, a set barris de Perpinyà. L'Institut participa també en la programació d'espectacles musicals i teatrals i de diverses animacions de caire cultural (Sant Jordi, Sant Joan), com la promoció i la defensa de la llengua amb iniciatives per al desenvolupament de l'ús social.

¹⁶² <http://www.culturamenorca.org/sal/normativa/documents/Reglament_us_llengua_catalana_CIM.pdf>

¹⁶³ Vilaweb, 22/08/2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

El 02/07/2005 s'organitzava la primera Jornada dels Batlles i de la Llengua Catalana, amb una representació de 22 municipis. En aquest sentit, es van presentar diferents accions possibles per promoure l'ús del català en l'àmbit municipal amb comparacions i exemples de la feina realitzada a Iparralde (al nord del País Basc). Aquesta diada va donar pas a la campanya "Sí al català" i a diverses col·laboracions amb l'Associació de Batlles en el marc de les comissions Catalanitat i Relacions Transfrontereres que s'estan realitzant actualment.

La Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes va llençar l'any 2005 una campanya per permetre més presència del català dins l'espai públic. El conjunt de municipis de la Catalunya del Nord ha rebut una butlleta amb els textos en els quals s'especificuen els objectius de la campanya, constituïda per un ventall de 28 accions que els ajuntaments han de realitzar. Obtenen un nivell 1 de qualitat si realitzen un mínim de 6 accions en favor de la llengua, un nivell 2 si en realitzen 12 i un nivell 3 si en duen a terme 18. La Casa de la Catalanitat (que depèn del Consell General) participa en el finançament de les primeres 6 accions. Uns 100 municipis, d'un total de 199, han respost favorablement a la proposta, la qual cosa, actualment, representa un 51% dels municipis¹⁶⁴. Les accions concerneixen tots els llocs públics, les autopistes, els transports, les carreteres del departament i els edificis que formen part del patrimoni institucional. L'espai públic ofereix indicacions o informacions dirigides a tothom, per la qual cosa ha d'integrar igualment la llengua catalana, de manera que es pot transmetre de la mateixa manera tant a catalanoparlants com a no catalanoparlants. L'escrit, en el domini públic, es considera una eina fonamental de promoció de la llengua catalana per als nous, ja siguin residents o turistes. Per als promotors de la campanya, fer possible que la llengua catalana es pugui veure i sentir, és donar a cadascú una obertura i compartir el nostre patrimoni lingüístic.

Pel que fa al Consell General, l'actuació envers la llengua, si bé encara és molt recent, pretén seguir el full de ruta de l'acord-marc de 26 de juny de 2006. Així, i després de la posada en marxa de la *Maison de la Catalanité* (Casa de la Catalanitat), les actuacions de la institució passen per l'ajut subvencionat a entitats d'àmbit cultural i lingüístic del català, com L'APLEC (Associació per l'Ensenyament del Català) i Òmnium Cultural, que reben 41.000 Euros i 30.000 euros respectivament. L'aportació d'altres ajuts serveix per organitzar l'Escola d'Estiu i la Nit de Sant Jordi. Es concreten els ajuts mitjançant un conveni signat per les diverses entitats i pel Consell General, al mateix temps que existeix un altre conveni entre l'Estat, la regió i el Departament que serveix de base per a un pla d'acció en favor de l'ensenyament del català. La col·laboració del Consell General a propòsit de la llengua catalana es tradueix també en l'enviament i subscripció de la revista *El Temps* i del diari *El Punt Catalunya del Nord* als 30 centres de documentació dels instituts de secundària.

6.3.5. Franja

La presència del català en els municipis de la Franja és irregular i condicionada per l'absència d'un marc legal que defineixi els usos i els drets lingüístics. En el període analitzat, ha disminuït la intensitat de notícies sobre el Consell de la Llengua de Benavarri (Ribagorça), entitat pionera

¹⁶⁴ Llistat dels pobles favorables a la Campanya: Angles (els), Arles, Baixàs, Banyuls de la Mareada, Bastida (La), Bao, Volquear, Bonpàs, Bula d'Amunt, Bulaternera, Cabanassa (La), Cabestany, Cameles, Cànoes, Cases de Pena (Les), Castell, Castellnou dels Aspres, Catllà, Ceret, Cervera de la Mareada, Clairà, Cluses (Les), Corbera de la Cabana, Cornellà de Conflent, Costuja, Cotlliure, Egat, Eina, Elna, Err, Esthoer, Finestret, Fontpedrosa, Font-Romeu Odelló Vià, Forques, Illa, Joch, Jújols, Llauró, Llupià, Los Masos, Marqueixanes, Montner, Montferrer, Mont-Lluís, Mossat, Nahuja, Nver, Oleta Èvol, Oms, Òpol/Perellós, Orellà, Osseja, Paretstortes, Perpinyà, Pesillà de la Ribera, Pi, Pià, Pollestes, Pontellà-Nyls, Prada, Prunet i Bellpuig, Rià Cirach, Rodés, Roca d'Albera (La), Salelles, Sallagosa, Salses, Sansà, Sant Andreu de Sureda, Santa Coloma, Sant Feliu d'Avall, Sant Genís de Fontanes, Sant Hipòlit de la Salanca, Sant Joana la Cella, Sant Marsal, Santa Llocava, Santa Maria del Mar, Sant Nasari, Sant Pere dels Forcats, Soanyes Marians, Soler (el), Sureda, Terrats, Teulís, Toluges, Tor de Querol (La), Torrelles, Trullars, Tuïr, Ur, Vallcebollera, Vallestàvia, Villafranca de Conflent, Villalonga dels Monts, Vilanova de la Raho, Vinçà, Vingrau, Vivers, Voló (El).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

a la Franja en la normalització lingüística en l'àmbit municipal. També a Pena-roja de Tastavins (Matarranya) es continua convocant el premi literari en català. I a nivell comarcal, l'Institut d'Estudis del Baix Cinca va denunciar públicament la Comarca del Baix Cinca i l'Ajuntament de Fraga per negar-se a acceptar els seus escrits en català, de manera que quedaven fora de les sol·licituds d'ajut al finançament. Els fets es remunten a l'any 2005 amb el Consell Comarcal (PSOE) i al 2007 amb el nou Ajuntament (PP i PAR)¹⁶⁵.

6.3.6. L'Alguer

L'estatus de la llengua catalana a l'Alguer continua emmarcat per l'article 9 de l'Estatut municipal, de l'any 1991, "Tutela de la llengua i de la cultura de l'Alguer", que és una norma bastant ambigua: no s'esmenta la llengua estàndard de referència de la varietat algueresa tutelada ni es clarifica la responsabilitat de l'Administració municipal en la tasca de tutela d'aquesta llengua¹⁶⁶. Entre les propostes recents d'impuls del català a l'Alguer hi ha la reformulació, d'acord amb l'actual marc legislatiu (Llei estatal núm. 482 de 1999, en matèria de tutela de les minories lingüístiques i Llei regional núm. 26 de 1997 de promoció i valorització de la cultura i la llengua de Sardenya) de l'esmentat precepte reglamentari, com a punt neuràlgic de la protecció del català. També hi ha propostes d'elaboració d'un Reglament per a l'ús de l'alguerès.

Les iniciatives municipals durant el període analitzat s'han centrat en la traducció al català del web de l'Ajuntament i en la dotació de personal que pugui atendre en català —pensant, en bona part, en l'acollida dels turistes catalanoparlants—. Així, a partir de l'any 2004 es va donar curs a un projecte denominat "Curs d'Alfabetització de Català de l'Alguer", com a curs biennal d'alfabetització de base per als empleats municipals de dos mesos de durada i dues hores setmanals. La finalitat és la de garantir l'existència de persones dins de l'estructura administrativa municipal que puguin atendre en català. La participació del personal al curs ha estat d'unes 20 persones, tant el 2004 com el 2005, d'un total de 400 dependents municipals (no es té constància de la seva continuïtat posterior). D'altra banda, el català és emprat en certes intervencions formals dels regidors de l'Ajuntament.

En termes més generals, l'Ajuntament tendeix a delegar a altres ens públics i privats les funcions que li pertocuen respecte del català. Els suports institucionals en els darrers vint anys han estat testimonials i escassament productius, en part degut a les divisions entre les diferents associacions que promouen la llengua. No s'ha dut a terme una planificació lingüística d'abast general per a tot el territori municipal que vertebrï la qüestió de l'alguerès. L'Ajuntament tampoc no ha exercit les seves competències en nombrosos àmbits (des de l'aeroport i el port fins als hospitals, passant per les escoles, l'aparell burocràtic, les llicències comercials i les infraestructures culturals) en els quals podria introduir el català.

Finalment, la llengua catalana no rep suport de la regió autònoma de Sardenya, que té la llengua sarda entre les seves prioritats polítiques i d'inversió¹⁶⁷. Tot i que la legislació regional inclou diverses declaracions de principis que, correctament traduïts, podrien fonamentar les

¹⁶⁵ *Fraga.org*, 20/02/08. "El IEBC se quejará ante la justicia por la negativa a aceptar sus escritos en catalán".

¹⁶⁶ En l'apartat segon de l'article 9 es diu: "En particular, se propon de donar suport a totes les iniciatives dirigides a la coneixença i a l'ús de la llengua catalana, en la variant algueresa", amb la qual cosa no deixa clar el paper de l'Ajuntament com a garant, promotor i coordinador institucional de les iniciatives relatives a la llengua catalana, sinó que es limitaria a donar suport a les entitats que obren en favor del català com a qualsevol associació de voluntariat. Amb tot, posteriorment, l'apartat 4 assenyala: "Lo municipi és l'organisme institucional referent per la política lingüística i sostén, en los límits de les possibilitats de balanç, amb ajuts financers, les associacions que obren a favor de l'alguerès o d'altres expressions lingüístiques i culturals segons apropiat regularment".

¹⁶⁷ La regió de Sardenya ha aprovat formalment l'any 2006 l'adopció de la "llengua sarda comuna" (sa limba sarda comuna) com a model de llengua estàndard. L'Administració sarda utilitzarà aquesta varietat en els seus actes oficials, en les traduccions de tots els documents legislatius i en la comunicació amb els ciutadans.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

condicions normatives i financeres per impulsar la normalització del català, en la seva concreció pràctica es minimitzen els drets i els ajuts financers, descarregant en d'altres ens d'àmbit local les accions respecte d'aquesta llengua.

7. Ensenyament

7.1. Ensenyament primari i secundari

7.1.1. Andorra

A Andorra hi conviuen tres sistemes educatius, en els quals la posició de la llengua catalana pot variar de forma significativa. A partir de la preexistència en el territori andorrà de centres adscrits als sistemes educatius espanyol i francès, des del curs 1982-1983 es posa en funcionament l'Escola Andorrana, la qual s'estendria progressivament als diferents nivells d'educació primària i secundària.

Com a finalitat general, l'activitat educativa a Andorra ha "d'impulsar el català com a llengua pròpia del país"¹⁶⁸, si bé el català es declara expressament "llengua pròpia" només per al sistema educatiu andorrà, sens perjudici de l'aprenentatge i de la possibilitat d'utilitzar com a vehiculars altres llengües estrangeres¹⁶⁹. Pel que fa a la resta de centres, s'introdueix legalment la formació andorrana, orientada a "assegurar un coneixement bàsic de la cultura andorrana en el marc dels sistemes educatius diferents de l'andorrà radicats al Principat", que s'imparteix en català i té com a contingut principal la llengua catalana¹⁷⁰.

La tendència recent, confirmada per l'evolució durant els anys 2005 i 2006, insinua un creixement sostingut del sistema educatiu andorrà, el manteniment del sistema francès i un cert descens del sistema espanyol. En aquesta etapa, els tres sistemes tendeixen a confluïr quant al nombre d'alumnes, amb el repartiment d'un terç d'estudiants en cada sistema. La consolidació durant els darrers anys del sistema andorrà és sens dubte una dada important, atès que contribueix de forma determinant a reforçar el domini del català dels joves que hi són escolaritzats.

L'acció dels poders públics en l'àmbit educatiu s'ha traduït, durant el període analitzat, en la introducció de reformes en els plans d'estudis pel que fa a l'aprenentatge de llengües. Un dels objectius explicitats és el de posar èmfasi en l'anglès, amb vista a la implantació del batxillerat internacional. El Decret, de 21 de novembre del 2007, d'ordenament del nivell de batxillerat del sistema educatiu andorrà defineix el plantejament lingüístic d'aquest nivell educatiu, que "té com a finalitat ampliar en els seus alumnes la competència plurilingüe, necessària en un context globalitzat, i capacitar-los per accedir a estudis superiors en entorns lingüístics i culturals diversos" (article 2). Els objectius en aquest àmbit abasten el coneixement i l'ús de quatre llengües, amb l'establiment de tres nivells d'exigència diferents: el català, el castellà i el francès, i l'anglès¹⁷¹. D'altra banda, s'estableix que, per a l'accés d'alumnat provinent d'un

¹⁶⁸ Article 3.e de la Llei qualificada d'educació, de 3 de setembre de 1993 (LQE), que fixa el marc general de l'educació a Andorra i reconeix la coexistència dels tres sistemes educatius.

¹⁶⁹ Article 18 de la LQE. Anteriorment, la Llei de l'escola andorrana, de 2 de maig de 1989, ja va incloure entre les finalitats d'aquesta "Adoptar com a pròpia la llengua oficial del País, fixant-se com a objectiu prioritari que els alumnes assoleixin un domini correcte i un ús matísat i ric del català oral i escrit" (art. 3.j) i "Assegurar als alumnes un bon coneixement gradual de les llengües castellana i francesa, així com possibilitar-los el domini oral i escrit d'una quarta llengua viva" (art. 3.k). En un sentit similar, l'article 3 de la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, de 9 de juny de 1994.

¹⁷⁰ Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, de 9 de juny de 1994, articles 63 i 64.

¹⁷¹ L'article 1 del Decret ho fixa amb els termes següents: "1. Mostrar un ús ric, subtil i precís de la llengua catalana per a comprendre i produir textos en tota la diversitat de registres de l'àmbit acadèmic, social, literari i de la comunicació, manifestant un domini dels aspectes formals de la llengua.

2. Utilitzar la llengua francesa i la llengua castellana de manera flexible i eficaç que li permeti comprendre i produir textos complexos de l'àmbit acadèmic, social, literari i de la comunicació, demostrant un ús controlat dels aspectes formals de la llengua.

3. Tenir un coneixement de la llengua anglesa que li permeti interactuar amb certa fluïdesa i espontaneïtat, comprendre i produir textos relativament complexos, orals i escrits, en l'àmbit social, acadèmic, literari i de la comunicació."

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

sistema educatiu diferent de l'andorrà, és necessari demostrar un domini suficient de les llengües vehiculars del batxillerat, mitjançant unes proves o acreditant els nivells de llengües del Marc Europeu Comú de Referència (B1 en les llengües catalana, castellana i francesa, i A2 en llengua anglesa).

7.1.2. Estat espanyol

En l'àmbit de l'Estat espanyol, durant el període analitzat es dicta la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE) impulsada pel Govern socialista, que substitueix la Llei orgànica 10/2002, de qualitat de l'educació (LOCE) aprovada durant la majoria absoluta dels populars. La nova Llei, que emmarca les polítiques educatives de Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià i la Franja, no implica un canvi del plantejament lingüístic tradicional de les lleis espanyoles, per bé que desapareguin de la literalitat del text alguns dels aspectes potencialment més regressius de la legislació immediatament anterior¹⁷².

Quant al contingut lingüístic de la LOE, s'esmenten, entre els fins bàsics del sistema educatiu espanyol, el respecte i el reconeixement del plurilingüisme¹⁷³. Amb tot, aquesta declaració té una migrada traducció pràctica, ja que es continua sense preveure la possibilitat d'estudiar les llengües oficials distintes del castellà fora dels territoris on són oficials. A més, d'acord amb un estudi publicat el febrer del 2006 per l'Observatori de la Llengua Catalana, la majoria dels manuals utilitzats pels alumnes d'ESO de comunitats on el castellà és l'única llengua oficial ofereixen una visió distorsionada de la realitat lingüística de l'Estat, en concret pel que fa a l'abast i la importància de la llengua catalana, en situar el castellà per damunt de la resta de llengües oficials¹⁷⁴.

En segon lloc, la referència que va introduir la LOCE als "ensenyaments comuns" és eliminada i substituïda per l'expressió "ensenyaments mínims" (article 6). D'entrada, la recuperació legal d'aquest concepte semblaria apuntar una menor voluntat uniformadora per part del Govern central, per bé que el desenvolupament reglamentari posterior ho ha desmentit a bastament. Així, mig any després que s'aproves la Llei, a finals del 2006 es coneixia la proposta del Govern estatal de desenvolupament reglamentari dels ensenyaments mínims de primària que, en matèria de llengua, comportava un increment significatiu de les hores anuals de castellà en el currículum de les comunitats autònomes amb dues llengües oficials (de les 2 hores previstes anteriorment, es passava a 3 setmanals: es va passar de 140 hores a 210)¹⁷⁵. La polèmica suscitada per aquest nou intent de l'Estat de condicionar el model lingüístic escolar —que recorda molt la suscitada pels reials decrets d'ensenyaments comuns aprovats pel Govern del PP l'any 2003¹⁷⁶— va ser especialment forta a Catalunya¹⁷⁷.

Per últim, i pel que fa a les competències de l'Alta Inspecció atribuïda a l'Estat, se suprimeix ara la referència literal que introduïa la LOCE a la funció de vetllar pel dret de rebre ensenyament en la llengua oficial de l'Estat (article 104 de la LOE).

¹⁷² Vila; Pons (2005:148-149). Vegeu la nota 2.

¹⁷³ Article 2 de la LOE: "g) La formación en el respeto y reconocimiento de la pluralidad lingüística y cultural de España y la interculturalidad como elemento enriquecedor de la sociedad. [...] j) La capacitación para la comunicación en la lengua oficial y cooficial, si la hubiere, y en una o más lenguas extranjeras.

¹⁷⁴ PASCUAL, Ester i JAIMEZ, Toni: *El tractament de la llengua catalana als llibres de text de secundària*. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe_10_definitiu.pdf>

¹⁷⁵ Real Decreto 1513/2006, de 7 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas de la educación primaria, BOE núm. 293 de 08/12/2006.

¹⁷⁶ Vegeu Pons, E., "La llengua catalana a l'escola després de la Llei de qualitat de l'educació", a *Llengua, Societat i Comunicació*, 2004, <<http://www.ub.edu/cusc/LSC/hemeroteca/numero1/articulos/Pons.pdf>>

¹⁷⁷ Vegeu *infra* 7.1.3.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

D'altra banda, cal notar la incidència en l'àmbit educatiu de la Ley 27/2007, de 23 de octubre, *"por la que se reconocen las lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociegas"*¹⁷⁸. En efecte, l'article 7, relatiu a l'aprenentatge de les llengües de signes en la formació reglada estableix el següent: *"2. Las Administraciones educativas ofertarán, en los centros que se determinen, entre otros, modelos educativos bilingües, que serán de libre elección por el alumnado sordo, con discapacidad auditiva y sordociega o sus padres o representantes legales, en el caso de ser menores de edad o estar incapacitados"*. Com es pot advertir, el legislador estatal estableix un model educatiu de tria lingüística per als alumnes sords, que xocaria amb el model lingüístic de conjunció vigent a Catalunya i a les Illes Balears. Atesa la dèbil base competencial de la Llei, dictada a l'empara de l'article 149.1.1 de la CE¹⁷⁹, la ingerència estatal en aquesta matèria sembla jurídicament qüestionable. El mateix precepte disposa que els plans d'estudi de la formació reglada podran incloure l'aprenentatge de les llengües de signes espanyoles com a assignatura optativa per al conjunt de l'alumnat, com a mesura d'inclusió social dels discapacitats.

7.1.3. Catalunya

La recepció inicial de la nova LOE a Catalunya va ser positiva, en ésser considerada una norma menys intervencionista que la Llei anterior, de manera que —segons la consellera Marta Cid, d'ERC— permetria impulsar reformes intenses del sistema educatiu, essent sobretot sensibles a la qüestió de la llengua¹⁸⁰. La Conselleria d'Educació va elaborar un projecte de decret amb l'objectiu de reforçar la presència del català a les aules, després de fer-se públic un estudi dels serveis d'inspecció que detectava que entre un 10% i un 20% de les classes de primària es fan en castellà, percentatge que s'enfila fins a un 40% en la secundària (28/04/2005). La norma, que es va paraitzar amb la sortida obligada d'ERC del primer Govern tripartit, pretenia donar una resposta als casos d'alumnes que procedeixen de famílies i ambients castellanoparlants, per garantir-los l'accés al català. L'aposta per atorgar a la llengua catalana una atenció especial i fer del coneixement del català un dret i un factor de cohesió social ha comptat amb el suport social dins del Marc Unitari de la Comunitat Educativa (MUCE), que s'estén a pares i mares, alumnes, sindicats i professors.

Després dels comicis de l'01/11/2006, el PSC gestiona el Departament d'Educació i el conseller Ernest Maragall es troba davant el Reial Decret que preveu l'increment obligatori de les hores de castellà en l'ensenyament primari. Els contactes previs del conseller amb la ministra Mercedes Cabrera no impliquen la rectificació del Govern central sobre aquest punt (29/12/2006). La ministra explica que *"se está tratando de que [l'increment d'hores de castellà] sirva para asegurar que el bilingüismo, que es una riqueza de la educación, quede garantizado"*¹⁸¹. Però diversos elements indiquen que l'afany d'harmonització pesa molt més que necessitat real de garantir el bilingüisme, com ja va succeir l'any 2003 amb l'aprovació per part del Govern del PP dels reials decrets d'«ensenyaments comuns» en el marc de la LOCE¹⁸².

A Catalunya, la qüestió de la tercera hora de castellà provoca una onada de reaccions socials a principis del 2007, amb les quals es critica una mesura que es considera injustificada pedagògicament. Un estudi del Instituto Nacional de Evaluación y Calidad del Sistema

¹⁷⁸ Vegeu-ne la valoració general supra 3.3.

¹⁷⁹ Aquest precepte estableix una competència horitzontal sobre les "condicions bàsiques que garanteixin la igualtat en l'exercici dels drets i el compliment dels deures dels ciutadans espanyols".

¹⁸⁰ *Vilaweb*, 30/11/2005.

¹⁸¹ *El Periódico*, 13/12/2006.

¹⁸² Vegeu E. Pons, "La llengua catalana a l'escola després de la Llei de qualitat de l'educació", 2004:

<<http://www.ub.es/cusc/LSC/hemeroteca/numero1/articulos/Pons.pdf>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Educativo, organisme que depèn del Ministeri d'Educació, fet públic el febrer del 2006 i relatiu a dades del 2003, acreditava que el domini de la llengua castellana per part dels alumnes catalans al final de primària era idèntic al de la mitjana estatal, és a dir, del 65%. Mentre que, pel que fa a secundària, l'últim informe, de l'any 2000, mostra una diferència de només un punt en competència en llengua castellana: un 63% entre els alumnes catalans i un 64% de mitjana estatal. A més, la norma és qüestionada per la invasió de les competències educatives autonòmiques i pel fet de ser contrària al model d'immersió lingüística.

Dins del Govern de la Generalitat, la qüestió suscita posicions diverses per part dels partits col·ligats i posa a prova la cohesió del segon tripartit: el conseller Maragall ho valora positivament i afirma que la tercera hora podria ser adequada en algunes realitats molt "catalanitzades" i que no va en contra del català (12/12/2006); ERC s'hi posiciona en contra i cerca una solució que no satisfà enterament certs sectors crítics dins del partit; des de l'oposició, el líder de CiU, Artur Mas, critica que el tripartit no defensi prou el català davant la pretensió del Govern espanyol d'aplicar una hora més de castellà a primària. Després d'una intensa polèmica política, el febrer de 2006 el Govern opta per una doble sortida: la impugnació del Reial decret d'ensenyaments mínims (que abasta finalment els aspectes competencials i també els lingüístics, com pretenia ERC) i l'acatament del mateix pel decret autonòmic de desenvolupament curricular de primària, que deixa, però, autonomia als centres escolars per decidir com es repartiran al llarg dels diferents cursos de primària les 210 hores de castellà previstes¹⁸³. Aquesta fórmula permet no incrementar les hores de castellà en el primer cicle (7-8 anys) o el segon (9-10 anys), i concentrar-les totes en el darrer cicle (11-12 anys), per protegir, en certa manera, el model d'immersió lingüística. Prèviament, la sentència del Tribunal Superior de Justícia, de 5 de desembre de 2005, que resol un recurs presentat l'any 2003 pel Ministeri d'Educació del PP, havia avalat el tractament unitari dels aspectes comuns de la llengua i la literatura catalanes i la llengua i la literatura castellanen en el currículum de primària, en entendre que amb aquest tractament no es deixa d'impartir cap dels continguts mínims fixats en la normativa estatal i s'eviten, en canvi, repeticions innecessàries¹⁸⁴.

La redefinició del model d'immersió lingüística, especialment a secundària, suscita diversos enfrontaments entre el PSC i CiU a l'entorn de la voluntat efectiva del Govern de defensar el català com a llengua vehicular de l'ensenyament. Des de juny del 2007 es viu també un estira-i-arrotonsa entre ERC i el conseller Maragall a l'entorn d'aquesta qüestió, amb propostes dels republicans per incidir en els usos lingüístics de professors i estudiants dins dels centres¹⁸⁵. Aquesta proposta coincidia amb el diagnòstic formulat pel Consell Assessor de la Llengua a l'Escola, un comitè d'experts creat el juny de 2005 a l'empara del Departament d'Educació (9 d'octubre de 2006)¹⁸⁶. El conseller Maragall presenta l'octubre del 2007 un pla de formació de professors per remodelar la immersió a les escoles i instituts en els propers sis anys (amb 2,3 milions d'euros de pressupost), que pretén bàsicament respondre al creixement de la població escolar immigrada (12,5% en el curs 2007-2008). La darrera polèmica relativa a l'educació secundària esclatava arran de la proposta de la conselleria de reduir a una hora les

¹⁸³ Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, DOGC núm. 4915, 29/06/2007 i Ordre EDU/221/2007, de 29 de juny, per la qual s'estableixen els principis generals que s'han de tenir en compte per a l'aplicació de l'article 4.4 del Decret, relatiu al projecte lingüístic del centre.

¹⁸⁴ *Avui*, 18/04/2006.

¹⁸⁵ *Avui*, 24/06/2007.

¹⁸⁶ Segons el Consell assessor, el gran repte de l'escola per fer avançar el català com a llengua d'ús, especialment a secundària, passa per reforçar el paper de l'expressió oral en totes les matèries, amb l'objectiu que el català sigui vist pels alumnes com una llengua atractiva i vàlida per a les seves relacions interpersonals. L'aprenentatge de la llengua s'ha de situar en l'aprenentatge global del currículum, si bé alerta que "la restricció del català als espais vinculats al currículum i la seva desvinculació de les relacions interpersonals dificulten l'assoliment de les competències lingüístiques i la integració social de les persones". Juntament amb la potenciació de la llengua oral, es destaca també la necessitat de "revaloritzar la literatura" a l'hora de contribuir a construir un "imaginari de país" enmig de "la galàxia audiovisual" imperant.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

assignatures de llengua i literatura catalanes i castellanques per reforçar altres matèries (desembre 2007).

Durant tot el període analitzat s'han mantingut i intensificat els atacs del Partit Popular i de determinades organitzacions afins contra el model lingüístic educatiu. El PP s'oposa a l'acord assolit entre el Govern tripartit i CiU per incorporar a l'Estatut els principis bàsics recollits per la LPL de 1998 (i, anteriorment, per la LNL de 1983) i Josep Piqué critica en el Senat l'«estaturització» de la política lingüística aplicada en l'àmbit de l'ensenyament, que suposa el blindatge del model de conjunció (juny de 2006). El Defensor del Poble, Enrique Múgica, fa unes declaracions que qüestionen la immersió lingüística i que motiven una resposta del Síndic de Greuges Rafael Ribó qui li recorda la plena constitucionalitat del model lingüístic de les escoles de Catalunya (febrer de 2006). El Parlament de Catalunya va rebutjar (per 111 en contra i 13 a favor, els darrers del PP i Ciutadans - Partit de la Ciutadania) una iniciativa legislativa popular promoguda per l'associació Convivència Cívica Catalana i que pretenia la revisió del model lingüístic escolar mitjançant l'eliminació de la immersió lingüística i l'escolarització separada dels alumnes segons la seva llengua materna (19/12/2007). El mes de novembre 2007, el candidat del PP, Mariano Rajoy, inicia la seva precampanya expressant la voluntat de garantir per llei estatal l'educació en castellà a Catalunya, en virtut del principi de llibertat de tria dels pares. La proposta coincideix amb la demanda que el març de 2005 diversos representants de l'Asociación por la Tolerancia van adreçar al Ministeri d'Educació i Ciència per tal que es modifiqués aquest punt de la LOCE.

Aquesta ofensiva s'ha traslladat al Tribunal Superior de Justícia per part de les associacions citades: una sentència de 5 de desembre de 2005 adverteix la Generalitat sobre la necessitat d'incloure en els formularis d'inscripció escolar una casella per indicar l'opció del castellà en el cicle inicial d'educació primària; i una sentència d'1 de febrer de 2006 obliga una escola de Badalona a donar "atenció i suport individualitzat en castellà en totes les àrees de coneixement" a un alumne de segon de primària els pares del qual van demanar l'ensenyament en castellà, que, si bé ja se li proporcionava¹⁸⁷, segons el Tribunal hauria d'implicar cursar quatre hores de castellà setmanals.

L'atenció lingüística a l'alumnat procedent de la immigració, que s'incorpora tardanament al sistema educatiu català, ha motivat l'adopció de nombroses mesures específiques¹⁸⁸. Durant l'any 2005, més de 12.500 nens immigrants rebien classes de reforç de català. El Departament d'Educació va invertir 36 milions d'euros en les aules d'acollida, que eren un total de 649 (603 a les escoles públiques i 46 a centres concertats). Totes les escoles amb més de 8 alumnes immigrants poden sol·licitar personal per donar cobertura a les necessitats lingüístiques dels escolars de fora de l'Estat. La creació de noves aules d'acollida en diferents parts del territori va continuar durant el curs 2005-2006 i es va arribar a un total de 938 (558 a primària, 310 a secundària i 72 en centres concertats), alhora que ho feia moderadament el nombre d'alumnes forans que s'incorporaven al sistema educatiu¹⁸⁹. El curs 2006-2007 continuava

¹⁸⁷ Per al curs 2006-07, les instruccions que el Departament d'Ensenyament envia als centres incloïen el requeriment específic d'assegurar que "el nen d'educació infantil i del cicle inicial d'educació primària els pares dels quals sol·licitin que els seus fills rebien l'ensenyament en llengua castellana siguin escolaritzats en aquesta llengua mitjançant atenció i suport material individualitzats".

¹⁸⁸ El 16/06/2005, la Plataforma per la Llengua presenta un estudi, "L'alumnat nouvingut i el català, una perspectiva transversal", amb propostes per a l'ús del català com a eina d'integració i cohesió social dels immigrants.

¹⁸⁹ En el curs 2006-2007 la població escolar de nacionalitat estrangera s'eleva fins a 120.850 escolars. Aquesta xifra representava l'11,7% del total de 1.103.375 escolars. La xifra mostra una tendència a l'estancament: el curs 2005-2006 els centres educatius van acollir 13.000 nous alumnes de nacionalitat estrangera; el curs 2004-2005, 19.340; i el 2003-2004, 22.565, curs en què es va assolir el màxim històric de creixement. El gruix d'alumnat estranger prové d'Amèrica Central i d'Amèrica del Sud (44,5%), seguit del Magrib (27,3%) i, en una proporció menor, de l'Europa no comunitària (9,3%), Àsia i Oceania (6,8%), la UE (6,5%), la resta d'Àfrica (4,3%) i Amèrica del Nord (0,5%). A l'escola concertada, la proporció d'immigrants està entre el 2% i prop del 40% d'alumnat immigrant segons el centre, un percentatge que a la xarxa pública se situa entre el 5% i el 80%. L'escolarització del total d'alumnes per sectors es manté intacta respecte del curs passat: 61,5% en centres públics i 38,5% en centres privats concertats.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

aquest creixement, amb un total de 1.081 aules (636 a primària, 347 a secundària i 91 en centres concertats). Un primer informe sobre l'impacte de les aules d'acollida en el coneixement del català (amb dades relatives al curs 2004-2005) conclou que entre el 60 i el 70 per cent dels alumnes estrangers de primària i entre el 50 i el 60 per cent dels de secundària assoleixen una competència òptima, tant en l'àmbit oral com en l'escrit, en cinc mesos (juny de 2006). Des de la societat civil s'han destacat també les experiències fructíferes de les aules d'acollida en diversos centres guardonats l'any 2006 per la Fundació Carulla pel bon ús del català¹⁹⁰. El 2007, el conseller Maragall planteja una reforma del model de les aules d'acollida, que implicaria l'escolarització temporal en espais separats dels alumnes nouvinguts, que no s'havia concretat al final del període analitzat.

Com a darrer aspecte rellevant del tractament de les llengües dins del sistema educatiu, la Generalitat ha posat en marxa plans per impulsar l'ús de l'anglès a l'escola pública. El setembre de 2005 es convocava una primera línia de subvencions a un nombre limitat de centres (menys del 5%) integrats en la xarxa pública, que no incloïa la previsió d'impartir algunes matèries en la llengua estrangera. El 2007 ja hi ha 300 escoles i instituts a Catalunya que han reforçat l'ensenyament de l'anglès. L'abril d'aquest any la Generalitat llença un pla quadriennal per fomentar el trilingüisme a l'escola i a l'institut (amb un cost de 125 milions d'euros), amb el qual pretén formar 15.000 professors, dels quals gairebé un terç haurien de ser capaços d'impartir alguna assignatura en anglès. La tercera llengua s'haurà de començar a cursar a primer de primària, és a dir, als sis anys, i es podrà avançar a cursos inferiors. Amb tot, un estudi fet públic el març de 2007, dirigit per la professora Carme Muñoz de la UB, demostra que l'avançament de l'aprenentatge de llengües estrangeres a aquesta edat escolar no millora necessàriament els resultats, sinó que depenen d'altres factors.

A finals del 2007, el món educatiu català es presentava especialment agitat després de fer-se públiques les bases de la futura Llei d'Educació, que provoquen les crítiques d'amplis sectors del professorat i d'altres agents socials implicats.

7.1.4. País Valencià

El Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV, Intersindical Valenciana) va fer públic l'any 2005 un informe relatiu a la situació de l'ensenyament de primària i secundària en valencià el curs 2004-2005¹⁹¹. L'informe té per objecte comparar el nombre de línies d'ensenyament en valencià de l'alumnat d'educació primària i la seva continuïtat en incorporar-se l'alumnat a l'educació secundària obligatòria. A l'informe es constata que s'arrossegueu els següents desequilibris: hi ha un augment molt poc significatiu de l'ensenyament en valencià (l'escolarització en valencià només ha arribat a un 23% de l'alumnat); es consolida la tendència a la creació d'una doble xarxa educativa (ensenyament públic en valencià i concertat-privat en castellà); la distribució territorial és molt irregular quan es tracta dels centres públics (mentre a la província d'Alacant constitueixen el 42%, a la de Castelló representen el 81,73% i a la de València, el 68%); no hi ha continuïtat dels programes d'ensenyament en valencià entre els trams educatius (és a dir, de primària a ESO i posteriorment al batxillerat o als cicles formatius de formació professional), fonamentalment per la manca de generalització de la catalogació lingüística a secundària.

¹⁹⁰ Concretament, el CEIP Bernardí Tolrà de Vila-rodona; el CEIP Mare de Déu de la Candela de Valls (amb un el 57 per cent d'immigrants); l'IES Narcís Oller de Valls; el CEIP Mare de Déu del Remei d'Alcover; i el SES Fonts del Glorieta d'Alcover.

¹⁹¹ *Informe sobre l'ensenyament en Valencià 2004-2005*. Realitzat pel Gabinet de Normalització Lingüística del STEPV.

< <http://www.intersindical.org/> >

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

En el balanç educatiu de l'any 2006, el mateix STEPV publica que solament un 20% dels alumnes estudien en valencià. Segons l'Administració, d'un total de 720.000 alumnes matriculats, estudien en valencià al voltant de 122.200 nens d'infantil i primària i solament 47.612 de secundària. El STEPV denuncia que el nombre de programes d'ensenyament en valencià està aturat, i l'única explicació per justificar el nombre creixent de nois escolaritzats en català és el creixement vegetatiu del nombre de grups en cada centre, i no pas l'augment de les línies educatives en valencià. A més, un 60 per cent dels alumnes que fan primària en valencià no poden continuar estudiant en valencià a secundària per falta de places, perquè als instituts hi ha menys unitats que a les escoles.

La situació es repeteix l'any 2007, tot i les xifres facilitades per la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana, que diu que en els darrers 12 anys s'ha doblat el nombre de centres que imparteixen els currículums en valencià. Aquestes dades inclouen indistintament la línia valenciana i la línia d'ensenyament progressiu d'aquesta llengua. Pel que fa als centres concertats, que suposen un 40% dels centres educatius (800 sobre un total de 2.000 centres d'infantil i primària), només el 5% (és a dir, 40 centres) ofereixen la possibilitat d'estudiar en català. Les xifres són especialment negatives a València, on només 9 dels 400 centres concertats tenen oferta en valencià, i a Alacant, amb només 3 centres¹⁹². En conseqüència, segons la Federació Escola Valenciana, el curs 2007-2008 més de 70.000 alumnes no podran cursar els seus estudis en valencià, tot i haver-ho demanat. Si s'atengués aquesta demanda, el percentatge d'alumnat que rebria l'ensenyament en valencià pujaria a un 35% del total, mentre que tan sols un 24,8% de la totalitat de l'alumnat valencià de l'ensenyament obligatori tindrà l'oportunitat de rebre l'ensenyament en valencià¹⁹³.

Per denunciar aquesta situació, l'any 2007 la Federació Escola Valenciana presenta una demanda administrativa contra la Conselleria d'Educació perquè considera que és responsable de l'incompliment del pla d'ensenyament en valencià als centres públics, especialment als de secundària. L'entitat va denunciar la situació específica de 80 alumnes d'ESO de l'IES Comarcal de Burjassot, Godella i Rocafort (Horta), que, tot i estar matriculats en valencià, reben les classes de física i química en castellà. La plaça d'ensenyament en valencià és coberta per un docent que no té el certificat de capacitació lingüística. Escola Valenciana adverteix que aquesta és una situació generalitzada al País Valencià, on més d'un 35 per cent del professorat dels instituts no reuneix les condicions per impartir classes en valencià¹⁹⁴.

En general, al País Valencià es continuen detectant les mancances derivades de la falta de promoció, protecció i planificació de l'ensenyament en català; la reducció des del 1995 del pressupost per a la promoció de la llengua; l'ús escàs del valencià per part de l'Administració autonòmica en les comunicacions als centres, els documents oficials o en les intervencions públiques; i l'absència d'un pla per a l'escolarització d'immigrants. Aquests dèficits es reflecteixen en uns resultats prou justos quant a l'aprenentatge de la llengua per part dels estudiants: un estudi realitzat el maig entre 2.277 nens de sisè curs de primària, que compara els resultats en diferents habilitats lingüístiques entre els alumnes escolaritzats en castellà i els escolaritzats en valencià, constata que en cap cas la mitjana dels alumnes arriba al notable¹⁹⁵.

7.1.5. Illes Balears

Durant l'etapa de govern del PP a les Illes Balears, s'han succeït diverses iniciatives que tenien com a efecte l'erosió de la presència del català en el sistema educatiu. Aquestes accions han

¹⁹² *Avui*, 18/05/2007.

¹⁹³ *Avui*, 06/09/2007.

¹⁹⁴ *Avui*, 01/02/2007.

¹⁹⁵ *Levante*, 22/06/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

provocat la reacció contrària dels sectors educatius i socials més compromesos amb la normalització de la llengua. Un dels acords plasmats en el pacte de govern, signat el juny de 2007 per les forces d'esquerra, consisteix en la revisió de la normativa aprovada durant l'etapa política precedent que contradigui la Llei de Normalització Lingüística i el Decret de mínims, que garanteix l'ús del català en almenys el cinquanta per cent de les assignatures durant l'educació primària i secundària.

El 13/09/2004¹⁹⁶, la Conselleria d'Educació va publicar l'ordre que regula el dret dels pares a elegir la llengua del primer ensenyament dels alumnes, entès essencialment com l'etapa d'educació infantil (és a dir, entre 3 i 6 anys). La finalitat de l'ordre era que els pares poguessin triar si volien que els seus fills fessin el primer ensenyament en català o en castellà i que els centres respectessin aquesta tria. Segons els responsables polítics, aquesta mesura no entrava en contradicció amb el decret de mínims, perquè en un 50% de les altres matèries s'usaria el català com a llengua vehicular. D'aquesta manera, des del Govern es fomentava una opció oposada a la que proposaven els programes d'immersió lingüística, que no havien parat de créixer des que es van iniciar a les Illes Balears (dels 9 centres del curs 1991-1992 s'havia passat als 115 del curs 2002-2003). Una opció que endarreriria l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura en català i que, en canvi, i segons els experts, no milloraria la del castellà. Com que dins de la mateixa classe hi podia haver uns pares que triessin una llengua i uns altres que en triessin una altra, la solució de la Conselleria va ser destinar dos mestres a cada una d'aquestes classes: un usaria el català i l'altre usaria el castellà. Segons els responsables polítics, aquesta era una manera d'aplicar el que ells anomenaven "atenció a la diversitat".

Aquest projecte, igual que tots els promoguts pel Govern del Partit Popular en els centres escolars, va provocar l'oposició d'una àmplia majoria dels sectors vinculats a l'escola; per això, des de la Conselleria es van prendre mesures de pressió perquè els centres s'hi acollissin i, als qui ho feien, se'ls oferien millores en la dotació de recursos (humans i materials). Així i tot, una immensa majoria de centres i de pares no s'acullen a aquest programa i els infants continuen rebent la lectoescriptura en català, tant a centres públics com a concertats, la majoria dels quals s'havien afegit a aquesta opció durant els darrers cursos. Durant el primer curs (2004-2005) s'hi acullen onze centres, en pla experimental. La majoria de pares que duen els seus fills a centres que ofereixen l'opció de tria, generalment ubicats a zones amb predomini de població castellanoparlant, elegeixen el català. Tan sols el 37% dels alumnes de primer i segon d'infantil dels 16 centres que es van acollir al programa d'elecció de centres van triar el castellà. A més, un 16% va demanar que s'incrementés la proporció d'hores lectives en català¹⁹⁷. Per al curs 2005-2006, el Govern va fer extensiva a tots els centres la possibilitat d'oferir la tria de la llengua en què s'havia de fer la lectoescriptura; malgrat les pressions i que els centres que s'hi acollien rebien un increment de personal i de recursos materials, només s'hi van acollir 9 centres més¹⁹⁸.

Durant el darrer trimestre del 2005 es va fer pública la intenció de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern balear de publicar una modificació del model lingüístic escolar que permetés la millora de l'aprenentatge d'una llengua estrangera. Inicialment, aquesta modificació suposava la modificació del decret de mínims (en què s'estableix que, com a mínim, un 50% de les matèries s'han d'impartir en català), ja que s'havia de dedicar una tercera part de l'horari a cada una de les tres llengües (català, castellà i la llengua estrangera). La majoria dels sectors relacionats amb l'ensenyament (professorat, sindicats, associacions de pares, universitats, direccions de centres educatius...) i amb la defensa de la llengua catalana s'hi van manifestar en contra per diverses raons, a més de les conseqüències negatives que

¹⁹⁶ BOIB núm. 130, de 18/09/2004.

¹⁹⁷ *Diari de Balears*, 11/5/06.

¹⁹⁸ *Diari de Balears*, 04/07/2005.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

tenia sobre la presència del català a l'escola. Precisament per aquest fet, els sectors contraris a la normalització lingüística s'hi van manifestar a favor (significativament, el mateix dia que es feia pública la proposta, *El Mundo* (04/11/2005) publicava el titular "El Govern planea reducir el catalán para hacer trilingües los colegios").

Malgrat l'oposició dels sectors educatius i l'oposició i les reserves per part d'òrgans com el Consell Escolar de les Illes Balears¹⁹⁹ o el Consell Consultiu²⁰⁰, el 20/06/2006 es va fer públic el decret que regula el "model trilingüe"²⁰¹. En aquesta publicació hi ha alguns canvis significatius amb relació a les propostes inicials. Per exemple: l'aplicació ha passat a ser voluntària, el primer any només es pot fer a un nivell, l'ensenyament en llengua estrangera pot ser menor que una tercera part de les hores lectives, i la resta del currículum s'ha de repartir de manera "equitativa" (que no vol dir igual) entre el català i el castellà segons criteris d'«eficiència i racionalitat» (article 2). El Govern va anunciar que durant el primer any d'aplicació, el curs 2006-2007, hi podria destinar tres milions d'euros, que serien suficients perquè s'hi acollissin uns 45 centres, que eren el nombre que considerava adequat per al primer curs. En total, durant el curs 2006-2007, són 27 els centres (Resolució del 26 de juliol, BOIB, 03/08/2006) que ho han posat en pràctica, amb moltes dificultats en algun dels seus grups per manca de professorat preparat. D'aquests 27 centres, n'hi ha 21 de concertats (78%) i 6 de públics (22%). En una compareixença parlamentària, el conseller d'Educació manifestava la satisfacció pels resultats de la implantació i anunciava que seria obligatori per al proper curs²⁰². Així i tot, el desencert del decret s'ha fet evident, no sols per la baixa participació de centres, sinó per les dificultats que han tingut els pocs centres que s'hi han acollit per trobar professorat adequat, tot i la reducció dels objectius inicials; n'és una mostra el fet que el 09/11/2006 la Conselleria publicqués un anunci en què sol·licitava la provisió de serveis d'«auxiliars de conversa» per poder donar suport als sis centres públics que apliquen el pla.

El nou Govern del Pacte de Progrés anuncia cap a meitat del 2007 que eliminarà el model d'ensenyament trilingüe implantat pel Govern del PP. El nou model pretén estendre l'ensenyament de l'anglès a tots els centres educatius, tant públics com concertats, incloent-hi l'assignatura de llengua estrangera i preveient també la possibilitat que s'imparteixi en aquesta llengua alguna assignatura convencional. El pla pilot d'ensenyament trilingüe s'extingirà, doncs, sense haver aconseguit l'adhesió de la comunitat educativa i havent xocat amb l'oposició del sindicat majoritari entre els professors de l'ensenyament públic, el STEI. Durant els darrers mesos de l'any també es desaccelera el desenvolupament de la disposició reglamentària sobre l'opció lingüística en el primer ensenyament.

Pel que fa a l'ensenyament secundari, un vegada més, i malgrat els missatges i les actuacions gens favorables a la llengua catalana per part del Govern, la utilització del català a les proves de selectivitat s'ha incrementat. Del 65,8% d'alumnes que van fer les proves en català a la convocatòria de juny de 2004 s'ha passat al 70,9% del 2005 i al 72,4% del 2006. Aquests valors se situen per damunt del 90% entre els alumnes procedents de centres de Menorca i de centres de pobles de Mallorca.

Durant el període analitzat, el Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears va dictar la sentència de 15 de desembre de 2005, que anul·lava parcialment el Decret 111/2002, de 2 d'agost, pel qual s'estableixen l'estructura i l'ordenació dels ensenyaments de batxillerat a les Illes Balears. La sentència conclou que la regulació de l'ensenyament dels aspectes comuns de la llengua i la literatura catalanes i castellanes és contrària a la configuració dels ensenyaments

¹⁹⁹ *Diari de Balears*, 27/04/2006.

²⁰⁰ *Diari de Balears*, 15/06/2006.

²⁰¹ Decret 52/2006, BOIB de 20/06/2006.

²⁰² *Diari de Balears*, 10/11/2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

mínims establerta pel Reial decret 3474/2000, de 29 de desembre, la qual cosa restringeix l'autonomia educativa del Govern balear en aquest àmbit.

7.1.6. Catalunya del Nord

A la Catalunya del Nord, l'ensenyament del català dins de l'escola primària augmenta lentament però regularment, tant en efectius com en classes. Actualment, el nombre d'establiments que ofereixen un ensenyament bilingüe francès-català és de 12 escoles, repartides en el conjunt de la Catalunya del Nord. El nombre total de classes supera les 60 i el nombre de mestres és de 67, amb efectius que volten els 1.350 alumnes. L'ensenyament agafa diverses formes, de la iniciació al cicle 2 (maternal, CP, CE1) i l'ensenyament de llengua viva al cicle 3 (CE2, CM1, CM2), fins a la seva forma més acabada i eficaç: el bilingüisme a paritat horària a totes les classes del currículum.

Actualment, en faltar locutors catalans i mestres locutors rossellonesos jubilats, els encarregats de compensar aquesta mancança són els 40 intervinents de català, estudiants de la universitat i empleats per l'APLEC (Associació per a l'ensenyament del català) amb l'ajut dels ajuntaments i el Consell General (a l'excepció de la Vila de Perpinyà que assumeix sola les 2.000 hores de català). Algunes escoles repartides en tota la geografia nord-catalana han firmat convenis i s'han posat d'acord amb l'APLEC per tal d'invertir 1,5 hores d'iniciació i de sensibilització a la llengua i la cultura catalanes. Reben aquest ensenyament un total de 7.435 alumnes de primària i parvulari, a més d'uns 230 suplementaris provinents de l'ensenyament privat.

Només es pot comptar amb la nova generació dels 20 i 30 anys. Aquesta és la generació d'intervinents de català i de mestres bilingües. Els candidats a les oposicions específiques de mestres (CRPE langue régionale) són insuficients. La manca de locutors i la falta de mestres és conseqüència del dèficit lingüístic de finals del segle xx i perjudica, avui dia, l'ensenyament mateix de la llengua.

Ara per ara, l'ensenyament del català a les escoles segueix un camí ascendent i el procés de desenvolupament està assegurat pels propers anys amb l'obertura de 4 noves cursos l'any vinent. Es preveu un increment del nombre d'alumnes pels propers anys, tot i que un dels problemes és el nombre de mestres. Actualment, les oposicions ofereixen un nombre total de 10 places cada any i la propera temporada n'haurien d'oferir al voltant de 12. La dada preocupant és la baixada d'efectius d'estudiants que preparen les oposicions per esdevenir mestres bilingües. Cal notar que els nous textos de la circular 2005 no aborden la qüestió de les llengües anomenades *regionals*, la qual cosa significa que queden vigents els textos de la circular del 2001²⁰³.

Pel que fa a l'ensenyament immersiu de La Bressola, continua la tendència de creixement. En l'actualitat, l'entitat compta amb 7 escoles repartides pels pobles de Nyils (57 alumnes), Prada (més de 100 alumnes), El Soler (més de 100 alumnes), Sant Esteve (62 alumnes), Càldegues (24

²⁰³ Els textos oficials de referència per a l'ensenyament d'una llengua viva estrangera o llengua dita "regional" a l'Estat francès:

- Programa d'ensenyament de llengües estrangeres o regionals a l'escola primària: Butlletí Oficial (BO) fora de sèrie núm. 4 del 29 d'agost del 2002 completat pel BO fora de sèrie núm. 2 del 19 de juny del 2003.

- Preparació de la reentrada escolar 2006: Circular BO núm. 13 del 31 de març de 2006.

- Renovació de l'ensenyament de les llengües vives estrangeres: Circular núm. 2006-093 del 31 de maig del 2006 (BO núm. 23 del 8 de juny 2006).

- Circular N°2001-167 del 5 de setembre 2001 (BO núm. 33 del 13 de setembre 2001) referent a l'ensenyament d'iniciació a una llengua regional i ensenyament bilingüe francès-català.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

alumnes) i els barris del Vernet (més de 100 alumnes) i Sant Galdric (més de 100 alumnes) de Perpinyà. L'únic institut de secundària se situa al poble del Soler (60 alumnes).

El curs 2006-2007 els efectius de l'escola han superat els 600 alumnes. Aquest nou ascens d'efectius supera el del curs 2003-2004, que va comptar amb un alumnat d'aproximadament 510 alumnes. La progressió d'efectius es triplica en l'espai de 8 anys, la qual cosa garanteix l'èxit d'aquestes escoles. Tanmateix, el creixement no reflecteix la demanda real, molt més superior encara. El problema d'espai, de falta de locals i de motius econòmics ha obligat la direcció a rebutjar desenes de matrícules. Les perspectives de creixement a les escoles per al curs 2007-2008 es concentren a Perpinyà, ja que l'Ajuntament ha facilitat nous locals. L'institut del Soler compta amb 60 alumnes i enguany completarà el cicle fins a 3r d'ESO. La Bressola és l'escola que té perspectives de tenir una evolució més ràpida, ja que la notorietat i els resultats que està adquirint porta molts pares a voler inscriure-hi els seus fills.

Amb tot, els problemes ja esmentats bloquegen, ara per ara, el creixement de la Bressola. El 14/03/2007 se celebraven els 31 anys des de l'obertura de la primera escola amb el manifest "Per la Bressola i la llengua catalana", llegit pel jugador del F.C. Barcelona Oleguer Presas, en el qual es denunciava la manca de locals, de mitjans i de voluntat política per ajudar aquestes escoles. El director general, Joan Pere Le Bihan, va destacar l'ajut de la Generalitat de Catalunya i la regió Llenguadoc-Rosselló, però lamentava l'absència de suport per part del Consell General, com a institució que representa la Catalunya del Nord²⁰⁴.

Una de les iniciatives de l'any 2006 que podria tenir alguns efectes és la declaració que va fer el rector de l'acadèmia de Montpeller en relació a l'ensenyament de les llengües minoritzades. El rector de l'acadèmia, durant el consell acadèmic de les llengües regionals celebrat a Montpeller el 14/03/2006, anunciava un pla acadèmic de desenvolupament de l'ensenyament de les "llengües regionals" amb la intenció d'articular-lo a l'entorn de dues voluntats²⁰⁵: 1) reestructurar i desenvolupar l'ensenyament d'aquestes llengües; i 2) apropar tots els alumnes de l'acadèmia a la història i a la cultura "regionals". Indicava la realització d'aquest pla amb 10 objectius planificats per a la temporada 2006²⁰⁶. El rector de l'acadèmia responia que el pla de desenvolupament estaria previst per la reentrada del 2006 i que es posaria en marxa progressivament. Insistia en la voluntat de tirar endavant accions fortes amb tots els actors i institucions que ho desitgin.

²⁰⁴ <<http://www.amicsbressola.cat/>>

²⁰⁵ Font: Ressenya del Centre Regional de l'Ensenyament de l'Occità al Consell Acadèmic de les Llengües regionals del 14 de març 2006.

²⁰⁶ Objectiu 1: atribució de 60 hores setmanals (3 llocs de treball) per engegar la continuïtat escola/institut/ i Institut/liceu. Objectiu 2: augment del nombre de places a les oposicions de professors de les escoles (+10) i nominació obligatòria dels admesos sobre places d'ensenyament de llengua regional (requeriment d'una prova escrita abans de les oposicions). Objectiu 3: generalització per al conjunt d'alumnes de l'Acadèmia de la Història Regional de la Cultura i de la Llengua Occitana i Catalana. Objectiu 4: publicació d'una circular rectoral en la qual s'especifiquin els objectius de la sensibilització, de la iniciació de l'ensenyament de les llengües regionals i de l'ensenyament bilingüe en llengua regional. Objectiu 5: realització d'un llibret d'història regional i d'un llibret d'occità i de català destinats a ajudar els professors per tal de generalitzar una aproximació de la història i de la cultura i de les llengües regionals a favor del conjunt d'alumnes de l'acadèmia. Objectiu 6: creació d'un lloc web del Rectorat amb dues temàtiques destinades als alumnes i ensenyants («Acadèmia-occità» i «Acadèmia-català»). Objectiu 7: realització d'una antologia amb "els millors textos en occità i en català" destinats a incentivar la iniciació de les dues llengües. Objectiu 8: organització d'un seminari acadèmic de balanç sobre les eines, els mètodes i els resultats de l'ensenyament de les llengües regionals dins de l'acadèmia. Objectiu 9: desenvolupament dins dels establiments de les accions culturals i associatives que fan referència a la cultura i a l'ensenyament de les llengües regionals (es farà menció de les accions en els contractes entre acadèmia i establiment). Objectiu 10: preparació d'una convenció del partenariat entre l'acadèmia i la regió per acompanyar el desenvolupament de l'ensenyament de les llengües regionals.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

LLOCS BILINGÜES FRANCÈS /CATALÀ
ENSENYAMENT PRIMARI 2006 /2007

ESCOLES MATERNALS	N. CLASSES	EFFECTIUS PER CLASSES	TOTAL
Perpinyà/Joan Amade	1	14MS + 12 GS + 1 integració	27
Perpinyà/D'Alembert	2	23 GS + 13 MS + 1 integració	37
Perpinyà/Condorcet	1	7MS+19GS	26
Perpinyà/Arrels	3	24 PS + 23PS/MS + 21GS	68
Perpinyà/Lamartine	2	27MS/GS + 27MS/GS	54
Illa de Tet/Torcatis	2	26MS/26GS	52
Cabestany/La Fontaine	2	23 MS/26 GS	49
Prada/Aragó	1	26MS	26
Prada/Pasteur	1	25 GS	25
Elna/L. Michel	1	22 GS	22
Ceret/Pont del diable	1	16MS/9GS	25
Ceret/Miró	3	25 MS 37GS	62
TOTAL (12 escoles)	TOTAL 20		TOTAL 473

ESCOLES MATERNALS	N. CLASSES	EFFECTIUS PER CLASSES	TOTAL
Angostrina	1	Classe única 19	19
Font Romeu	2	15CE1/11CE2 + 16CM1/9CM2	51
Prada/Jean Petit	1	7CM1-21CM2	28
Prada/Jean Clerc	3	28 CP 23CE1/+ 19CE2/6CM1	76
Illa de Tet/Langevin	2	34CP-18CE1	52
Illa de Tet/Pasteur	2	24CE2 + 9 CE1/19CM1	52
Perpinyà/D'Alembert 1	4	45 CP/ 45CE1	90
Perpinyà/D'Alembert 2	4	34CE2 24CM1 + 41CM2	99
Perpinyà/Arrels	5	25CP 24 CE1 + 22 CE2 20CM1 +24 CM2	115
Perpinyà/Pasteur	2	25 CP 23 CE1	48
Ceret/Picasso	3	8CE1+14CE2/13CM1+9CM2	74
Ceret/Chagall	4	20CP-25CE1+21CE2/25 CM1-12CM2	103
Elna/Néo	3	22CP-25CE1/20CE2-23CM1+15	90
Cabestany/Prévert	3	28CP+23CE1+23CE2+20CM1	94
El Pertús	1	Classe única 28	28
TOTAL (15 escoles)	40		1020

Situació global de l'ensenyament del català a la Catalunya del Nord 2006/2007

Català	Iniciació cicle 2	ELV cicle 3	Bilingüisme	TOTAL
Efectius	8895	988	1492	11375

Nombre d'escoles maternals amb una secció bilingüe	12
Nombre d'escoles elementals amb una secció bilingüe	15
TOTAL	27

Nombre de classes bilingües a maternal	20
Nombre de classes bilingües elementals	40
TOTAL	60

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

LLOCS BILINGÜES FRANCÈS /CATALÀ
ENSENYAMENT PRIMARI 2005 /2006

ESCOLES MATERNALS	NOMBRE DE CLASSES	EFFECTIUS PER CLASSES	EFFECTIU TOTAL
Perpinyà/Joan Amade	1	14MS+12 GS+1 intégration	26
Perpinyà/D'Alembert	2	14 GS+9 MS/20 MS	43
Perpinyà/Condorcet	1	25GS	25
Perpinyà/Arrels	3	20 PS + 24 MS 26GS	70
Perpinyà/Lamartine	2	27MS/GS + 27MS/GS	54
Illa de Tet/Torcatis	2	26MS + 25GS	51
Cabestany/La Fontaine	1	28 GS	28
Prada/Arago	1	27 MS	27
Prada/Pasteur	1	26 GS	26
Elna/L. Michel	1	22 GS	22
Ceret/Pont du diable	1	16MS/12GS	28
Ceret/Miró	3	39 MS 26 GS	65
TOTAL: 12 escoles	19		472

ESCOLES ELEMENTALS	NOMBRE DE CLASSES	EFFECTIUS PER CLASSES	EFFECTIU TOTAL
Angostrina	1	18 (cl. unique)	18
Font Romeu	2	12CE1-10CM1/16CE2	38
Prada/Jean Petit	1	10CE2-15CM2	25
Prada/Jean Clerc	3	20 CP-19CE1+5CE2/5CE2+20CM1	69
Illa de Tet/Langevin	2	25CP-24CE1	49
Illa de Tet/Pasteur	1	19 CE2	19
Perpinyà/D'Alembert 1	4	49 CP 38CE1	87
Perpinyà/D'Alembert 2	4	50 CE2 2 CM1/22 CM2	100
Perpinyà/Arrels	5	27 CP 22 CE1 + 21 CE2 24 CM1 24 CM2	118
Perpinyà/Pasteur	1	25 CP	25
Ceret/Picasso	3	18CP-14CE1+13CE2/9CM1+20CM2	74
Ceret/Chagall	4	24CP-22CE1+5CE2/20CE2+8CM1/9CM1-20CM2	108
Elna/Néo	3	26CP-22CE1/21CE2	69
Cabestany/Prévert	3	23CP 23CE1 20CE2	66
El Pertús	1	18 cicle 2	18
TOTAL (15 centres)	38		883

Situació global de l'ensenyament del català a la Catalunya del Nord 2005/2006

Català	Iniciació cicle 2	ELV cicle 3	bilingüisme	TOTAL
Efectius	6210	925	1348	8483

Nombre d'escoles maternals amb una secció bilingüe	12
Nombre d'escoles elementals amb una secció bilingüe	15
TOTAL	27

Nombre de classes bilingües de maternal	19
Nombre de classes bilingües elementals	38
TOTAL	57

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

REPARTICIÓ HORÀRIA DELS CAMPS DISCIPLINARIS PER LLENGUA A CATALUNYA DEL NORD.

CICLE 1

CAMPS DISCIPLINARIS	CATALÀ	FRANCÈS	TOTAL
Llenguatge	4 h	4 h	8 h
Viure junts	2 h	2 h	4 h
Actuar en el món	2 h	2 h	4 h
Descobrir el món	2 h 30 min	2 h 30 min	5 h
Sensibilitat... creació	1 h 30 min	1 h 30 min	3 h
TOTAL	12 h	12 h	24 h

220 alumnes del cicle 1 fan 8 hores setmanals de matèria no lingüística en català

CICLE 2

CAMPS DISCIPLINARIS	CATALÀ	FRANCÈS	TOTAL
Llengua	4 h 15 min	5 h 45 min	10 h
Viure junts	15 min	15 min	30 min
Matemàtiques	3 h	2 h 30 min	5 h 30 min
Descobrir el món	1 h 30 min	1 h 30 min	3 h
Educació artística	1 h 30 min	1 h	2 h 30 min
Educació física i esportiva	1 h 30 min	1 h	2 h 30 min
TOTAL	12 H	12 H	24 H

697 alumnes de cicle 2 fan 7 h i 45 min setmanals de matèries no lingüístiques en català.

CICLE 3

CAMPS DISCIPLINARIS	CATALÀ	FRANCÈS	TOTAL
Literatura (dir, llegir, escriure)	2 h	3 h 30 min	5 h 30 min
Observació reflexionada de la llengua	1 h	1 h	2 h
Llengua viva estrangera			1 h 30 min
Història/geografia	1 h 30 min	1 h 30 min	3 h
Debat	30 min	30 min	1 h
Matemàtiques	2 h	2 h	4 h
Ciències	1 h	1 h	2 h
Educació artística	1 h	1 h	2 h
Educació física i esportiva	1 h 30 min	1 h 30 min	3 h
TOTAL	10 H 30 MIN	12 H	24 H

431 alumnes de cicle 3 fan 7 h 30 setmanals de matèries no lingüística en català.

Dins de l'ensenyament secundari, el català queda pendent de l'arribada dels efectius de les escoles primàries, de la voluntat de crear les classes i de l'obertura de places de mestre corresponents. En aquest sentit, els establiments que reben seccions bilingües es reparteixen entre Perpinyà (2 instituts), Prada i Ceret. La resta d'establiments imparteix català com llengua viva 1, 2 i 3. Els efectius d'enguany han estat de 1.233 alumnes que han escollit el català opcional i 253 que l'han après com a llengua viva 1, 2 o 3. L'ensenyament privat agrupa un total de 165 alumnes i l'institut Comte Guifré i la Bressola acumulen un total de 69 alumnes.

7.1.7. Franja

L'aprenentatge de la llengua catalana per part dels alumnes de les escoles de la Franja continua envoltada de dificultats, atesa la voluntarietat que obliga a complicades negociacions en el si dels claustres i atesa la manca de disponibilitat de professors, de caràcter itinerant. Malgrat això, durant el període s'han produït alguns avenços limitats de la llengua catalana a les aules.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Gràcies a l'acord de 2006 assolit amb l'Administració catalana, l'alumnat que hagi estudiat català al llarg de l'escolarització obligatòria obtindrà el reconeixement del nivell intermedi de coneixement (nivell B). Aquesta possibilitat, que s'aplica a partir del curs 2006-2007, contribueix a fer atractiva l'oferta de català als centres educatius de primària i secundària. Per consegüent, pot reforçar la tendència de creixement del percentatge d'estudiants de secundària que reben classes de català que s'ha observat els últims anys. El primer curs, un total de 186 alumnes dels instituts de Fraga, Mequinensa i Tamarit de la Llitera accedeixen al títol. Els alumnes de l'institut de Matarranya veuen truncada la possibilitat d'accedir al títol perquè, tot i que la ofereix a primària, l'institut de secundària de Vall-de-roures no ofereix l'assignatura, tal com denuncia el seu director²⁰⁷.

A més de la classe optativa de català, la Franja compta amb tres projectes bilingües d'innovació educativa a primària, que es realitzen a les dues escoles públiques de Fraga i a la de Tamarit de Llitera. El primer projecte comença el curs 2001-2002 a l'escola Miguel Servet (Fraga) i el curs 2007-2008 s'implanta el projecte trilingüe (castellà-català-anglès) al col·legi San José de Calasanz (Fraga). Aquests projectes consisteixen a introduir el català com a llengua instrumental a una matèria, com les classes de ciències naturals, que es fan en català. La resta del currículum és en castellà. Durant el curs 2007-2008, les primeres fornades d'escolars que han viscut la implantació d'aquests projectes comencen la secundària i el Govern d'Aragó accepta, sota les demandes i pressions de la comunitat educativa en aquesta línia, l'ampliació dels projectes a només un institut de secundària, el J. Sender de Fraga. Hi queden fora l'Institut Baix Cinca de Fraga i el de Tamarit de Llitera, tot hi que hi ha demanda. Els intents per eixamplar els projectes voluntaris topen amb les suspicàcies governamentals, que no els resolen positivament si la demanda és unànime per part dels claudres de professorat, pares i direcció.

7.1.8. L'Alguer

A l'Alguer l'escola municipal infantil i primària presenta realitats educatives diferents, també pel que fa a la presència de la llengua catalana. Així, en el 3r Cercle Didàctic (conjunt d'instituts situats en diferents indrets de la ciutat i del seu rerepaís, en contacte amb ambients socials i culturals diversos) es registra una hora setmanal als parvularis (infants de 3 a 5 anys) i a les escoles primàries (nens de 6 a 10 anys). Aquestes dades són també, grosso modo, representatives dels cercles didàctics de les escoles secundàries inferiors (d'11 a 13 anys).

D'altra banda, el Projecte Palomba, patrocinat pel CRP M. Montessori²⁰⁸, inclou l'ensenyament de la llengua com a part d'un projecte integrat territorial que abasta la promoció de l'esport, del territori, del diàleg intercultural i de la valoració de la cultura local. L'aplicació del programa es vincula a la facultat del titular de càtedra de concedir una hora a la setmana a un docent assenyalat pel CRP M. Montessori per impartir aquests continguts lingüístics i culturals²⁰⁹. La tasca pedagògica consisteix a aproximar els alumnes al lèxic de les feines, les receptes culinàries, les tradicions socials o les cançons populars en català, per mediació de l'italià. Es tracta, doncs, d'una lliçó no generalitzada a tots els instituts o classes, i els resultats en termes de competència lingüística dels estudiants són migrats.

El juliol del 2006 es feia públic el conveni signat entre la consellera d'Educació de la Generalitat, Marta Cid, i l'alcalde de l'Alguer, Marco Tedde, per tal d'obrir el proper curs

²⁰⁷ Silvestre Hernández, 29/12/07. "[L'ensenyament del català](#)". Columna Lo Cresol al *Diario de Teruel*.

²⁰⁸ <http://terzocircolo-alghero.it/testi/Pof.doc>

²⁰⁹ www.vilaweb.cat/www/alguer i <http://partal.com/alguer/>. En contra de dades publicades.

l'escola La Costura, que tindrà com a primera llengua l'alguerès, a més de l'italià i l'anglès, que s'ensenyaran com a segona i tercera llengua, respectivament.

7.2. Ensenyament universitari

7.2.1. Andorra

La Universitat d'Andorra es regeix per la Llei d'universitats de 30 de juliol de 1997²¹⁰, que estableix com a llengua oficial el català, i preveu que a més del català es puguin utilitzar com a instrument vehicular de l'ensenyament altres llengües. No hi ha constància de les dades d'ús d'aquestes llengües. El dia 27 de maig de 2007 la Universitat d'Andorra va ser admesa com a membre de l'Agència Universitària de la Francofonia (AUF), una xarxa mundial d'institucions d'ensenyament superior i de recerca que forma part del sistema de l'anomenada Francofonia institucional²¹¹.

7.2.2. Catalunya

La situació del català a les universitats dels territoris de parla catalana s'ha d'analitzar amb la perspectiva de l'horitzó del procés de Bolonya del 2010, que comporta canvis profunds en l'estructura, l'orientació pedagògica i els destinataris potencials dels estudis universitaris, d'acord amb l'objectiu declarat d'incrementar la mobilitat d'estudiants i professors. El procés europeu en curs obliga a cercar estratègies per compatibilitzar l'ús del català com a llengua pròpia de les universitats i les demandes lingüístiques vinculades amb la internacionalització dels sistemes d'ensenyament superior.

En el marc de la reforma de la Llei estatal d'universitats (LOU), aprovada per Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, el legislador reconeix implícitament la transcendència lingüística dels canvis en els quals es troben immersos els sistemes universitaris. El nou article 6.2 inclou una tímida referència a la necessitat que els poders públics adoptin mesures d'acollida lingüística que facilitin el coneixement de les llengües oficials distintes del castellà per part de tots els membres de la comunitat universitària²¹². Cal notar que la LOU no fa esment de la llengua castellana, de segur perquè l'Estat central ja disposa d'altres instruments lingüístics i extralingüístics (regulació de sistemes de selecció i avaluació del professorat, districte universitari únic, previsió d'instàncies coordinadores, etc.) que li permeten garantir la posició d'aquesta llengua dins del conjunt del sistema universitari espanyol.

A les universitats de Catalunya, el català retrocedeix com a llengua de la docència a les llicenciatures o titulacions de grau però, en general, manté posicions durant el curs 2004-2005. Així, les dades oficials ofereixen els següents percentatges de grups de classe impartits en català: UB, 66,4%; UAB, 61,8%; UPC, 59,4%; UPF, 66,3%; UdG, 80%; UdL, 53,05%; URV, 64,9%; UOC, 71,4%; URL, 75,8%; UVic, 84%; UIC, 44%; i UAO-CEU, 32%²¹³. El percentatge global supera el 50% en les distintes universitats públiques, i només en el cas de la URL entre les privades, amb un percentatge global del 63%. Amb tot, la comparació amb les dades immediatament

²¹⁰ BOPA de 20 d'agost de 1997.

²¹¹ <http://www.uda.ad/index.php?option=com_content&task=view&id=160&Itemid=158>

²¹² Article 6.2 LOU: "Los poderes públicos y las universidades a través de sus estatutos, establecerán mecanismos para que en los procesos de acogida de los diferentes miembros de la comunidad universitaria se favorezca el conocimiento suficiente de las lenguas cooficiales".

²¹³ <<http://www10.gencat.net/dursi/generados/catala/universitats/recurs/doc/xii-dades-linguistica.xls>> (cal tenir en compte que la metodologia de còmput aplicada no és uniforme i que pot existir una desproporció molt marcada entre ensenyaments d'una mateixa universitat).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

anteriors mostra, en la majoria de casos, un estancament o una disminució de la presència del català²¹⁴. Aquesta tendència es confirma a l'estudi encarregat per l'Institut d'Estudis Catalans sobre "L'ús de la llengua catalana en l'ensenyament superior en els Països Catalans"²¹⁵, que analitza quina ha estat l'evolució del percentatge de classes en català durant els darrers deu anys. Excepte en el cas de la Universitat de Barcelona (UB), en què el percentatge de classes en català ha pujat un 5,3%, a la resta d'universitats el percentatge de classes en català retrocedeix o es manté: a la Universitat Rovira i Virgili (URV) la disminució és d'un 0,1%; a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), el descens és d'un 0,6%; a la Universitat de Lleida (UdL), del 6,4%; a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), del 10%; i a la Universitat de Girona (UdG), del 13%. La darrera institució, que l'any 1999 comptava amb un percentatge del 93,8%, cedeix el primer lloc a la Universitat de Vic, amb un 84%.

Una situació distinta s'observa en els estudis universitaris de tercer cicle (doctorats, màsters i postgraus), en els quals el català té una posició clarament minoritària. Segons les dades de l'estudi citat de l'IEC, la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) realitza en castellà un 98% dels cursos; el percentatge arriba al 85% a la UPC; i a la UB i a la UPF, a un 75%, per sobre de la UAB, en què el percentatge de classes en castellà en els cursos de tercer cicle és d'un 53%. En el conjunt d'universitats dels Països Catalans (que inclouria aquí les de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears), la mitjana de classes en català és del 25%. Però aquest declivi es pot accentuar en un futur immediat arran de la reestructuració dels estudis universitaris en ensenyaments de grau i de postgrau, d'acord amb el marc de Bolonya, que pot propiciar un bandejament progressiu de la llengua catalana en els postgraus, que tendeixen a generalitzar-se com a formació complementària a l'ensenyament de grau.

Altres espais en els quals el català retrocedeix i el castellà guanya terreny són les diferents modalitats d'ensenyament universitari a distància o no presencial. L'estudi de l'IEC recull que la UB Virtual, gestionada per l'empresa Universitat de Barcelona Virtual S.L., redueix la presència del català al 2% de totes les seves activitats, ja que la llengua de la docència serà el castellà. Aquest cas no és, però, distint al d'altres exemples de fundacions i empreses —com La Salle, Les Heures, l'IDEC o l'IESE— que, sota el paraigües i el mecenatge de les universitats públiques, s'han incorporat a la lluita pels diferents segments de mercat de l'ensenyament superior.

La nova política gestora de les universitats, impulsada tant des de la Generalitat com des de les mateixes institucions d'ensenyament superior, incideix també darrerament en l'aplicació de criteris de multilingüisme a les tasques universitàries. Com a traducció més palpable s'apunta la introducció progressiva de l'anglès com a tercera llengua vehicular de la docència universitària²¹⁶. Entre les finalitats subjacents, n'hi ha que fan referència a les oportunitats formatives per als estudiants autòctons, i també a la captació d'estudiants de mobilitat, que les universitats fomenten per assegurar-se el seu finançament. L'estudi de l'IEC alerta de la possible conseqüència de "pèrdua de consideració dels nivells de docència en català, precisament un dels eixos ideològics de moltes universitats durant les primeres dècades de democràcia", la qual cosa pot afavorir el procés de substitució lingüística.

Els múltiples canvis i factors que incideixen sobre l'ús del català a la universitat ha motivat algunes iniciatives per part dels poders públics durant el període 2005-2007, que s'hauran de concretar en els propers anys. Així, el tractament de la llengua catalana en l'ensenyament universitari a Catalunya va ser un dels punts polèmics de la regulació lingüística del nou Estatut de 2006. El nou text declara el català llengua pròpia de l'ensenyament universitari (article 6.1),

²¹⁴ Vila; Pons (2005:162). Vegeu la nota 2.

²¹⁵ Elaborat per Tomeu Simó.

²¹⁶ Vegeu, *Pla d'Acció pel Multilingüisme a la UPF (2007-2013)* i *Pla de llengües de la UAB. Una aposta estratègica pel multilingüisme* (2008).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

garanteix el “dret a rebre l’ensenyament en català” (art. 35.1), i també reforça el compromís de la Generalitat i les universitats de garantir la presència del català en les activitats universitàries (article 50.2²¹⁷). Alhora es reitera el dret de tria lingüística per part del professorat i de l’alumnat universitaris que ja recollia la LPL (article 35).

El marc legal autonòmic no ha experimentat altres canvis que, en el context de canvi apuntat, contribueixin a protegir la llengua catalana a l’ensenyament universitari. El 10/02/2005 el grup d’ERC presentava al Parlament una moció en què s’instava el Consell Executiu a desenvolupar l’article 6.4 de la Llei d’Universitats de Catalunya de 2003 per tal de garantir el coneixement del català per part del professorat universitari. La moció, aprovada per tots els partits polítics amb representació a l’hemicicle, fixava un termini de tres mesos al Govern i li encomanava regular el sistema d’acreditació, les categories de professorat i el nivell de coneixement exigible. En absència d’aquesta normativa, diverses universitats, a través dels seus estatuts i altres normatives internes, han inclòs la llengua entre els criteris de selecció del professorat i han articulat els mecanismes d’acreditació del coneixement del català, la qual cosa crea inseguretats jurídica i dóna lloc a solucions diverses²¹⁸.

Altres mesures per fomentar la presència del català a les universitats proposen incorporar el nivell de classes en català al finançament públic per objectius²¹⁹. Actualment, la Generalitat ja destina una part significativa del pressupost previst per al Programa Erasmus a subvencionar les activitats d’acollida cultural i lingüística que les universitats ofereixen als estudiants que vénen a estudiar a Catalunya (cursos de llengua catalana de tot tipus; elaboració de materials i guies de conversa per a estudiants estrangers; suport a programes d’intercanvi lingüístic i de voluntariat lingüístic, etcètera).

El mes d’octubre de 2007 es fa públic que la Generalitat pretén que les universitats puguin establir proves de català i de castellà per tal que els alumnes que no procedeixen del districte universitari català acreditin que tenen un determinat nivell d’ambdós idiomes (Andalusia ja havia posat en marxa la prova de castellà). La proposta es relaciona amb la Resolució de 7 de maig de 2007 de la Secretaria d’Estat d’Universitats i Investigació²²⁰, que estableix que els alumnes de la resta de la Unió Europea i de Suïssa poden accedir a les universitats espanyoles amb la nota del centre de procedència, sense necessitat de fer les proves d’accés a la universitat (PAU). Aquesta mesura estatal, juntament amb les notes sistemàticament més altes de les PAU en altres comunitats autònomes, discrimina els estudiants catalans a l’hora d’accedir als estudis triats: especialment a les quatre facultats catalanes de medicina, a les quals, dels 835 alumnes que aconsegueixen entrar a primer el curs 2007-2008, només un 53,8% (450) són nascuts o residents a Catalunya. Des del Ministeri d’Educació es respon que només es poden establir requisits idiomàtics per als estudiants estrangers, ja que no es pot condicionar l’accés a les universitats catalanes d’estudiants d’altres comunitats, atès que Espanya és un districte únic²²¹.

²¹⁷ L’article 50.2 de l’EAC disposa: “El Govern, les universitats i les institucions d’ensenyament superior, en l’àmbit de les competències respectives, han d’adoptar les mesures pertinents per a garantir l’ús del català en tots els àmbits de les activitats docents, no docents i de recerca”.

²¹⁸ Entre les universitats públiques, han aplicat una política activa en aquest àmbit la Universitat de Barcelona (que ha acreditat prop de 1.000 professors) i la Universitat de Girona (on el febrer de 2007 el 50% del professorat havia presentat l’acreditació requerida).

²¹⁹ *Avui*, 05/02/2007.

²²⁰ *Resolución de 7 de mayo de 2007, de la Secretaría de Estado de Universidades e Investigación, por la que se dictan instrucciones para el acceso a la universidad española en el próximo curso 2007-2008, de los alumnos procedentes de sistemas educativos a los que es de aplicación el artículo 38.5 de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (BOE de 10 de maig de 2007).*

²²¹ *El País* 04/10/2007.

7.2.3. País Valencià

Quant a l'ensenyament universitari, destaquem les dades favorables oferides per la Universitat de València²²², les quals confirmen que els cursos 2004-2005 i 2005-2006 s'ha trencat la tendència a la baixa dels darrers cursos i ara torna a créixer la demanda de classes en valencià —al voltant del 26% dels alumnes—. Tanmateix, existeix una gran majoria d'alumnes —al voltant del 80%— que, tot i tenir la competència lingüística per fer-ho, no demana rebre classes en valencià (aproximadament 30.000 alumnes).

Pel que fa al conjunt de les universitats valencianes, s'ha publicat un informe²²³ segons el qual hi ha una diferència significativa entre la demanda i l'oferta de classes en català: el 15,75% voldria rebre classes en valencià, i només se n'ofereix un 11,21%. Hi hauria, per tant, una demanda no atesa de 4,42 punts, la qual cosa representa el 28,06% de l'alumnat. Encara més, si al 15,75% d'alumnes que volen rebre classes en valencià li sumem el 13,39% d'estudiants als quals els seria igual rebre les classes en valencià o en castellà, obtindrem una demanda potencial del 29,14% dels estudiants valencians que voldrien rebre les classes en valencià. Aquesta diferència tan gran (de 17,81 punts) respecte dels crèdits impartits en català (11,21%), tot i que no és intercanviable, podria significar que només s'atén el 38,88% de la demanda, i que queden sense atendre, en termes globals, gairebé les dues terceres parts, el 61,12%, de la demanda potencial dels universitaris.

7.2.4. Illes Balears

A les Illes Balears, el percentatge de classes en català a les llicenciatures o titulacions de grau de la Universitat és del 51%. Això representa un lleuger increment de l'1% de classes en català respecte de les dades anteriors relatives al curs 1999-2000, cosa que faria preveure una certa tendència a l'alça²²⁴. Pel que fa a la presència d'estudiants estrangers, la UIB no és una de les universitats amb més estudiants d'aquest tipus a les seves aules (durant el curs 2005-2006 hi havia 330 estudiants estrangers) i no es pot apreciar, amb les dades disponibles, que hi hagi hagut un impacte significatiu de la mobilitat sobre l'ús del català.

7.2.5. L'Alguer

A l'illa de Sardenya existeix, a més de la Universitat de Càller, la Càtedra de Català a la de Sàsser: la seva existència és el producte d'un conveni entre el Centre de Recerca de Recursos Pedagògics Maria Montessori, Òmnium Cultural, la Generalitat de Catalunya, la Universitat de Barcelona i el municipi de l'Alguer. Tot i el caràcter positiu d'aquesta experiència i l'interès dels estudiants pel català, la Càtedra funciona amb força dificultats de caràcter administratiu i de govern de la institució acadèmica.

²²² Informe sobre coneixements de llengua i opció lingüística dels estudiants (cursos 2004-2005 i 2005-2006) del Servei de Política Lingüística de la Universitat de València, Estudi General.

<http://www.uv.es/spl/v/docs/consultes/informes/Coneixements_05-06.pdf>

²²³ *El valencià a la Universitat. Evolució del curs 2001-2002 al 2004-2005*, informe elaborat per Maties Segura i Sabater, del Servei de Llengües de la Universitat Jaume I de Castelló.

²²⁴ Tomeu Simó i Mesquida: *L'ús de la llengua catalana a l'ensenyament superior als Països Catalans*, 2007. L'estudi destaca les particularitats que fan que aquestes dades siguin difícilment operatives i comparables amb les d'altres universitats dels Països Catalans. El Servei Lingüístic de la UIB realitza bianualment enquestes d'usos lingüístics entre els estudiants (nosaltres disposem de dades des de l'any 1999) establint unes categories d'ús diferents de les que presenten les altres universitats.

7.2.6. Institut Joan Lluís Vives

L'any 2005 va estar marcat per la celebració a Morella del desè aniversari de la creació de l'Institut Joan Lluís Vives (IJLV), la xarxa d'universitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, la Catalunya del Nord i Andorra. La seva finalitat és potenciar les relacions entre aquestes universitats a fi de coordinar la docència, la recerca, les activitats culturals i l'ús de la llengua pròpia. Actualment, l'IJLV està format per 20 universitats que representen un col·lectiu que engloba al voltant de 450.000 persones.

A part d'aquesta festivitat, l'IJLV va participar durant l'any 2005 en altres activitats pròpies a les de la seva naturalesa com xarxa d'universitats. Així, va intervenir en la polèmica sorgida arran la notícia de la possible exclusió de la Filologia Catalana del programa de graus. L'Institut va exercir una forta pressió, juntament amb altres actors de tota mena, per tal de fer rectificar el veredict de la Subcomissió d'Humanitats del Consell de Coordinació Universitària. Els estudis de Filologia Catalana, finalment, es van mantenir²²⁵. Una altra acció van ser la creació del portal de promoció del català *Llengua.info* (www.llengua.info), que posa a l'abast de les comunitats universitàries que en formen part i de la societat del seu entorn els recursos lingüístics de les 20 universitats que en formen part. El portal està organitzat en tres àrees: formació, assessorament i terminologia i dinamització. El mateix any l'IJLV s'adhereix al projecte de creació d'una euroregió universitària Pirineus-Mediterrània participa en un programa de cooperació internacional amb universitats d'Algèria.

Al llarg de l'any 2006, l'IJLV va celebrar també diverses activitats relacionades amb la llengua. La UIC, com a membre de la xarxa, va presidir el XVI Debat Universitari l'abril del 2006 a Barcelona. El seguit de conferències van ser clausurades pel rei Simó de Bulgària, aprofitant l'avinentsa de la conferència titulada "Bulgària en la construcció de l'espai europeu de llibertat i seguretat". La UAB va acollir el maig del 2006 la XI Mostra de Teatre Universitari, que va comptar amb la participació d'onze grups de diferents universitats de l'àmbit lingüístic català, amb l'objectiu de potenciar les "activitats orientades a fomentar el treball en comú dels membres de les diverses agrupacions participants" i d'experimentar una forma de fer teatre amb un segell distintiu.

L'any 2007 es posa en marxa el nou pla estratègic de l'entitat, que adopta la denominació pública de *Xarxa Vives d'Universitats*, amb la voluntat d'esdevenir la xarxa de referència per a l'acció conjunta de les universitats que en formen part. El pla estratègic identifica com a principals valors compartits per les universitats participants la unitat lingüística, la col·laboració interuniversitària, l'equitat entre tots els membres, el respecte a l'autonomia universitària, la democràcia com a forma de govern i la voluntat de protegir i donar servei conjuntament a la societat. També es defineix la missió com la de promoure la col·laboració interuniversitària i la de facilitar la interacció amb la societat. Tanmateix, pel que fa a la llengua no s'avança en el sentit de vincular la pertinença a la xarxa amb un compromís inequívoc de les institucions amb la normalització de la llengua en l'àmbit universitari.

Al llarg de l'any 2007, la xarxa ha continuat impulsant diverses iniciatives acadèmiques, culturals i d'intercanvi entre les diferents universitats de l'àmbit lingüístic: cursos d'estiu, la Lliga de debat universitari, la Mostra de teatre universitari celebrada a Lleida i premis de comunicació científica, entre altres.

²²⁵ A Catalunya, en un context en què la resta de filologies —tret de l'anglesa— també perden alumnes, l'ensenyament de filologia catalana, que s'imparteix a cinc universitats públiques, ha perdut més de la meitat d'estudiants en sis cursos acadèmics (1999-2005) i ha vist com els titulats es reduïen també a la meitat. El curs 2005-2006 s'hi havien matriculat 120 alumnes (*El Periódico*, 18/01/2007).

7.3. Altres tipus d'ensenyament

7.3.1. L'homologació dels nivells de català a les Illes Balears i al País Valencià

El Govern balear va aprovar el mes de juliol de 2005 el Decret 86/2005 que regula l'homologació dels estudis de català cursats durant l'ensenyament regular amb els certificats que expedia la Junta Avaluadora de Català.

L'anunci de l'elaboració d'aquest Decret durant l'any 2004 va ser la causa d'una elevada tensió en el sector de l'ensenyament a causa que el professorat considerava inadequat modificar la regulació existent en aquells moments (Ordre del 14 de maig de 2002), que determinava el nivell de l'homologació segons les qualificacions obtingudes a l'assignatura de català a 4t d'ESO (nivells A i B) i a 2n de batxillerat (nivells B i C). La proposta inicial de la Conselleria d'Educació era de donar el nivell C a tots els alumnes en acabar 4t d'ESO. Van ser diverses les veus que van alertar de la incongruència que suposava aquesta mesura, però el principal focus de tensió es va produir quan els col·laboradors de la Junta Avaluadora de Català van decidir atorgar un aprovat general a tots els examinands de la convocatòria de febrer, immediatament posterior a l'anunci d'aquesta mesura. Arran d'aquest enfrontament, el setembre del 2004 el Govern balear va suprimir la JAC, en va traspasar les funcions a la Direcció General de Política Lingüística i va crear la Comissió Consultiva d'Avaluació del Català (CCAC), amb funcions merament consultives (Decret 80/2004). A partir d'aleshores, la realització de les proves per a l'obtenció dels certificats de coneixements de català ha estat irregular, per la supressió i ajornament de convocatòries, per l'endarreriment en la publicació de resultats, per la manca de professorat col·laborador, etc.

El Decret definitiu es va publicar en ple mes de juliol, sense haver respectat el compromís que adquirien amb els ensenyants de congelar-lo fins que disposessin d'estudis que permetessin prendre la decisió més idònia. Així i tot, presenta una rebaixa significativa; en acabar 4t d'ESO, els alumnes obtenen el certificat B; i en acabar 2n de Batxillerat, el C. No obstant això, aquests nivells encara estan per damunt del que els estudis realitzats anteriorment aconsellaven establir. Durant el curs 2005-2006, s'ha mantingut la tensió en les relacions entre el professorat de català i l'Administració i han continuat les protestes.

Al País Valencià, la problemàtica relativa a l'homologació dels títols i els certificats de llengua s'emmarca en el context de la política secessionista impulsada des de les instàncies autonòmiques (vegeu *supra* 4.1.1). La sentència del Tribunal Suprem de 15 de març de 2006 anul·la l'ordre dictada pel Govern valencià l'any 1995, que privava d'homologació amb els certificats valencians de la Junta Qualificadora els certificats administratius de coneixement de català emesos per organismes similars de Catalunya i les Illes Balears i el títol de llicenciat en Filologia Catalana. Des del Govern valencià, Esteban González Pons anuncia que no acataran la sentència —acompanyada de moltes d'altres sentències relatives a l'homologació del títol de Filologia Catalana—, malgrat que ja no poden recórrer-la davant cap altra instància, i addueix com a element nou el reforçament de la identitat del valencià en el nou Estatut d'autonomia.

7.3.2. L'ensenyament no universitari de català a adults

L'oferta d'ensenyament no universitari de català per a adults ha experimentat un creixement sostingut durant el període 2005-2007. A Andorra i a Catalunya, que són els territoris més actius en l'àmbit analitzat, aquest auge es relaciona bàsicament amb el fenomen de la

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

immigració i les necessitats d'acolliment lingüístic de la nova població²²⁶. A la Catalunya del Nord, l'oferta formativa en català tracta essencialment de suplir l'absència d'ensenyança regular de català en el marc del sistema educatiu.

A Andorra, la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, de 9 de juny de 1994, estableix com a part del programa de formació bàsica d'adults l'estudi del català, llengua oficial de l'Estat i mitjà de comunicació i integració (article 61). A part de la formació permanent, el Ministeri d'Educació manté una oferta de cursos gratuïts de llengua catalana i convoca regularment exàmens oficials lliures per acreditar aquest coneixement. Des del mes de març de l'any 2005 l'Àrea de Política Lingüística i el Centre de la Cultura Catalana impulsen a Andorra el projecte "Voluntaris de la Llengua" per tal de facilitar l'aprenentatge del català i l'acolliment al país de les persones immigrants o que hi resideixen però que encara no parlen la nostra llengua. Un any després ja s'havien format un total de 120 parelles, i hi havia llista d'espera d'aprenents de català perquè se'ls assignés un voluntari²²⁷. D'altra banda, en el marc del Pla Nacional Lingüístic, durant l'any 2007 s'han posat en marxa mòduls de català subvencionats pel Govern, com a complement als cursos que ofereix el Ministeri d'Educació i als centres d'autoaprenentatge. A diferència dels cursos que organitza el Ministeri d'Educació, amb els mòduls no s'expediran títols oficials, sinó que es conceben com una eina útil per a sectors determinats, com els treballadors que fan campanya d'hivern.

A Catalunya, segons una enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat, de l'any 2007, el 76% dels catalans creu que els immigrants haurien d'aprendre el català i que aquest aspecte s'hauria d'incloure en la propera Llei d'acollida de la immigració, mentre que només el 14,7% dels ciutadans pensa que no hi hauria d'haver aquesta exigència²²⁸. Les necessitats formatives de català de la població adulta són ateses fonamentalment a través de la xarxa de centres del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), que els darrers anys ha incrementat considerablement l'oferta de cursos de català²²⁹. En el període 2005-2006, el CPNL ha ofert un total de 3.231 cursos presencials als quals s'han inscrit 68.598 alumnes. Cal destacar que 1.874 cursos, dels quals es van beneficiar 42.177 persones, corresponien als nivells inicial i bàsic, adients per a les persones novingudes que desconeixen la llengua. A més, 7.750 alumnes han seguit un curs a distància i 1.639 han seguit un procés autònom en un centre d'autoaprenentatge. A Barcelona, la davallada del coneixement de català coincideix amb les gran onades d'immigració que es concentren a la capital. La Generalitat ha abocat més recursos per aturar el declivi de l'ús social del català amb una intensificació de la tasca formativa. L'any 2007, en el marc del CPNL, augmenten un 89% les persones immigrades que fan cursos de català a Barcelona. A més d'ampliar-se el nombre de cursos generals, se n'ofereixen d'adaptats a les necessitats de col·lectius específics, com és el cas de la comunitat xinesa de la ciutat.

El mes d'octubre del 2007, la Generalitat va presentar un curs de català gratuït per Internet titulat *Parla.cat*. El nou curs en línia constitueix una eina informàtica moderna que incorpora múltiples recursos per a l'aprenentatge de la llengua en el pla oral i escrit. A través d'aquesta eina es pretén incrementar la xifra de 70.060 persones que en acabar el 2007 seguien l'ensenyament del català a distància. El curs ha costat 4.380.000 euros²³⁰.

²²⁶ No es fa referència aquí a cursos per a col·lectius professionals específics dins de la funció pública o en l'àmbit socioeconòmic privat, que s'esmenten en els apartats corresponents. Tampoc les accions específiques d'acollida lingüística, esmentades en l'apartat 6.2.1.

²²⁷ Gabinet de premsa del Govern, 25/04/2006.

²²⁸ *Regió 7*, 06/07/2007.

²²⁹ Vegeu les dades d'aquesta evolució, que assenyalen el triple de cursos durant el curs 2006-2007 respecte del període 2000-2001; els països de procedència de l'alumnat es poden consultar a l'*Informe de Política Lingüística 2006*:

<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Informe%20de%20politica%20linguistica/Arxius/6_immigracio.pdf>

²³⁰ *Segre*, 10/03/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

A la Catalunya del Nord, l'oferta de cursos de català també està creixent. La Universitat de Perpinyà ofereix cursos al Centre d'Autoaprenentatge de Català de Perpinyà, cursos d'Òmnium Cultural als pobles i, en col·laboració amb la Casa de la Generalitat, a Perpinyà. El 2005, Òmnium Cultural va impartir cursos a 380 alumnes a 14 municipis mentre que l'Ajuntament de Perpinyà ofería cursos als barris a més de 80 persones. Sempre a Perpinyà, i gràcies a la creació del Centre d'Autoaprenentatge, més de 200 persones van poder formar-se en llengua catalana, entre altres, els empleats administratius de la vila. Enguany l'oferta de català s'estén a la Maison de l'Europe i a altres municipis del territori. Com a nota negativa, el 16/08/2005 el Govern francès decideix suprimir dues de les places de professors de català a la Universitat de Perpinyà, fet que pot provocar una disminució de les hores lectives anuals.

8. Mitjans de comunicació i indústries culturals

8.1. Televisió i ràdio

8.1.1. Andorra

Al Principat d'Andorra, la televisió digital terrestre (TDT), tecnologia digital que proporciona un major número de canals de televisió i una millor qualitat d'imatge i so mitjançant ones de ràdio convencionals en comptes de transmissions per satèl·lit o cable, és ja una realitat. Com en la resta de territoris, en breu serà l'únic senyal que s'oferirà. En aquests moments conviuen el senyal analògic i el digital. Quant a la ràdio, el senyal digital (DAB) ja funciona i és una oferta més del servei de telecomunicacions d'Andorra. Ràdio i Televisió d'Andorra S.A. és la societat pública que aglutina les ràdios i la televisió propietat de l'Estat andorrà. Entre els principis establerts en la Llei de la radiodifusió i la televisió pública, del 13 d'abril de 2000, hi ha "la promoció de la llengua, així com l'execució de la missió cultural, educativa i social pròpies d'Andorra". En l'actualitat, la programació d'Andorra Televisió (ATV) i Ràdio Nacional d'Andorra (RNA) és íntegrament en català. Des de l'Àrea de Política Lingüística s'hi duen a terme accions dinamitzadores, com el concurs de guions televisius elaborats per estudiants que produeix i enregistra la Televisió d'Andorra.

Tanmateix, l'any 2007 el castellà es converteix en la primera llengua de l'oferta televisiva d'Andorra en sumar-se els senyals espanyols de Cuatro i La Sexta. Dels quinze canals disponibles, només quatre són en català, tots de titularitat pública (ATV, TV3, K3/300 i 3/24). El castellà, el francès i el portuguès acaparen la resta d'opcions, amb nou canals més entre el servei analògic i el digital. Al final de l'any 2006 se suprimia la programació cultural del Canal 33 de la graella del Principat d'Andorra a causa de la reformulació de l'oferta de Televisió de Catalunya (TVC), amb la introducció de novetats a la televisió digital terrestre, que va obligar el Servei de Telecomunicacions d'Andorra a decidir continuar oferint el 33 o optar per un nou canal infantil durant el dia (K3) i la reemissió de sèries i pel·lícules en horari nocturn (300). Amb l'inici de l'apagada analògica, a finals del 2007, el Canal 33 tornaria a la graella andorrana²³¹.

8.1.2. Estat espanyol

En el marc de l'Estat espanyol, la principal qüestió dins de l'àmbit televisiu en el període tractat és la implementació de la televisió digital terrestre (TDT). La TDT substituirà la televisió analògica a l'Estat espanyol a partir del 3 d'abril del 2010. Mentrestant, conviuen les emissions digitals i les analògiques, el que s'anomena *simulcast*, emissió digital simultània de la mateixa programació que el canal analògic. Amb una incidència menor sobre el conjunt de la població, cal esmentar també la presència de la televisió per satèl·lit, la televisió per cable i l'Internet Protocol Television (IPTV).

El 24 de juny del 2005 el Consell de Ministres va aprovar el pla de reforma del sector audiovisual que incloïa dos reials decrets pels quals es modificava el pla tècnic de televisió digital terrestre (TDT) i el pla tècnic de televisió privada i s'aprovaven els avantprojectes de la Llei general audiovisual i de la Llei de RTVE. L'avantprojecte de la Llei general audiovisual incloïa el compromís del Govern socialista, a instàncies d'ERC, d'introduir en la programació de

²³¹ *El Temps*, 15/05/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

la TDT l'obligació d'oferir el doblatge dels continguts en català, gallec i basc (el 25% dels programes de ficció, animació i documentals enregistrats). En acabar el 2007, l'avantprojecte no havia prosperat. En canvi, sí que prospera el Pla Tècnic Nacional de Radiodifusió Sonora en Modulació de Freqüència (setembre 2006), mitjançant el qual es pretén eliminar l'elevat nombre d'emissores il·legals i millorar la cobertura d'algunes empreses radiofòniques d'àmbit estatal, tot aprofitant al màxim l'espai radioelèctric. A diferència de la televisió, continua sense arrencar la tecnologia digital de difusió radiofònica (DAB).

Les Corts Generals aprovaven el 2006 la Llei 17/2006, de 5 de juny, de la ràdio i la televisió de titularitat estatal. Aquesta norma converteix la Corporación RTVE en a societat mercantil estatal dotada d'autonomia, amb capital social íntegrament estatal, i amb dues societats filials: Televisión Española, en l'àmbit dels serveis de televisió, connexos i interactius; i Radio Nacional de España, en l'àmbit dels serveis de ràdio, connexos i interactius. Dins de la funció de servei públic de la Corporació, s'inclouen referències genèriques a la promoció de la diversitat lingüística i a la difusió i el foment de les cultures i les llengües espanyoles²³². Tanmateix, l'article 28 obvia el pluralisme lingüístic en regular el "Pluralisme i dret d'accés" als mitjans, i esmenta només la "pluralitat social, ideològica, política i cultural de la societat espanyola", en contra del mandat exprés de l'article 20.3 de la Constitució de garantir el pluralisme "de les distintes llengües d'Espanya". D'altra banda, les comunitats autònomes no formen part del Consell d'Administració, que és l'òrgan que nomena i supervisa la tasca dels equips directius de la Corporació i les filials, ni del Consell Assessor, com a òrgan de participació de la societat en la Corporació²³³. Per tant, tampoc hi ha una recepció clara de la previsió estatutària de participació de la Generalitat en la designació dels membres del Consell de Ràdio i Televisió²³⁴.

El 4/12/2007 la comissió mixta Congrés -Senat de control parlamentari de RTVE va aprovar el contingut del manament-marc de RTVE, previst en la Llei 17/2006, que fixa els principis generals de la seva actuació durant els pròxims nou anys. El manament incorpora propostes de difusió de llengües cooficials segons les "realitats lingüístiques de cada comunitat autònoma" sempre que la nova tecnologia de difusió, la digital, ho permeti. Aquesta redacció ambigua és fruit de l'esmena pactada per PSOE i Entesa, amb el suport de CiU i IU (i amb l'oposició del PP, ERC i PNB i l'abstenció del BNG). Des de Catalunya, el conseller Tresserras havia demanat anteriorment que en el marc de la reforma de RTVE es creés un canal digital que emetés a tot l'Estat amb l'objectiu de garantir la pluralitat lingüística²³⁵. Si bé el ministre de cultura Molina li donava suport en la reunió de la Conferència Sectorial de Cultura de 31 de juliol de 2007, des de l'ens autònom RTVE s'afirmava desconèixer el projecte que, si bé seria viable tècnicament, no passaria en tot cas d'una intenció pendent de madurar.

Al llarg de l'any 2006 el plans del Govern estatal per sanejar econòmicament RTVE mitjançant una reestructuració i un expedient de regulació d'ocupació, van anar acompanyats de l'anunci de desmantellament de les emissions territorials de TVE i Radio 4, primera emissora que va emetre regularment en català després de la Guerra Civil. L'anunci va provocar una àmplia reacció de rebuig social i institucional, especialment a Catalunya i a les Illes Balears, on es va qüestionar la pretensió de l'Estat de defugir del seu compromís amb el plurilingüisme. Des de Catalunya, el conseller Tresserras va fer gestions davant la Societat Estatal de Participacions Industrials (SEPI) per ajornar la decisió de posar fi a la presència del català a RTVE i de tancar Ràdio 4. El director general de CCRTV, Joan Majó, afirmava també que "el Govern espanyol no

²³² En concret, diversos preceptes fan referència a: "Promoure la cohesió territorial, la pluralitat i la diversitat lingüística i cultural d'Espanya" (article 3.e); "Editar i difondre canals radiofònics i de televisió de cobertura internacional que coadjuvin a la projecció cap a l'exterior de les llengües i cultures espanyoles..." (article 3.g); i "Fomentar la producció de continguts audiovisuals europeus i en les llengües originàries espanyoles..." (article 3.n).

²³³ Vegeu els articles 11 i 23 de la Llei 17/2006.

²³⁴ Els membres del Consell d'Administració són nomenats pel Congrés dels Diputats (8) i el Senat (4).

²³⁵ *Avui*, 09/01/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

pot deixar de responsabilitzar-se del manteniment del català”. El síndic de greuges també intervenia i rebia a través del Defensor del Poble estatal l’acord de reestructuració de l’ens de 12/07/2006, que garantia la continuïtat de les emissions territorials (25/10/2006)²³⁶. La continuïtat de les desconnexions dels serveis territorials televisius i radiofònics semblava salvada per la Llei 17/2006, que fa referència a l’ús de les llengües oficials pròpies de les comunitats autònomes en les desconnexions (article 7, “Estructura de la Corporació de RTVE”²³⁷).

A finals de març del 2007, després del nomenament de la nova directora de TVE a Catalunya, Montserrat Abad, es fa públic que TVE a Catalunya continuarà emetent programació en català, però s’eliminen quatre programes (els espais d’entrevistes *Senyores i senyors*, *Amb ulls de dona*, *135 escons* —un dels espais veterans de la cadena— i *La banda*, programa d’informació esportiva). Es mantenen els informatius actuals (*L’informatiu migdia* a TVE-1 i *L’informatiu vespre* a TVE-2), programes com l’espai cultural *Continuarà...* i s’incorpora una hora diària al Canal 24 Horas (que es pot veure per TDT i Digital+) . Això permet que es mantingui el mateix nombre d’hores (gairebé 16 setmanals), però que s’empobreixi de manera important la programació. Una de les novetats és la iniciativa de doblar al català sèries i programes que s’emeten per a tot l’Estat per tal que l’espectador tingui la possibilitat d’escollir la llengua, tant en analògic, pel sistema Dual, com en TDT²³⁸. Des del Sindicat de Periodistes de Catalunya es critiquen les absències i grinyols provocats per la reestructuració. L’informatiu *Cat24*, emès des de l’abril pel Canal 24 Horas, deixa d’emetre durant el mes d’agost i rebaixa a mitja hora l’hora inicial que ocupava a la graella. D’altra banda, es critica la desaparició de *Catalunya avui*, que havia d’integrar-se en *L’informatiu vespre*.²³⁹ En un comunicat, el Consell Assessor lamenta la “inexistència d’una franja estable en català a TVE” i la seva “pèrdua de capacitat innovadora” i de programes en català.²⁴⁰ El setembre de 2007 s’estrena el programa *59 segons*, que ocuparà dues hores de màxima audiència a La 2. A més *L’informatiu migdia* (TV-1) i *L’informatiu vespre* (La 2) s’emetran simultàniament pel Canal 24 Horas. Així, a la fi del 2007 RTVE continuava emetent amb regularitat, tot i que la programació televisiva patia reduccions horàries i pèrdua de continguts en els diferents territoris. És a dir, actualment la presència del català en les emissores televisives de canals públics de titularitat estatal (TVE-1 i La 2) es manté, si bé en una situació precària.

L’Informe del CAC²⁴¹ indica que les hores de producció encarregades a TVE Catalunya (per a les desconnexions i per a producció estatal) era de 2.321 l’any 2001 i que va pujar fins a 2.892 l’any 2003. Tot i que el 2004 va sofrir una important davallada, fins a les 2.475, sembla que els anys 2005 i 2006 s’ha estabilitzat en les 2.619 hores de producció.

A les Illes Balears, el pla de sanejament de TVE va afectar la reducció de programació del centre regional de TVE de les Balears, la qual cosa significa la reducció de l’oferta televisiva en català. Hi va haver un moviment de nombroses entitats (OCB, sindicats, associacions culturals, etc.), reunides en la plataforma “25 anys i més” que reclamaven el manteniment del centre i pretenien evitar la reducció de la programació i de la plantilla a 1/3, tal i com s’havia anunciat. El dia 13 de maig de 2006 hi va haver un concert de reivindicació organitzat per aquestes entitats. Així i tot, la programació s’ha reduït a un informatiu de mitja hora diària a la franja del

²³⁶ Informe al Parlament 2006, pàg. 70-72.

²³⁷ Article 7 de la Llei 17/2006: “La Corporación contará con la estructura territorial necesaria para atender la adecuada prestación de sus funciones de servicio público, proveer de contenidos regionalizados a la realidad estatal, contribuir al desarrollo de la cohesión interterritorial, atendiendo el hecho insular y las condiciones de regiones ultraperiféricas. Las desconexiones se harán en la lengua propia de las CC.AA.”

²³⁸ 23/03/2007

²³⁹ *Avui*, 8/8/2007

²⁴⁰ Comunicat de 18 de juny de 2007.

²⁴¹ Pàgina 203.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

migdia, de dilluns a divendres. Cal recordar que en l'anterior etapa de Govern socialista a Madrid va desaparèixer Ràdio 4 de Balears, que havia començat a emetre en català.

Al País Valencià, durant el 2006, TVE redueix encara més la quota de valencià a les desconexions. En els informatius, les notícies es presenten en valencià però són llegides en castellà.

A part de les dificultats del català en la televisió pública estatal, durant els darrers anys l'Estat espanyol ha emparat la creació de múltiples canals privats monolingües que arriben al territori catalanoparlant sense tenir en compte la seva realitat lingüística. No estan obligats, per exemple, a fer desconexions territorials en cap dels seus programes. A més, durant el Govern de Zapatero, s'ha palesat que el sector públic manté forts lligams amb bona part dels canals. Pel que fa a les cadenes privades de concessió estatal (Antena 3, Tele 5 i Canal +), durant el 2004 van deixar d'emetre un espai de la seva programació en català. Entre els canvis més significatius de l'oferta en el panorama televisiu hi ha el naixement de La Sexta (març 2006) i la consolidació de Cuatro (antigament Canal +, en obert des del novembre de 2005). Els dos nous canals no han demostrat sensibilitat cap a la diversitat lingüística, i a la fi del 2007 no havien emès cap programa en català. Així, les hores de programació en català en les televisions de concessió estatal han anat disminuint, fins a desaparèixer en alguns casos.

A tot això cal sumar-hi el fenomen de la recepció de nous canals de TDT en obert d'abast estatal. Emeten en *simulcast* totes les cadenes d'àmbit estatal —La Primera, La 2, Antena 3, Telecinco, Cuatro i la Sexta— i també existeixen dues emissores purament digitals d'àmbit estatal, Net TV i Veo TV. Addicionalment, cada operador analògic disposa de dos canals digitals extra, tret de TVE, que en té tres. Aquests canals són: Clan TVE/50 años, Canal 24 horas, Teledeporte, Antena.neox, Antena.nova, CNN+, 40 Latino, Telecinco Estrellas, Telecinco Sports. Net TV i Veo TV també tenen un canal digital extra (SET en Veo i Fly Music). Així, sense que s'hagi alterat significativament el pes del sector públic en el sector televisiu, l'augment exponencial de la disponibilitat de programacions de TDT d'àmbit estatal desequilibra clarament l'oferta en favor del castellà, en no trobar una correspondència en l'existència de televisions privades d'àmbit autonòmic.

El setembre de 2007 neix Sies.tv, una televisió per Internet especialitzada en continguts culturals dels territoris de parla catalana. Es tracta de la primera televisió per Internet específicament cultural de l'Estat.

8.1.3. Catalunya

Durant el trienni 2005-2007 s'han dut a terme importants canvis legislatius, que coincideixen amb un moment de transformació de l'estructura i l'oferta dels sectors televisiu i radiofònic.

Pel que fa a l'ordenació general del sistema general dels mitjans televisius i radiofònics a Catalunya, cal esmentar l'aprovació pel Parlament de Catalunya de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya. Es tracta d'un instrument legal força complex que abasta la regulació de nombrosos aspectes del funcionament d'aquests mitjans, públics i privats. La Llei recull el règim de protecció del català i de l'occità en les activitats de comunicació audiovisual; recull essencialment el règim que ja estableix la normativa lingüística vigent i l'adapta als paràmetres reguladors de la Llei²⁴². El text determina un règim d'infraccions i sancions en cas d'incompliment de les obligacions de llengua i música cantada

²⁴² Vegeu els articles 22, 26.3.f), g), m) i o), 32.1, 2 i 3.c), 48.d), 52.1.b), 53.1.f) i 2.c), 84.1.b) i 2, 86, 87, 115.b), 120.2.a) i b), 3.a).b) i c), 126.1, 133.f), 136.1.b), 2 i 3, i la disposició addicional quarta.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

en català i en aranès. Aquesta regulació lingüística va ser impugnada pel recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Govern estatal del PSOE contra aquesta Llei. El 18/01/2007 el Tribunal Constitucional va acordar aixecar la suspensió dels preceptes lingüístics, que fins a la decisió definitiva del Tribunal són d'aplicació a l'activitat dels operadors en el camp audiovisual a Catalunya.

En desplegament de la Llei anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha aprovat l'Acord 295/2007, de 19 de desembre, pel qual s'aprova la instrucció general del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre la presència de la llengua i la cultura catalanes i de l'aranès en els mitjans de comunicació audiovisual, que revisa l'anterior instrucció del 2004²⁴³. Entre altres aspectes, es precisa que l'ús normal del català (o de l'aranès a la Vall d'Aran) per part dels mitjans televisius i radiofònics gestionats per la Generalitat i els ens locals equival al 90% del temps d'emissió. Es reiteren les previsions legals per als prestadors de serveis televisius de gestió privada subjectes a la instrucció (51% de les obres europees difoses en qualsevol llengua oficial a Catalunya, de les quals un 50% com a mínim han de ser en català) i per als radiofònics (50% de la programació en català) i pel que fa a l'obligació d'ambdós d'emetre el 25% de la música cantada en català, es preveuen adaptacions específiques per als prestadors que emetin música en un 75% del total de la programació. Durant el període analitzat, aquest organisme ha dut a terme una tasca continuada de seguiment de l'aplicació de les disposicions lingüístiques, tant en l'apartat dels programes en català com en l'emissió de música catalana. La reforma del 2007 pretén establir fórmules més àgils de presentació de la informació per part dels prestadors de serveis de ràdio i televisió, que s'havien queixat anteriorment d'una creixent burocratització de les relacions dels operadors, públics i privats, amb el CAC, centrada en declaracions trimestrals molt detallades sobre els continguts que emeten i, molt particularment, els de tipus musical.

Pel que fa a als mitjans televisius i radiofònics de la Generalitat, la Llei 11/2007, d'11 d'octubre, la Corporació Catalana de Mitjans de Audiovisuals n'estableix el nou marc legal. Aquesta norma inclou dins de la funció de servei públic, la de "difondre i promocionar la llengua catalana" (article 2); dins dels principis institucionals s'estableix que "la llengua institucional per prestar el servei públic de comunicació audiovisual de la Corporació Catalana de mitjans audiovisuals és el català" (article 22). Sobre aquesta declaració, el Partit Popular va plantejar una petició de dictamen al Consell Consultiu, argumentant que s'excloïa el castellà. El dictamen del Consell manté que el català, com a llengua pròpia, és la llengua d'ús normal i preferent dels mitjans de comunicació públics de Catalunya²⁴⁴. D'altra banda, Ciutadans – Partit de la Ciutadania, un cop aprovada la Llei, demana al Defensor del Poble que presenti un recurs d'inconstitucionalitat pel tema lingüístic.

El mes de març de l'any 2006, el Consell de la CCRTV va aprovar per unanimitat una revisió de la seva Carta de Principis per a l'Actuació dels Mitjans de la CCRTV, en la qual s'estableix que els periodistes, els col·laboradors fixos i la resta del personal contractat per la Corporació utilitzarà el català quan estiguin en antena, de manera que l'ús d'altres llengües serà excepcional i motivat. Pel que fa a experts, convidats i testimonis, en igualtat de condicions, s'acordava donar prioritat a les declaracions en català. A mitjan juliol de 2006, el Consell d'Administració va instar el director general, Joan Majó, a fer-ne un seguiment, a la vista de la laxitud detectada en l'aplicació de diversos punts del document. Una polèmica singular és motivada, el setembre del 2007, per la decisió dels responsables de Catalunya Ràdio de no

²⁴³ Vegeu l'article 117 de la Llei 22/2005, de 29 de setembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya, que atribueix a aquest organisme noves competències en matèria de normalització i foment de la llengua i la cultura catalanes i de l'aranès.

²⁴⁴ Dictamen núm. 281, de 14 d'agost de 2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

consolidar com a col·laboradora fixa de la tertúlia matinal una escriptora que no s'expressava en català.

L'evolució de l'espai televisiu en català es caracteritza per l'augment de l'oferta de cadenes i programes. En un context de canvis tecnològics i de competència creixent entre les diferents cadenes, la presència absoluta i relativa del català en aquest mitjà es veu significativament afectada. Alguns especialistes apunten com a fet significatiu la davallada constant de TV3, bàsicament perquè les condicions de competitivitat que ha d'afrontar són molt més difícils que les de fa una dècada. En la situació actual, es fa més evident que les possibilitats d'un espai català de comunicació depenen de la creació d'unes condicions propícies, d'un mercat protegit com es fa en altres llocs d'Europa i de l'emergència d'empresaris que apostin pel mercat en català.

Des de la CCRTV s'ha impulsat el desenvolupament de la TDT, i el 28 de novembre del 2005 s'inaugurava el nou canal 300, la primera oferta de TDT a tot l'Estat espanyol. El canal 300 basava la seva programació en sèries i cinema de caire més clàssic durant el dia i de més entreteniment als vespres. Durant el 2006, TVC implanta quatre canals digitals: el 300, només amb senyal digital, i TV3, K3-33 i 3/24, que emeten la mateixa programació en digital i en analògic (*simulcast*). A partir del desembre d'aquest any, el K3-33 es desdobra: d'una banda continua existint el K3-33 analògic i de l'altra, el que fins ara era el K3-33 digital es converteix en 33 digital (33D); la programació del K3 passa a compartir espai amb el 300 en un reconvertit K3-300. Aquests canvis permeten guanyar hores diàries d'emissió i diversificar la programació.

D'altra banda, l'any 2005 la CCRTV va crear el Servei Català de Doblatge, amb la voluntat d'assumir el doblatge de pel·lícules per a televisió, cedint prèviament, i de manera gratuïta, el doblatge a les distribuïdores per a l'exposició a les sales comercials, la inclusió en les edicions de DVD i vídeo i la cessió del doblatge a les televisions que comprin els drets d'emissió. Televisió de Catalunya (TVC) va presentar en societat el servei *3alacarta.com* amb l'emissió en directe i l'hemeroteca a través d'Internet de tots els canals públics de la TVC.

El Govern de la Generalitat de Catalunya va adjudicar el juny del 2006 els 59 canals de televisió digital terrestre (TDT) local privada, a partir de les sol·licituds presentades per 122 empreses. Per primer cop a l'Estat es va fer una obertura pública d'ofertes per a la concessió de mitjans de comunicació, que avaluava la Secretaria de Telecomunicacions i la direcció general de Mitjans Audiovisuals de la Generalitat, i que finalment puntuava el Consell Audiovisual de Catalunya (CAC). El Grup Canal Català TV és el gran vencedor del concurs de TDT, ja que aconseguix llicències en totes les demarcacions catalanes (16) en les quals havia presentat ofertes. Localia, a través de Collserola Audiovisual, aconseguix 3 llicències a la província de Barcelona. CAT 4, encapçalada per l'empresari cinematogràfic Antoni Llorens, també obté 3 concessions, el mateix nombre que el Grup Estrader Nadal. En tres demarcacions (Blanes, Balaguer i la Vall d'Aran), un dels programes en licitació queda desert.

El 24 d'agost del 2005, la Generalitat de Catalunya també va donar el vist-i-plau a l'operació de compra del 75% de Flaix TV per part de Vocento, el grup de comunicació al qual pertanyen el diari ABC i l'emissora Punto Radio. Flaix TV, que era propietat del grup Mediapro i el grup Flaix, amb un 50% de les accions cadascun, passava així a formar part de la xarxa de televisions locals de Vocento, que tenia 41 emissores associades arreu de l'Estat.

L'impacte lingüístic de l'entrada de la TDT ha suscitat diferents interpretacions. Segons el secretari de Mitjans de Comunicació de la Generalitat, Albert Sáez, permetrà l'augment de l'oferta en català fins a un 60%²⁴⁵; però altres apunten un debilitament de l'espai de

²⁴⁵ El Punt 23/08/2007

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

comunicació en català a causa de l'entrada de grups mediàtics espanyols a la TDT local, cosa que provocaria una pèrdua de posició dels operadors autòctons, sobretot a l'àrea metropolitana de Barcelona. Tot i això, s'apunta que el reconeixement legal de les televisions locals a través de la TDT comporta també garanties d'arrelament al territori, i reforça la tendència a crear grups multimèdia locals i comarcals. La principal mancança es refereix a l'oferta digital de cobertura de tot Catalunya, només representada la marca *8tv* del grup Emissions Digitals de Catalunya (participat majoritàriament pel Grup Godó). L'increment de canals privats en aquest àmbit sembla imprescindible per compensar la minorització de l'oferta en català que representa la multiplicació de l'oferta d'àmbit estatal.

El Sistema d'Indicadors Lingüístics de la Generalitat de Catalunya²⁴⁶ apunta que des del 2001 fins al 2005 la proporció d'hores d'oferta televisiva en català a Catalunya ha decregut, però en unes proporcions molt reduïdes: del 31,6% l'any 2001 al 30,1% el 2005. De fet, el gran canvi es va produir entre els anys 2001 i 2002, període durant el qual es passava de les 371,5 hores setmanals (de mitjana) de programació en català a les 354,25 hores. La xifra d'hores en català s'ha mantingut força similar de l'any 2002 fins a l'any 2005.

Taula 6 – Hores de programació en català de les cadenes de televisió terrestre general que es reben a Catalunya. Absoluts i percentatges.

	2001	2002	2003	2004	2005	
Català	Hores	371,50	354,25	359,12	353,28	354,26
	Percentatge	31,6	30,1	30,5	30,0	30,1

Font: Sistema d'Indicadors Lingüístics, del Gabinet Tècnic de la Secretaria General de la Presidència.

Tot i no disposar de dades oficials d'organismes sobre l'oferta televisiva dels anys 2006 i 2007, tot indica que l'oferta en català s'ha reduït. D'una banda, a principis de novembre de 2005 la programació del canal de pagament Canal+, que emetia 6 hores en obert, passa a emetre's exclusivament a través de la plataforma de pagament Digital+ i es substituïda per la del canal Cuatro, que emet 24 hores en obert i només en castellà. Aquest augment de les hores en obert fa augmentar les quotes de pantalla de la cadena, que en els darrers anys no pujava molt més del 2%²⁴⁷. I de l'altra, a finals de març de 2006 comença a emetre un nou canal estatal, La Sexta, també íntegrament en castellà. Això faria baixar l'oferta en català al 26,4%²⁴⁸, llengua que esdevé clarament minoritzada en aquest terreny.

La televisió per cable continua sense ajustar-se a les previsions legals quant a la presència necessària d'oferta en català. No sembla contribuir-hi de cara al futur el fet que Menta, l'operador de cable que tenia la concessió de les tres demarcacions catalanes, hagi estat adquirit per Ono, que es converteix així en l'operador de cable més potent de l'Estat espanyol.

No hi ha dades sobre la presència del català en el sistema IPTV (Internet Protocol Television). En el mercat català s'ha consolidat la plataforma de Telefónica, amb la marca Imagenio, que ofereix fins a 97 canals de televisió (a més de difondre tots els senyals de cadenes analògiques i digitals d'abast estatal i autonòmic, inclou canals temàtics i els canals internacionals de les televisions autonòmiques). Altres plataformes són Jazztelia TV i Orange TV.

En el camp radiofònic i durant el trienni 2005-07, a Catalunya continua consolidant-se un model de ràdio pública a tres nivells: l'estatal, l'autonòmic i el local. En el primer, a finals del

²⁴⁶ Secretaria de Política Lingüística. (no té data) *Sistema d'Indicadors Lingüístics*. Generalitat de Catalunya ([document en línia](#)).

²⁴⁷ *Informe de la comunicació a Catalunya 2005-2006*. Pàgina 247.

²⁴⁸ Les taules no inclouen el Canal 3/24, cadena informativa de la CCRTV i que emet només en català. Comença les seves emissions el setembre de 2003.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

2007 semblava assegurada la continuïtat de Ràdio 4, emissora pionera en català²⁴⁹; en el segon, no hi ha canvis substancials en el grup d'emissores de Catalunya Ràdio, tret d'alguns reajustaments de programació i el canvi de format de Catalunya Cultura, que passa a anomenar-se iCat FM. Algunes ràdios d'àmbit local en FM es beneficien de la consolidació de freqüències atorgades en el seu dia en el pla pilot.

Pel que fa a l'estructura del mercat de la ràdio generalista en català, la crisi i el canvi de format d'Ona Catalana, afegits a la pèrdua d'audiència de COMRàdio i a l'estancament de Ràdio 4, destaquen la posició avançada de Catalunya Ràdio i RAC1, cadena en creixement constant des del 2004. Quant a la ràdio musical, creix l'oferta de nous formats, però no va acompanyada d'un increment de l'audiència. El fenomen resultant és la tendència de les emissores cap a una concentració d'oferta, que reforça la música més consolidada i l'adreçada al públic adult.

L'oferta de ràdio en català és molt superior a la de televisió. Segons indica el Sistema d'Indicadors Lingüístics²⁵⁰, l'any 2002 el 88,8% de les emissores sobre les que es disposava de dades emetien més del 50% dels continguts en català, tot i que cal destacar que si no es tenen en compte les emissores municipals, el percentatge baixava fins al 70,2%.

Taula 7 – Emissores de ràdio segons ús del català (2002). Percentatges²⁵¹.

	Municipals	Comercials	Total
Més del 50%	91,9	70,2	84,9
Menys del 50%	1,5	29,8	10,7
Sense dades	6,6	-	4,5
Catalunya	100	100	100

8.1.4. País Valencià

Al País Valencià, l'any 2007, i segons xifres de la RTVV, Canal 9 TV emet el 56,5% de la seva programació en català, xifra que mostra un descens del 36% si mirem les dades aportades pel sindicat CCOO. Les emissions de TV3 i C33 (K3), que arribaven gràcies als repetidors instal·lats per Acció Cultural del País Valencià i que fins ara eren analògiques, s'han digitalitzat, de tal manera que ja no se n'emeten senyals analògics. Això ha provocat un avançament de l'adaptació tecnològica de molts ciutadans, per no deixar de veure TV3 i C33 i a més poder veure les noves emissions digitals en català. Ara, a més dels canals estatals anteriorment esmentats i els dos canals autonòmics, Canal 9 i Punt 2, al País Valencià s'emet en digital i de forma completa el canal múltiple de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, la qual cosa significa que hi ha dues emissores més en català al País Valencià, de manera que els nous canals digitals catalans (Canal 300 i 3/24) se sumen a TV3 i el K3/Canal 33 —ara en digital—. És a dir, durant bona part del trienni analitzat, els ciutadans valencians podien gaudir, amb excel·lent qualitat d'imatge i so, de quatre canals íntegrament en català a més del canal Punt 2 —segon canal de RTVV que emet íntegrament en català—. Tanmateix, com s'exposa més endavant, la continuïtat de les emissions de la CCRTV perillava cap al final del període.

El desembre de 2005 la Generalitat Valenciana va adjudicar les noves llicències digitals, amb multitud de denúncies públiques pel repartiment monocolor i exclusivament a mitjans propers

²⁴⁹ Vegeu *supra* 8.1.2.

²⁵⁰ Secretaria de Política Lingüística (no té data). *Sistema d'Indicadors Lingüístics*. Generalitat de Catalunya ([document en línia](#)).

²⁵¹ *Sistema d'Indicadors Lingüístics*. Generalitat de Catalunya.

<<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=954e1a7a7f0b7110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=954e1a7a7f0b7110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

al Govern: el diari conservador *Las Provincias* i la Cadena Cope, propietat de la Conferència Episcopal, obtenen una de les dues llicències de televisió autonòmica cadascuna. L'adjudicació dels nous canals digitals acordada pel Consell no respon a criteris de pluralitat: discrimina els projectes audiovisuals valencians i treu l'ús significatiu i normalitzat del valencià del nou panorama televisiu. S'ha denunciat que tant la forma de presentació com els resultats del "concurs" mostren la intenció de l'actual Govern de la Generalitat Valenciana de controlar per aquesta via l'opinió pública valenciana.

Pel que fa a les llicències de televisió local, els grans guanyadors són el grup catòlic Intereconomia (editor de la revista *Época* i el setmanari *Alba*) i Libertad Digital, propietat del polèmic periodista conservador Federico Jiménez Losantos. Intereconomía, propietat del periodista Luis María Ansón i l'empresari proper al PP Julio Ariza —que recentment va inaugurar un monument al papa Joan Pau II—, es queda amb quatre llicències importants com són les d'Elda, Alcoi, Sagunt i Oriola. Libertad Digital, una empresa relativament nova que no té cap experiència en el món audiovisual, s'emporta unes altres quatre emissores d'igual rellevància: Elx, Sagunt, Torrent i Alzira. Cal destacar que la presència de televisions propietat de Losantos se centra majoritàriament en zones on el PP actualment està en l'oposició. El diari *El Mundo* també n'ha sortit beneficiat; el seu grup, Unedisa, s'emporta tres llicències: Benidorm, València i Castelló. Les editores dels diaris *Levante* i *Información*, Prensa Valencia i Prensa Alicantina, totes dues propietat de Prensa Ibérica, han aconseguit dues llicències a Alacant i València. Canal 37, l'emissora vinculada a l'exdirectora de TVV Veia Reig, que va protagonitzar recentment un episodi de censura al valencià, ha obtingut dues emissores a Alcoi i Alacant, respectivament. També Televisión de Castellón, que ha estat el centre de polèmiques per declaracions taxades de franquistes i protagonista de diferents conflictes amb moviments socials locals, ha obtingut una llicència a Castelló i una altra a Morella.

Un dels projectes més reeixits per a una televisió en valencià, InfoTV, no ha rebut cap dels dos canals digitals als quals aspirava, tot i que era l'únic projecte que presentava la programació íntegrament en valencià. Tanmateix, els responsables de la primera televisió ciutadana en valencià ja van anunciar fa temps que disposen d'altres recursos per continuar en antena. Tampoc s'ha adjudicat cap llicència a Valencia Te Ve, la televisió de l'actual portaveu mediàtic de Coalició Valenciana; tampoc al grup Prisa, proper al partit socialista. Localia, la cadena de televisions locals de Prisa, només ha obtingut un dels quatre canals que demanava, el d'Ontinyent. I a més, haurà d'abandonar els canals que actualment té a València, Alacant, Elx i Castelló. Aquestes adjudicacions de la TDT al País Valencià han generat un torrent de protestes entre els que consideren que s'ha afavorit en exclusiva a empreses afins al PP.

La Generalitat Valenciana ha incomplert sistemàticament la LUEV, que obliga a impulsar el valencià en els mitjans de comunicació. El 2007 els ajuts destinats al foment del valencià en els MC van arribar a la xifra de 35.000 euros, una quantitat mínima comparada amb els 6,2 milions de la Xunta de Galícia o els 11,5 de la Generalitat de Catalunya. La normalització lingüística ha de prioritzar les polítiques de comunicació destinades a afavorir l'ús del valencià en els mitjans de comunicació.

Això no obstant, la polèmica més important en l'espai mediàtic valencià ha estat provocada per l'expedient administratiu sancionador obert per part de la Generalitat Valenciana contra Acció Cultural del País Valencià durant l'any 2007, per obligar-la a tancar els repetidors privats a través dels quals es retransmet TV3 i la resta de canals de la CCRTV al País Valencià. Aquestes emissions dels programes de la CCRTV no gaudeixen de llicència i estan en una situació jurídica feble, d'alegalitat o de buit legal o, segons algunes interpretacions, fins i tot d'il·legalitat. Es poden realitzar gràcies a la tolerància del Ministeri d'Indústria —ocupen freqüències d'àmbit estatal no expressament assignades a cap operador i, per tant, no impedeixen ni pertorben cap

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

altra emissió legal—, però no tenen títol d'habilitació atorgat, ni estatalment ni autonòmicament.

Com ja s'ha esmentat, en el context de la implantació de la tecnologia digital, TV3 va anar deixant d'emetre en analògic al País Valencià perquè el Govern espanyol, concretament el que aleshores era el ministre d'Indústria, José Montilla, volia la freqüència que TV3 ocupava des de feia 17 anys per a La Sexta. L'acord amb Acció Cultural del País Valencià per dur a terme aquest canvi de freqüència va ser que es podrien veure els quatre canals de TDT de la Corporació Catalana. Però l'Executiu presidit per Francisco Camps, aprofitant el buit legal existent, inicia un seguit d'accions que pretenen, mitjançant la clausura del repetidors existents, privar els ciutadans valencians de la part més significativa de l'oferta televisiva en català i posar obstacles a la comunicació entre els territoris que comparteixen una mateixa llengua²⁵².

L'intent de la Generalitat Valenciana de clausurar els repetidors de TV3 provoca una àmplia reacció social en contra al País Valencià, on s'han succeït les concentracions i els actes de protesta. Des del Govern de la Generalitat de Catalunya es proposa com a solució la celebració d'un acord de reciprocitat entre la CCRTV i l'ens valencià, RRTV, perquè TV3 i la resta de canals es puguin veure al País Valencià i Canal 9 a Catalunya, un acord semblant al que ja funciona amb IB3. Tanmateix, la Federació Lull, que agrupa entitats culturals dels tres territoris, es pronuncia en contra d'aquesta sortida al conflicte, atès que no asseguraria jurídicament la recepció del senyal i permetria al Govern valencià condicionar molts aspectes (nombre de canals, calendari, continguts, xarxa, freqüències i llibre d'estil), i reclama que les autoritats polítiques de Catalunya i l'Estat assumeixin les seves responsabilitats per preservar l'espai comunicatiu en català. Per donar base legal i estabilitat jurídica a les emissions de TV3 al País Valencià es proposa també la via del canvi legislatiu de la Llei del Tercer Canal al Parlament espanyol. El Ministre d'Indústria, Joan Clos, no es pronuncia públicament sobre les actuacions possibles del seu Ministeri respecte de la crisi dels repetidors. Al final del 2007 no s'havia materialitzat cap d'aquestes possibles solucions.

En el terreny judicial, el conflicte dels repetidors continuava obert al final del 2007, amb diversos processos pendents davant dels tribunals. D'una banda, ACPV ha recorregut al Tribunal Superior de Justícia del País Valencià contra l'expedient administratiu sancionador, pel qual se li pretén imposar una multa de 300.000 euros. D'altra banda, diferents jutjats del País Valencià s'havien pronunciat, amb criteris discordants, sobre les mesures cautelars de tancament sol·licitades pel Govern valencià: un jutjat contenciós administratiu d'Alacant va donar l'ordre de tancament del repetidor de la Serra de la Carrasqueta, executada *in extremis* pels funcionaris de la Generalitat (10/12/2007); diversament, el jutjat número 1 de Castelló va denegar la mesura cautelar contra el repetidor del Bartolo (Plana Alta), en considerar-la desproporcionada perquè afectava el dret fonamental a la llibertat d'expressió i d'informació; i el jutjat contenciós número 2 de València tampoc no havia autoritzat la clausura del repetidor de Mondúver (Safor). Altres jutjats tenien pendents les demandes de mesures cautelars relatives als repetidors restants. Els tribunals s'hauran de pronunciar, entre altres aspectes, sobre si la Generalitat té competència legal per intervenir sobre un canal de titularitat estatal.

8.1.5. Illes Balears

L'oferta televisiva a les Illes Balears és majoritàriament en castellà. L'acord entre Matas i Maragall perquè el Govern balear controlés el senyal de TV3 per a la seva difusió a les Balears, es produí el maig del 2004. Tot i això, l'acord ha fet possible que les Balears deixin de poder

²⁵² Aquestes actuacions entre en clara contradicció amb els articles 7.1.b i e i 11.2 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

veure retransmissions esportives a través de TV3 o del C33 quan les emet també IB3 o qualsevol altra televisió que emeti per a Balears. D'aquesta manera, a partir del campionat de lliga 2005-2006, la programació de TV3 ha estat tapada per la del canal 33 durant les retransmissions dels partits; i, des del començament de la lliga 2006-2007, es repeteix aquesta mateixa acció, tot i que ara els partits no els ofereix IB3, sinó La Sexta (en castellà). La mateixa operació es fa amb relació al Canal 9, en el qual la programació és ocultada per la de Punt 2. D'aquesta manera, s'ha passat d'una situació en què aquestes retransmissions podien ser seguides en català per TV3 i Canal 9 i en castellà per TV1, a només poder-les seguir en castellà.

L'any 2005 va començar a emetre la televisió autonòmica IB3. El nou canal autonòmic va ser rebut generalment amb molta indiferència pel conjunt de la població i amb preocupació per part dels sectors més sensibles respecte de l'espai mediàtic en català, per la baixa presència de la llengua a la graella. La directora era Maria Umbert, que fins aleshores havia estat cap de gabinet del president Matas. Inicialment estava previst que comencés a emetre en proves a partir del gener del 2005 i que, dos mesos després, comencés la programació convencional²⁵³. Els informatius de migdia es van començar a emetre el maig de 2005 i el mes de setembre es va inaugurar la programació definitiva. Segons declaracions de la directora d'IB3, aquesta televisió només emetrà pel·lícules en català si són doblades en "les modalitats insulars", cosa que, segons la mateixa directora, ara per ara és impossible a causa de la manca de desenvolupament de la indústria de doblatge a les Balears. Els únics productes doblats al català que s'ofereixen amb regularitat són exclusivament els que afecten la programació infantil.

El pressupost del 2004 estava previst que fos de 14,3 milions d'euros²⁵⁴. El pressupost per al 2005 era de 58 milions d'euros, però l'endeutament a finals d'any ja era de 64 milions. El pressupost per al 2006 ha estat de 65 milions (58 de previstos i una ampliació de 7). Per al 2007, el pressupost previst és de 53,7 milions. La publicitat que ha aconseguit captar és molt reduïda, al marge de la institucional pròpia, la qual cosa es reflecteix en el pressupost.

Aproximadament, només un 50% de la programació que ofereix IB3 al principi de l'etapa estudiada és en català, malgrat el que diu la Llei de normalització lingüística i malgrat que el Parlament balear el mes de març de 2004 va demanar que la cadena emetés en llengua catalana o que PP i UM pactessin que la llengua "habitual" o "majoritària" havia de ser el català. La negativa d'oferir en versió catalana les pel·lícules ja doblades per TV3 s'agreuja pel fet que IB3 en podria disposar gratuïtament. Les emissions d'IB3 en TDT van començar durant el 2006. Al final del període, la situació varia: hi ha una sèrie de canals que emeten sempre en català (TV de Mallorca, TV3, K3/33, Punt Dos i, a partir d'ara, IB3 i Televisió Menorquina); unes altres que ofereixen la programació en castellà i en català (TVE-1, M7, Localia, Canal 4, Canal 9 i TV Eivissa-Formentera); i unes altres que emeten sempre en castellà (La 2, La Sexta, Telecinco, Antena 3 TV, Cuatro, Popular TV...). D'aquesta manera, l'oferta televisiva en català que es pot sintonitzar des de les Balears pot oscil·lar, segons el moment, entre el 20% i el 35%. Pel que fa al panorama que actualment presenta la TDT, el desavantatge del català encara és més exagerat. Actualment, només es pot sintonitzar un canal que emet en català (IB3) i vint-i-un que emeten en castellà. Tot i que properament aquesta situació ha de millorar (IB3 disposarà de dos canals i TV de Mallorca de dos més, des del Govern s'ha demanat un altre múltiplex per poder fer arribar a tot el territori insular les emissions de TV3, K3/33, Punt Dos i Canal 9 i també hi haurà algunes televisions insulars que disposaran de canals TDT). És evident,

²⁵³ *Diari de Balears*, 27/3/04.

²⁵⁴ "22 milions en total, repartits en 14,3 per a la televisió, 1,5 per a la ràdio i la resta, per a despeses generals de la RTVIB". *Diari de Balears*, 31/3/04.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

però, que amb l'apagada analògica l'oferta relativa de televisió en català serà inferior a l'actual, sobretot si no s'assegura la recepció de totes les televisions que emeten en català²⁵⁵.

Dia 1 de març de 2005, IB3 Ràdio va començar les emissions amb un format de ràdio convencional. Actualment s'hi pot accedir des d'Internet²⁵⁶. La programació havia de ser íntegrament en català, però s'hi ha incorporat programació en castellà. La qualitat lingüística és, en general, molt baixa. L'assessorament lingüístic d'IB3 (ràdio i televisió) és a càrrec de lingüistes contractats pel COFUC, que també s'encarrega de fer classes de català als periodistes.

A part de crear IB3 Ràdio i IB3 TV, el Govern també ha creat IB3 Multimèdia per desenvolupar tot el que està relacionat amb la TDT.

També neix en el mateix període Televisió de Mallorca, que depèn del Consell de Mallorca i que compta amb el suport de tots els grups polítics de la institució. Va començar les emissions de prova el 10 de maig de 2006. El punt d'arrencada d'aquesta televisió va ser la voluntat de donar continuïtat a les televisions locals que van quedar sense llicència digital. En els seus estatuts s'explicita la voluntat de fomentar l'intercanvi de productes televisius en llengua catalana amb altres televisions de la resta del domini lingüístic. El Consell Assessor està integrat per vuit persones procedents d'associacions professionals, de la UIB i de la plantilla de treballadors. El Consell d'Administració està format per representants dels grups polítics presents al Consell. A diferència d'IB3, Televisió de Mallorca és una televisió que emet tots els seus continguts en català (tant els de producció pròpia com aliena, que dobla o subtitula) i la seva voluntat és que sigui una televisió de proximitat. Les emissions en proves van començar el mes de maig del 2006 i la programació regular el mes de setembre. El pressupost serà superior a 11 milions. A Televisió de Mallorca s'afegeix Ona Mallorca, la ràdio creada també pel Consell i que va iniciar les seves emissions el desembre del 2000²⁵⁷.

Les polítiques mediàtiques a les Balears varien la seva orientació després de les eleccions de maig del 2007. El nou director general d'IB3, Antoni Martorell, assegura que la ràdio i la televisió públiques de les Illes Balears no es limitaran a les varietats dialectals del català de cadascuna de les illes, sinó que optaran per la proximitat amb varietats estàndard; d'aquesta manera es canviava la política lingüística desenvolupada per l'anterior govern del PP i per l'exdirectora de l'ens, Maria Umbert. També es mantenen converses amb OCB, el qual redacta un decàleg de recomanacions que al·ludeixen, entre altres, a la necessitat d'assumir el llibre d'estil elaborat per la Universitat de les Illes Balears, de potenciar l'intercanvi de productes audiovisuals en llengua catalana amb TV3 i Canal 9 i de mostrar actituds positives cap al català, que seria a partir d'aquell moment la llengua usual de la televisió balear²⁵⁸. En conseqüència, es pot afirmar que actualment la programació és en català (tant la producció pròpia com les pel·lícules, les sèries i la programació infantil, a partir de la col·laboració amb els mitjans televisius de Catalunya).

El 21 de setembre 2007 el Govern balear va sol·licitar al Govern de l'Estat quatre nous canals de TDT per poder difondre a les Illes els canals de TVC (TV3 i 33) i els dos de TVV (Canal 9 i Punt 2). L'objectiu, segons l'executiu, era el de garantir les emissions dels canals públics de l'àmbit lingüístic català. A més, es mantenia un acord de reciprocitat amb la Generalitat segons el qual al Principat també rebria el senyal d'IB3.

²⁵⁵ CAC (2007) *La llengua catalana en els mitjans de comunicació de les Illes Balears*. Quaderns del CAC, 28.

²⁵⁶ <http://www.ib3.es/webib3/radio/index.jsp?idioma=ca>

²⁵⁷ S'hi pot accedir des de la xarxa: <http://www.onamallorca.net>.

²⁵⁸ *El Punt*, 30/08/2007.

8.1.6. Catalunya del Nord

L'oferta televisiva en català a la Catalunya del Nord està formada únicament per TV3 i el Canal 33, que es poden veure a la major part del territori, tot i que queden fora de l'àrea de cobertura el Conflent i l'àrea d'Illa de Tet. El 26 d'abril 2005 s'inaugura la delegació de TV3 a Perpinyà, si bé el seu funcionament és encara escàs. El fet que s'hagi endegat una campanya a favor de la retransmissió dels partits de la USAP de Perpinyà per part de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Perpinyà i que els esdeveniments de Catalunya del Nord apareguin de manera més aviat residual demostren la poca inversió de la cadena a la Catalunya del Nord aquests dos últims anys. L'aparició de la TDT a l'Estat francès i a la Catalunya del Nord el mes d'octubre de 2006 ha fet témer la desaparició de la cadena a les pantalles, tot i que es continua veient.

Els canals que varen desaparèixer de la pantalla l'any 2005 són TV Girona i Flaix TV, després que el Consell de l'Audiovisual francès decidís tallar l'emissió de les cadenes locals en favor de la presència de programes per a adults en l'horari nocturn. Només el Canal Nord, canal de Figueres, es rep amb normalitat a la Catalunya del Nord.

L'única cadena estatal que té una molt escadussera quota de català a la pantalla és France 3. De fet, fa un resum hebdomadari de 7 minuts en català els dissabtes i emet un cop al mes el programa *Viure al País*, que té una durada de trenta minuts, compartit habitualment amb programes occitans. Perpignan TV, canal local difós per cable, té uns 6.000 espectadors diaris i un programa d'entrevistes en català.

D'altra banda convé subratllar el conveni firmat el 28 de Juny del 2005 entre els canals locals Perpignan Infos (de la mà de Joan Pau Alduy) i la Televisió Comtal de Barcelona, que tenen intenció de presentar a concurs per la TDT un canal transfronterer. El conveni implica una producció conjunta i intercanvis de continguts.

En l'àmbit radiofònic, la Catalunya del Nord rep a la freqüència mitjana les emissores Flaix FM i Flaixbac, Ona Catalana, Catalunya Ràdio, Catalunya Informació i Catalunya Música, que integren prop d'un 12% del total de l'oferta. La cobertura del territori està al voltant del 75%, tot i que queden fora de l'àmbit les zones del Conflent, l'Alt Conflent i l'àrea d'Illa de Tet. L'única emissora que emet en català des del propi territori és Ràdio Arrels, ràdio de caire associatiu. També l'emissora més escoltada, France Bleu Roussillon, inclou petits cursos de català en directe, i els comentaristes inclouen frases bàsiques en català als seus programes.

La televisió en català també està amenaçada a la Catalunya del Nord, on la televisió es mira en francès. La producció televisiva en català és marginal, i la presència de TV3 i el Canal 33 no han pas aconseguit compensar aquest buit. És a través de diversos repetidors que els canals catalans arriben a les pantalles del 80% de la població nord-catalana. Això és degut a la pressió popular més que no pas per voluntat política. A Perpinyà també es poden rebre per cable, tot i que el 2007 el lloc de Canal 33 passa a ser ocupat per TV5, la televisió de la francofonia. Aquest fet ha mobilitzat diverses entitats culturals, com ara Aire Nou de Bao, la Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes o el Casal Jaume I de Perpinyà. Les entitats promouen la campanya "Catalunya del Nord vol la TDT catalana" per demanar que s'assigni una freqüència digital a la creació d'una televisió local en català i que es puguin veure la desena de canals que hi ha en català²⁵⁹.

²⁵⁹ *El Temps*, 15/05/2007.

8.1.7. Audiències

L'espai mediàtic i el món de les indústries culturals són molt diversos, tant en formats com en oferta. Actualment, a l'Estat espanyol, disposem de més instruments per conèixer la presència de la llengua catalana en els mitjans i en els diferents sectors culturals. Al mateix temps, la mesura de les diferents audiències s'ha diversificat en mètodes: les enquestes abracen la major part d'hàbits mediàtics i consums culturals, i són el mètode amb el qual podem comparar amb més facilitat els mitjans entre si. Tot i això, per al consum televisiu el sistema més rellevant és l'audímetre, que mesura en tot moment els consums televisius d'una mostra de llars. Les publicacions en paper (premsa, revistes i llibres) també se solen mesurar pel nombre d'exemplars venuts. I amb els mitjans que es distribueixen a través d'Internet, també es mesuren les visites.

Els estudis d'audiències amb els quals hem comptat són els següents:

- *L'Enquesta d'Usos Lingüístics* de 2003 i 2004 és la imatge més àmplia que tenim sobre el consum de mitjans de comunicació de tots els territoris. Ha estat elaborada a partir de dades declarades pels enquestats i se centra en la presència de les llengües en els mitjans consumits. El format és poc precís des del punt de vista mediàtic, donat que no es té en compte quins són els mitjans consumits. I la pregunta és força més imprecisa i difícil de respondre per un enquestat mitjà, donat que ha de recordar, explicitar i sintetitzar en el moment de l'enquesta els usos lingüístics quan consumeix diferents mitjans de comunicació, que no sempre són conscients²⁶⁰.
- L'any 2007 es va realitzar el primer Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, que elabora FUNDACC. L'enquesta presencial té en compte els tres territoris majors de parla catalana. És un estudi amb una mostra anual de 40.000 individus, amb un treball de camp continu i la possibilitat de segmentació per comarques a Catalunya, per regions al País Valencià i per illes a les Balears. A més, sociolingüísticament és més nítid que altres mesuraments, perquè accentua el seu interès per incloure els mitjans locals²⁶¹.
- El Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) és l'autoritat independent de regulació de la comunicació audiovisual creada per la Generalitat de Catalunya. Realitza un estudi per enquesta cada any, en el qual s'hi inclouen dades de valor sobre el consum dels mitjans de comunicació²⁶².
- L'estudi que fins ara ha estat pres com a referent en l'anàlisi de les audiències, almenys per a ràdio i premsa, ha estat l'Estudi General de Mitjans. El realitza l'Asociación para la Investigación de los Medios de Comunicación. És un estudi per enquesta presencial i disposa de dades segmentades per als tres territoris majors. La mostra completa és anual (43.000 qüestionaris a tot l'Estat), però es subdivideix en tres onades d'enquesta diferents, que donen informació periòdica sobre els mitjans²⁶³.
- L'empresa TNSofres realitza l'estudi de referència per a l'anàlisi d'audiències televisives, mitjançant l'audímetre. Aquest aparell controla el consum televisiu en una mostra de 3.840 llars a tot l'Estat (440 a Catalunya). L'anàlisi és fa 24 hores al dia i controla quins membres de la llar estan davant de l'aparell. Això dona una gran riquesa d'informació²⁶⁴.

Les audiències televisives són mesurades habitualment per TNSofres amb els audímetres. Tot i això, a finals de 2005 TVC posa en qüestió aquest mecanisme, argumentant que els

²⁶⁰ <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>>

²⁶¹ <<http://www.fundacc.org/>>

²⁶² <<http://www.cac.cat/>>

²⁶³ <<http://www.aimc.es/>>

²⁶⁴ <<http://www.sofresam.com/>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

catalanoparlants estan infrarepresentats a la mostra²⁶⁵. Per això, l'aparició del Baròmetre de la Comunicació durant l'any 2007 aporta una visió més diversificada de la realitat mediàtica als territoris de parla catalana.

Audiències televisives

• Baròmetre de la Comunicació

Del Baròmetre de la Comunicació i la cultura de 2007 es desprèn que als territoris de llengua catalana, TV3 ocupa la quarta posició en el rànquing d'audiències acumulades de les cadenes de televisió. Molt per davant de la resta hi ha Antena 3 i Tele 5, les dues cadenes estatals privades més veteranes. Darrere d'aquestes es troba TVE 1, i a una mica més de distància, com hem dit, TV3, juntament amb les dues noves incorporacions estatals privades: Cuatro i La Sexta. A partir de la setena posició ja trobem una llarga cua que encapçalen Canal 9 i La 2, juntament amb tot de cadenes que incorporen el català com a llengua vehicular o esporàdica: K3/33, 8TV (antiga City TV), Canal 3/24 i IB3. A continuació es fan visibles diferents cadenes locals, com Localia, Tele-Taxi TV, Urbe TV, 25 TV, Tele Valencia, Lleida Televisió, TV La Vall, Canal TE, Tele Elx, El 9 TV, TV Mallorca o Televisió de Manresa.

Les dades per territoris (Catalunya, País Valencià i Illes Balears) donen una informació molt més clara sobre les diferències territorials. A Catalunya, TV3 és líder d'audiència juntament amb Antena 3 i Tele 5²⁶⁶. Darrere continuen altres cadenes estatals; K3/33 ocupa la setena posició, 8TV la novena i Canal 3/24 la desena. L'onzena posició l'ocupa Canal 9, però amb nivells ja molt inferiors. Al País Valencià, les dues primeres posicions les ocupen Antena 3 i Tele 5. A una distància important es troben la tercera i la quarta posició, ocupades per TVE 1 i Canal 9, respectivament. Ja en la vuitena i novena posició, lluny de les primeres posicions i amb totes les estatals pel davant, hi ha TV3 i K3/33, que són seguides per les cadenes locals, com Tele Valencia, TV La Vall i Tele Elx. Entre aquestes 12 primeres posicions no hi apareix Punt 2, el segon canal de TVV que emet en català. El panorama balear és similar al valencià, però IB3 ocupa la cinquena posició, superada per La Sexta, que ocupa la quarta. Les tres primeres posicions les ocupen, molt per damunt, Antena 3, Tele 5 i TVE 1. La resta de cadenes que programen en català se situen a la llarga cua, a partir de la vuitena posició: TV3, Canal 9, K3/33 i TV Mallorca.

Taula 8 – Audiència de cadenes de Televisió als territoris de parla catalana. Baròmetre de la Comunicació, 2007. Milers d'oients.

TOTAL		Catalunya		País Valencià		Illes Balears	
TOTAL	9.862	TOTAL	5.419	TOTAL	3.677	TOTAL	766
Antena 3	4.306	Antena 3	2.195	Antena 3 TV	1.777	Antena 3	333
Tele 5	4.169	Tele 5	2.073	Tele 5	1.774	Tele 5	322
TVE-1	3.051	TV3	2.051	TVE-1	1.192	TVE-1	306
TV3	2.160	TVE-1	1.553	Canal 9	989	La Sexta	131
Cuatro	1.704	Cuatro	986	Canal Cuatro	612	IB3	117
La Sexta	1.268	La Sexta	631	La Sexta	505	Cuatro	106
Canal 9	1.044	K3/33	497	La 2	313	La 2	70
La 2	794	La 2	411	TV3	48	TV3	61
K3/33	530	8TV	258	K3/33	16	Canal 9	32
8TV	258	Canal 3/24	179	Tele Valencia	14	K3/33	18
Canal 3/24	182	Localia	29	TV La Vall	9	TV Mallorca	6

²⁶⁵ Fórmula TV (29/12/05) *El catalán infrarepresentado en la muestra de TNS (Sofres)*.

<<http://www.formulatv.com/1,20051229,1719,1.html>>

²⁶⁶ Cal dir que Antena 3 i Tele 5, a molt poca distància per davant de TV3, lideren el rànquing en audiències acumulades, mentre que TV3 el lidera, també per molt poc, en *share*. Aquest fet es deu a que, tot i que TV3 és líder d'audiència al llarg de la major part del dia, els moments en què Antena 3 i Tele 5 superen en *share* a TV3 són els moments de major audiència, com per exemple els caps de setmana, i augmenten molt notablement les audiències acumulades.

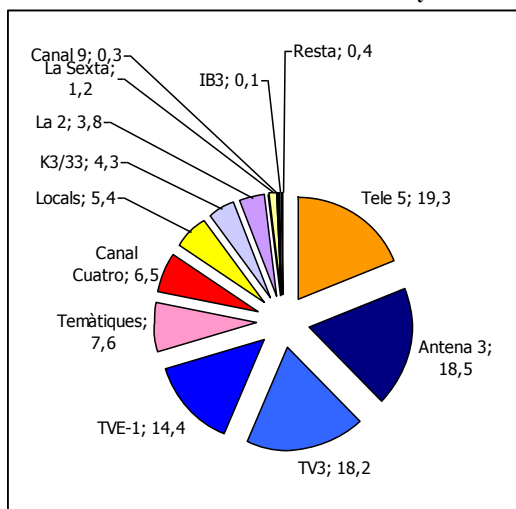
Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

IB3	118	Tele-Taxi TV	28	Tele Elx	8
Localia	30	Canal 9	23		
Tele-Taxi TV	28	Urbe TV	20		
Urbe TV	20	25TV	20		
25TV	20	Lleida Televisió	10		
Tele Valencia	14	TVM Manresa	6		
Lleida Televisió	10	El 9 TV	5		
TV La Vall	9	Pirineus TV	5		
Canal TE	8	TV Ripollès	5		
Tele Elx	8	Televisió de l'Hospitalet	5		
El 9 TV	7	Olot TV	5		
TV Mallorca	6	Canal Reus TV	5		
TVM Manresa	6	TV de Girona	4		

• Sofres

Les quotes de pantalla a Catalunya segons els audímetres de Sofres donen el lideratge a les dues cadenes privades històriques, Tele 5 i Antena 3, juntament amb TV3. Totes elles es mouen en una quota molt similar l'any 2006, d'entre el 18 i el 19% de quota de pantalla. Amb posicions més allunyades es troba TVE 1, amb el 14,4% de quota. A la llarga cua despunten les televisions agrupades com a temàtiques (7,6%), Cuatro (6,5%) i les televisions locals (5,4%). Totes tres posicions, de la cinquena a la setena, creixen en audiència respecte de l'any anterior. En vuitè lloc, el K3/33 s'emporta el 4,3%, però veu com la seva posició s'endarrereix dos llocs respecte del 2005 i se situa per sota de les locals i Cuatro. Finalment, tanquen la cua el segon canal de Televisió Espanyola i el nou canal aparegut l'any 2006, La Sexta. Canal 9 aconseguix tan sols el 0,3% de la quota. La també recentment estrenada IB3, el 0,1%.

Gràfic 10 – Audiències de televisió. Sofres. Any 2006²⁶⁷.

Taula 9 – Audiències de televisió. Informe sobre l'audiovisual a Catalunya 2006. Pàg. 153

	Tele 5	Antena 3	TV3	TVE-1	Temàtiques	Canal Cuatro	Locals	K3/33	La 2	Canal +	La Sexta	Canal 9	Resta aut.	IB3	Punt Dos	Aragón TV	Altres
2005	20,8	20,2	19,6	15,5	5,9	4,6 ²⁶⁸	4,8	5,3	4,8	1,6	-	0,3	0,2	-	-	-	0,4
2006	19,3	18,5	18,2	14,4	7,6	6,5	5,4	4,3	3,8	-	1,2 ²⁶⁹	0,3	0,2	0,1	0	0	0,2

²⁶⁷ Nota de la font: TNSofres obté aquesta xifra tenint en compte tots els mesos de l'any, tot que La Sexta apareix el març de 2006. Si es calcula la quota de pantalla des que se'n mesura l'audiència (de juny a desembre), el resultat és 2,01 %.

²⁶⁸ Nota de la font: Xifra resultant de dividir la quota obtinguda per la cadena des de la seva aparició (novembre de 2005) entre els dos mesos d'emissió. Amb tot, TNSofres aplica el criteri que consisteix a dividir les quotes obtingudes durant el novembre i el desembre pels dotze mesos de l'any, i en resulta una quota de pantalla de 0,8 %.

Les televisions generalistes veuen com es redueixen les seves audiències a causa de dos factors: l'eclosió de dos nous canals generalistes estatals que emeten en obert i la consolidació dels altres canals: canals temàtics i canals locals. Per tant, s'observa una diversificació de les audiències televisives, que en els propers anys serà més evident amb la penetració de la TDT i altres tecnologies de suport de l'audiovisual. Les causes de l'eclosió dels canals temàtics n'és un clar exemple: l'increment de les televisions de pagament a través del cable, el satèl·lit o l'ADSL, així com l'increment dels descodificadors de TDT. Del 5,39% de quota de les televisions locals sobresurt 8tv, que s'emporta el 52% d'aquest percentatge²⁷⁰. Molt per darrere hi ha Barcelona TV (7,9%), Urbe TV (6,3%) i Tele-Taxi TV (5,7%). Localia Barcelona, tot i que amb una presència menor (4,6%), observa un creixement de gairebé un punt i mig respecte del 2005.

Tot i que TV3 no lidera les audiències de Catalunya, l'afirmació es pot relativitzar en diversos casos. Segons Sofres, el lideratge en les audiències a Catalunya no és estable ni hegemònic, i TV3 aconsegueix superar totes les cadenes entre febrer i març de 2006, cosa que no havia passat cap mes de 2005, i la segona posició en els mesos d'estiu (juny, juliol i agost). Per franges horàries, TV3 lidera molt clarament el migdia/sobretaula, amb un 25% de quota (14-17 h). Tot i això, la primera cadena catalana no lidera mai les franges de màxima audiència. A tall d'exemple, el diumenge, que és el dia que es consumeix més televisió, és el dia que TV3 té la menor quota de pantalla.

Els programes més vistos són els esportius, quasi exclusivament els futbolístics: 17 dels 30 primers ho són. Tot i que TV3 té una important presència entre les 30 primeres posicions, de les quals n'ocupa 13, la major part de les aparicions són al final: 10 entre les darreres 15 posicions. Dels programes més vistos, sis són sobre futbol, tres sèries (un capítol d'*El cor de la ciutat*, *Ventdelplà* i *Jet Lag*), el programa de sàtira política *Polònia*, un programa d'entreteniment sobre natura (*Caçadors de bolets*), els informatius de cap de setmana, un programa de reportatges (*30 minuts*) i un d'història de la publicitat a la televisió (*La Rentadora*).

A les Illes Balears, segons Sofres²⁷¹ s'emporten la major part del públic Tele5 (20%), Antena 3 (19,2%) i TV1 (17,7%). Darrere apareixen IB3 (6,9%), Cuatro (5,6%), La Sexta (5,6%), TVE2 (3,6%), TV3 (3,2%), C9 (2,8%), K3-33 (1,4%) i Punt 2 (0,2%)²⁷².

El Canal 9 tampoc és líder d'audiència al País Valencià. Les dades de Sofres manifesten que la quota d'audiència de Canal 9 el 2006 va ser d'un 16,4%, situant-se per darrere de Tele5, TVE i Antena3. A més, Punt 2, que emet pràcticament tota la seva programació en valencià, no supera el 3% de quota d'audiència. Segons l'enquesta de l'AVL²⁷³, tan sols el 19,47% de la població valenciana adulta veu habitualment el principal canal autonòmic.

TNSofres també mesura la penetració de la tecnologia TDT. L'any 2006 és molt moderada. Això no obstant, al País Valencià obté una quota de pantalla propera al 4,5%; a Catalunya no arriba al 4%; i a les Illes Balears depassa de poc el 3%. Per contra, Catalunya només assoleix la mitjana de 59 minuts de consum diaris el desembre de 2006, mentre que les Balears arriben als 101 i el País Valencià als 109 minuts.

²⁶⁹ L'Informe sobre l'audiovisual a Catalunya (2006) afegeix aquesta nota: «TNSofres obté aquesta xifra tenint en compte tots els mesos de l'any, tot que La Sexta apareix el març de 2006. Si es calcula la quota de pantalla des que se'n mesura l'audiència (de juny a desembre), el resultat és 2,01 %.»

²⁷⁰ Actualment 8TV no emet a tot Catalunya, però arriba a un públic potencial d'uns 5 milions de persones, entre les àrees de Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona i Andorra.

²⁷¹ Estudi d'audiència referit a la setmana del 30 d'octubre al 5 de novembre de 2006.

²⁷² En estudis anteriors, les dades sobre el consum de TV3 indicaven que un 32,2% dels ciutadans seguien bastant o molt la programació de TV3 i un 10% la tenien com a primer canal. (Enquesta de consum de TV3 de 13-17/3/01).

²⁷³ Acadèmia Valenciana de la Llengua (2005): *Llibre blanc de l'ús del valencià*. València.

• Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC)

L'*Estudi d'opinió pública* del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) situa TV3 com la cadena que els enquestats miraven amb més freqüència a Catalunya, i també la més valorada. Segons l'informe, TV3 era el canal que la gent acostuma a mirar amb més freqüència, amb l'evolució següent: 62,5% l'any 2004, 62% el 2005 i 60,9% el 2006. El decreixement afectava a totes les cadenes a causa de l'aparició i consolidació dels dos nous canals: Cuatro i La Sexta. L'any 2006, les segones posicions eren compartides, a distància, per tres cadenes: Tele 5 (35,9%), Antena 3 (29,2%) i TVE1 (21,3%). En el tercer tram de posicions s'hi trobaven Cuatro (12,9%), que ja es consolidava, el K3/33 (12,6%) i TVE2 (11%). En darrer lloc s'hi trobava La Sexta (5,6%), que encara no portava 10 mesos de funcionament en el moment del treball de camp de l'estudi. Pel que feia a les preferències, la distància era superior, ja que TV3 era la televisió triada pel 40,2% dels entrevistats, seguida de Tele 5 (10,6%) o Antena 3 TV (6,8%)²⁷⁴.

• Audiències radiofòniques

L'audiència de les diferents cadenes s'auditava tradicionalment mitjançant l'Estudi General de Mitjans (EGM)²⁷⁵. Durant el 2006 aquest organisme es veu envoltat de certa polèmica per la seva possible manipulació²⁷⁶. L'aparició del Baròmetre de la Comunicació, igual que en el cas de les televisions, també fa possible l'anàlisi més diversificada de les audiències radiofòniques. Tot i això, més avall veurem que, per exemple, els dos estudis mostren rànquings molt similars de les diferents cadenes generalistes a Catalunya.

• Baròmetre de la Comunicació

Segons el Baròmetre de la Comunicació, les audiències de ràdio són més minses. Les ràdios generalistes estan encapçalades al total de territoris per la Cadena SER, amb prop d'un milió d'oients, i per darrere Catalunya Ràdio i la COPE, amb sis-cents i quatre-cents mil oients, respectivament. Ja per sota dels quatre-cents mil trobem Onda Cero, RAC1, RNE1 i Punto Radio. I per sota dels cent mil oients, Intervalencia, Ràdio Nou, COMRàdio. I Radio Aspe Voz Valle Uvas i Ràdio 4 compten amb aproximadament 10.000 oients. En el camp de les ràdios musicals es mou la ràdio amb major nombre d'oients, Los 40 Principales, que arriba al milió dos-cents mil oients. A una gran distància, amb mig milió d'oients, hi ha la Cadena Dial. I entre els quatre-cents mil i els cent mil oients es troben Flaix FM i Ràdio Flaixbac (351.000), Kiss FM, M80 Ràdio, Cadena 100, Europa FM, Ràdio Tele-Taxi, Rac105 i Maxima Fm. Entre les ràdios centrades en temàtica informativa, cap emissora supera els cent mil oients, però Catalunya Informació lidera aquest àmbit amb els 92.000 oients.

A Catalunya, la cadena generalista més escoltada és Catalunya Ràdio, que té prop de 600.000 oients, i està molt per damunt de la Cadena Ser, que en té 454.000, i de RAC1, que en té 267.000. Per damunt els cent mil oients hi ha tres cadenes més: Onda Cero, la COPE i RNE Radio. A la cua, a partir de la setena posició, es mesclen Ràdio 4 i Ona FM amb algunes ràdios d'àmbit menor, com la COMRàdio, Styl FM, Tarragona Ràdio i Segre Ràdio. Entre les cadenes musicals, Los 40 Principales supera els 550.000 oients i les dues emissores del grup Flaix arriben als 337.000. Per sobre dels 100.000 hi ha Cadena Dial, Ràdio Tele-Taxi, RAC105, M80 Radio, Cadena 100 i Europa FM. En el format informatiu lidera el camp Catalunya Informació, amb 92.000 oients.

²⁷⁴ L'estudi, que era el quart que elaborava el CAC, era fruit de l'explotació de les dades estadístiques recollides per l'Institut Opina en un treball de camp basat en 1.600 entrevistes a persones de més de 18 anys, fetes els dies 28, 29 i 30 de novembre del 2005. En la mostra del CAC, un 43,2% de les persones declaraven que parlaven habitualment català, un 43% castellà i un 13,2% ambdues llengües —en sintonia amb la distribució que feia l'Institut d'Estadística de Catalunya—, la qual cosa aportava unes dades notablement diferents de les de la mostra habitual d'audiències, basada en 400 llars.

²⁷⁵ Llegiu les explicacions inicials del capítol 8.

²⁷⁶ *20 Minutos*, 05/04/06. "Expulsan definitivamente a la COPE del EGM por manipulación de encuestas".

<<http://www.20minutos.es/noticia/106907/0/cope/egm/asamblea/>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Al País Valencià la cadena més escoltada és la SER, amb 455.000 oients, i a una mica més de distància, la COPE, amb 254.000, i Onda Cero, amb 168.000 oients. Per sota dels cent mil oients es troben RNE1, Intervalencia, Ràdio 9, Catalunya Ràdio i Punto Ràdio. Quant a les ràdios musicals, també Los 40 Principales n'és líder, amb 558.000 oients, seguida a distància per Kiss FM, Cadena Dial i M80 Radio, totes per damunt els cent mil oients. RNE5 encapçala les ràdios informatives amb 31.000 oients²⁷⁷.

A les Illes Balears també són líders la SER, amb 80.000 oients, i la COPE, amb 44.000. Darrere se situen Onda Cero, RNE1, Catalunya Ràdio, Punto Radio i Ràdio Balear. En temàtica musical, l'encapçalen la llista d'audiències Los 40 Principales, Kiss FM i Cadena Dial. Flaix FM i Flaixbac apareixen en la vuitena posició del llistat.

Taula 10 – Audiències acumulades de ràdios generalistes per territoris. 2007. Baròmetre de la Comunicació. Oients, en milers de persones.

Total territoris		Catalunya		País Valencià		Illes Balears	
Total oients	6.303	Total oients	3.648	Total oients	2.192	Total oients	463
Total generalista	2.858	Total generalista	1.638	Total generalista	1.042	Total generalista	178
Cadena SER	989	Catalunya Ràdio	596	Cadena SER	455	Cadena SER	80
Catalunya Ràdio	618	Cadena SER	454	COPE	254	COPE	44
COPE	434	RAC1	267	Onda Cero	168	Onda Cero	26
Onda Cero	340	Onda Cero	146	RNE Radio 1	91	RNE Radio 1	15
RAC1	267	COPE	136	R. Intervalencia 97.7	72	Catalunya Ràdio	8
RNE Radio 1	209	RNE Radio 1	103	Ràdio Nou	48	Punto Radio	7
Punto Radio	110	Punto Radio	88	Catalunya Ràdio	15	Radio Balear	6
R. Intervalencia 97.7	72	COMRàdio	31	Punto Radio	14		
Ràdio Nou	48	Ràdio 4	10	Radio Aspe Voz Valle Uvas	12		
COMRàdio	31	Ona FM	4	Radio Guadassuar	8		
Radio Aspe Voz Valle Uvas	12	Styl FM	4				
Ràdio 4	10	Tarragona Ràdio	4				
Radio Guadassuar	8	Segre Ràdio	3				
Radio Balear	6						
IB3 Ràdio	5						
Radio Vivir Elda	5						
Ona FM	4						

• EGM

Les darreres dades de l'EGM, que es presenten segmentades segons la llengua, sobre l'audiència de les emissores de ràdio a Catalunya són les apuntades per la Generalitat al Sistema d'Indicadors Lingüístics, amb data de 2005²⁷⁸. Aixequen la xifra d'audiències acumulades en català a la ràdio generalista amb 2.887.000 oients, que representen el 55,7% del total²⁷⁹. Durant els dos darrers anys, 2006 i 2007, i segons l'EGM, hi ha hagut un descens en el consum de les principals ràdios generalistes. En general, només les ràdios que han mantingut l'audiència han pogut escalar posicions al rànquing. Les tres primeres posicions les ocupen els anys 2006 i 2007 Catalunya Ràdio²⁸⁰, la Cadena SER i RAC1 (única cadena del rànquing que observa un important creixement). A la resta d'emissores amb més de 100.000 oients és on es viuen els canvis més importants: la COPE i RNE1 baixen una posició i en nombre d'oients, i Onda Cero i Punto Radio mantenen l'audiència i pugen una posició. L'any 2007 trobem 3 emissores amb seu catalana entre la 8a i 10a posició: COMRàdio, Ona FM i RNE4.

Taula 11 – Audiències de les ràdios generalistes. Resultats de l'EGM. Anys 2006 i 2007. Nombre d'oients i posició en el rànquing.

	2006	2007

²⁷⁷ Segons l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (2004), Ràdio 9, que emet íntegrament en valencià, és escoltada pel 1,48% de la població. I les ràdios locals que emeten en valencià agrupen el 1,39% de l'audiència.

²⁷⁸ Correspon a l'audiència acumulada absoluta dels programes en les principals emissores de ràdio generalista a Catalunya. Setembre - Novembre del 2005, de dilluns a divendres.

²⁷⁹ Les emissores que es tenen en compte són: Catalunya Ràdio, SER, Onda Cero, RAC 1, COPE, COMRàdio, Ona Catalana, Catalunya Música, Catalunya Cultura, Catalunya Informació.

²⁸⁰ Dades referides a l'EGM de 2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

1	Catalunya Ràdio	522.000	Catalunya Ràdio	500.000	-
2	Cadena SER	486.000	Cadena SER	487.000	=
3	RAC 1	277.000	RAC 1	310.000	+
4	Cadena COPE	180.000	Onda Cero	152.000	=
5	Onda Cero	155.000	Cadena COPE	147.000	-
6	RNE1	122.000	Punto Radio	119.000	=
7	Punto Radio	120.000	RNE1	110.000	-
8	Com Ràdio	34.000	COM Ràdio	37.000	+
9	RNE4	14.000	Ona FM	12.000	-
10			RNE4	9.000	-

Posició ocupada en el rànking, emissora i nombre d'oients. Canvis en el nombre d'oients entre 2006 i 2007: "+" augmenta, "=" es manté i "-" es redueix.

· Consell Audiovisual de Catalunya

Segons l'Estudi d'opinió pública del CAC, l'any 2006 el 26,7% dels enquestats manifesten que la ràdio que escolten amb més freqüència és Catalunya Ràdio, amb augments respecte els dos anys anteriors. La segona posició és ocupada per la SER (16%) i RAC1 (15%). A partir de la quarta posició trobem Los 40 Principales (10,4%), Catalunya Informació (6,6%), Ràdio Tele-Taxi (5,9%), Onda Cero (5,6%), Cadena Dial (5,3%), la COPE (4,8%), Flaixbac (4,7%), RNE (4,6%), Flaix FM (4,4%) i la COMRàdio (3,7%).

Catalunya Ràdio també és la cadena preferida, amb el 16% de mencions, però no aixeca gran distància amb la SER, que obté el 9,5% de mencions o RAC1, que n'obté el 8,5%.

8.2. Premsa i revistes

8.2.1. Catalunya

El fenomen més rellevant dels anys examinats és l'increment i la diversificació de capçaleres de premsa gratuïta, fins el punt que diversos analistes posen de relleu la saturació del mercat, indicant que la seva difusió ha tocat sostre. En termes generals, la llengua catalana és absent en aquest tipus de premsa, o bé compta amb només algunes pàgines amb continguts locals. L'eclosió dels mitjans digitals, així com l'àmplia difusió de la premsa gratuïta, plantegen interrogants sobre la premsa de pagament. Els resultats econòmics han estat positius, amb un increment de la inversió publicitària, però es manté la davallada en la difusió, que també comença a afectar les publicacions en català²⁸¹. Sembla que aquests canvis estructurals tampoc són l'únic causant de la crisi: diferents actors critiquen que la premsa segueix tenint dificultats per penetrar en els sectors dels qual ha estat històricament més allunyada: joves i dones.

En el camp empresarial, Regió 7 es adquireix per Prensa Ibérica, que edita també *Diari de Girona*, *Diario de Ibiza*, *Diario de Mallorca*, *Empordà*, *Levante-EMV* i *Mallorca Zeitung*, entre altres diaris de l'Estat. I l'*Avui*, després de l'expedient de fallida de l'editora, veu entrar en el seu accionariat la Generalitat de Catalunya (per via de l'Institut Català de Finances), el Grupo Planeta (editor de *La Razón*) i el Grupo Godó (editor de *La Vanguardia*). Planeta, juntament amb sis editores més, també llança *ADN*, un nou diari gratuït, el març de 2006.

En el camp dels suports econòmics, l'any 2006 la Generalitat de Catalunya incorpora els periòdics gratuïts en els ajuts a la premsa. L'any 2005 la dotació pressupostària dels ajuts per a l'edició i la comercialització de publicacions periòdiques en català o aranès ha estat de 3.565.000€, mentre que l'Institut Català d'Indústries Culturals per a la consolidació d'empreses

²⁸¹ Institut de la Comunicació de la UAB (2006) *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.
<<http://www.portalcomunicacion.com/>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

periodístiques i entitats editores de premsa i per a l'extensió de la premsa en català o aranès va dotar-lo amb 1.200.000€.

8.2.2. País Valencià

La Generalitat Valenciana ha subscrit uns protocols de col·laboració amb empreses editores dels principals diaris del País Valencià. Mitjançant aquests protocols les empreses editores es comprometen a publicar les seves respectives pàgines web —edició digital dels seus diaris respectius— íntegrament en valencià i amb les mateixes condicions que la versió en castellà d'aquestes webs. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua també subvenciona determinades publicacions periòdiques —locals, comarcals o especialitzades— en valencià. La Direcció General de Promoció Institucional garanteix la utilització del valencià en l'edició de fullets durant les diferents campanyes de publicitat institucional.

8.2.3. Illes Balears

Durant el 2005 i el 2006 no hi ha hagut cap convocatòria del Govern balear d'ajut genèric per a la premsa escrita en català, que anteriorment es vehiculava a través de la Direcció General de Política Lingüística. Els ajuts que hi destinava el Consell de Mallorca també han experimentat una retallada important.

Aquesta negativa del Govern es va traslladar al Parlament, quan, el 22 de setembre de 2005, es va rebutjar amb els vots en contra dels diputats PP una proposició no de llei presentada pel PSM (que va comptar amb el suport de la resta dels partits), en la qual es reclamava la convocatòria d'una línia de subvencions per a la premsa en català.

L'Associació de Premsa Forana de Mallorca, que reuneix prop de cinquanta publicacions locals en català, va manifestar la seva protesta per la reducció dels 180.000 euros que van rebre el 2002 fins als 30.000 del 2005, la qual cosa suposa una flagrant contradicció amb el que regula la Llei de Normalització Lingüística sobre el suport institucional als mitjans de comunicació en català.

8.2.4. Catalunya del Nord

A la Catalunya del Nord només trobem unes quantes revistes en llengua catalana. Així, la revista trimestral *Angelets de la Terra* ofereix informació en català i en francès. D'altra banda, l'APLEC difon les revistes infantils d'ús educatiu *Mil dimonis* i *Piu Piu* en col·laboració amb altres comunitats lingüístiques de l'Estat francès.

La Semaine du Roussillon, hebdomadari que posa un full permanent en català en les seves edicions va fer una campanya publicitària (en relació amb la Casa de la Generalitat) difonent exemplars per aprendre el català i continua fent aquesta sensibilització afegint una pàgina sobre el vocabulari bàsic en català.

L'ús del català és testimonial a la premsa del Roselló. *L'indépendant* és el diari més popular, editat plenament en francès i imprès a la rodalia de Montpeller (ven 105.000 exemplars per a una població de 430.000 habitants). El quasi monopoli s'explica per la fórmula de tenir corresponsalies en tots els vilatges del departament i pel fet que és l'única publicació nord-catalana en paper. La direcció ha rebutjat la publicació de qualsevol comunicació en català, siguin cartes al director o publicitat pagada, i els topònims sempre apareixen en francès,

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

malgrat la versió en català sigui reconeguda per l'Institut Cartogràfic Francès. El setmanari *La Semaine du Roussillon*, d'estil gràfic i popular, creix durant el 2007; és sostingut per la Casa de la Generalitat i inclou una pàgina en català, generalment amb informació sobre el Principat de Catalunya. Inclou alguna carta al director i publicitat en català.

La difusió de diaris en català és escassa, si bé es poden comprar la versió catalana d'*El Periódico* i el diari *El Punt Catalunya del Nord*, el qual es continua editant amb una tirada de menys d'un centenar d'exemplars. La revista *El Temps* està a la venda i ha fet la seva aparició al quiosc el setmanari *El triangle* l'any 2005. El diari *AVUI* i les revistes *Sàpiens*, *Nat* (que desapareixia a la fi del 2007), *Descobrir Catalunya* i *Descobrir Cuina*, no es venen més degut a la represa del diari per part del Grup Planeta i al canvi de distribuïdora, deixant de banda la intenció de vendre a la Catalunya del Nord.

L'any 2005 va veure el naixement de dos mitjans informatius i divulgatius a Internet. Les webs *Catalogne Nord* i *La Clau*, la revista regional europea (*catalogne-nord.com* i *La-clau.net*) són, ara per ara, dues eines que faciliten la informació tant en català com en francès de les activitats culturals i esdeveniments relatius a la Catalunya del Nord i als Països Catalans. Si bé la primera web pretén ser més pedagògica i divulgar els esdeveniments relatius a la Catalunya del Nord, la segona és un mitjà més divulgatiu i d'expressió en llengua catalana i obert al món. Per tant, en la mesura que els mitjans de comunicació favorables a integrar la llengua catalana són escassos pel que fa a la televisió, la ràdio i la premsa en paper (encapçalada pel diari *L'indépendant*), la nota positiva passa per una sensibilització creixent en l'espai d'Internet en el qual la introducció de la llengua esdevé cada vegada més visible si bé encara insuficient (veure llistat de les 80 webs en català a la Catalunya del Nord).

8.2.5. Franja

L'experiència més important de premsa en català a la Franja és la revista *Temps de Franja*, que des de novembre de l'any 2000 editen les associacions històriques agrupades en la Iniciativa Cultural de la Franja. Durant el trienni s'ha continuat editant amb una periodicitat mensual i s'ha emprés la seva difusió a Internet²⁸². També ha complert 10 anys la columna setmanal en català que manté el col·lectiu Viles i Gents al diari *La Comarca d'Alcanyís* i s'hi ha sumat a partir del febrer de 2006 la columna Lo Cresol al *Diario de Teruel*²⁸³. La premsa lleidatana manté els seus espais dedicats a les comarques de la Franja que es troben en la seva àrea d'influència. I *Vilaweb* manté alguna secció local de la Franja, així com *El Triangle* i *El Temps*.

8.2.6. Alguer

L'únic periòdic bimestral en alguerès és el periòdic *L'Alguer*, amb difusió gairebé local; des de fa un temps tots els números són accessibles a Internet²⁸⁴. Tots els diaris de l'illa de Sardenya, com ara els més difosos *La Nuova Sardenya* i *L'Unione Sarda*, només mantenen continguts en italià. En altres diaris telemàtics apareixen esporàdicament textos en català, tals com *alguer.it* i *algheronotizie.it*. L'únic diari electrònic que fa una edició per a l'Alguer, en català, és *Vilaweb*²⁸⁵.

²⁸² <<http://www.ascuma.org/TEMPS/tdf.html>>

²⁸³ <<http://vilesigents.blogspot.com/>>

²⁸⁴ <<http://www.publideo.it/alguer/index.htm>>

²⁸⁵ <<http://www.vilaweb.cat/www/alguer>>

8.2.7. Audiències

• Premsa

Segons l'Informe de la Comunicació²⁸⁶, hi ha una regressió de la premsa diària en català, emmarcada també amb les pèrdues generals en la resta de premsa. Indiquen que *El Punt* és la capçalera més perjudicada, mentre que *El Periódico de Catalunya*, *Regió 7*, *Diari de Girona* i *Segre* s'estanquen, i només *l'Avui* veu augmentar la seva difusió en el període que analitzen.

Segons el Baròmetre de la Comunicació, del total de població de Catalunya, Balears i País Valencià, el 6,8% va llegir el dia anterior premsa en català, i el 29,3% en castellà, a més del 10,1% que en va llegir de mixta, en català i castellà. Així, es pot concloure que el 16,9% de la premsa llegida és en català i el 58% en castellà, quedant una important part per a la premsa mixta²⁸⁷.

La major part de la premsa en català és llegida a Catalunya, i les taxes més altes s'obtenen sobretot a la província de Girona (54,3%) i, en mesures menors, també a Lleida (31,9%). Tarragona (22,1%) i Barcelona (17,8%) se situen a la cua de la lectura de premsa en català, però tot i així continuen estant molt per davant de qualsevol dels altres dos grans territoris. Mallorca arriba a un 3,6% de premsa en català. Però tant Menorca com Eivissa i Formentera i tot el País Valencià se situen sobre l'1% de premsa en català.

La premsa escrita en les dues llengües (català i castellà) té una important presència a Menorca (63,6%) i a Castelló (44,7%) i té un espai ben definit també a Barcelona (29,5%) i a Lleida (24,1%).

Taula 12 – Consum de premsa segons la llengua als territoris de llengua catalana. Baròmetre de la Comunicació, 2007. Percentatges.

TERRITORIS BARÒMETRE	Català	Castellà	Mixtos
Catalunya	22,5	53,1	24,4
Barcelona	17,8	52,7	29,5
Girona	54,3	44,7	1,0
Lleida	31,9	43,9	24,1
Tarragona	22,1	75,2	2,8
País Valencià	1,1	81,4	17,5
Alacant	1,4	85,2	13,4
Castelló	1,0	54,3	44,7
València	0,9	85,8	13,3
Balears	3,0	78,4	18,6
Mallorca	3,6	81,6	14,8
Eivissa/Formentera	0,8	99,2	0,0
Menorca	0,5	35,8	63,6

Entre els 5 diaris més difosos als territoris de llengua catalana n'hi ha dos de pagament, *El Periódico de Catalunya* (sumant les seves dues edicions en català i castellà) i *La Vanguardia*, i tres de gratuïts, *20 Minutos* (amb edicions a Palma, Alacant, Elx, València, Castelló, Tarragona, Lleida, Barcelona i Girona), *Metro* (Palma, Alacant, València, Castelló, Tarragona, Lleida, Barcelona, Mataró i Girona,) i *Què!* (Mallorca, Alacant, València i Barcelona). Per trobar el primer diari en català hem de remuntar a la posició número 11, on hi ha la versió catalana d'*El*

²⁸⁶ Institut de la Comunicació de la UAB (2006) *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.

<<http://www.portalcomunicacion.com/>>

²⁸⁷ REF. Pàgina 19.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Periódico de Catalunya, i, molt per sota, *l'Avui*, en 20a posició, la versió en català del *Segre* en 26a, *Regió 7* en 27a, *Diari de Girona* en 30a i *El 9 Esportiu* en 35a. El primer exemplar de premsa en català de fora de Catalunya és el *Diari de Balears*, que amb els 14.000 lectors se situa en la posició número 42²⁸⁸.

Taula 13 – Consum de premsa segons el diari als territoris de llengua catalana. Baròmetre de la Comunicació, 2007. Percentatges.

Posició	Diari	Absoluts	Percent.
1	El Periódico de Catalunya	729	6,5
2	20 Minutos	610	5,4
3	La Vanguardia	586	5,2
4	Metro	463	4,1
5	Qué!	449	4,0
6	El País	422	3,8
7	El Periódico de Catalunya (castellà)	402	3,6
8	Marca	400	3,6
9	ADN	384	3,4
10	Mundo Deportivo	366	3,3
11	El Periódico de Catalunya (català)	345	3,1
12	Sport	331	3,0
13	Levante-Emv	294	2,6
14	Información	256	2,3
15	El Mundo	220	2,0
16	As	201	1,8
17	Última Hora	200	1,8
18	Las Provincias	173	1,5
19	El Punt	154	1,4
20	Avui	122	1,1
21	Diario de Mallorca	119	1,1
22	Segre	96	0,9
23	Diari de Tarragona	90	0,8
24	El Periódico Mediterráneo	79	0,7
25	Super Deporte	61	0,5
26	Segre (Català)	58	0,5
27	Regió 7	58	0,5
28	Diari de Terrassa	53	0,5
29	La Razón	50	0,4
30	Diari de Girona	49	0,4
31	ABC	49	0,4
32	La Mañana	49	0,4
33	Diario de Ibiza	43	0,4
34	Segre (Castellà)	40	0,4
35	El 9 Esportiu de Catalunya	37	0,3
36	Menorca - Diario Insular	35	0,3
37	Diari de Sabadell	34	0,3
38	Més Tarragona	25	0,2
39	Expansión	22	0,2
40	El Micalet	22	0,2
41	La Verdad	17	0,2
42	Diari de Balears	14	0,1
43	Mini Diario	14	0,1
44	Més Reus	17	0,2
45	Cinco días	10	0,1

Per territoris ja hem vist que quasi tota la premsa en català és la de Catalunya. La versió catalana de *El Periódico de Catalunya* queda en quarta posició al seu territori, per darrere de *La Vanguardia*, *20 Minutos* i la versió castellana del mateix diari. *El Punt* queda en 11a posició i *l'Avui* en 13a. El *Diari de Balears* ocupa la 12a posició insular. I al País Valencià no es registra la presència de cap diari en valencià. Tot i això, el 8,9% de la població llegeix un dia o més a la setmana premsa en valencià, segons l'estudi de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (2004).

En la premsa digital, el català té una presència important. D'acord amb les dades de finals de 2007 de l'OJD, se situava en primer lloc el conjunt de portals de la Corporació Catalana, amb 761.266 usuaris únics (que creixia en més de 40.000), i a continuació *Vilaweb* amb 284.781 usuaris únics, la web de *l'Avui* amb 171.595, *Racó Català* amb 94.452, *La Malla* (el digital de la Diputació de Barcelona) amb 75.299, *e-Notícies* amb 60.863 usuaris únics, i *Nació Digital* amb 43.951.

• Revistes

L'Informe de la Comunicació²⁸⁹ apunta els descensos significatius en l'àmbit de les revistes comarcals d'informació general i les revistes setmanals, quinzenals i mensuals especialitzades, entre les quals destaquen reduccions a *Descobrir Cuina*, *Descobrir Catalunya* o *La Revista dels Súpers*.

²⁸⁸ El Baròmetre no inclou dades per al Principat d'Andorra, on la premsa en català té una important penetració.

²⁸⁹ Institut de la Comunicació de la UAB (2006) *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Segons el Baròmetre de la Comunicació, en els territoris de llengua catalana les 10 primeres posicions en les revistes setmanals les ocupen revistes en castellà: *Pronto, Hola, Lecturas, Diez Minutos, El Jueves, Semana, Mía, Interviu, ¡Qué Me Dices!* i *Cuore*. Amb una desena part dels lectors que manté *Pronto*, la líder, apareix en 11a posició *El 9 Nou*, revista setmanal d'Osona, el Ripollès i el Vallès Oriental, que encapçala un llarg llistat de revistes comarcals de periodicitat setmanal, que sobretot s'editen a Catalunya i en català.

Taula 14 – Rànquing de publicacions setmanals. Rànquing de publicacions. Catalunya, País Valencià i Illes Balears. Nombre de lectors (última setmana).

TOTAL	3.565	Teleindiscreta	47	Aquí	19
Pronto	1.001	Tiempo de Hoy	38	Contrapunt	17
Hola	713	Diari de Vilanova	38	La Comarca d'Olot	17
Lecturas	366	Mi Cartera de Inversión	36	L'Extra Comarcal	16
Diez Minutos	261	El Pregó	36	Tribuna Maresme	16
El Jueves	248	Coche Actual	34	La Cartelera (Levante-EMV)	15
Semana	231	L'Enllaç dels Anoiencs	32	El Vallenc	15
Mía	214	Supertele	32	La Veu	14
Interviú	186	Punt Venda Empordà – Garraf	29	Auto Bild España	14
¡Qué Me Dices!	183	Autohebdo Sport	28	Més Ebre	14
Cuore	156	El Temps	27	Don Balon	13
El 9 Nou	108	Punt Venda Gir-PEstany-Sel	26	Calaix de Sastre	13
Nuevo Vale	96	El 3 de Vuit	25	Hora Nova	12
Sorpresa	81	Més! Osona	25	Veu de Sóller	12
Motociclismo	70	La Veu de l'Anoia	24	Gigantes del Basket	12
La Fura	70	El Cargol Magaz del Penedès	24	Sóller	11
El Tot Mataró i Maresme	66	Tot Cerdanyola	24	El Sac Comercial	10
Capgròs Mataró i Maresme	65	Motor 16	20	Actualidad Económica	10
Autopista	58	Tot Granollers- Vallès	20	El Ripollès	10
Telenovela	54	Canfali Marina Alta	19	7 Setmanari de Llevant	10
Reclam Osona Ripollès	54	Setmanari de l'Alt Empordà	19	Dossier Econòmic	8
Revista del Vallès	53				

8.3. Llibres

La indústria editorial catalana, principal en l'Estat espanyol, ha vist com en la darrera dècada es reduïa la seva aportació relativa. S'apunten entre els principals factors la reducció de la producció d'enciclopèdies i diccionaris (Catalunya n'és el màxim exponent), tot i que arran d'aquest canvi se n'ha diversificat la producció²⁹⁰.

L'any 2007 el Parlament estatal aprova la Llei 10/2007, de 22 de juny, de la lectura, del llibre i de les biblioteques²⁹¹. A Catalunya, el debat previ a la Llei és marcat per l'intent d'invasió de competències per part de l'Estat, que l'Estatut d'autonomia de 2006 configura en matèria de producció i distribució de llibres i publicacions periòdiques com a exclusives de la Generalitat (article 127.1.a de l'EAC); i per la qüestió del preu fix del llibre. El Departament de Cultura fa de mediador entre el Gremi de Llibreters i el sector cooperativista, amb un paper tradicionalment destacat en la distribució d'obres en català, per tractar de trobar una solució al conflicte provocat pels descomptes aplicats als llibres (especialment per la cooperativa Abacus). A partir de la Llei del 2007 s'obliga a les cooperatives a separar el preu del llibre de l'extorn cooperatiu als socis, que respon als principis de la Llei de cooperatives.

Un dels principals esdeveniments en el món del llibre és el que es coneix a mitjans de març de 2005: la cultura catalana seria la convidada d'honor a la Fira del Llibre de Frankfurt de 2007,

²⁹⁰ Institut de la Comunicació de la UAB (2006): *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.

<http://www.portalcomunicacion.com/>

²⁹¹ BOE, núm. 150, de 23 de juny de 2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

una de les cites internacionals més importants en aquest àmbit, que permetria que la llengua catalana adquirís una projecció internacional.

En el món empresarial, Enciclopèdia Catalana anuncia que editarà en castellà per ampliar mercats. Barcino coeditarà en anglès clàssics de la literatura catalana. Neix l'editorial La Guineu, que traduirà escriptors centreeuropeus al català.

La producció editorial valenciana depèn en forta mesura del món escolar. El món editorial valencià factura 31 milions d'euros, molt poc comparat amb Catalunya. Bromera se situa com a editorial generalista. A la Fira de Frankfurt, d'entre més d'un centenar d'autors, nou escriptors són valencians. La manca d'implicació del Govern valencià contribueix a una minsa quota de representativitat, comparativament amb la de les Illes.

A mitjans de l'any 2004 esclata la polèmica en introduir el consistori de Palma, de mans del Partit Popular, la llengua castellana als històrics Premis Literaris Ciutat de Palma. L'editorial Moll renuncia a publicar els premis en castellà. L'any 2007, amb l'entrada de les forces progressistes al consistori mallorquí, es tira enrere la mesura.

8.3.1. Consum de llibres

El desembre de l'any 2006 es feia públic el primer estudi, realitzat per l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (AELC) sobre "La presència del llibre en català al comerç minorista de llibres de Catalunya", que indica que si bé el conjunt de llibreries de Catalunya tenen un 40% d'oferta de llibres en català, a les llibreries tradicionals només un de cada tres és exposat en lloc preferent. És a dir, del 40% d'exemplars en oferta es passa a menys d'un 30% de llibres exposats per atraure el comprador. Aquest percentatge baixa a un de cada sis llibres a les grans superfícies, i a un de cada deu a les llibreries d'estacions de transport i aeroports. El llibre infantil i juvenil és el que contribueix mínimament a equilibrar l'oferta idiomàtica. Així, mentre que els llibres de literatura en català representen un 27% de l'oferta i els de divulgació el 21%, el llibre infantil en català arriba al 60% del total.

Segons l'estudi *Comercio interior del libro en Cataluña 2006* del Gremi d'Editors de Catalunya, l'any 2006 es van editar a Catalunya un total de 8.882 títols en català. L'any 2002 se n'havien editat 699 menys. Tot i l'important creixement dels títols disponibles, aquest creixement ha estat menor que en el cas de l'edició en castellà. A més, les dades també mostren que el nombre d'exemplars editats es manté entre els 23 i els 25 milions, sense una tendència clara durant el període. Aquesta xifra representa el 15,2% del total de llibres editats a Catalunya. Per matèries, els textos escolars són els que s'emporten la major part del pastís: representen pràcticament la meitat del que s'edita en català. Mentrestant, un 21% són infantils i juvenils i el 17% literatura. Definitivament, el 15% de la facturació catalana se l'emporta la producció en català. En relació amb els resultats de 2002, on el català representava el 21,4% dels resultats econòmics, comparativament s'ha perdut significació.

El Baròmetre de la Comunicació indica que en el total dels territoris, només el 16,2% dels llibres llegits en els darrers 12 mesos per l'enquestat és en català. En oposició, el 80,3% són en castellà i el 3,4% en altres llengües.

Tot i això, novament, la segmentació per territoris ens redescobreix el fet que si bé a Catalunya el 24,1% dels llibres són en català, a les Balears ho són el 10,6% i al País Valencià només assoleix el 2,5%, un percentatge tan important com el d'altres llengües (2,3%).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Segons una investigació del Gremi d'Editors de Catalunya²⁹², el castellà és el primer idioma de lectura en el darrer llibre llegit, amb un 77,2% de les respostes, mentre que el català n'obté un 18,8%, l'anglès el 2,9% i el francès el 0,8%. Aquest consum del llibre en català es concentra sobretot en els grups més joves i amb alts nivells d'estudi.

8.4. Internet

Segons l'Informe de la Comunicació a Catalunya 2005-2006, elaborat per l'Institut de la Comunicació (InCom) de la UB²⁹³, Internet manté una presència notable del català. Gran quantitat de webs han aparegut amb la seva versió en català. Com a exemple, els grans buscadors com Google o Yahoo són conscients que el català es troba entre les quinze o trenta llengües de major ús a la xarxa i per tant, gran part de la seva oferta es fa també en aquesta llengua.

Però en el període de temps tractat la notícia més destacada ha estat l'aprovació del domini .CAT per part de la ICANN (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*) el 16 de setembre de 2005. L'organisme internacional que regula els dominis d'Internet va aprovar el seu primer domini lingüístic i cultural amb la terminació .CAT per a les webs escrites en català i/o relacionades amb la cultura catalana. Un altre dels dominis reclamats, el .CT, aquest de tipus territorial i no cultural, no ha reeixit. El ministre Montilla va afirmar en el seu moment que els dominis de "primer nivell són pels Estats" i va recordar que "Catalunya no ho és". En qualsevol cas, es tracta d'un reconeixement de la comunitat lingüística i cultural catalana d'una gran rellevància per a la seva projecció a nivell mundial. El domini .CAT permet el registre de noms amb les lletres especials pròpies del català: accents, ce trencada i ela geminada. A finals de 2006 hi havia 19.700 dominis .CAT acceptats i validats. Segons els càlculs fets per a l'Informe del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, Google indexava al voltant 3.000.000 de pàgines amb el domini .CAT, mentre que n'indexava, per exemple, aproximadament 19.000.000 amb el domini .ES.

8.4.1. Presència del català a Internet

La presència del català a Internet no és fàcil de mesurar. Els mètodes no es mostren suficientment consolidats i diversificats, i la major part de vegades no incorporen la llengua com a factor d'anàlisi. Amb tot, l'Informe de la Comunicació a Catalunya 2005-2006²⁹⁴ apunta diferents indicadors que mostren la presència del català a Internet. L'octubre de 2005, Google compta amb 7.140.000 pàgines web en català indexades, i ocupava el 26è lloc de la classificació (i el 19è en la classificació de pàgines segons el nombre de parlants per llengua). Segons el NITLE Blog Census, el català era la segona llengua més utilitzada en blocs, o la novena en l'Open Directory Project, un directori d'ordenació de webs fet per humans, a diferència dels majors cercadors. També el Baròmetre que manté Wiccac²⁹⁵ indicava que l'any 2002 el 38,7% de les webs estudiades tenien versió en català, mentre que a finals de 2006 el

²⁹² Gremi d'Editors de Catalunya (2008) *Hàbits de Lectura i Compra de Llibres a Catalunya 2007*.

²⁹³ Institut de la Comunicació de la UAB (2006) *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.
<http://www.portalcomunicacion.com/>.

²⁹⁴ Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (2007) *Informe de la Comunicació a Catalunya 2005-2006*.
<http://www.portalcomunicacion.com/informe/cat/content.asp?informe_seccio_id=8>.

²⁹⁵ WICCAC, Webmàsters Independents. *Baròmetre de l'ús del català a Internet*. <<http://wiccac.cat/webscat.html>>.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

tenien el 52,2%, mantenint un important augment. Les carències sobretot apareixen en el camp de les webs empresarials, on encara s'observa una presència menor del català.

Estudis per enquesta com les Enquestes d'Usos Lingüístics apunten que s'aprecia un descens en el consum de català a Internet respecte dels mitjans tradicionals: a Andorra i a Catalunya només el 25% de les webs visitades habitualment són en català, mentre que la presència a altres territoris estudiats és més aviat simbòlica. Tot i això, hi ha importants diferències entre la baixa presència del català en les webs i el major ús del català en els correus electrònics: 45,1% a Andorra i 33,8% a Catalunya. Aquest segon ús de la xarxa s'emmarca en un context interpersonal, no condicionat per l'oferta de webs, portals o programari. Amb tot, el correu electrònic es troba condicionat per les baixes taxes d'alfabetització en català de la població.

8.4.2. El cas paradigmàtic de la Wikipedia

Els primers anys de l'explosió d'Internet van ser dominats pel creixement dels usuaris d'Internet que consumien continguts. El desenvolupament de la web 2.0 no ha estat lligat tant al desenvolupament de la tecnologia, com a la democratització de la producció de continguts. L'aparició de webs on els propis usuaris pengem els seus articles, els seus vídeos, els seus comentaris o la seva música han millorat la interactivitat, amb la conversió de l'usuari passiu en un membre actiu d'Internet. La Wikipedia ha estat un dels projectes més rellevants en aquesta web 2.0. Una enciclopèdia creada pels usuaris l'extensió, capacitat d'actualització, gratuïtat i facilitat d'accés de la qual han fet que es converteixi en un referent en la cerca d'informació. El seu naixement en anglès, l'any 2001, ja va estar acompanyada per la presència del català, que es va convertir en la tercera edició multilingüe. Però anys després, la Viquipèdia —el nom que rep l'edició en català— es troba entre les 16 primeres posicions de les 250 llengües. S'encaixa en la posició d'altres llengües que compten amb el suport d'un Estat, i de vegades, amb una massa demogràfica molt més important que la del català, tals com el turc, el romanès, el txec, l'hongarès, l'ucraïnès o l'eslovac. Segueix el model de les llengües nòrdiques, tals com el suec, el noruec o el finès, que tenen una demografia exigua però una potent presència a Internet. A més, el català compta amb l'obstacle de no tenir el suport explícit d'un Estat, en comparació amb aquestes llengües.

8.4.3. Alguns avenços

Entre les incorporacions del català a Internet i les noves tecnologies es poden comptar l'activació per part de Google dels dominis *.CAT* (de la comunitat lingüística) i *.AD* (de l'Estat andorrà) per al seu cercador, així com l'oferta de diferents serveis de la companyia en català, com el correu, els mapes, el lector de fonts o l'aplicació per a la gestió d'imatges. Continuen projectes com Huubs, el cercador de premsa digital específicament en català, i altres de generals com Seekport permeten fer cerques específicament en català.

En el mercat dels sistemes operatius, la Generalitat de Catalunya continua col·laborant econòmicament en la traducció del programari de Microsoft i manté converses amb fabricants d'ordinadors perquè facin efectiva la possibilitat d'adquirir-los amb el programari, sobretot de Microsoft i Apple, en català. En el programari lliure i gratuït es continua desenvolupant el sistema operatiu per excel·lència, Linux, que es troba en versió catalana des d'un inici. En el cas d'Apple, ni el nou sistema operatiu Leopard ni la resta d'aparells produïts per la companyia

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

contemplen el català. L'iPhone, un dels grans revulsius en el mercat de la telefonia i la connectivitat, tampoc l'inclou. Tot i això, apareix un *patch* que permet traduir les seves aplicacions al català. Altres companyies assentades en el camp, com RIM, la productora de Blackberry, incorporen el català en els aparells.

En l'apartat de programari, l'organització que aglutina la major part de traduccions al català, Softcatalà, rep el Premi Nacional de Projecció Social de la Llengua Catalana. En el camp dels recursos lingüístics en línia, l'any 2005 es presenta l'edició digital del *Diccionari descriptiu de la llengua catalana*, un ingent projecte lexicogràfic. L'Institut Cervantes, Internostrum i la Secretaria de Política Lingüística se sumen o augmenten l'oferta de traductors del català a altres llengües i viceversa. També es desenvolupen projectes a la Universitat Politècnica de Catalunya per al reconeixement i la traducció del català oral, amb aplicabilitat a la telefonia, a la traducció simultània, al doblatge i a la subtitulació automàtica. També el navegador Firefox presenta el seu corrector ortogràfic de català.

8.5. Música

El sector musical és un dels més dinàmics i complexos, per la interrelació que s'hi dona dels aspectes creatiu, industrial o comercial i de consum²⁹⁶. L'impacte de la globalització dels mercats, les noves tecnologies i els canvis en les pautes de consum cultural defineixen el panorama canviant en el qual es mou la música en català. En aquest apartat es recullen algunes de iniciatives musicals rellevants durant el trienni analitzat i l'actuació pública de suport a la música d'expressió catalana.

En termes generals, des del punt de vista de la creació, i després de la superació definitiva del cicle de l'anomenat rock català dels anys 90, es consolida la diversificació d'estils dins de la música cantada en català, però també el relleu de la marca "rock català". Tot i la palesa diversitat creativa que es va englobar en el seu moment en el rock català, la llengua catalana deixa de ser patrimoni de la música d'arrel, el rock juvenil i la cançó d'autor i amplia la seva presència al pop, a la música alternativa i d'avantguarda i a la música infantil o juvenil. Això ha fet minvar el conflicte ideològic que algunes bandes i autors musicals havien manifestat en ser identificats amb la marca "rock català" únicament pel fet de cantar en català. Indicadors d'aquest final d'era són, per exemple, el disc *Desglaç*, que el cantautor de flamenc Miguel Poveda publica l'any 2005 i en el qual posa veu als poetes catalans a través del flamenc cantat en català; o el comiat durant el mateix any dels Brams, una de les bandes més importants del rock català.

Pel que fa a la difusió en els mitjans televisiu i radiofònic, no hi ha hagut canvis significatius respecte d'anys anteriors. La configuració dels sistemes de mitjans²⁹⁷ i els criteris de programació vigents fan que les possibilitats de difusió de la música cantada en català siguin limitades, i sovint no permeten que arribi al públic bona part de l'oferta. Pel que fa als mitjans televisius d'àmbit estatal, públics i privats, la presència del català és inexistente. Només trobem fets puntuals, com que des del 2005 els personatges per a nens i nenes "Els Lunnis" interpreten la cançó d'anar a dormir en català, o la programació periòdica de música en català a Radio 3. A Catalunya, les discogràfiques catalanes i diverses organitzacions de defensa de la llengua denuncien que la Llei de política lingüística s'incompleix sistemàticament pel que fa a la quota del 25% de música. La situació més greu es viu al País Valencià, on els músics

²⁹⁶ Per un tractament general vegeu Vila; Pons (2005). Vegeu la nota 2.

²⁹⁷ Vegeu *supra* 0.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

valencians (constituïts en una associació anomenada Ovidi Montllor) denunciïn la marginació en la programació de ràdio i televisió públiques amb un seguit de protestes. El març de 2005 van protagonitzar un tancament al Palau de la Música de València per fer visibles les seves reivindicacions.

En el camp empresarial, entre les principals discogràfiques amb seu a Catalunya destaquen Vale Music, Blanco y Negro, Discmedi, Divucsa, Harmonia Mundi, Open Records i PDI. El pes de les discogràfiques catalanes respecte de les de la resta de l'Estat es va desplomar del 18 al 8,5% a causa de la venda de Vale Music a la multinacional Universal. Així, si el 2005 el mercat català significava una cinquena part de tot el de l'Estat, ara la situació és semblant a la que hi va haver durant els anys setanta, període en què les grans multinacionals van marxar de Barcelona per instal·lar-se a Madrid. D'altra banda, els sistemes de compartició d'arxius faciliten l'entrada i la difusió al mercat de grups que no necessiten els canals comercials que controlen les grans discogràfiques. Aquestes discogràfiques, que mantenen pràcticament el monopoli, calculen que a Catalunya durant el 2006 deixen de facturar 60 milions d'euros. Mentrestant, la música en viu i els concerts creixen any rere any, diversifiquen els mercats de la música i condemnen la indústria musical a la reconversió. Portals com ara Youtube (amb gran èxit per a músics com ara Manzoni, Miquel Mariano, Serrat i Els Pets) o My Space obren nous canals de comunicació i fidelització entre intèrprets i oients, independentment de la indústria. Així, el sector factura a l'Estat espanyol aproximadament la meitat a partir de la música enregistrada i el 50% restant amb la programació de música²⁹⁸.

L'*Anuari 2007 de la Música*, que edita el Grup Enderrock i l'Associació Professional de Representants, Promotors i Mànagers de Catalunya, ressalta la política a favor de la digitalització que empenirà el Govern. Una de les dades més positives que es recullen és que, gràcies sobretot al fenomen de l'autoedició, durant l'any 2006 a Catalunya es van publicar 480 discs de música en català, la qual cosa significa una mitjana d'1,3 discos editats cada dia. Això significa un augment del 7,1% respecte del 2005, la qual cosa confirma l'increment dels darrers anys. Per exemple, l'any 1999 se'n van editar 128. D'aquests discs, 10 han superat les 10.000 còpies venudes (*El disc de la Marató*, *Mô* de Joan Manuel Serrat, l'homenatge a Sopa de Cabra, l'últim disc de Lluís Llach, el recopilatori *Benvinguts al club*, l'homenatge *Per al meu amic...Serrat*, *Batiscafo Katuskas* d'Antònia Font, *Sakam te* de Macedònia, *T'estim i t'estimaré* de Josep Carreras i *Vola'm a sa lluna* de Cris Juanico). Amb tot, els músics dels territoris de parla catalana que canten en castellà obtenen vendes comparativament molt més extenses, com és l'exemple d'Antonio Orozco, Estopa o Manolo García. L'informe assenyala també, tot i la dinàmica general, una millora en la facturació dels segells independents catalans, com Blanco y Negro, Discmedi, Música Global o Propaganda pel Fet!, que el 2006 van facturar per valor de 30 milions d'euros, un 7% més que l'any anterior. Moltes d'aquestes discogràfiques s'han afanyat a digitalitzar gran part del seu catàleg per tal de distribuir-lo a través de les principals botigues electròniques —Itunes, MSN Music, Napster...—, i de retruc aconseguir una projecció internacional impensable fa uns anys. D'Internet, en definitiva, és d'on s'extreuen les dades més positives per a la música i per tant, la tecnologia del disc queda obsoleta, caient en només 4 anys a Catalunya un 35%. D'altra banda, tot i la crisi de venda de discs, la música en directe viu un increment de demanda a Catalunya, tal i com demostra la proliferació de festivals o fenòmens com ara el jazz, que va tenir presència en un centenar de mostres d'arreu del territori. L'altra cara de la moneda és, però, la baixíssima presència de músics en català en els grans festivals musicals (BAM, FIB, Sònar o Primavera Sound). De format més reduït, els teatres municipals han incrementat l'oferta musical del 20 al 50% en els darrers 10 anys i els circuits musicals (Circuit d'Espectacles Professionals de l'ODA, Resson,

²⁹⁸ Promusicae - Productores de Música de España (2005) *Libro Blanco de la Música en España*. Madrid: Promusicae. <<http://www.promusicae.org/>>

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Xarxa de Músiques, Circuït Català de Sales,...) han registrat un augment del nombre d'espectadors.

Pel que fa al compliment del 25% en les ràdios que marca la Llei de política lingüística de 1998, continua l'oblit. Hi ha iniciatives, com la de COMRàdio, de promoure cada temporada nous valors conjuntament amb l'emissió de videoclip a la Xarxa de Televisions Locals; o la iCat FM, que emet un 5% més del que estableix la Llei. El Canal 33, a deshores i amb poc pressupost, també intenta pal·liar l'escassa presència. Però continua sent palès que falten més finestres per fer visible el moment de creativitat i qualitat actual de la música en català.

Entre els esdeveniments de música en directe en què el català ha estat present, de manera única o significativa, ha tingut continuïtat durant el període el "Mercat de Música Viva de Vic", que s'ha convertit en el gran aparador de la indústria musical catalana i mou cada any una mitjana de 1.000 professionals i més de 5.000 visitants. La música popular i tradicional s'ha difós a través de nombrosos festivals i concerts arreu dels territoris de parla catalana: entre molts altres esdeveniments significatius, s'han realitzat successives edicions de la "Fira Mediterrània, Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional", que l'any 2007 celebrava la 10a edició i del festival "Tradicionari" de música folk, que el mateix any arribava a la seva 20a edició. El setembre i l'octubre del 2006 obren les portes la Casa de la Música Popular a Mataró i a l'Hospitalet, entitats privades sostingudes per l'ICIC amb finalitats de formació, creació, exhibició i difusió de la música popular a Catalunya. En l'àmbit de la música rock es reitera la convocatòria del "Senglar Rock" celebrat a Lleida. L'any 2007 compta amb 24.000 espectadors i 10 anys de vida, amb la intenció de potenciar la música dels Països Catalans i els grups de talla internacional, però en les darreres edicions minva la presència de grups en català. El 23 d'abril de 2005 se celebra un macroconcert al Palau Sant Jordi, organitzat per la CAL (Coordinadora d'Associacions per la Llengua), la Plataforma per la Llengua, Òmnium Cultural i ACPV (Acció Cultural del País Valencià), que amb el referent del multitudinari concert de rock en català de 1991 va servir de presentació de la nova generació de grups en català. També s'han portat a terme campanyes per promocionar la música en català com ara "Enganxa't"²⁹⁹ o "Ballem en català"³⁰⁰.

Pel que fa a la música en línia, neixen nous portals dedicats a la música en català, com per exemple *cantautors.com* o *LaLlum*. Entre el programari de compartició d'arxius i música en línia, un dels més populars, l'Emule, compta amb versió en català. Pomada, grup referent del folk, edita el 2005 un disc exclusivament per Internet. I altres grups s'hi apunten posteriorment penjant parts o els discs sencers, com Ki Sap, La Carrau o Els Pets.

El suport dels poders públics a la música en català ha experimentat canvis al llarg del període, especialment a Catalunya, on es troba força més articulat. A diferència de la Generalitat Valenciana, que no du a terme cap programa específic de suport a la música en valencià sinó que contribueix a marginar-la dels circuits de difusió i dels mitjans controlats per la primera. A les Illes Balears, les iniciatives musicals han comptat durant els anys 2005, 2006 i 2007 amb un escàs suport públic, que supleix en bona part la tasca de l'Obra Cultural Balear. A Andorra la participació en el festival Eurovisió és l'esdeveniment que canalitza un major suport per part dels poders públics a la tasca dels grups musicals del país. A la Franja se segueixen mantenint alguns exemples aïllats de música en català, tot i que l'Associació Cultural del Matarranya edita *Sons del Matarranya*³⁰¹, que apropa gran part dels grups del sud a la música en català. A l'Alguer la música cantada en català sobreviu malgrat la desatenció de què és objecte per part de l'Ajuntament i la regió sarda.

²⁹⁹ <http://www.decibel.cat/enganxat/>.

³⁰⁰ <http://www.ballemencatala.com/>.

³⁰¹ <http://ascuma.org/sons/index.html>.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Entre les actuacions públiques, a Catalunya es poden distingir tres línies d'actuació en el terreny musical: el suport financer directe a grups i discogràfiques, el foment de la projecció internacional i l'impuls de les noves tecnologies. Pel que fa al suport financer, l'any 2005 el director de l'ICIC, Xavier Marcé, anunciava un canvi en la política de promoció musical, ja que no només es recolzarien els grups que canten en català sinó que els ajuts s'estendrien a propostes en castellà. L'ICIC també va signar l'any 2005 un conveni amb Telentrada, de Caixa Catalunya, per donar ajuts per a llançaments discogràfics de producció catalana i gires promocionals de concerts en viu (els primers beneficiaris van ser Joan Isaac, Whiskyn's i Costo Rico, aquest últim en castellà). També l'atenció a la projecció exterior de la música catalana s'ha accentuat amb la col·laboració de l'ICIC, diverses discogràfiques i grups catalans que han vist augmentar la seva presència en les distintes edicions del mercat discogràfic Midem: l'any 2005 hi va ser amb 20, l'any 2006 amb 30 i l'any 2007 amb 43 discogràfiques. L'any 2005 Espanya va ser el país convidat a la Fira de Popkomm, i Catalunya i les Illes Balears hi van presentar diversos grups i empreses discogràfiques. També hi va haver presència a la Fira Internacional de Músiques del món Womex o a la Musikmesse de Frankfurt.

Andorra canvia l'estratègia en el festival Eurovisió i aposta per un tema en anglès, amb només una petita referència en català i cantat per una intèrpret de fora d'Andorra, la catalana Gisela. El Govern andorrà no està massa d'acord que es canti en anglès i reclama per escrit a RTVA que la cançó sigui en català.

8.5.1. Consum musical

El Baròmetre de la Comunicació i la Cultura apunta que només és en català el 4,8% de la música escoltada als territoris de parla catalana (en un període de tres mesos anterior a l'enquesta). El 75,1% és en castellà i el 18,8% en altres llengües. A Catalunya és en català el 7,8% de la música, però també creix la presència d'altres llengües (24,6%). A les Balears és en català el 2,3% i al País Valencià el 0,3%.

En els concerts als quals s'ha assistit, es nota una major presència de la llengua catalana: als territoris de parla catalana el 16% dels concerts als quals l'enquestat ha assistit el darrer any són en català, que és el 21,6% a Catalunya, el 19,4% a les Balears i el 4,4% al País Valencià. La dada més cridanera és la de Catalunya, que juntament amb el 27,5% de concerts en altres llengües, deixa el català en un situació de lideratge dèbil (49,8%).

8.6. Teatre

Catalunya compta amb un seguit d'equipaments teatrals amb programació en català més o menys estable, com ara el Teatre Lliure o el Teatre Nacional de Catalunya. El primer, cinc anys després del seu trasllat al Palau de l'Agricultura de Montjuïc, va signar un acord per crear un consorci entre la Fundació Teatre Lliure, la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, el Ministeri de Cultura i la Diputació de Barcelona. El nou acord conferia caràcter públic al teatre, alhora que les administracions es comprometien a augmentar les subvencions per damunt del 48% de cara al 2008, la qual cosa havia de suposar un total de 2,5 milions d'euros. El consorci gestionaria el teatre, mentre que la fundació elaboraria el programa fins al 2008 i n'escollirà el director artístic.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Pel que fa al Teatre Nacional de Catalunya (TNC), Sergi Belbel va ser nomenat nou director artístic durant el març de 2005; treballaria conjuntament amb l'anterior director, Domènec Reixach, fins al juliol del 2006. Durant l'any 2005 els números indicaven una davallada considerable d'espectadors: 133.484 espectadors i un percentatge d'ocupació del 62,35%, dades inferiors a les registrades des de l'any 2000. Per espectacles, el musical *Mar i Cel* (que després es va representar al Teatre Victòria i l'havien vist 323.274 persones) va tenir un 100% d'ocupació, la mateixa que *La rose et la hache* i *Diàfan*. L'obra més vista va ser *Fuenteovejuna*, amb 24.263 persones. Cal destacar també que *El mètode Grönholm* va congrega 137.266 espectadors al Poliorama. Pel que feia a la llengua, un 65% de les produccions van ser en català, un 15% en castellà; el 20% restant es van representar en altres llengües o bé eren espectacles de dansa. L'any 2005, la Coordinadora de Sales Alternatives de Catalunya va dur a terme un cicle de cinc espectacles de dramaturgs catalans contemporanis. La temporada 2006-07, el TNC sumava 184.385 espectadors, 30.000 més que la temporada anterior. Inclouent les tres sales, gaudia d'un bon percentatge d'ocupació (73,33%)³⁰².

Durant el període estudiat es van reeditar, amb un èxit reiterat de públic, de programacions i de contractacions, les dues fires de teatre més importants del país, la de Tàrrrega i la de Manresa. L'11 de setembre del 2005 es va cloure a Tàrrrega la 25a Fira de Teatre al Carrer, que va presentar, entre altres novetats, la participació del País Valencià, Madrid, Galícia i Múrcia (que s'afegien a les ja habituals d'Euskadi, Balears i Andalusia) i l'inici d'una línia de col·laboració amb l'ICIC, amb la producció de diverses companyies catalanes. A Manresa, al costat de la música³⁰³, també les arts escèniques hi van ser presents des de la VIII fins a la X edició, amb estrenes absolutes i també coproduccions.

Pel que fa a València, de les 17 sales de teatre al cap i casal, només un 15% (aproximadament) de l'oferta total era en valencià. Les sales privades, a excepció del Micalet, es decantaven per oferir una programació quasi íntegrament en castellà; les de la Universitat, la Diputació i l'Ajuntament, en ambdues llengües; i en el cas de les dependents del Govern valencià, els espectacles en la llengua pròpia es reservaven per a les sales més menudes que, en la majoria de casos, anaven acompanyades de la versió en castellà. Al Teatre Principal, els espectacles en valencià, sobretot de companyies valencianes, eren pràcticament vetats.

Malgrat la presència reduïda del català en el panorama teatral, el març de 2005 el conseller de Cultura, Alejandro Font de Mora, va destituir el director general de Teatres de la Generalitat, Vicente Martínez Luciano, sense donar cap explicació. El sector, absolutament indignat, va denunciar que la destitució s'havia produït per una pèrdua de confiança política: ja des de la Conselleria es va prohibir la campanya promocional del muntatge "Sopa de pollastre amb ordi", d'Arnold Wesker, perquè hi apareixien unes samarretes amb una falç i un martell. Ara bé, el motiu bàsic del cessament va ser l'acord signat entre l'ens públic Teatres de la Generalitat i Acció Cultural del País Valencià, per tal que els seus socis tinguessin descomptes en les entrades de teatre, la qual cosa es va considerar com una programació excessiva de companyies catalanes i en català. Posteriorment, amb la designació de la nova responsable, la programació en català era extraordinàriament reduïda, de tal manera que espectacles com ara *Mar i Cel* de Dagoll Dagom es representà en castellà, amb només dues funcions en català, pràcticament totes les entrades de les quals es van esgotar.

La presència del català en el teatre i els espectacles era mesurada en el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, en el qual s'agrupaven els espectacles en una sola categoria, dels quals el teatre en representava la major part (76,9%), seguit del circ (23,6%) i la dansa (14,9%). Dels espectacles als quals s'havia assistit, el 35,6% eren en català, el 59,4% en castellà i el 3,9%

³⁰² (14/7/2007).

³⁰³ Vegeu *supra* 0.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

en altres llengües. A Catalunya eren en català el 46,8%, i en castellà també el 46,8%. A les Illes Balears el 26,8% eren en català i al País Valencià el 9,5%.

Pel que fa a Catalunya, segons una enquesta conjunta de la Societat General d'Autors i Editors (SGAE) i el Ministeri de Cultura, donada a conèixer el 2005, durant el període 2002-2003 Catalunya va estar al capdavant de l'Estat espanyol en els diferents indicadors de consum cultural³⁰⁴. En relació al teatre, l'estudi reflectia que un 31,8% dels catalans assistien com a mínim un cop l'any a una representació. Les xifres assenyalaven que durant els darrers anys havia declinat el percentatge d'estrenes en català, i en canvi havia crescut el percentatge de representacions en castellà. Concretament, segons les dades proporcionades per les administracions catalanes, el 2004 el teatre en català havia patit una reducció del 16% de públic i d'un 6% de volum de producció, comparat amb l'augment del 74% de projectes teatrals en castellà, que per primera vegada en molts anys van tenir a Catalunya més públic que el teatre en català. En aquest sentit, de l'estudi es desprenia un canvi en els gustos i costums del públic, molt influenciat per l'esfera de la televisió i el cinema a l'hora d'elegir una programació teatral, així com per l'opció dels programadors de donar l'esquena a l'estrena dels molts autors del teatre clàssic català.

8.7. Cinema

L'any 2007 l'Estat espanyol regulava l'activitat cinematogràfica i audiovisual mitjançant la Llei 55/2007, de 28 de desembre, del cine. El Preàmbul del text legal destaca el cinema com un sector estratègic de la cultura i de l'economia, la qual cosa es tradueix en finalitats superposades —i fins i tot potencialment contradictòries— quant als aspectes lingüístics i culturals. Així, es diu que la Llei se sustenta en la “promoció de la diversitat cultural i lingüística del nostre país”, i alhora s'afirma la voluntat de difondre el cinema europeu i iberoamericà, tot qualificant el darrer com a “referent natural de la nostra cinematografia i indústria audiovisual”. El legislador emmarca les mesures de foment a la cinematografia en la Convenció sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals³⁰⁵ i en altres acords de caràcter internacional en la matèria, amb la cita si més no desconcertant a la Declaració Universal de Drets Lingüístics, document aprovat a Barcelona l'any 1998, d'indubtable valor doctrinal per a la protecció de les llengües, però que fins avui no ha estat avalat per les instàncies internacionals. No manquen, doncs, les declaracions d'intencions favorables a la diversitat, que caldrà veure com es concreten en les polítiques aplicades en un sector sotmès a fortes pressions d'uniformització.

La terminologia de la Llei inclou referències a “les llengües oficials de l'Estat espanyol” o a les “llengües oficials espanyoles”, d'on es desprendria l'assumpció estatal de les diferents llengües, sense reservar aquesta qualificació al castellà³⁰⁶. En altres contextos, però, es fa referència als productes que “utilitzin alguna llengua que, juntament amb el castellà, sigui oficial en una comunitat autònoma”³⁰⁷. Quant al contingut de les accions de foment regulades, un aspecte potencialment negatiu per al català és l'eliminació de les mesures de discriminació positiva en la quota de pantalla per l'exhibició de pel·lícules en llengües espanyoles cooficials, que preveia l'anterior Llei 15/2001, de 9 de juliol, de foment i promoció de la cinematografia i el sector audiovisual. A banda dels dubtes que la citada legislació pogués suscitar des del punt

³⁰⁴ L'estudi s'havia fet a partir de les entrevistes realitzades a un total de 12.180 persones de tot l'Estat, de les quals 1.308 vivien a Catalunya.

³⁰⁵ Vegeu *supra* 5.2.

³⁰⁶ Articles 5, 14, 18, 24 i disposició addicional 10ª de la Llei 55/2007.

³⁰⁷ Article 26 de la Llei 55/2007, sobre l'ajut complementari per a l'amortització de llargmetratges.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

de vista del dret comunitari, el resultat és que passar pel·lícules doblades al català ja no tindrà cap atractiu per als exhibidors, com fins ara, per poder passar més pel·lícules de la indústria americana.

L'elaboració d'aquesta Llei va aixecar un encès debat entre els sectors professionals implicats (especialment els productors cinematogràfics i els operadors de televisions comercials) i fou contestada des de Catalunya per l'amenaça d'invasió de competències autonòmiques. ERC, CiU i IU-ICV van presentar esmenes a la totalitat al projecte de Llei del cine, que es retiraven després de mesos de discussió amb el PSOE. Fruit d'aquestes negociacions, la Llei incloïa la creació d'uns fons d'ajut a la cinematografia de les autonomies amb llengua pròpia, amb una dotació paritària de Estat i la comunitat autònoma, i gestionat per la darrera, per a projectes audiovisuals realitzats en les llengües cooficials³⁰⁸. El mecanisme previst obligarà a negociar anualment els fons, respecte dels quals el legislador ja fixa uns límits màxims³⁰⁹. En termes generals, i més si es té en compte que l'Estat no disposa d'una competència expressa en matèria cinematogràfica³¹⁰, el paper reconegut a les comunitats autònomes dins la Llei és força ambigu³¹¹, sens perjudici de la menció a les mesures de foment que les primeres puguin adoptar en aquest àmbit³¹².

Pel que fa a les institucions dels territoris de parla catalana, únicament a Catalunya es pot parlar del desenvolupament d'una política adreçada a promoure la indústria, el doblatge, la subtitulació, la distribució i/o l'exhibició de cinema en català³¹³. Sobre aquestes qüestions està pendent d'aprovació d'una Llei de foment de la cinematografia (filtrada a la premsa a principis del 2006) amb mesures específiques destinades a regular aquesta activitat. Mentrestant, la política proteccionista en matèria cinematogràfica es vehicula a través del l'Institut Català d'Indústries Culturals (ICIC), que impulsa diverses línies de suport a la producció catalana, independentment de la llengua emprada (essencialment, per a la realització de telefilms i l'exhibició de llargmetratges cinematogràfics). A més, existeixen incentius específics per a la producció en català. El director de l'ICIC, Xavier Marcé, apuntava l'any 2005 la necessitat de continuar amb les mesures de discriminació positiva per a les pel·lícules en català, mitjançant subvencions i serveis (festivals, promoció, relacions amb distribuïdores i televisions per pactar noves quotes). Durant l'any 2006 es destinen 21,29 milions d'euros a pel·lícules produïdes a Catalunya o en versió original catalana.

El nou director de l'ICIC des del febrer del 2007, Antoni Lladó, proposa canvis estratègics en el model de finançament de la producció audiovisual catalana. Considera que cal frenar la "hiperproducció cinematogràfica catalana" dels darrers anys, afirmant que "99 pel·lícules finalitzades l'any 2006 és cridaner, però pot ser ruïnós" (cal notar que en les estadístiques consten com a producció pròpia coproduccions amb una presència catalana minoritària i, molt majoritàriament, films amb la versió original en d'altres llengües, com el castellà o l'anglès), i

³⁰⁸ Concretament, l'article 36 de la Llei 55/2007 preveu la consignació per l'Estat d'uns fons d'ajuts o crèdits específics que "seran transferits en la seva integritat als organismes competents de les Comunitats Autònomes", per tal d'"atendre al foment i protecció de l'ús de les llengües cooficials distintes del castellà en la cinematografia i l'audiovisual".

³⁰⁹ D'acord amb la disposició addicional 6ª, la dotació serà anualment equivalent a la suma d'aportacions que la Comunitat hagi destinat en l'exercici anterior per al suport i foment de la producció, distribució, exhibició i promoció de l'audiovisual en llengua cooficial distinta del castellà, amb el límit del 50 per cent del total dels ajuts que les empreses audiovisuals residents en aquella Comunitat hagin rebut de l'Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales en l'exercici anterior.

³¹⁰ Tot això dilueix les afirmacions del Preàmbul de la Llei 55/2007: "La consideración que en esta Ley se realiza de la acción autonómica atiende a la realidad socioeconómica en la que se desenvuelve la industria cinematográfica y audiovisual desde el punto de vista de las competencias de las Comunidades Autónomas, atendiendo a la dimensión pluricultural y plurilingüe del Estado a la hora de materializar la intervención de los poderes públicos en la preservación y estímulo de los valores culturales propios del cuerpo social."

³¹¹ La major part de la Llei es fonamenta en l'article 149.2 CE, que atribueix a l'Estat el foment de la cultura, si bé alguns preceptes específics s'emparen en els articles 149.1.1 (igualltat de les condicions bàsiques pel que fa a drets i deures dels espanyols), 13 (coordinació de l'activitat econòmica) i 15 (foment i coordinació de la investigació) de la CE.

³¹² Article 19.3 de la Llei 55/2007.

³¹³ Pla d'acció de política lingüística 2005-2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

que cal concentrar el suport en un nucli més reduït de pel·lícules o productores que aconseguixin uns resultats raonables de mercat. El director de l'ICIC remarca que "l'excepció cultural és una política en vigor en bona part dels països d'Europa, i el seu objectiu és donar prioritat a valors culturals en perill, com en aquest cas el català". No es declara partidari de la quota de pantalla en català, però sí d'estimular els empresaris per facilitar l'exhibició. Sobre les baixes quotes d'exhibició de pel·lícules en català respon: "és una qüestió de temps; la majoria de la població entén el català i no té perquè no anar a veure un producte quan és bo"³¹⁴. Una de les primeres mesures és la decisió de no subvencionar el doblatge al català de produccions catalanes però rodades en castellà. S'incrementa de 60.000 a 90.000 euros el finançament per a cada pel·lícula rodada directament en català.

Pel que fa al doblatge i la subtitulació, a partir de l'any 2006 la política de foment impulsada per la Secretaria de Política Lingüística s'adapta a l'augment dels formats digitals domèstics i va acompanyada de la pèrdua constant d'espectadors de les sales de cinema. Així, d'una banda continua la política de foment de l'estrena a les sales de pel·lícules en català —mitjançant ajuts al doblatge, la subtitulació, el copiatge i la promoció del cinema català—, i d'altra banda s'opta per potenciar el fet que les pel·lícules doblades o subtitulades al cinema incloguin versions catalanes en els DVD de venda i de lloguer³¹⁵. L'any 2006 el pressupost destinat era de 2,6 milions d'euros, un 22,4% més que l'any 2005³¹⁶. Malgrat l'increment notable d'aquesta partida, els resultats de taquilla del cinema en català van a la baixa, com s'esmenta en tractar de les audiències. I, pel que fa a l'oferta de DVD en català en els comerços, tampoc s'observen uns resultats proporcionals als esforços esmerçats, que troben obstacles en la dinàmica dels processos de producció i distribució d'aquest tipus de materials. El juliol del 2005 la CCRTV posava marxa un servei per doblar films en català, que se cedeixen gratuïtament a les distribuïdores i que s'ofereixen en els DVD de venda i de lloguer.

El Festival de Sitges inclou, sota l'anagrama *Catalan Focus*, un tant per cent molt elevat dels curtmetratges que es fan a les escoles de cinema de Catalunya. Molts dels films rodats a Catalunya es fan en castellà i es presenten en castellà als festivals, però es doblen al català acollint-se als ajuts. Actualment, el cinema rodat a Catalunya s'ha imposat internacionalment com a estètica diferenciada, però amb una presència baixa de la llengua catalana.

8.7.1. Presència del català en l'oferta

El sector cinematogràfic ha estat hostil a la implantació del català com a llengua de doblatge des que les multinacionals nord-americanes es van oposar al desenvolupament de la Llei de política lingüística en el sector cinematogràfic. Per això l'any 2006 el responsable de Política Lingüística, Miquel Pueyo, reconeixia que el balanç resultant del que la Generalitat inverteix econòmicament i en gestió i el que obté el públic amb possibilitats reals de veure cinema en català és més aviat poc satisfactori. D'acord amb una tendència que es manté des del 2002, el nombre de pel·lícules doblades al català anualment es mou entre 22 i 25, la major part de les quals són destinades al públic infantil i juvenil. Aquesta xifra es pot comparar amb el total d'estrenes comercials a Barcelona, la ciutat amb més oferta, que se situa entre els 400 i 500 films anuals. Pel que fa a la subtitulació, la poca oferta de sales de projecció en versió original i la poca disponibilitat de les distribuïdores per estrenar les versions originals en català no ha facilitat la tasca de promoció. L'escassa col·laboració de les distribuïdores es posava de

³¹⁴ *La Vanguardia* 03/04/2007

³¹⁵ D'acord amb les dades disponibles de 2006, s'havien editat 24 títols per a explotació en DVD.

³¹⁶ Durant l'any 2006 el Servei Català de Doblatge havia doblat 124 títols i se n'han subtitulat 109.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

manifest en l'estrena cinematogràfica d'un clàssic de la literatura en català, *Tirant lo Blanc*, que s'ha fet majoritàriament en castellà i només en català en cinemes més allunyats del centre, o *Harry Potter*, que ha tingut unes vendes excel·lents en la seva traducció al català i a algunes ciutats no es podia veure el film en la versió catalana³¹⁷. Contràriament, es troben altres exemples més minoritaris, com *Doraemon*, que es van popularitzar com a sèrie de dibuixos a TVC i Canal 9 i que s'ha difós en els circuits només en català³¹⁸.

8.7.2. Audiències

El desenvolupament de la indústria del cinema durant els darrers anys ha estat marcat pels canvis estructurals en el consum de pel·lícules: les sales han anat perdent pes davant l'exhibició en televisió, el DVD o les descàrregues per Internet. És per això que també els sistemes de mesura del consum es troben amb dificultats per adaptar-se al nou panorama.

El Baròmetre de la Comunicació estima que només el 2,4% de les pel·lícules vistes pels residents als territoris de parla catalana eren en català, mentre que el 94,8% eren en castellà i el 2,5% en una altra llengua. Les xifres no varien respecte de l'enquesta anterior del Baròmetre. Si se segmenten per territoris, es veu com Catalunya és on es concentra el major percentatge de pel·lícules en català, que arriba al 4% (i el d'altres llengües, al 3,8%), mentre que al País Valencià i a les Illes Balears la presència del català és testimonial.

L'ICIC³¹⁹ situava el nombre d'espectadors de cinema en català en els 832.028 l'any 2005 i en 650.852 l'any 2006, dels quals 4 de cada 5 han vist pel·lícules doblades i la resta ho ha fet amb pel·lícules originals en català. En tot cas, les pel·lícules subtítolades al català són testimonials. Entre els films originals en català més taquillers l'any 2005 destacaven els documentals; van liderar els rànquings la pel·lícula bilingüe *Amor idiota* (33.113 espectadors) i el film *Joves* (20.901 espectadors). L'any 2006 van liderar en nombre d'espectadors un original castellà doblat, *Ficció*, amb 28.913 espectadors, el bilingüe *Animals Ferits* (17.234 espectadors), el documental *Rock&Cat* (13.230 espectadors) i l'experimental *Honor de cavalleria* (8.468 espectadors).

8.7.3. Projecció internacional

Durant aquesta etapa hi ha hagut accions destinades a la projecció internacional del cinema català. L'any 2005 el Festival Mar del Plata, a Argentina, dedica una sessió especial al cinema català; continua el Festival de Sitges i el cinema català manté una notable presència, tot i que els films originals en català són testimonials³²⁰ i l'ICIC manifesta que els propers anys promourà la seva presència³²¹; es presenta la Coordinadora de Festivals de Cinema i Vídeo de

³¹⁷ *Avui*, 19/7/2007. "Harry Potter a cap sala de Lleida en català".

³¹⁸ japanzone.cat, 31/08/07 «Doraemon i el petit dinosaure, cinema en català». *Avui* 31/8/07 "Doraemon només en català a tots els cines".

³¹⁹ Institut de la Comunicació de la UAB (2006) *Informe de la comunicació a Catalunya, 2005-06*.

<http://www.portalcomunicacion.com/>

³²⁰ Generalitat de Catalunya, 1/10/07. [El conseller Tresserras destaca la notable presència de producció catalana en el Festival de Sitges](#).

³²¹ Generalitat de Catalunya, 3/10/07. [El director de l'ICIC vol promoure l'estrena de pel·lícules en versió original catalana a Sitges](#).

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Catalunya³²²; es programen trobades amb la crítica internacional³²³; es creen comissions de promoció de Barcelona i Catalunya com a nuclis de rodatge³²⁴; i es crea la societat Mesfilms Inversions per al finançament de llargmetratges cinematogràfics³²⁵.

Al País Valencià, el doblatge de pel·lícules al català és inexistent i només es projecten en la nostra llengua llargmetratges comercials durant unes poques setmanes i gràcies a una iniciativa del Servei de Política Lingüística de la Universitat de València, la campanya “Cinema en Valencià”. Només dues sales valencianes, una a Alzira i una a València, projecten el film *Tirant lo Blanc*, estrenat l’any 2006, i això després que l’allau de protestes valencianes (una campanya en Internet i concentracions davant les sales) fes enviar dues còpies més —de les vuit existents— al País Valencià. Així, aquesta pel·lícula només es veurà en català a les localitats d’Alzira, Andorra la Vella, Barcelona, Girona, Igualada, Lleida, Manacor, Mataró, Olot i València.

8.8. Exposicions

Segons el Baròmetre de la Comunicació en el darrer any la població dels territoris de parla catalana ha assistit a un museu en el 68,8% dels casos, a una sala d’exposicions en el 43,4% i a una galeria d’art en el 33,7%. En el 43,9% dels casos era en català, i en el 47,9% en castellà. Per territoris, són en català en el 57% de les ocasions a Catalunya, el 50,1% a les Balears i l’11,5% al País Valencià.

³²² [Cultura presenta la Coordinadora de Festivals de Cinema i Vídeo de Catalunya](#). Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 11/05/05. Web de la coordinadora: festivalscatalunya.com

³²³ Formen part de la selecció els següents títols: *El cielo gira*, de Mercedes Álvarez (2004), *Les mans buides*, de Marc Recha (2004), *Amor idiota*, de Ventura Pons (2005), *20 años no es nada*, de Joaquim Jordà (2004), *Inconscientes*, de Joaquim Oristrell (2004), *Tierra negra*, de Ricardo Íscar (2005), *Las horas del día*, de Jaime Rosales (2003), *Nubes de verano*, de Felipe Vega (2004), *En la ciudad*, de Cesc Gay (2003) i *Las voces de la noche*, de Salvador García Ruiz (2003).

³²⁴ Generalitat de Catalunya, 21/02/06. [Presentació de la Barcelona-Catalunya Film Commission](#).

³²⁵ Generalitat de Catalunya, 11/07/06. [El Govern aprova la creació de la societat Mesfilms Inversions per produir llargmetratges cinematogràfics](#). Generalitat de Catalunya, 16/05/06. [L’ICIC, l’ICF i Televisió de Catalunya signen un conveni per coproduir llargmetratges cinematogràfics](#).

9. Àmbit social i econòmic

9.1. Àmbit empresarial i de serveis

9.1.1. Andorra

Tot i que la legislació andorrana regula amb certa amplitud els usos lingüístics en l'àmbit socioeconòmic (títol II, "De l'ús social i públic", de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial de 1999), fins ara havia mancat una actuació sistemàtica de seguiment de la seva aplicació per part de les autoritats andorranes. Les principals novetats durant el període ressenyat es vinculen amb l'aprovació per part del Govern del Pla Nacional Lingüístic 2006-2009³²⁶, que preveu un conjunt de mesures adreçades a incrementar l'ús social del català, en un context sociolingüístic bastant desfavorable per a aquesta llengua.

Les previsions del Pla Nacional abasten una dimensió doble: d'una banda, continuar les accions de dinamització i suport mitjançant la informació i l'assessorament a les botigues, despatxos, restaurants, etcètera, sobre qüestions relacionades amb la legislació lingüística (fer correccions de rètols i cartes o textos breus, facilitar material informatiu i de promoció, etc.); i, d'altra banda, controlar el compliment de la legislació lingüística mitjançant la posada en marxa del servei d'inspecció i control i l'obertura d'expedients sancionadors a les persones i als establiments que, malgrat totes les facilitats ofertes, no respectin els drets lingüístics de la població andorrana. A més, el Pla preveu expressament introduir en la propera Llei de comerç controls i requisits lingüístics. També es relaciona amb aquest àmbit l'acció de fomentar la presència de productes en llengua catalana en els establiments comercials, per tal de "convertir el país en una referència per adquirir aquest tipus de productes (jocs, joguines, llibres, DVD, programari informàtic, agendas, calendaris, talonaris, etc.).

L'octubre del 2006 es posaven en funcionament el servei d'inspecció i la unitat de queixes del Departament de Política Lingüística a través de la figura del dinamitzador de la llengua, encarregat de visitar botigues, empreses i restaurants per assessorar en qüestions relacionades amb la legislació lingüística. L'agost del 2007 s'havien obert més d'una vintena d'expedients a establiments i negocis per no respectar els drets lingüístics. Un sector que ha motivat accions específiques és el de les agències de viatges, per manca de disponibilitat en català de catàlegs de publicitat i de fullets informatius que els establiments distribueixen i pengen als aparadors. La presidenta de l'Associació d'Agències de Viatges adueix dificultats perquè els catàlegs promocionals els reben fets i les ofertes provenen dels operadors turístics, de manera que caldrà traduir-ho o demanar que ho enviïn en català³²⁷. També s'han establert contactes amb associacions de comerciants del Pas de la Casa —al costat de la frontera amb França— on el francès predomina en els missatges comercials, ja que es tracta d'una àrea que rep majoritàriament turistes francesos. Al final del 2007, segons el director de Política Lingüística, en tots els casos les infraccions s'havien solucionat dins del termini donat a l'infractor per resoldre el motiu d'incompliment, sense necessitat d'imposar la sanció³²⁸. No s'havien dut a terme les reformes legals previstes pel Pla Nacional en aquest terreny.

³²⁶ <http://www.catala.ad/images/Models_documents/PNL24-10.pdf>

³²⁷ *Diari d'Andorra*, 26/05/2007.

³²⁸ La LOULO de 1999 fixa tres graus de sancions, segons la falta sigui lleu, greu o molt greu, que inclou una graella de multes que van des de la reprensió privada per escrit

9.1.2. Catalunya

L'ús de la llengua catalana en l'àmbit socioeconòmic ha estat objecte de diverses accions, tant per part dels poders públics com d'entitats socials que actuen en aquest terreny a Catalunya. D'una banda, aquestes intervencions s'adrecen a facilitar i fomentar l'ús del català per part dels diversos agents socials implicats; i, d'una altra, a vetllar pel compliment de la legislació lingüística aplicable (capítol V de la Llei 1/1998 de política lingüística i normes de desplegament).

Pel que fa a la primera qüestió, el Govern de la Generalitat i la xarxa local del Consorci per a la Normalització Lingüística han dut a terme diverses actuacions per promocionar i incentivar l'ús del català en l'àmbit comercial i dels serveis, que inclouen campanyes, serveis de traducció (per exemple, l'aplicació *Plats a la carta* per traduir menús de restaurants) i assessorament en comunicació multilingüe a empreses i establiments³²⁹. També s'ha cercat la cooperació governamental amb organitzacions del sector, com ara la Confederació de Comerç de Catalunya (CCC), per dur a terme una campanya de sensibilització sobre l'ús del català en el comerç, els serveis i el turisme, amb l'eslògan "Oberts al català". La campanya, iniciada l'any 2006, consta d'un codi de bones pràctiques sobre l'ús de la llengua en àmbits com l'atenció al client, la retolació, els cartells d'informació general, la publicitat, les ofertes de serveis i l'administració. La segona fase de la campanya preveu l'edició d'una guia digital en set idiomes (català, castellà, anglès, francès, urdú, xinès i àrab) que faciliti la integració dels nous empresaris comercials que vénen de fora de Catalunya³³⁰.

Dins del sector socioeconòmic, la Generalitat ha impulsat també una oferta formativa específica per a cambres (durant l'any 2007 es van fer 14 cursos, amb un total de 240 inscripcions). L'interès per aquest sector respon al fet que el 97,76% de les empreses catalanes d'hoteleria compten amb treballadors immigrants en les seves plantilles i en el 58% dels casos representen més de la meitat dels empleats en el negoci. La majoria dels estrangers són sud-americans (44,6% del total), seguits dels asiàtics (24,46%), els africans (10,76%) i els procedents d'Oceania (6,47%), i en general, desenvolupen càrrecs sense capacitat directiva i amb molt contacte amb el públic. Tant empresaris com treballadors assenyalen el coneixement de la llengua del català com a principal valor per a la formació (el 60,8% dels treballadors considera que aquest coneixement és imprescindible i el 17,6% el considera important)³³¹. Al final del 2007 el Govern, sota la coordinació del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa crea el programa PROFIT per potenciar la formació i el reciclatge dels professionals de la restauració i garantir un coneixement suficient del català per poder atendre el client en aquesta llengua. És preveu que al llarg del 2008 es faran un total de 200 cursos de 20 hores lectives cadascun dels quals es beneficiaran un total de 2.500 cambres i cambreses a Catalunya³³².

Per la seva banda, el Consorci per a la Normalització lingüística ha continuat oferint els seus serveis d'assessorament i formació a les empreses i organitzacions empresarials d'implantació

³²⁹ <www.gencat.cat/platsalacarta>.

³³⁰ Secretaria de Política Lingüística, Informe de Política Lingüística 2006. <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Informe%20de%20politica%20linguistica/Arxius/13_economicasocial_cor.pdf>.

³³¹ "Estudi comparatiu de les diferents necessitats formatives dels treballadors immigrants del sector de l'hostaleria", Gremi de Restauració de Barcelona. Setembre de 2007.

³³² <http://www.gencat.net/turistex_nou/Prensa/NP%20HC%20PROFIT.pdf>.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

local i a les entitats a través de la formalització de convenis o d'accions més puntuals. El total de documents signats durant l'any 2006 amb el sector empresarial (convenis, acords de col·laboració, pròrrogues i annexos en conjunt) ha estat de 160, i entre les intervencions específiques destaquen les de formació (63 documents) i les d'execució de plans lingüístics (40 documents). I pel que fa a les entitats socials sense afany de lucre s'havien signat 364 documents³³³.

Les intervencions públiques en aquest àmbit poden comptar amb un diagnòstic més precís de la situació de l'ús de la llengua en diversos sectors comercials i de serveis, a partir de l'elaboració d'informes sobre: els supermercats i hipermercats (2004); els restaurants (2005); els operadors de telecomunicacions (2005); les petites i mitjanes empreses de serveis empresarials i de mediació financera (2005); les petites i mitjanes empreses del sector serveis (2006)³³⁴. En els tres primers sectors és on es constaten més casos d'incompliment de la legislació lingüística (que afecta, per exemple, el 30% dels restaurants) o percentatges inferiors d'ús del català (que només ateny el 33,5% del total d'usos lingüístics de les operadores de telecomunicacions). En canvi, els serveis de mediació financera apareixen com el sector més normalitzat; i també s'observa que el 56% de les petites i mitjanes empreses apliquen criteris de valoració de coneixements lingüístics en la incorporació de personal. Un altre estudi analitza l'ús del català en els comerços i les empreses de serveis de la ciutat de Barcelona pel que fa a l'atenció telefònica (la restauració i l'hoteleria tornen a situar-se en els percentatges més baixos, amb un 22%) i a la retolació (un 21,7% dels establiments utilitzen únicament el castellà en la retolació identificativa i informativa, especialment en els sectors tèxtil i de derivats, altres serveis, i restauració i hostaleria).

En relació amb el control del compliment de la normativa lingüística aplicable als comerços i als serveis, a partir de l'any 2003 l'actuació inspectora de consum de la Generalitat s'ha estès a la legislació lingüística —tot i la pressió contrària del Partit Popular a l'aplicació de la llei en aquest terreny—, amb l'increment consegüent de les sancions per aquest motiu. Si l'any 2004 el balanç va ser de 22 multes, per un import de 46.300 euros, l'any 2005, sens perjudici d'un compliment elevat i de l'actitud positiva de la majoria d'agents implicats (en el 96% de les inspeccions dutes a terme per l'Agència Catalana de Consum no es va trobar cap irregularitat o bé, si n'hi havia alguna, els afectats la van resoldre un cop se'ls va donar l'avís), l'Agència Catalana de Consum va imposar 119 sancions per vulneració dels drets lingüístics, que van significar un total de 122.050 euros³³⁵. L'any 2006 el nombre d'establiments i empreses sancionats per incomplir la LPL fou de 194, per una quantitat total de 55.675 euros. Els tipus més freqüents d'infraccions eren no tenir els rètols, els contractes (especialment en el sector immobiliari), els fulls de reclamació, el llistat de preus o la carta, si es tracta d'un restaurant, en català³³⁶.

Malgrat les campanyes informatives i promocionals i l'extensió de l'acció inspectora de consum a la legalitat lingüística, l'àmbit socioeconòmic continua motivant la majoria de queixes i denúncies per part dels ciutadans per manca d'atenció en català. L'any 2006 (igual que el 2005) la majoria de denúncies i queixes rebudes per les Oficines de Garanties Lingüístiques de la Generalitat es refereixen a l'àmbit privat (un total de 1.168 peticions), en especial amb relació a establiments comercials i empreses, i majoritàriament pel que fa a retolació (359), oferta de serveis (304) i atenció al públic (351).

³³³ Secretaria de Política Lingüística, Informe de Política Lingüística 2006, citat.

³³⁴ Podeu consultar els Informes de la Generalitat de Catalunya a <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>>.

³³⁵ El 36% de sancions lingüístiques van ser al comerç minorista; el 26% als serveis; el 5% a l'habitatge, i gairebé el 4% a empreses de telecomunicacions.

³³⁶ Cal tenir en compte que, majoritàriament, les empreses sancionades incomplien també la legalitat en altres aspectes no lingüístics (únicament el 6,8% dels expedients es van resoldre amb sanció únicament per qüestions de llengua) i en relació amb la quantitat recaptada per les sancions en matèria de consum, les sancions lingüístiques no superen el 2% del total.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

El Consell Social de la Llengua Catalana, en el seu informe relatiu a l'any 2005³³⁷, proposava reforçar les mesures informatives als establiments i comerços sobre la normativa lingüística i la coordinació entre la Generalitat i els ajuntaments, responsables de l'atorgament de les llicències comercials, per tal que els darrers exigeixin el compliment de les disposicions lingüístiques. Seguint aquesta recomanació, el Govern va presentar el 10 de novembre de 2006, la *Guia per instal·lar-se comercialment en català*. Pel que fa a la política de concertació amb els agents socioeconòmics, el Consell Social la valorava positivament, però destacava que no és incompatible amb l'exigència del compliment de la normativa en allò que afecta els drets lingüístics dels ciutadans³³⁸. L'Estatut del 2006 reforça la protecció dels esmentats drets lingüístics dels consumidors i usuaris i, a més, formula un principi de disponibilitat lingüística, que s'haurà de concretar per a disposicions futures (article 36 de l'EAC).

D'entre les nombroses queixes de ciutadans i organitzacions per incompliment de la legislació lingüística per part dels agents socioeconòmics, algun dels casos amb major repercussió social han estat: la denúncia contra Decathlon, amb 22 establiments a Catalunya, pel tracte discriminatori de la llengua catalana en els catàlegs i altres publicacions i en el web, únicament en castellà³³⁹; les queixes contra la multinacional IKEA, que tot i complir la seva paraula d'editar el catàleg de la seva cadena en català, després no els va voler distribuir a domicili (el 31/03/2006 el conseller de Comerç, Turisme i Consum va signar un conveni amb l'empresa per fomentar l'ús del català en els seus establiments a Catalunya); i les denúncies reiterades contra empreses de transport aeri, especialment Vueling i Ryanair, per no incloure el català en la megafonia, en la pàgina web ni en el servei d'atenció al públic (pel que fa a Ryanair, després de les pressions de la Generalitat i la Diputació de Girona, la companyia va restablir el català en el web i es va comprometre, durant els propers anys, a incorporar la llengua catalana a les instruccions de cabina als passatgers dels avions que surtin de Girona³⁴⁰). L'Agència Catalana del Consum obre diferents expedients contra desenes de línies aèries que operen al Prat, especialment per infraccions relatives a mancances en la informació als viatgers, i es negocia la millora d'aquests aspectes i de l'ús del català en cartells informatius i en algunes pàgines web, per bé que les empreses al·leguen que és pràcticament impossible emetre els bitllets i les targetes en català³⁴¹.

Un altre àmbit en el qual el català té una presència reduïda és el de la telefonia mòbil. Segons dades del 2005, les operadores només fan servir el català en un 37% de les comunicacions i la mitjana de compliment de la legislació és del 60% (les empreses valuades han estat Telefónica, Abertis, Iberbanda, British Telecom, T-Systems, Neo-Sky, Telefónica Móviles, Colt Telecom, Jazztel, Auna, Amena, Ya.com i Al-pi, aquesta última especialitzada en telecomunicacions en empreses, que és la que obté la nota més alta amb un 79%)³⁴². Segons dades de la Fundació Observatori per a la Societat de la Informació a Catalunya (FOBSIC), un 11,8% dels ciutadans de Catalunya que tenen telèfon mòbil (580.000) declaren tenir-lo en català, mentre que un 89,5% voldria tenir-lo però no té aquesta opció. L'any 2007 la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació de la Generalitat impulsa la signatura d'un acord amb vuit empreses de telefonia mòbil per implantar el català en el seus menús i

³³⁷ <http://www6.gencat.net/llengcat/informe/catala/dictamen.pdf>

³³⁸ Concretament, el Consell Social feia la reflexió següent: "Ens preguntem si aquesta estratègia és útil, a llarg termini, per assegurar allò que preveu la Llei de política lingüística, i si en el fons existeix cap alternativa. No ens podem estar, però, de comentar el que diu el mateix Informe [de política lingüística, de la Generalitat sobre l'any 2005]: <aquesta política de concertació no exigeix el Govern d'exigir el compliment de la Llei de política lingüística en tot allò que afecta els drets de les persones consumidores i usuàries>>".

³³⁹ <http://www.plataforma-llengua.cat/doc/decathlon.pdf>. Podeu veure la denúncia presentada per la Plataforma per la Llengua Catalana a: <<http://www.plataforma-llengua.cat/doc/denuncia.pdf>

³⁴⁰ *Diari de Girona*, 04/01/2007.

³⁴¹ *El País*, 10/06/2007.

³⁴² Informe encarregat pel Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació (CTTI) i elaborat per la consultora DEP amb el suport de la Secretaria de Política Lingüística <http://premsa.gencat.net/show_annex.html?id=6330>.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

aplicacions abans del final del 2009. Es tracta de les quatre operadores (Movistar, Vodafone, Orange, Yoigo) i alguns dels principals fabricants (Nokia, Alcatel, Motorola i Grundig). S'intenta actuar de manera que les operadores incloguin la presència del català entre els requisits d'homologació dels terminals. El català s'inclourà també als manuals d'usuari i a les guies ràpides, en paper i electròniques. També se signa un acord amb Orange, HTC i Microsoft per incloure l'opció del català en el programa Windows Mobile Phone. Sony i Samsung no signen el conveni.

L'agost del 2007 la premsa es fa ressò d'una polèmica atada des de la Mesa del Turismo, associació creada l'any 2000 que acull una trentena de companyies turístiques espanyoles (entre les quals hi ha Renfe, Iberia, Avis, Hertz España, Air Berlin i Hotusa), per la qual es denuncia que la política lingüística d'alguns governs regionals "*perjudica la imagen del turismo nacional*". En concret, els portaveus de l'associació plantegen com un problema per al sector turístic i hotelier la disparitat lingüística autonòmica en qüestions com la senyalització de carreteres o aeroports, que afectaria tant a turistes espanyols castellanoparlants com als estrangers. En el nou front de defensa de la uniformitat lingüística hi participen diverses empreses amb participació estatal. Sota la demanda de que es respecti "*la cooficialidad del idioma español*", es defensa l'ús del castellà com "*un punto de referencia esencial para los turistas foráneos*", i es critica la "*política turística fraccionada*" que, segons l'entitat, pot posar en risc la unitat del mercat espanyol³⁴³.

El TSJC desestima un recurs contenciós administratiu que impugnava diversos preceptes del Decret 348/2004, de 20 de juliol, pel qual es regulen criteris d'habilitació i les funcions del personal de control d'accés de determinats establiments d'espectacles i activitats recreatives. Els preceptes impugnats feien referència a la necessitat de tenir uns coneixements bàsics de les llengües oficials de Catalunya a fi de poder atendre el públic que s'adreça a ells en aquestes llengües i a la necessitat de portar un distintiu visible amb el text "Personal de control d'accés"³⁴⁴.

La qüestió de l'etiquetatge ha continuat centrant bona part del debat sobre la presència de la llengua en l'àmbit socioeconòmic. La reforma de l'Estatut es va veure com una oportunitat per reforçar la posició jurídica precària del català en aquest àmbit. Les propostes inicials que pretenien reconèixer el dret a l'etiquetatge en català van ser rebutjades, adduint certes objeccions jurídiques i amb l'oposició de certs sectors de l'empresariat català. Finalment, tanmateix, la redacció de l'article 50.4 de l'EAC no suposa un avenç significatiu, atès que es limita a recollir un mandat als poders públics catalans de "promoció" de l'etiquetatge "també" en català, adverbial que sembla pressuposar la presència del castellà.

Malgrat la precària situació legal del català en aquest àmbit, durant el període analitzat han millorat alguns dels indicadors relatius a l'etiquetatge. Entre els factors que ho han afavorit cal citar la legislació que estableix l'obligatorietat de l'ús del català en l'etiquetatge dels productes catalans amb denominació d'origen (art. 34 de la LPL) i reconeix el dret a la informació en català dels consumidors (art. 26 de la Llei 3/1993 de l'Estatut del Consumidor), juntament amb la pressió social que ha incidit en el comportament de moltes empreses. L'avenç més important s'ha produït en els vins i els caves amb denominació d'origen: l'any 2003 només un 25% d'aquests productes complien la legislació; el 2005 eren ja el 58%; i l'any 2006 es va assolir la xifra del 90% del total. El mateix any es va incrementar un 20% l'etiquetatge en català en les firmes d'aigua envasada i el grup DAMM va introduir-lo en les ampolles de vidre retornables de la marca Estrella (coneguda popularment com *la mitjana*), distribuïda a Catalunya i a les Illes. Pel que fa a altres sectors estudiats, l'any 2005 només un 20% de les

³⁴³ *Expansión*, 07/08/2007.

³⁴⁴ *Avui*, 04/12/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

marques blanques dels supermercats (fan servir majoritàriament el català els supermercats Bonpreu, Caprabo, Condis, Sorli Discau i, parcialment, El Corte Inglés). D'acord amb un estudi de desembre de 2006, el 28% dels arrossos produïts i distribuïts a Catalunya (13 dels 46 productes analitzats, i pel que fa als 16 arrossos amb denominació d'origen, solament la meitat) estaven etiquetats en català³⁴⁵.

La Plataforma per la Llengua i l'Associació en Defensa de l'Etiquetatge en Català (ADEC) han continuat impulsant les accions més significatives en aquest àmbit: l'exposició itinerant "La llengua en l'etiquetatge de les grans marques", que va recórrer durant l'any 2005 bona part del territori de parla catalana; l'elaboració de guies sobre l'etiquetatge en català³⁴⁶; i la campanya "A Taula, en català", que fomenta l'augment de la demanda de productes d'ús quotidià etiquetats en català mitjançant el compromís de grans consumidors, com ara ajuntaments, universitats, consells comarcals, Generalitat, etc., d'utilitzar determinats productes —concretament, aigua, begudes refrescants, cervesa, vi i cava— etiquetats en català en el consum intern i en les concessions que realitzin a empreses proveïdores³⁴⁷. L'acció incentivadora o de foment de la Plataforma s'ha combinat amb la de denúncia: per exemple, la resolució emesa l'abril del 2007 per l'Associació d'Indústries d'Alimentació i de Begudes de Catalunya (AIABECA) "La llengua en l'etiquetatge de productes alimentaris", en la qual s'obviaven els drets dels consumidors contemplats en l'Estatut del Consumidor aprovat l'any 1993 pel Parlament de Catalunya; i també la compra simbòlica dels dominis .CAT de sis multinacionals que no etiqueten en català (Danone, Nutrexp, Lidl, Bayer, Coca-Cola, Durex), amb l'establiment de comparatives sobre el tractament diferenciat envers el consumidor català respecte de la resta de consumidors europeus en l'etiquetatge dels seus productes (01/11/2007).

El cas més greu relacionat amb l'etiquetatge ha estat, però, el protagonitzat per Eric Bertran, un noi de 14 anys que el desembre de 2004 va ser acusat d'un delictes d'amenaces terroristes pels correus electrònics que enviava a les empreses Dia, Mercadona i Leche Pascual exigint-los l'etiquetatge en català. Les al·lusions en els correus a l'«Exèrcit del Fènix», extretes de les novel·les fantàstiques *Harry Potter*, va ser investigada per la Guàrdia Civil, que va entrar en el domicili familiar del menor per registrar els ordinadors. El cas es va derivar a la Fiscalia de l'Audiència Nacional, que va sostenir les acusacions d'exaltació del terrorisme i ultratge a la bandera espanyola. Després de declarar durant quatre hores davant l'Audiència Nacional, finalment l'acusació contra Eric Bertran es va arxivar. Un llibre³⁴⁸ i una obra de teatre recullen la dramàtica experiència viscuda per aquest adolescent arran de reclamar l'etiquetatge en català.

9.1.3. Illes Balears

Des de l'Administració autonòmica no es fa respectar la legislació relativa a les relacions comercials, tant pel que fa a la retolació com a l'atenció dels clients. Hi ha sovint casos de desatenció i, fins i tot, maltractaments a persones que s'expressen en català. L'any 2001, el Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei de comerç (Llei 11/2001 de 15 de juny) que, en

³⁴⁵ <http://www.plataforma-llengua.cat/doc/estudi_arrossos.pdf

³⁴⁶ http://www.plataforma-llengua.cat/doc/triptic_etiquetatge.pdf i el document a: <http://www.plataformallengua.cat/doc/etiquetatge.pdf>

³⁴⁷ S'han adherit a la campanya més de 200 ajuntaments i una cinquantena d'entitats públiques (per exemple, les universitats) i privades (el F.C.Barcelona, entre altres). L'any 2006 continuava la campanya (veure anys posteriors) amb la creació d'un segell acreditatiu de les empreses adherides.

³⁴⁸ *Eric i l'Exèrcit del Fènix*, Proa, 2006.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

l'article 8, estableix que els consumidors tenen dret a ser atesos en alguna de les llengües oficials, que no poden ser discriminats o atesos incorrectament per qüestions lingüístiques i que, en els establiments amb més de tres treballadors, els consumidors tenen el dret de ser atesos en la llengua oficial que escullin. L'article també fa referència a la necessitat que els establiments oberts al públic tinguin la senyalització, la retolació i la documentació, com a mínim, en català.

Malgrat que la regulació sigui aquesta, l'incompliment és molt ampli amb relació al darrer aspecte (senyalització, retolació i documentació) i, a més, de tant en tant es fan públics casos de maltractaments i desatencions a clients per utilitzar el català, els quals no deuen ser més que una petita part dels que quotidianament es produeixen i queden silenciats. L'actitud de les institucions no contribueix a que aquests drets lingüístics siguin respectats per un sector de determinades persones que es dediquen a l'atenció del públic i, en conseqüència, que també se'n redueixi l'exercici, en sentir-se desemparats els qui ho voldrien fer. Aquestes mateixes situacions es produeixen, de tant en tant, en les relacions dels ciutadans amb determinats empleats públics. Ha transcendit el cas de la senyora russa a Portocristo, que va ser discriminada per parlar en català en una botiga de records³⁴⁹; aquest cas es va discutir també al Parlament³⁵⁰.

D'altra banda, el Govern autonòmic ha dut a terme alguna acció promocional, a través del Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Illes Balears. Així, la creació del web "Perdoni, no tindria el menú en català?", que permet elaborar cartes de restaurant en català i afegir-hi la traducció a cinc llengües més.

Malgrat la reiteració de situacions de desprotecció dels ciutadans catalanoparlants, la intenció del Govern del Pacte de Progrés d'aplicar la legislació lingüística suscita, durant l'any 2007, la reacció de les associacions empresarials illenques (Confederació d'Associacions Empresarials de les Balears i Federació de Comerços de les Illes). Les citades organitzacions s'han posicionat en contra de la llei que fixa l'ús del català als comerços de les Illes, adduint que la normalització lingüística "ha de quedar fora de la dinàmica normal de les empreses" i que es tracta d'un "debat fictici" que "no afecta el consumidor".

9.1.4. País Valencià

Al País Valencià, en absència d'una legislació que reconegui de manera expressa els drets lingüístics dels consumidors i usuaris i prevegi una acció decidida de foment per part dels poders públics, l'ús del català en el sector comercial i de serveis es troba lluny de ser normalitzat. Això implica que molts ciutadans renunciïn freqüentment a fer ús d'aquesta llengua, ja que no se'ls garanteixen les condicions d'atenció que ho facin possible. Aquesta situació, combinada amb el secessionisme lingüístic avalat per les instàncies autonòmiques, té un impacte negatiu respecte de les possibilitats de consolidació d'un mercat lingüístic que cobreixi una àrea comercial més àmplia, amb els avantatges de tot tipus que això suposa per als productors i distribuïdors, que facilitaria la difusió de la llengua.

Durant el període analitzat, l'única acció global desenvolupada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, en col·laboració amb el Consell de Cambres de Comerç, Indústria i Navegació de la Comunitat Valenciana és la campanya "En valencià, naturalment" per mitjà de la qual es fomenta l'ús del català en l'activitat diària de les empreses. Consisteix en la convocatòria anual

³⁴⁹ *Diari de Balears*, 16/09/06.

³⁵⁰ *Tribuna Mallorca*, 18/09/06.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

d'un Programa Ajudes dirigit a les empreses, comerços i indústries de la Comunitat Valenciana que empen el valencià en la retolació de les seues dependències i dels seus vehicles, en la denominació i l'etiquetatge dels productes, en la documentació administrativa, tècnica i informàtica, així com en l'edició de guies i catàlegs i en les pàgines web. Durant l'any 2006 es van destinar més de 330.000 euros a fomentar l'ús del valencià entre 1.181 empreses, comerços i indústries (28 es van gestionar a través de la Cambra d'Alcoi; 110 en la d'Alacant; 150 a Castelló; quatre a Oriola i 911 des de la Cambra de Comerç de València) a través del Programa Ajudes 2006.

9.1.5. Catalunya del Nord

Pel que fa a l'àmbit econòmic, la situació de la llengua catalana a la Catalunya del Nord és en bona part impulsada per les relacions comercials i els fluxos turístics procedents de la resta de territoris catalanoparlants, i especialment del Principat.

Així, ens podem fer ressò de la reunió de cambres de comerç i indústria de l'euroregió el novembre del 2005. Es va acordar de crear una estructura permanent i assignacions de treball a més d'una web comuna. Si bé a hores d'ara està funcionant l'euroregió, els avenços i aproximacions entre els diversos actors de l'economia euroregional no tracten realment del tema de la llengua. Si més no, la web incorpora el català.

Durant l'estiu del 2005 es va realitzar l'enquesta sobre "La percepció de la llengua catalana per part dels turistes i visitants a la Catalunya del Nord", per encàrrec de l'Observatori de la Llengua Catalana³⁵¹. L'enquesta demostra l'existència d'una clientela catalana important, l'existència de turistes i visitants francesos i estrangers favorables a l'expressió de la llengua i de la cultura catalanes. Així, si bé els estudis turístics i de mercat existents fins ara no discriminaven la gent que procedeix del Principat de Catalunya de la resta de la població turística, diverses entitats observadores del turisme coincideixen en el fet que la gent que procedeix del Principat de Catalunya representa més de 50% dels espanyols, i també en el fet que els catalans representen un de cada quatre estrangers. Les dades de l'enquesta permeten, per primera vegada, valorar els coneixements bàsics i superficials relatius a la cultura i a la llengua catalanes. Resulta que els turistes i visitants anomenarien en forta majoria la cultura del territori com a "catalana" i saben que existeix una altra llengua en aquest territori anomenada "català". Per tant, identifiquen la llengua i la cultura del país que visiten. Una altra pregunta es refereix a l'opinió relativa a l'expressió de la llengua³⁵². De cara a l'expressió del català, les respostes són positives: un 90% dels enquestats estan una mica o molt interessats. Les diferències entres els grups geogràfics apareixen de manera clara pel que fa a la resposta "és molt interessant". Per exemple, el 30% dels francesos i el 80% dels catalans donen aquesta resposta. Però en qualsevol cas, cal destacar que hi ha un percentatge molt significatiu de persones que valoren positivament l'expressió pública del català.

Finalment, l'enquesta duta a terme l'any 2005 va permetre que aparegués una relació entre el català i l'atracció turística a la Catalunya del Nord. D'una banda, existeix una indiferència general, lògica tenint en compte que el turista primordialment el que busca és passar uns dies de platja o de lleure; però d'altra banda, d'un 20 a un 35% podrien venir també pel català. Subratllem que un 77% dels catalans podrien venir també pel català. És a dir que per a ells el

³⁵¹ Resultats i conclusions de l'enquesta "La percepció de la llengua catalana pels turistes i visitants a Catalunya del Nord" facilitada per Olivier Gandou, encarregat de realitzar l'enquesta sobre el terreny per a l'Observatori de la llengua catalana.

³⁵² Abans de preguntar quina opinió tenen respecte de l'expressió del català, es va informar a la gent que no va citar "el català" que "aquí es parla des de fa molt de temps una llengua llatina que s'anomena català".

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

català és un valor afegit que els pot ajudar a decidir-se a venir de vacances a la Catalunya del Nord. A partir de les respostes del conjunt de la població turística i de la gent que procedeix del Principat de Catalunya podem concloure que tenim una població turística oberta a l'expressió de la llengua i de la cultura catalanes, que cal animar la clientela catalana a romandre més temps a la Catalunya del Nord, que cal considerar la llengua catalana també com un reclam turístic més, i d'ara en endavant hem de definir què i com volem comunicar la llengua i la cultura catalanes per potenciar el turisme de la Catalunya del Nord.

Entre les campanyes relatives a l'àmbit socioeconòmic, destaca la iniciativa de l'associació Fem Feina, la qual té com a objectius desenvolupar i acompanyar la iniciativa econòmica, promoure i defensar les empreses de la Catalunya del Nord, tot incorporant-hi la llengua catalana. La idea principal és fer entrar la catalanitat dins del procés econòmic com a font de creativitat i motor del consum local i a la vegada promoure la qualitat, el desenvolupament sostenible i l'ètica d'empresa. Concretament, l'associació es marca com a objectius: crear un teixit relacional fort entre les empreses adherents ("fer xarxa"); fer un seguiment dels equilibris econòmics a la Catalunya del Nord; acompanyar la creació i el desenvolupament d'empreses i impulsar-ne la modernització i els sectors de futur; promoure les especificitats «pays catalan» dels productes del país; desenvolupar les relacions amb organismes i empreses de Catalunya del sud; i promoure la llengua catalana com a eina d'intercanvi econòmic. A dia d'avui, Fem Feina treballa sobre la marca col·lectiva «Produït a Catalunya del Nord», que promou un grup d'empreses i organismes implantats al territori³⁵³. Un altre punt destacable d'aquesta associació és la creació d'un servei de traducció i de formació del català per a les empreses, una vegada assolida l'habilitació com a organisme de formació.

En l'àmbit de la retolació dels establiments cal fer referència a la campanya impulsada per l'associació nord-catalana Culturanord. La iniciativa consisteix a realitzar tasques de suport per a aquells botiguers d'aquesta zona que desitgin retolar els seus establiments en català i que compta amb el suport de l'Observatori de la Llengua Catalana i de la Fundació Congrés de Cultura Catalana.

9.2. Altres àmbits socials

9.2.1. Sanitat

L'àmbit sanitari presenta unes característiques pròpies, pel fet de tractar-se d'un servei bàsic i universal i per la imbricació que hi presenten els sectors públic i privat. En absència de dades comparables sobre el grau de presència de la llengua en el sistema sanitari en els diferents territoris de parla catalana, la situació del català en aquest sector es pot qualificar d'inestable, a causa de la pressió de diversos factors, entre els quals destaquen: la necessitat creixent de reclutar metges d'origen forà, especialment en el marc de la sanitat pública —en part degut a unes condicions de treball sovint poc atractives per als professionals autòctons—; i, de l'altra, l'impacte que representa sobre la demanda la nova població immigrada que desconeix les llengües oficials i, en particular, la catalana.

³⁵³ 10 Productors : Val Sournia / Brasserie des Albères / Cafés LaTour / onfiserie du Tech / Huiles Mas Boutet / Anchois ROQUE / EFE / Charcuterie BONZOM / Vinaigrerie La Guinelle / Nayandeï / Moulin De Benedetti. 6 Serveis : Agència ADECCO / Agència MIQUEL / Catalan Concept / Domaine de Rombeau / Agence COBRA-NAJA / Banque Populaire ; 4 Distribuïdors : Leclerc Perpignan / Charcuterie ABELLANET ; 4 Culturals: La Bressola / Les Editions LEO. Actualment, 6 productors han adreçat un dossier d'habilitació. La Brasserie des Albères ha anotat sobre les ampolles de cola i de cerveses destinades al Principat de Catalunya les denominacions i el logotip corresponent amb la referència «Fet Aquí».

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

A Andorra, la legislació estableix el deure del personal sanitari de conèixer i usar la llengua oficial, sense perjudici de l'ús d'altres llengües per atendre el usuaris que no comprenguin el català (article 18 de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial). En la pràctica, les excepcions previstes per raó d'interès públic permeten la contractació de professionals amb un nivell de coneixement insuficient de la llengua. L'any 2007 el Centre de la Cultura Catalana denuncia que hi ha metges que desconeixen l'idioma oficial i que redacten informes mèdics directament en castellà. El director de Política Lingüística assegura que el problema del centre hospitalari és que hi ha alguns especialistes que ofereixen els seus serveis pocs dies a la setmana i no provenen de zones de parla catalana. Entre les propostes de solució, els responsables polítics i la direcció de l'hospital estudien la possibilitat d'oferir cursos gratuïts de català per a aquests especialistes i instal·lar un minicentre d'autoaprenentatge de la llengua al mateix centre, com també que el català sigui tingut en compte a l'hora d'ascendir professionalment dins de l'hospital³⁵⁴.

A Catalunya, la Generalitat impulsava l'any 2005 un Pla Estratègic de Política Lingüística als Centres Sanitaris, per tal d'aconseguir que el català sigui la llengua d'ús habitual en els centres, serveis i establiments de la xarxa sanitària catalana. El Pla es va iniciar en determinats centres distribuïts en el territori i es generalitzaria durant el bienni 2006-2007. Simultàniament, es feia públic l'estudi que avalua la competència i els usos lingüístics dels professionals sanitaris a Catalunya (un 82,7% afirmaven que tenien un coneixement suficient del català), el qual revela uns percentatges baixos en l'ús escrit (53% dels documents). L'ús del català és més reduït en els centres sanitaris de la ciutat de Barcelona, on el personal capacitat descendia al 76,5% i només el 40% dels metges atenia habitualment els pacients en català, en comparació amb el 62% en el conjunt de Catalunya.

L'any 2007 es coneixia el cas d'una metgessa del Prat de Llobregat acomiadada per motius lingüístics pel Centre Esportiu Municipal "Sagnier". L'empresa concessionària de l'Ajuntament del Prat que gestiona les activitats del centre (SEAE S.L.) va justificar la decisió d'acomiadament de la metgessa per "falta d'expressió en castellà". L'Ajuntament del Prat va intervenir per recordar a l'empresa que "l'ús d'un idioma oficial no és motiu suficient per justificar un acomiadament". Es van obrir diligències administratives amb la finalitat d'aclarir l'afer, i la mateixa empresa va admetre que l'acomiadament era improcedent i acceptava pagar la indemnització més alta. La metgessa, però, no va acceptar-ho i va dur el cas al jutjat. En l'acte de conciliació en la Inspecció de Treball de Barcelona, celebrat el 20/04/2007, la metgessa va ser readmesa al seu lloc de treball. El Gabinet Tècnic Jurídic de CCOO manté la petició d'indemnització de 15.000€ contra l'empresa per discriminació per raó idiomàtica³⁵⁵.

A les Illes Balears, una sentència de gener del 2005 del Tribunal Superior de Justícia anul·lava la convocatòria per part d'IB-Salut d'una plaça de metge especialista de radiodiagnòstic per obviar el requisit o mèrit de coneixement del català. La demanda fou presentada pel sindicat STEI, al qual el Tribunal reconegué legitimació per recórrer fora de l'àmbit educatiu. La resolució judicial afirmava així una de les garanties bàsiques dels drets lingüístics dels pacients que recull la Llei 5/2003, de 4 d'abril, de salut, que fa referència a "rebre informació sanitària en la forma més idònia per a la seva comprensió i en una de les llengües oficials de la comunitat autònoma" i al deure d'IB-Salut d'adoptar les mesures necessàries per a la normalització de l'ús del català.

Pel que fa a la situació de la llengua en la sanitat al País Valencià, Aragó, la Catalunya del Nord i l'Alguer, la situació és d'absència de garanties de l'ús de la llengua en el marc de la sanitat. Al País Valencià, tot i l'oficialitat del valencià, no s'exigeix ni es valora el seu coneixement per part

³⁵⁴ *Avui*, 10/06/2007.

³⁵⁵ *Avui*, 21/04/2007.

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

del personal sanitari i manquen polítiques de foment de l'ús adreçades a aquest sector, fortament castellanitzat. Finalment, cal constatar que es manté l'exclusió del català dels prospectes dels medicaments distribuïts en els territoris on la llengua és oficial.

9.2.2. Esport

En relació amb la presència de la llengua en el món esportiu, tot i l'absència de dades contrastables dels diferents territoris, es reproduiria la pauta d'un ús més normalitzat a Andorra i a Catalunya, una presència significativa a les Illes Balears i un ús menor i més irregular al País Valencià. En el marc de la Catalunya del Nord destaca el sector esportiu del rugbi com un context d'expressió de la catalanitat.

En el cas d'Andorra, el Pla Nacional Lingüístic 2006-2009 i el Reglament de l'Ús de la Llengua Oficial en els Organismes Públics de 2006 dediquen una atenció especial a les activitats esportives i de lleure com a àmbits de socialització preferent dels joves i infants. El Pla preveu incloure requisits sobre el català al decret de subvencions esportives i augmentar les convocatòries de cursos de català, per fer-les coincidir amb l'arribada de personal temporer a les pistes d'esquí i incloure el català en la formació d'entrenadors i tècnics esportius, seguretat a les pistes, etc. El nou Reglament estableix que les persones que representen Andorra en competicions internacionals han de parlar en català quan fan declaracions públiques, com també han de fer-ho en els mitjans de comunicació els representants de les entitats esportives que reben subvencions d'una administració pública. Igualment, s'estableix que les activitats lúdiques o esportives organitzades per un organisme públic, o en què participi com a col·laborador, s'han de desenvolupar en català. Els monitors, els entrenadors i els guies s'han d'adreçar en català als participants.

Pel que fa a Catalunya, la situació dels usos lingüístics en l'àmbit esportiu s'analitza en un informe de l'any 2005, relatiu a les federacions i els clubs. En termes generals, les dades demostren un alt índex de catalanització de les federacions, per davant dels clubs amb més notorietat i, en darrer lloc, de la resta de clubs. Pel que fa les tendències observades, la majoria dels entrevistats (57,6%) declara que el català s'ha mantingut igual en la seva entitat, un 35% afirma que ha augmentat l'ús i només un 4,2% afirma que l'ús ha disminuït³⁵⁶.

El món del futbol, l'esport amb una major influència social, ha estat objecte d'una atenció específica dins de la campanya impulsada per la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, "*Dóna corda al català*". El RCD Espanyol intenta promoure l'ús del català a l'Estadi Olímpic, la qual cosa es materialitza en el salt a la gespa de la mascota de la campanya, la Queta, i la projecció d'un vídeo dels jugadors de l'equip animant a fer servir el català. L'any 2005 aquest club va renovar per dues temporades l'acord de l'Espanyol amb TV3 pels drets de retransmissió. Per la seva banda, el FC Barcelona, a banda de sumar-se a la campanya "*Dóna corda al català*", s'ha implicat durant els darrers anys en nombroses accions de suport a la llengua catalana. Així, el febrer del 2005 van començar al Camp Nou els actes

³⁵⁶ Entre altres dades, l'informe constata una adequació lingüística del personal (amb coneixements adequats de català en un 85,7% en el cas de les federacions, en un 88,8% en el cas dels clubs amb més notorietat i en un 84,2% pel que fa la resta de clubs observats). Pel que fa a l'ús oral, les federacions tendeixen a usar més per defecte el català (86,2%) que els clubs amb més notorietat (64,3%) i a la resta de clubs (33,2%), si bé en tots els supòsits és molt majoritari el canvi a la llengua de l'interlocutor (84,3%). Quant a l'atenció escrita, el 57,6% dels entrevistats afirma que s'escriu per defecte en català, si bé aquest percentatge s'incrementa fins al 87,7% en el cas de les federacions esportives. La imatge i la retolació (nom de l'entitat, retolació, publicitat, marxandatge, pàgina web inicial) es troben plenament normalitzades en les federacions (95-98%), mentre que en els clubs grans assoleixen valors del 80% i se situen al voltant del 70% per a la resta de clubs. *Informe de Política Lingüística 2006*, http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Informe%20de%20politica%20linguistica/Arxius/2_estudis.pdf

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

commemoratiu del descobriment de les “Homilies d’Organyà”. La “Flama de la Llengua”, en el marc dels actes del Correllengua de l’any 2005, organitzada per la Coordinadora d’Associacions per la Llengua (CAL), va ser rebuda al camp del Barça. A finals del 2007 el FC Barcelona va signar un acord amb la Federació Lull —que uneix Òmnium Cultural, Acció Cultural del País Valencià i Obra Cultural Balear— per tal de potenciar la llengua i la cultura catalanes arreu del territori lingüístic català. El club va cedir a la Federació Lull una part dels ingressos obtinguts del partit disputat el dissabte 22 de desembre del 2007 entre el Futbol Club Barcelona i el Reial Madrid al Camp Nou. Pel que fa als jugadors blaugranes, en els contractes s’especifica el compromís ineludible de respectar les institucions, la llengua, la cultura i la història catalanes, i el president Laporata demana expressament als nois de la pedrera que facin l’esforç intel·lectual d’aprendre la llengua catalana.

La presència de la llengua catalana en el món de l’esport es pot vincular a Catalunya amb el debat més ampli sobre les seleccions catalanes i la seva projecció internacional. Al llarg de l’any 2006 el raquetbol, l’icestock, el futbol sala i el pitch&putt havien aconseguit el reconeixement internacional. L’any 2007 les federacions esportives catalanes de Twirling i de Batlles i Bowling foren reconegudes com a membres de ple dret de les federacions internacionals respectives. D’aquesta manera, al final del 2007 ja eren 10 les federacions catalanes que havien estat reconegudes. El juliol del 2005, el Tribunal d’Arbitratge de l’Esport (TAS), la màxima autoritat arbitral de l’esport amb seu a Lausana, va estimar el recurs presentat per la Federació Catalana de Patinatge (FCP) contra la Federació Internacional de Patinatge (FIRS) per les irregularitats comeses en la votació a l’assemblea de Fresno, el novembre de 2004, en què no es va acceptar la candidatura catalana com a membre de ple dret de la FIRS³⁵⁷. L’any 2006 el Premi President Companys, atorgat per la Plataforma Proseleccions, s’atorgava al jugador de la Selecció Catalana i del F.C. Barcelona Oleguer Presas. Pel que fa a les polèmiques lingüístiques relacionades amb aquesta reivindicació, el setembre del 2005 Iniciativa per Catalunya-Verds va portar al Senat les possibles coaccions darrere del canvi de llengua del seleccionador espanyol d’hoquei patins, que va passar de dirigir-se als jugadors en català —ja que tots ells eren catalans— a fer-ho en castellà després de ser enregistrat per Televisió Espanyola³⁵⁸.

A la Catalunya del Nord, l’equip de rugbi Catalans Dragons —que juga a la lliga anglesa— ha apostat fermament per dinamitzar el conjunt del territori a nivell econòmic amb la publicitat que suposa aquesta fita. De fet, el nom de l’equip estampat de Dragons Catalans segueix la línia proposada inicialment. S’incorpora la llengua catalana en tots els partits i en l’entrada dels jugadors sona l’himne dels Segadors. La voluntat del club és de fer aparèixer la senyalètica bilingüe en el seu nou estadi. La voluntat d’aquest club es complementa amb la ja consolidada feina feta per la USAP de Perpinyà, que continua apostant pel bilingüisme en tots els àmbits. A hores d’ara el balanç de les dues propostes esportives dels clubs de rugbi més representatius de la Catalunya del Nord es poden considerar molt favorables a la llengua, ja que l’han normalitzada de cara al públic i l’han generalitzada de cara a la població nord-catalana. Sense cap mena de dubte, és una de les iniciatives més rellevants d’aquests anys.

³⁵⁷ L’assemblea de Fresno va ser plena d’irregularitats i de pressions per part del Govern espanyol als altres països perquè votessin en contra l’admissió de la selecció catalana. La resolució va establir que la FIRS havia de convocar una nova assemblea abans de nou mesos per repetir la votació d’admissió, en la qual prevaldrà l’Estatut que regia el 26 de novembre, que no inclou la posterior modificació que només permet als estats formar part de la federació.

³⁵⁸ http://www.iniciativa.cat/nacional/continguts/noticies/nac_noticies_sol_cat.php?idnoticie=5491

9.2.3. Religió

L'àmbit religiós, poc procliu als estudis que n'analitzin els usos lingüístics, és un altre àmbit d'ús privat col·lectiu d'especial rellevància. Els darrers anys, els canvis socials vinculats al creixement poblacional degut al fet migratori i, en menor mesura, l'increment dels fluxos turístics han influït en les pràctiques religioses i en els usos lingüístics corresponents en els diferents territoris de parla catalana.

Pel que fa a l'Església Catòlica, la presència de la llengua catalana en les misses varia molt en funció dels territoris on s'oficien: és clarament majoritària a Andorra i a Catalunya, però en tots dos territoris també s'ha de tenir en compte la presència del castellà i d'altres llengües, amb una tendència al creixement del castellà, especialment per la incorporació de capellans i feligresos llatinoamericans, a més de la incorporació d'altres llengües en zones turístiques³⁵⁹. El català té una presència significativa a les Illes Balears i és variable en funció de les zones del País Valencià. Pel que fa a l'Alguer, és present en una missa setmanal.

Com a fet simbòlic de l'any 2006, el papa Benet XVI va utilitzar per primer cop la llengua catalana. El papa va pronunciar-hi una frase en el marc de la beatificació de set sacerdots màrtirs d'Urgell i d'una beata mallorquina, durant la qual hi va haver altres intervencions en català pronunciades per persones de la diòcesi d'Urgell. Aquests gestos es consideren, però, insuficients per sectors de l'Església catalana, com ara el Fòrum Joan Alsina, que insta el pontífex a atorgar a la llengua catalana el reconeixement que no ha tingut fins ara per una part de l'Església jeràrquica. El nomenament com a cardenal de l'arquebisbe de Barcelona Lluís Martínez Sistach, el novembre de 2007, s'observa com un element que pot reforçar la representació de l'Església catalana a Roma. El desacord entre la jerarquia eclesiàstica catalana i els sectors de la jerarquia catòlica dominants dins la Conferència Episcopal Espanyola es feia evident al final del 2007, en posicionar-se públicament sobre el terrorisme al País Basc i sobre altres temes candents del debat polític poc abans de les eleccions generals de març del 2008.

Altres fets del període són la commemoració dels 25 anys de la traducció de la primera Bíblia catalana interconfessional, que es va impulsar l'any 1982 per l'Associació Bíblica de Catalunya i que no va veure la llum fins l'any 1993. També se celebren els 25 anys de la missa en català de la La 2 de TVE, que es va iniciar també l'any 1982 i que compta amb 200 emissions, essent el programa televisiu més antic que s'emet en català, amb una mitjana de 70.000 espectadors i un 15% de quota de pantalla.

En relació amb altres confessions, les accions més significatives s'han produït a Catalunya en relació amb la religió musulmana, la més important quantitativament de les considerades tradicionalment minoritàries. L'any 2005 un total de 21 imams del Consell Islàmic i Cultural de Catalunya van participar en els dos cursos de català organitzats a Barcelona i a Palamós. L'any 2006 la Generalitat va destinar més de 4.000 euros per fer cursos de català als imams, amb la creació de dos cursos a Barcelona i un a Figueres (Girona), en els quals 15 imams van rebre els certificats del curs del català. Així mateix, els debats de les trobades de musulmans es traduiran al català i al castellà per obrir-los als ciutadans. L'any 2007 la Generalitat preveia destinar un total de 4.387 euros a la realització de dos cursos a imams a Barcelona i un altre a Girona. Amb aquestes accions, la Generalitat pretén afavorir la incorporació dels nousvinguts i

³⁵⁹ Així, les parròquies situades en les zones turístiques de la diòcesi de Girona reparteixen textos amb les lectures de l'eucaristia dominical en vuit idiomes (alemany, euskera, francès, gallec, holandès, anglès, italià i polonès). Aquesta iniciativa substitueix l'habitual presència de capellans d'arreu d'Europa que celebraven eucaristies en l'idioma propi en atenció a la presència de turistes en una zona determinada.

la relació entre les confessions religioses i la resta de la societat per aconseguir la integració, de la qual un punt fonamental és el coneixement de la llengua pròpia de Catalunya per part dels líders religiosos com a representants visibles de les comunitats que procedeixen de la immigració.

9.3. Activitats de l'associacionisme lingüístic

Al llarg d'aquest trienni s'han dut a terme multitud d'iniciatives provinents del teixit associatiu lingüístic i d'altres entitats no vinculades directament amb la llengua que tracten de promoure-la i dinamitzar-la en sectors socials ben diversos. Tot seguit se'n recull una mostra significativa.

El Correllengua és la iniciativa social que anualment mou més persones arreu del territori de parla catalana. Es tracta d'una iniciativa a favor de la llengua i la cultura catalanes que pretén articular una proposta per a la seva defensa i la seva promoció de manera oberta, participativa i popular. Una de les seves finalitats és fer conèixer la llengua i la cultura catalanes a les persones que no la coneixen encara, de manera festiva i desacomplexada. Al pas de la flama, que és l'element simbòlic i cohesionador d'aquesta iniciativa, es llegeix el Manifest del Correllengua, i es realitzen, en l'àmbit local, tota mena d'activitats de caire lúdic, festiu, pedagògic i reivindicatiu amb l'objectiu de mostrar-ne la vitalitat i d'implicar tothom en la defensa de la llengua catalana. L'edició del 2005 va mobilitzar més de 300.000 persones a través de més de mig miler d'actes, i les quatre columnes en què s'estructura el Correllengua retien homenatge a quatre persones destacades pel seu compromís amb la llengua i la cultura catalanes (Jesús Moncada, Ovidi Montllor, Guillem d'Efak i Avel·lí Artís Gener "Tísner"). L'any 2006 es va celebrar la desena edició del Correllengua, amb el lema "Una llengua viva, un poble en marxa", que va recórrer més de 400 ciutats i poblacions: va partir d'Andorra la Vella i va acabar a Perpinyà el 04/11/2006, coincidint amb l'aniversari de la signatura del Tractat dels Pirineus. El Correllengua de l'any 2007 es posiciona en contra de la tercera hora de castellà a les escoles. Sota el lema "Parla'm", les quatre columnes es designen amb els noms de Montserrat Roig, Pere IV, Jaume Fuster i Maria Aurèlia Capmany.

Una altra iniciativa conjunta dels diferents territoris és la Trobada del Triangle Jove, que va celebrar la VIII edició l'any 2006 a Vic (Catalunya) i la IX edició l'any 2007 a Llíria (País Valencià). Aquestes trobades reuneixen associacions juvenils de tot el territori per ajudar a estrènyer lligams entre els joves dels territoris de parla catalana i per destacar el paper de les associacions en la societat. N'assumeixen l'organització el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC), el Consell de la Joventut de les Illes Balears (CJIB) i el Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana. La VIII Trobada va tenir com a lema "Eduquem en la participació, participem en l'educació" i la IX "Homes i dones construint igualtat".

A Catalunya, arran del procés de reforma estatutària, diverses de les entitats actives en la defensa de la llengua han participat en les mobilitzacions socials de reivindicació d'un major autogovern en el pla lingüístic. Concretament, Òmnium Cultural va organitzar diversos actes i un bloc a Internet per defensar les previsions que en matèria de llengua i en altres aspectes incloïa el text aprovat pel Parlament de Catalunya el 30 de setembre de 2005, davant la perspectiva de rebaixes introduïdes per les Corts Generals. L'11 de febrer de 2006, sota la coordinació de la Plataforma pel Dret de Decidir, més de 250 entitats van encapçalar la manifestació per l'autodeterminació a Barcelona, sota el lema "Prou estatuts! Som una nació, autodeterminació". La mateixa Plataforma pel Dret de Decidir va convocar una manifestació més la setmana següent (18/02/2006), una manifestació multitudinària per reclamar que

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

Catalunya pugui triar lliurement el seu futur amb l'eslògan "Som una nació i tenim el dret a decidir".

Pel que fa al País Valencià, durant aquest període s'han mantingut les convocatòries socials i reivindicatives habituals en favor de la llengua. Així, com cada any, al voltant del 9 d'octubre, diada del País Valencià, Acció Cultural del País Valencià (ACPV) i la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL) organitzen, a més de la tradicional manifestació pels carrers de València, el Correllengua, una mobilització per la llengua catalana que recorre viles i comarques demanant la defensa i normalització del català en terres valencianes. El 2005, aquesta gran mobilització va concloure amb un acte al camp del Barça durant el qual, mitjançant la lectura d'un manifest, es reivindicava l'ús del català i hi apareixia un mapa dels Països Catalans. Aquest fet va provocar fortes reaccions per part del Govern del Partit Popular, que va tornar a utilitzar el seu discurs anticatalanista acusant els organitzadors de l'acte i el propi Barça d'imperialistes.

També com cada 25 d'abril, data de commemoració de la batalla d'Almansa, s'organitza a la ciutat de València una gran manifestació seguida d'un concert de rock en català a la qual s'hi sumen milers de persones d'arreu el País Valencià en defensa de la llengua i la cultura valencianes. Aquesta mateixa setmana, les universitats valencianes, a través dels seus serveis lingüístics, organitzen la "Setmana per la llengua", durant la qual es realitzen, a l'àmbit universitari, xerrades i debats d'actualitat sobre qüestions jurídiques, lingüístiques o de normalització, a més d'actuacions musicals i teatrals en català per tota la ciutat, incloent-hi un gran concert de rock en català. En la manifestació del 2006 es reclamaven, entre altres premisses, la dignitat i el respecte per la llengua. En la pancarta inicial hi havia una representació de totes les forces polítiques i sindicals progressistes i nacionalistes del País Valencià. La manifestació va culminar amb un concert homenatge a Ovidi Montllor.

Una altra mobilització multitudinària és la que s'organitza al voltant de l'ensenyament primari en català, les Trobades de la Federació Escola Valenciana. El 2006 la trobada es va fer sota el lema "Compromís valencià" per reivindicar una societat més sostenible. Dues-centes vint mil persones han participat en setze trobades que, segons Escola Valenciana, l'han consolidada com el moviment de dinamització educativa amb més capacitat de mobilització del País Valencià. Les trobades creixen any rere any, i enguany s'hi han fet més de mil cinc-cents tallers i cent cinquanta actuacions de teatre, música o animació. A més, l'any 2005 Escola Valenciana va posar en marxa un programa de voluntariat lingüístic en què persones valencianoparlants entraven en contacte amb aquelles persones disposades a aprendre la llengua a través de la conversa. Es pretenia que es convertís en un punt de reforç per als alumnes que estiguessin aprenent valencià a les aules i que volguessin complementar la seva formació oral.

Fora de l'Escola Valenciana, però encara dins del territori valencià, es va celebrar la XVII Trobada d'Escoles de l'Alacantí amb un gran èxit de participació. La Trobada d'escoles i d'entitats lingüístiques i culturals va servir per fer pública la sensació de desencant que existeix envers la política de la Generalitat respecte de la llengua que, segons els convocats, tot i que s'erigeix com a fervent defensora de la identitat valenciana, no recolza l'ensenyament en valencià. Aquestes trobades es van repetir l'any 2006, amb una mobilització total que va sobrepassar les 90.000 persones.

A les Illes Balears, el 29/11/2005 va ser elegida la nova Junta de l'Obra Cultural Balear (OCB). Des de principis del 2004 havia passat per un període de provisionalitat, després que Antoni Mir, en ser nomenat Secretari General de Política Lingüística de Catalunya, deixés el càrrec de president i gerent de l'entitat i que el president que el va succeir, Sebastià Frau, dimitís un any després de ser elegit. Jaume Mateu és el president de l'entitat i Tomeu Martí el seu coordinador i portaveu. Durant el 2006 s'ha inaugurat la nova seu social, ubicada a la que va ser casa del poeta Joan Alcover. Els serveis administratius també han deixat l'antiga seu del

Informe de la llengua catalana (2005 - 2007)

carrer Impremta i s'han traslladat a un altre espai més funcional. L'entrada de la nova Junta ha suposat una intensificació de les accions de reivindicació i dinamització lingüístiques i, alhora, de crítica de la política lingüística del Govern balear.

L'Obra Cultural Balear ha mantingut la celebració del Dia de la Cultura, amb el lliurament dels Premis 31 de desembre. El 14/05/2005 es va celebrar la XI Diada per la Llengua i l'Autogovern; els punts de reivindicació que s'hi van destacar van ser el de l'ensenyament de qualitat i en català, una política per la integració dels immigrants i per uns mitjans de comunicació públics plurals i en català. Hi van participar unes sis mil persones. El mes de juny del 2006, la nova junta de l'OCB va presentar la campanya "SUS Mallorca" com a substitut de la Diada. Segons les declaracions dels responsables, l'objectiu és estendre la reivindicació cultural i lingüística per tot Mallorca. Consisteix en la celebració d'actes a diversos pobles, iniciats durant aquest any i que tindran continuïtat durant el 2007. El 05/05/2007 l'OCB organitzava la segona Diada per la Llengua i l'Autogovern, que va aplegar 30.000 persones a Palma, i es llegia un manifest on s'afirmava: "el futur és de la societat civil i de les forces polítiques que veuen en la nostra llengua un actiu imprescindible per garantir la cohesió social a Mallorca."

Amb la finalitat de connectar amb la nova immigració, l'OCB, a més de crear una Comissió Intercultural formada per persones de procedències culturals diferents i que ha organitzat diverses activitats, ha organitzat el festival Mallorcamón Festival. En aquest festival hi participen intèrprets catalans i d'altres procedències, relacionats amb els principals grups d'immigrants presents a les Balears. Fins ara ha tingut dues edicions. La del 2005 es va celebrar el 20/07/2005 i hi van participar els Pets, Al Mayurqa i el senegalès Youssou N'Dour. En l'edició de 2006, celebrada el 07/07/2006, hi van participar l'intèrpret algerià Cheb Khaleb i els mallorquins Antònia Font i Música Nostra. Tant en la primera com en la segona edició, entre el públic es va fer evident la diversitat de procedències del públic i, per tant, l'assoliment de l'objectiu de l'entitat. Cal destacar que durant l'any 2006 també s'ha assolit el nombre de socis més alt de la història de l'entitat.

Durant els anys analitzats, s'ha de destacar també l'activitat de Joves de Mallorca per la Llengua com un dels principals factors dinamitzadors de l'ús i la reivindicació lingüística entre els joves. Les activitats més destacables han estat la celebració de dues noves edicions de l'Acampallengua, en les quals milers de joves participen en actes festius i formatius de caràcter reivindicatiu. L'edició del 2005 va tenir lloc a Porreres els dies 28 i 29/05/2005 i hi van assistir prop de 18.000 persones. L'acampada del 2006 va ser a Esporles els dies 20 i 21/05/2006 i hi van participar fins a 20.000 joves. En cap d'aquestes dues convocatòries de l'Acampallengua, ni en la de l'any anterior, s'ha rebut cap ajut econòmic del Govern de les Illes Balears. El Consell Insular de Menorca, en sintonia amb els objectius de l'Acampallengua 2006 d'implicar-se en la tasca de normalització lingüística, va decidir aprovar la concessió de quaranta beques per assistir a l'Acampallengua del 2006. L'Acampallengua 2007 es va celebrar a Esporles.

Finalment, han continuat la Trobada d'Escoles Mallorquines. El dia 14/05/2005 va tenir lloc a Palma la XXI Trobada d'Escoles Mallorquines. La XXII Trobada es va celebrar a Sineu el 13/05/2006. L'objectiu inicial de les Trobades, ja fa més de vint anys, era donar a conèixer els centres que feien l'ensenyament en català i reclamar-ne l'extensió com a llengua vehicular a tot l'ensenyament. Actualment, combina l'oferta d'activitats lúdiques i de formació amb la reivindicació de mesures que afavoreixin la normalització lingüística, dins i fora dels centres escolars. El maig de 2007 es va celebrar la XXVIII Trobada d'Escoles Mallorquines.